

فهرست کتاب زیرنامه

ویساجه

محمد دوست و دوست او و سادات مهنگار حضرت ابی
من و ساداتی و اهلای حضرت مادست و جماعه احو
۲۴ تا ص ۱۲

سنان مست صلیف کتاب مامندی ارجاء و ساق
مکان سکده شال در شر و نظم و میر شریح الوار
از ص ۱۲ تا ص ۱۸

باب اول تشریح خلاصه حالات حسنانان تنهای

دکتر و الویت ساهیر پنج از ص ۱۸ تا ص ۲۳
دکتر محمد علی بیگ خاں و حضرت بیگ خاں و محمد بیگ خاں
و حضرت بیگ خاں مالی و دکتر مراد السیر و ص ۲۵
دکتر مراد محمد مسلم از ص ۲۴ تا ص ۲۶
دکتر محمد میر آفرید سادات خاں و میر محمد امین رباں الملک
سعادت خاں از ص ۲۶ تا ص ۲۸
دکتر لوباب سعید بیگ ساد و دوس آرا مگاه از ص
۲۴ تا ص ۳۵
دکتر لوباب آصف الدوله ساد بدل مقام از ص
۳۰ تا ص ۳۹
دکتر لوباب بیس الیه سعادت علی خاں ساد
ست آرا مگاه از ص ۵۱ تا ص ۵۹
دکتر سکیان حاد نصیر الدین حیدر ساد شاه حله مرسل
از ص ۶۵ تا ص ۷۲

دکتر س علی مراد ناصر مراد و مسویر از ص ۳۳ تا ص ۳۵
دکتر میر محمد امین سعادت خاں رباں الملک
از ص ۲۵ تا ص ۲۶
دکتر مراد محمد نصیر از ص ۲۶ تا ص ۲۸
دکتر لوباب رباں الملک سعادت خاں حله مرسل
از ص ۲۸ تا ص ۳۲
دکتر لوباب تنجاع الدوله ساد و مرست مرسل از ص
۳۵ تا ص ۴۰
دکتر مراد ویر علی خاں ساد آصف حاد از ص
۴۹ تا ص ۵۱
دکتر لوباب سعید عاری الدین حیدر ساد شاه حله مرسل
از ص ۵۹ تا ص ۶۵
دکتر محمد مهدی مراد بیج الدین حیدر ساد و معروف
ر سنا خاں از ص ۷۲ تا ص ۷۵

ذکر فردوس مرسل الموصی علی الدین سلطان
 محمد علی شاه ماداد از ص ۵۵ تا ص ۸۳
 ذکر حسن ولادت مسعود مدگلان قیصرستان
 یادگیرید کار محمد مارتار ماں ولیعهدی حضرت
 خسرو ملید وقار از ص ۹۰ تا ص ۹۸
 ذکر نقل مص و دستورات معدلت سمات از
 قوامین ستاهی از ص ۱۳۲ تا ص ۱۵۲
 ذکر سبب متعولی سنگان قیصرستان
 به تعمیر امیر عالیله و حالات عهدگی ولایت
 این من از ص ۱۵۶ تا ص ۱۵۹

ذکر طافات سنگان سکدهستان الموات رتو پڑو گم
 صاحب سواد گور حبل کتور مہد یادگیر حالات ترک
 و جنتام آل محمد امام و غیر از ص ۱۸۹ تا ص ۱۹۵
 ذکر کیفیت تقویم نظام اودہ و حکام انگریزی مع حالات
 حیدر اودہ من از ص ۱۹۸ تا ص ۲۰۶

ذکر حالات ردق اور دی سنگان سکدهستان
 مدگلان مقام شامخ از ص ۲۱۳ تا ص ۲۲۳

ذکر تریا حادہ قافل ماں محمدی علی شاه ماداد
 حست سنگان از ص ۸۳ تا ص ۹۰
 ذکر فادس اوگ آرائی سنگان دارا و ماں و امر
 الموعی قوامین معدلت و دیگر اسامی و غیر
 مداد و طابع نمایا در ایا از ص ۹۹ تا ص ۱۳۲
 ذکر و جود معلی سنگان سلطان مطلقه کتایج و دیگر
 میان مدگی این من از ص ۱۵۲ تا ص ۱۵۶
 ذکر و جود معلی سنگان سکدهستان اصول شاعری
 و کمالات موسیقی مع بارہ از تحقیق تحقیق من و موسیقی
 از و سنگا میای حکمای ہواں و سیدستان و دیگر
 و غیرہ بیاد توت و کتاف و کتاف از ص ۱۵۹
 به ص ۱۸۸

ذکر و جود کرل سلیم مدیث علم و سہای و سہا
 خیالات فادہ و طوہر سہای کا سہہ اماں مدگلان
 عوام از ص ۱۹۵ تا ص ۱۹۸
 ذکر عربیت سنگان سکدهستان سہ سہای اودہ و
 حساب گلستان و دواہ مدگلان از کجہ لطف گلستان
 از ص ۲۱۳ تا ص ۲۲۳

باب دوم در بیان تشریف بری جناب عالیہ متعالیہ والہ مادہ مدگلان

سکدهستان بولایت گلستان

دکتر سواتمدن حساب مایه مایه رجمار و کم کردید
مقایه و اهرات قیمتی تمسناک کرده و سب
۱ ص ۲۴۴ تا ۲۴۸ ص ۲۴۸

دکتر کیفیت رجوع مقدمه پالیست و جدول کافی
درمان ساعت ملو و سید و ستان از ص ۲۴۰ تا
ص ۲۴۴

دکتر سواتمدن حساب مایه مایه رجمار و کم کردید
۱ ص ۲۴۴ تا ۲۵۰ ص ۲۵۰

دکتر سواتمدن حساب مایه مایه رجمار و کم کردید
۱ ص ۲۴۴ تا ۲۴۸ ص ۲۴۸
دکتر و قی و اهرات قیمتی تمسناک کرده و سب
۱ ص ۲۴۴ تا ۲۴۸ ص ۲۴۸

دکتر سواتمدن حساب مایه مایه رجمار و کم کردید
۱ ص ۲۴۴ تا ۲۵۰ ص ۲۵۰
دکتر و قی و اهرات قیمتی تمسناک کرده و سب
۱ ص ۲۴۴ تا ۲۴۸ ص ۲۴۸

باب سواتمدن و ذکر تشریف آوری بندکان سکنرستان از قلع و انداختن طرح

اقاست بجو الی کلکتہ

دکتر متی تدل و ترقی اعتبارات محمود الدوله
متی محمد علیخان بهادر سارگاه میص کارگاه و
کیفیت مقروضی نای سرکار احس کردار آن کارگاه
ومی اعتبار و کیفیت التی متی طالب علی و امان
محمود الدوله پس از اشتغال محمود الدوله و حاضر تدل
راقم در همان ران حسب طلب و دران سداکان
سکنرستان برای سبی و درایر در مقدمه از ص ۲۴۴
۲۴۴ تا ۲۵۴ ص ۲۵۴

دکتر سواتمدن و اهرات قیمتی تمسناک کرده و سب
۱ ص ۲۴۴ تا ۲۴۸ ص ۲۴۸

دکتر حالات کارروائی مقدمه از رتیب کاعدات
و تحریج و دعوی و حج و قی و رسدالات مدنی
ما دیگر حالات آمار و احسام مقدمه از ص ۲۴۴
تا ص ۲۴۸

دکتر کارگر اری راقم آتم سیم آوری دیگر خدمات
حای نمودن مدد سب سب سب سب سب سب سب سب سب سب سب

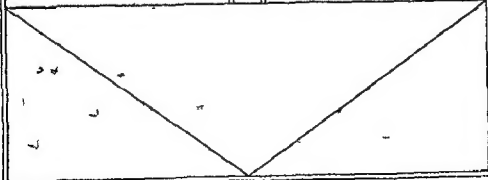
حضرت اوسا و حماد و هم معروفند تا که در کلمات
 مارده مارجه مع سید گدایمی احوال معین شود
 گوشت عالی کلمه در سرتاجیر و جوی و حسن
 کارگزاری در مدینه کو ارمی ۶۷ تا ۷۸
 ۲۷۸
 نقل و روان مالیه سال و عمارت من بدکان سکدینا
 سرکس جس کارا یکا راقم اتم ارمی ۷۸ تا ۸۵

ویر آو آناه و رسم ملاقات حضرت اوسا و حماد
 ما و اب گور رحلی ما و مع کیفیت ملاقات لا و
 لایس صاحب ما و دگر گور رحلی و ما که ف
 دیگر معص صاحب دست لسته یکا ارمی ۸۵ تا ۹۰
 یکسبه ارمی ۸۵ تا ۹۰
 نقل خط صاحب سکر گور دست امام راقم اتم
 ورمی ۹۰ تا ۹۵

ما بیارم شمره ذکر رحنی از کلام معص نظامندگان سکندریان و کلام ناتمام
 راقم پیچیز کوتاه لسان و پاره از استجابات کلام دیگر استاده بلیت بنام

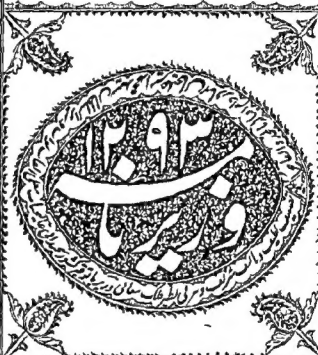
نقل اتهامات معص کلام اعما الیام بدکان
 مع حضرت اسلم و دگر تالیف حضرت
 ارمی ۹۵ تا ۱۰۸
 نقل المودمی از کلام امامت الیام معص شمره
 لحام ارمی ۱۰۸ تا ۱۲۵
 قضا و دست دست وای سککات مالیه اتم
 و اتم ارمی ۱۲۵ تا ۱۵۶

نقل یاد کلام امام راقم اتم ارمی ۱۰۸ تا ۱۲۵
 ارمی ۱۲۵ تا ۱۳۵
 نظم و عاشق کتاب ارمی ۱۳۵ تا ۱۵۲
 صمدیه ویرامه و دعوات معص معصایین مالیه بدکان
 مع ارمی ۱۵۲ تا ۱۷۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذي جعل في كتابه الحكيم ما لا يحصى من العجائب والبركات

والله اعلم بالصواب

طبع في المطبع الكائن في طهران سنة ١٢٩٣

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد

ای آنکه ستا کی ب یانی	حر تو که ر مد دم احسانی
ای سرتش محیب مارگاہت	وی عرص سیط کارگاہت
ای در طلست ما ویس کام	گم گشته ر راه عقل ماکام
راں اوج کمال کمر یانی	عمقای نظر سارسانی
نامار ویرزدن کس دماز	صد عقدہ مت دمال پروا
مائد کمشت دنا سانی	دستش رسد مگر سحانی
روتش تنو تنوع لاله در رباع	گلش تبویسیهای یرداع

گردیده دل کسی کتاید	حر تو مطهر در گریای
ما وحدت مطلق ست حاشا	وات تو محیط حمله استیا
ای حلوه گر حال سیرنگ	سیرنگی و حلوه ات هر گ
تا از میس یرده رخ مسائی	در حلوه لشکرها در آئی
در یرده حلق رخ سیوتی	صا حلوه یک نظر روشی
رخساره چو گل چو رفروری	چو لاله گریه دوزی
در چهره لغت گر کتائی	ارفته هزار در کتائی
سرایه صیار و نازی	محمود خود می خود ایاری
که کوه کمی و گاه تیریں	که لیلی و گاه قیس عکیں
حسن از تو رخ گرفت آبئی	عشق از تو آسیج و تائی
که صورت قهر و گه رضائی	که در دتوی و گه دوائی
که خف و گل گلزینے	که گریه بلبل حریے
خود گل شده رولق بهاری	خود بلبل زار و بقیاری
که ماده توی و گاه جامی	که دانه توی و گاه دامی

ارتقہ ستہ محکمات موجود
 لی خیر۔ لے مکاں وجودے
 جسم ارتقہ ستہ و زواں ہم ارتقہ
 گرجا رہ سیم و اگر گل
 مرتبی یہ ملک سی و چہ یستی
 امی دات تراہ جیا و نی یوں
 اردرک مقول ستیس ماستے
 آسما کہ توئی نعرہ و تکیں
 در راہ تو یای مقل لگ است
 موجود حق تو ماستی اسے حق
 حاموش امیر این سخن جید

مدامی وجود سدی خود
 لے جسمی و لے رواں وجودے
 کول ارتقہ ستہ و مکاں ہم ارتقہ
 ہست مدحہ حرا حقیقت کل
 ارتقہ ستہ تو یامت میص ہستی
 ارتقہ ستہ قیامت سیوں
 راجح و حوب حوالت ماستے
 کے عقل رہ سیای چو میں
 رجورہ لصد ہر اس گماست
 دیگر ہمہ دق دق است و لقی حق
 حامی اوب است ل و ر و د

در سپاسگزاری بنیاد باری

آں مطلقہ اگر کما سیارم

تا تکرر خطا سے حق گزارم

اے ملک ملک ہر دو عالم
 احساں تو ارقیاس سیرون
 دستِ کرست سلق مارست
 شد لطمِ حماں بعینِ ماست
 اے کردہ سخلق نوعِ اسان
 تا جو ہر یک عقل دادے
 عقل است کہ شاہِ ملکات است
 عقل است کہ حضراہِ خلق است
 عقل است کہ آئیہ کمال است
 روگست نظامِ ملک احسام
 گے نو کس از رہ تو آگاہ
 ایماں کہ میں عنایتِ نت
 علم ارجہ عظیمہ حریل است
 امی خالقِ علم و عقل و ایمان

وی خالقِ حماں و آدم
 خودت رحمدیاس سیرون
 آن کیست کہ ارتوئی یارست
 اے حملہ جہان و دای ماست
 دراکہ فیلسوف حیران
 تاجِ تشریفِ بسرہا دے
 مفتاحِ کوزد و حسان است
 حوش آلہ امتہاہ خلق است
 سرمایہ لطفِ دو احوال است
 زوگت دلائی نعتِ کام
 عقل است کہ شد دلیلِ این راہ
 بی عقل بود اساسِ آں است
 عقل اریہ علم ہم کمال است
 وے اگر مہملہ کریماں

ریں حملہ نعم کہ اردو رقت
 ماکہ شکر ترمام
 یک شکر تو ارہر استا
 مس خود یکم و رماں مس حیت
 چوں شکر تو نیست طاقت کس

ہر موی تم شکر گرتست
 در ہر موی طبع خواہم
 ہیسات رسات بدوؤا
 شکر تو محال سچیکس نیست
 خاموتی مس حیدیاں لں

در نعت حضرت سرور کائنات علیہ افضل الصلوٰۃ و التلیمات

ای حاتم انبیاء مرسل
 ای صاحب تاج قاب قوسین
 ما تصفت زایر دیاک
 تا وصف احد محمد آمد
 اسکانی و مطہر قدم شد
 نام تو ایس الں و حال است

و

ماراں یس سمارا قول
 سر حسین میسداں ماریں
 لولاک للاحقت الافلاک
 ماتس رباں محمد آمد
 اُمّی و مسلم اُمم شد
 نام تو عمر نیر و حمان است

هر حرف مقطعات قدس آن
ای تسلیم علم و دانت و داد
ای اگر مگر این تر حسم
ماست که رؤف و هم رحیم است
بأن رحمت عالمی تو لاریب
ستا با گرمی بحال عاصی
در رور حراشف استم کن
مرنام تو صد سلام و صلوات

مر می میسا لتت و سنان
هر قول و عمل رتت استاد
ای استه و مرسلین حترسم
راسما و صفات آن قدیم است
ای ذات تو یاک از بهر عیب
تا یک تنو دمال عاصی
دستیس حداحما یتیم کن
رآل و محاسن مکودات

در شکیب جمله آل اطهار علیهم الصلوٰۃ و السلام من العفای

اولاد نبی که جسمه نوراند
چون اصل همه ز نور پاک است
یکدات همه ماسل ذات اند
یک نور که حیدر پاره کردند

گو مختلف از ره ظهور اند
فی نزالتش و ماد و آب و خاک است
مقصود در حلق کائنات اند
بید از قمر ستاره کردند

ماستم ہر ارجاں تبارش

رحملہ درو و وسیع داد

گلمای موت و تمارش

احلاف بتی مام و ارستاد

در شقیبت امام ہمام زوج قبول بن عم رسول علیہ الصلوٰۃ

و السلام

در رور حنالمہ رایت

آن واقف رار عالم رار

ہمسام حد اعلیٰ عالی

مقبول حد اخلق رہبر

در قصہ قدر قس خر و کل

مصدق حدیت انت ہی

موصوف بوصف لافٹی اوست

در جلوہ رعرتش تا لغزش است

ار حریہ بلند یائے اوست

حریدہ مصطفیٰ مدیدش

آن حسرت کتور ولایت

آن صاحب ہل آفتی ہمدان

گجور کورنی ستالی

لا یب حلیۃ یمینہ

آن صاحب دو القار و دل

بادی گروہ ایس وحی

مہر و مہر کن شفا اوست

نوریکہ فروغ شمع عرتش است

ہستی دو کون سایہ اوست

حق ماضی کہ آفریدش

در شقیبت امام ہمام زوج قبول بن عم رسول علیہ الصلوٰۃ و السلام

اوصفتش رمان کسی حیراند
 انگده ز حسلوه با نقالے
 ملک دو جهان رمعرتا یوست
 تاهتیه کتور و لایت
 شالتس همه مطهر العجائب
 مختار جبرای شمس و دوتا
 ماتش که وسیله نجات است
 یارب زمین کین علاش

راریت نمان کسی حیراند
 یوستیده نه تبتم آفتالے
 در قصبه دست قدرت اوست
 گنجور خرنیه هدایت
 نامش همه دفع النواذب
 در روز جبراکم حق اوست
 حلال عقود مشکلات است
 خوش گن مدیه سلاش

در معرجه قیصر زمان ارا دربان حضرت سلطان عالم و عالمیان

سلطان خوان حرد جوان بخت
 سرمایه مخمیر تاجداران
 حورستید سیمرگ انگار ای
 بافضل و کمال شهر یاری

ریبده حیت سرور و نوق تحت
 سر دشت صفت شهر یاران
 ارای جهان مامداری
 بیستل و جمال حداری

کشاف دستای قریب
 کسری لعل الت و قوت
 سلطان تبار ترکسانی
 فصل گهرش گوی فصل
 هر خطه کماش افج را وح
 تا گوهر پاکش آفرید
 دل وقف ولای اهل بیت است
 سیدای علی و آل اطهار
 یارب لطیف شاه مردان
 سلطان که تراست سدوحاص
 حواصم رتوخل مشکل او
 این سده که برگزیده هست
 سوختن ستارهای
 آن تاج و گیس ملک رانی

دامای عواصم سیاست
 حاتم لقاوت و مروت
 زین سده تاج حسروالی
 سترج قشای سحر فصل
 چو بحر سیاح موج در موج
 در وی دم معرفت بینند
 حالت لدامی اهل بیت است
 در العت کل جو فصل رار
 آن دولت مرتبه مارگردان
 دارد بدل ارتو جو حاص
 چو غنچه تنگین دل او
 ارحیم قبل دیده است
 داوی لب جهان سیاهی
 کوس عظم جهان ستانی

یارِ رتو حیتِ فصلِ دایم ہر مقصدِ مصلحتی کہ دارد	از در گہ تو امید و اہم افصالِ تو رو در تر آرد
ننگیں نتو د دستِ برکے ای کردہ مہج تہر یارے	سختیِ مہوارِ طاغے دستِ تو کمالِ دستکاری
آن دستِ رلیِ تعرضِ حاحات	در حضرتِ حق کے مساحات

مناجاتِ بدر گاہِ قاضی السحاحات

ای قاضیِ حاجتِ رایا یارِ تو بحقِ عظمتِ حویش	وے دارِ طلبتِ ملا یا یارِ تو بحقِ رحمتِ حویش
یارِ بجلالِ کبریا فی یارِ کمالِ ستارہ لولاک	برسِ درِ فصلِ برکتنا فی یارِ ہیئتِ اردہ تر یاک
یارِ لصفایِ یاکاران یارِ تو بہ فیضِ حملہِ حاصان	در لوثِ حشوقِ حانگداران کن شکلِ من بہ تمامِ آسان
خواہم بددیِ سخا نہ حویش چوں گلِ یہ سیمِ صیحا ہے	خواہم رتو حیتِ مائتہ حویش بکتایِ دلمِ بیضِ ستاہی

گر لطف تو حصر راه گردد

احسن قول ده جامتس

ای سوار حرم حتما

این نامه قبول شاه گردد

تا حصول دهرج کما تس

این دعوت من قبول ما

لعمریه تمجید ایرد کمر پا و لسط لسطا لعت سر و حاتم الامیا و عرض سقت حضرت

اُمّه پدی عظیم آف التحیه والتسایم یگوید فقیر حقیر امیر علی متوطن قدس ماز

ار سواد حمتت میا و عظیم آما و مصافات صوئه یزهار بهار که درین رمان ^{اقبال} بهیست

که ^{۱۲} یک بهار رود و صد و هشتاد و هشت هجری خوش گذران است و ایرود

سخت سارگار رام نظام حمله مام حضرت شاه ملد یا بجاه حور سید کلاه مالک

رقاب مهر کاب قطب آسمان بختیاری مرکز دایره ناماری طرار کسوت است

و فرار وانی نقش بگیس سلطت و کتور کتانی لمولف

حال عالم شیخ عظیم ملک ماتکین

آسمان مرتبه تا بهمت حور سید کلاه

هر دو دستش که با فاق کرم اردویم است

موسی عهد سحا آنکه کف مضر صیاتس

آنکه لوساحه دوالتس کرم را کین

که مالست رمان او زمین است این

آست من تیج و گهر امرا می بگیس

سخت از نقش عصا طرخ رین ایروین

خلعتِ عمیمہ ارکو حاکمیتِ سان

سامان گشت مہر گشتش مور آگیش

زیتِ کشتِ سرِ سلطنتِ اقبالِ تیغِ اورستِ مستانِ جاہ و حلالِ مطہرِ آیات
حتمتِ و کارِ گارِ بی نصیبِ آیاتِ کسبتِ و تہوارِ سیِ السلطانِ ابنِ السلطان
اسِ سلطانِ ابوِ انصورِ ناصرِ الدینِ سکندرِ جاہِ بادشاہِ عاوی
قیصرِ زمانِ سلطانِ عالمِ محمدِ واجدِ علی شاہِ بادشاہِ اووہ
لازالۃ تموس اقبالِ طاعتِ و مذکورِ حالِ سلطنتِ

الموقف

سکندرِ صولتی در اشکوہیِ ظلِ سحالی
جہادِ یاریِ حاکمِ کشتیِ دریائِ حمانانی
سلطنتِ آسمانِ مہرِ اعیانِ آستانِ
کلاہِ حسریِ دہانتِ از ورقِ ہاویست
مربعِ آفتابِ جس دیِ عالمِ اورت
دلِ مہمیدانِ دیِ کیشِ سسکِ گرفت
رقصانِ کمالِ خودِ حسنِ اندرِ گاہِ تیش

دیتِ تابیِ سہاںِ بصورتِ یوسفِ ثانی
کہ طبعِ مدحِ حسانِ استِ آتشِ درِ حسانِ
کہ جاقانِ دہشِ رہبرِ طبعِ استدِ جو حاقانِ
سکھو دالِ درِ الالیتِ قسامیِ سلطنتِ را
روزِ عارضِ تالسِ مدہِ حورستِ تہامانی
حامدِ اراںِ ارودِ آقاِ آدابِ حسانِ
اگر لافِ سخنِ را فیِ زندِ سحرانِ سادانِ

حسودار دور باتن و بیایا رستم سیر
 ہر اکس میں سیمہ تم کید اتس کا د
 راز و مہیا خلق میں ارعص مقصوت
 رہی ہیست رات لاف افرام کشت
 سنگ گشت ہر کس میں مہ کی ساید
 شہی گرلوہ سار و رور و روی ماس
 فصل گل برآیدار لست گر کون اووی
 سیمہ سخی کہ ارباب جم لست ہاگرد
 اگر ما و حوادث تدحیر دارم تہمت
 خیال حسرتیت دروں قلعتہ یوں
 درہ دیکر حصار روئیں تن کس گرد
 ہر دی کام میاں گرمی اجیتہ خود
 نواری ماں نوار حسرتی رگوش ماں آرد
 شہستی کہ برم سترت آریا بریائی

رو کون ماں حیا وادی سید
 درخت ہستیت مار و بحراریت
 کتابی این معمار استیت خط میتانی
 مدد تداد و دماں دسوار آسانی
 کدیکہ خود چوں چنہ جو سید کور
 رستم صدم ماہ جمال ماہ کس
 یردار معمر عالیں حیں ہوتن حش اہما
 جہ و حواب و جہ سیداری۔ مید حیریت
 جو فصل رگ بریں اہمار سراسر
 عدد و درہاں تحلیل سار و روم حیوان
 در چوں حشر تیرت میسداں تن لور
 مدی لطن ساف بی ہزار ایتار میاں
 حیات ما و دانی را و دہر کس کہ ارا
 گرد و گردن تہ ماہ چوں حول میاں

لطف و احسانِ حوادثِ گزودی لنگرِ طلست	سندی سُرورِ بقی لی مادیانِ حیح ملکوتی
یاسم در سخن سخی تسلیم شاه کی مایه	رسد کی در علالتِ بیوه تری سست
بلخِ حسری سرد و قریبِ یوه رہا نام	بختِ مردم میا ستم کم رقا آلی
سنگینِ حمایه داری و توفیقِ ملکوکاری	لقایش مادیار تا تقاضای عالم فای

ملک اختیار و ارادت و قصبه ای و رویت این حاکم را در عهده تدارست خلوس
 ارا و تکیه این هواخواه دولت ملدصولت را با این شاه حمایه حاکمین خاطر فارتست
 سرائ آورده که چنانکه دیس قرب رمان کتانی موسوم - امیر نامه متعرجالات
 حسن حامدان خویش و کیفیت حصول حیات و تعلقات سرکار دولت و تدارکات
 مامولی ارتقا خلق حکمرانی گوشت رطایه ملک به و ستان از مایه کار تا این زمان
 و دیگر مطالب متعلقه آن کسبت تالیف یوتیده است بهیچان و حیره مخومی رمان
 نواخت حضور می دیس بارگاه فیض الکساء و اطهار کیفیات انتظام هر گویه حدت
 و مام ماسدی از وقائع احتمالی ملک اوده و حکمرانی و فرمانروائی مادیان
 این ریاست مافروسیاست اراایت عهد حکومت و فرمانروائی این دودمان
 والا نشان تا زمان سلطنت واحدیه که تقاضی مسست خطاب تاهی و سلطان مالار

والاستحقاق این حاقان و اماران ایک جماعت مدبران و افاضی و فاضلین و سادات
 دیار است که اسم ایچار و تسمیه است و تالیف و تدوین و تفسیر و تشریح و ترمیم و ترمیم
 ساد و مله و احمد و التمه که در این مسیر با وجود مشاغل کثیر ریاست و این مدعیان اول
 میست توانا از یکس قوه مضاعفه ظهور و جلوه گر آمد که ارماتر دره نواری حضرت حاقان
 و دود و مرجم و تفصیلات حسروانی این سلطان رفیع الکمال ساد و عقیدت نشان
 راه نظم و تدارک حیات و سائر مقامات لقب و ریزالسلطان موجب حصول اعرار و تالیف
 و ارواں میں الاماثل والاقرار است و این رُوسه و وزیر نامه موسوم گشت
 و ریچار با نقش ترتیب و تزیین و ترمیم و ترمیم **باب اول** متعلقه
 حالات حادان شاهی ارمایت طلوع و اقبال و سلطنت و قریبیه تا سائیت
 عد و سلطنت و احدیه و تصحیح هر گونه محامد و کمالات میل این یا دتاه حمایه
 و خلاصه کیفیات و دود و سعود و حضرت یا دتاه حمایه دار السلطنت کلکته حاصله
 متعلقات آن **باب دوم** در بیان تشریف و جاب عالیہ متعالیہ
 والدیه ماحده حضرت یا دتاه حمایه لوایت انگلستان متضمن شرح حالات آن
 آنجا که کیفیت ملاقات حاکم عالیہ متعالیہ با علیا حضرت ملکه معظمه تهنیت

حور تید کلاه کتور بهد و کیفیت کار و الوائی مقام سلطنت اوده واحه ال انتقال
 حساب عالیته تعالیه و حساب مرزا اسک جتنت سادر ووش گردیدل این هر دو حساب
 عالی درجات مدار سلطنت و اس مامدی اریکیت قلعه تینی سدگان بکنر شال
 مایام عدد بهد وستان باب سوم مخوی رود کرا حمالی حالات کاریر د ازان
 سائق ماد تاهی و لواست حصوری این جیر حواد درین مارگاه فیصل کتساه و اطباء
 کیفیات استظام هر گروه حدیات و مهام و طریق رجوع و انفصال مقامات دیون
 و غیره در محکمت سرکار دولتمدار انگریزی و ترقیات خودم تقدرا واری تاهی
 باب چهارم مثنی بر ذکر ریحی از کلام فیصل نظام حسرت قدرت کرامت
 کرامت و کلام با تمام این زو لیده بیان یجمیر کوتاه لسان مایاره از انتخابات
 کلام بعض اساتده ملید مام امیا از کرم و افسال داور سیما و تلقبات حسرت
 حسرت شهنشاه دوالحد و الاقبال چپاست کیری تو الوار قدر دانی حسرت خاقان
 رمان شبستان حال این ناسخته مقال زود تر تاراد و گاستان سیام لوریدن نیم
 قبول عواطف تهنول ارمب کرم و احلاق حسرت و یگاه آفاق تاراه آثر رگی دریا
 تاه تشریب مسرت و اقهار و چار سوی رود کار مسراف و ممتاز گردیده علم انوار ایزا

حمته گنتار را نطل حمایت حسرت تهنه تاه خورشید کلا ده تا سر مهر و باد را و ارم
 و علعله کومای درین کسه گلزارهای میان فصل نو بهار بلند سارم اکسول سر کلاه
 ، عامی کتایم و دیگر با هوالت قصود و تاط حاطرت تافاق رداں سر افرایم تا توفیق الاله

باب اول شملبر خلاصه حالات خاندان شاهی از آغاز
 درخشندگی خورشید میهنشید دولت قرا یوسفی در آفاق

این کسنگیتی

واضح ماد که در ذکر ترف سی گرامی را در کتابان او ده همد و ستان بتیر سوجین این
 طرف ممالک و رمان حوالاں تعمیر حامد میدان بیان کتاده سلسله این لب
 والا لب امامدک احتلائی از میر محمد امین الحاطت سعادت حان برهان الملک و
 تاسماں امام هام مونی کاظم علیه السلام رسایده اند و حالات امارت و سلطنت
 آمانی ایتان را که بحاس ترکمانان امام و ستان سیر سعادت امانی درست کرد
 حالا که در اصل گوهر سلطنت و ریاست از اولین طقه اسلاف آمانی ریب طره
 دستار این برجیده تار است و در روی کتب مسوده سیر هدایت دولت را درین

دودمان فرخنده فال قریب بیچمد سال گذرته و سیری گشته است که
 ارجعوان حمامانی صاحبقران امیر تمیور گورگان حاکم تو اس کرد ملکوتیه
 ازان هم ریاست و امارت این دودمان ماعز و احلال را اختلاف اقوال و
 از سه واکمه متفرقه نشان می دهد ای یافا اکو می تو ام گفت که ای همه
 فرد سیاست و عظمت و سیت این حامدان ارجع و دیاکان لایما از زمان
 تو اماں الوالمنظر معر الدین تادرس عازی الدین حیدر اوتاد حله کماں که
 تاج و اورنگ سلطنت و تان اندرین شایستان لصرق بهایون و
 مالامی و الالیت از سر نو آرایت و ممالیش یافته بهانار میاسن جهان است و مران
 و تاج داد بخشی و کتورستانی میتیس اسلاف این دودمان و الالاست که تو گوئی
 لوراست از آماںی کرام طرار طهورست و نقش سکه و حله نام می این دودمان گرامی
 از حسن اتفاق مارت و استحقاق است اسماصل از عظمت شوکت آماںی این دودمان
 هر چه بیائید آتسکار است سلسله وار راں کلاک است گفتار سیرده می آید
 باید دانست که امیر کبیر قراپوسف بن قرا محمد ترکماں از فرقه ترک قرا قویلو است
 و پدرش ارتجاعاں اولوا الحرم و امرای مقتسم سلطان الیکانی لوه و وی لیس اریدر

روز بار و صمصام و پس اقبال و اقامت همه صاحبان امیر تیمور گورگان
 شروع قرن ششم رسا ممالک تری و تیر و آن و حدود آذربایجان و غیره
 متصرف شد و تا آنکه در اوقات متعدد به نوبت بمشک و بر جاست با صاحبان
 رسید و چنانکه قاعده رزم تمام است به نصرت و بهر میت و نقل و استقامت
 در حین اقتاد و مصلحت ما و حتم حکمرانی کرده با حکام دیگر سلاطین و حکام هر
 به سرد و یکبار و دخت چنانچه بعدگشتن سالی چند بهر مت صاحبی با حاکم کثیر
 از اعراب و آنکه با اتفاق سلطان احمد رحمه و دیگر ممالک یورش کرد و سلطان
 بهر سلطان احمد را که از پدر خود روی آشتی رسانیده بود شکست داده و بعد از دیگر
 آنکه آن حدود مستولی گشت و ما میرزا عمر بن مرزا حلال الدین بادشاه معروف
 میرزا شاه امیر تیمور و دیگر با تمام اربابان اولوا العزم حکمای مایاں و سبک
 آورده ملاطاعت احدی در ممالک تری و سوا قطاع و حدود تیر و آن و غیره کوش
 بادشاهی سواحت و بحیات خود بعد نصرت یافتن بر مرزا الوکر و تناد و تیرزا
 میرزا شاه در سال هشتصد و ده اریسین هجرت - لیلای الاطلاق رول و مینو
 ارشد و مرزا الی و میرزا علی و از تمام ممالک عراق و آذربایجان و غیره عالم

نمود و تحت فرمانه ای نشاده خطاب میرزاغ خان سادر و لیعهدن الونصر
 قزاقوسف سادر سور و میر محاطب فرمود پیر میان مردی نوکس صورت و سیرت
 آراسته و لغت و احلاق و مروت و دیگر انواع فضائل جمیده و تمایل بسین بد
 مدوح در نظم هم فکر صائب و است جیامی سخ نام میشت خود گواه این ، عا است سنج

نام ندان و سدره ماداغ حیدرم

هر جاستی ست همه عالم ملام است

در عهد وی احدی حریف و طلاح اروی ننیدید و چنانکه وی یاس آداب مراتب یدر
 رعایت مرغی دشتی یدر زیر دامن دانه رعایت داب حسروی ماوی لیسر مردی و د
 رفتار و گفتار نگه داشت اما زبانی و دولتش رخود لارم تهردی تا آنکه عجیب نگاه ید
 با حتمت شاه و ایل و سیاه رمالک تنالی کمر بهت لشت به گاییکه از مصر یار بکر رسید
 ملک شمس الدین حاکم احلاطرا که خلی دشتن آگاه و خوش طلیت و ماقوت و سعیت
 لود لقرابت خود گردید و دقزی را بار دوات داد و سپهران ایام که ربالاتش تشریف
 از حندی دوحه لود و دبر بان لیسر لاسحدود و اقطاع ممالک انون رعایت رعیت
 ایردی تاتین اتقار و اختیار دکت ید تا آنکه میروری به گام وی با به نیکو مای سیکو و رجا
 سزاد و مالآ حر در سال لشت و سوم ارقن سچین سقتم رور دلیقعه حاسه نگه داشت پس از آن

کس چو بخواهد مرد آما و احد او و مقام احدین سزایلیں آسایتل ایدی سادها که گفته اند شعر

وفات میر یوسف تاهه شکر	کتابت در تاریخ کتابت
------------------------	----------------------

و تعظیما و التماس مدود ماں تر که در مع اتفاق و مرافقت دات اینیں در سال
هست صدوسی و یک هجری امیر اسکندر ترکاں اریسراں امیر کبیر قرا یوسف ساد
ایات نصرت و پیروی نمود و آدر ماں را و رسته قلعه حکم سلاطیه گرفت و در مالک
و دیں در ماں و غیره ما احتشام و الوس حکمرانی کرد و دیال و یکبار سرگرم تته ما سا
سلاطین بود گار و آو کیت و در ملک آراں ملا و تیر و اں و غیره بر تضرع و ست
و هر که ارفع و هریت و دار و گیر و پیت آدر و وفق ایام و در و داد ماں دست آری

ناصح و هریت بود کارشماں را	این طائفه در و رارل عاتق محرم است
----------------------------	-----------------------------------

همدین بر یکی در سال هشت صدوسی و سه هجری در به گام رستان تاهه روح ما و تاه
گورگاں و قتلای قرا ماں حکومت مالک آدر ماں و اطراف آن امیر یوسف
س امیر کبیر قرا یوسف اراانی دت و امیر یار علی را و امیر کبیر قرا یوسف حاکم قلعه تیر و
کما میت ما و اسطه همین قریل شهر هرات را بر ویراں خود در آورده ما رعایا و توسلا
ویات و سیاهال خود لیت یکو و لیدیده در حکومت و کامرانی ایام بر دگانی را

خوش اسیر رفتن آید که ما و احدی کجاست به تنه بخانه و دو بجزری یار علی رکاب
که به مدی وی سرفراز بود از بگداز کور مکی ما فسران عساکر مرزا مریجوری که آتش کین
ار دستر و حریف نمائند بهرات در کالون بل سواں میان دو تنه می در ساحت و
در لوریه خدا و بدعت خود انداخت و سا کردیها که آن حداد ترس را سیتی مرتکبت
تا آنچه مسطور ضامی عصور بود بدین ساه نقش ظهور گرفت میرزا جهان شاه اریس
امیر قرا یوسف ساد به گاسیکه ممالک آذربایجان و لواحی آن به نفس و جوه بالا حقیقت
ریگیست تا مع ما و شاه در آمده بود به فصل کار سار یال و به یونی بهت قبل
سکونت تشریه مشغلات آن علم حماسانی مار را فرست و در حکام و تا حداران آنجا
سمگ و یکار مظهر و مصور بوده که امیت سی و دو سال ما دولت کارانی کمال جیا که
خواست گیهاں آفرین بود و اکتی بر داحت و در اوا ل شش به تنه به تنه و دو
بحری تقریبی اردست شاه جس گیگی یکی از ملوک ترک آق قویلو شرت شهادت
حیتید و لردوس رین حاگردید و پس از شهادت شاه سرور اورنگ و ماں روایت
نذات ماکالات حسن علی مرزا که جلیج تستان آن شهید سلطان بود در یب و
ریت یافت در عهد وی سیاه و طالق آسوده حال و ممالک آفاق از رقیات

مال مال بود اندیش آنرا که ایام کارباری و مدت رسیدگانی سلطان الوحید سر آمد تا بهر
 والا سمت عراق رونق آورد گشت و ما سوده کثیر از ختم و الوس ممالک تالی صرف
 اوقات میفرمود تا مصافی در هلال ماه احمدیگس امر و محمد میره جس بیگ ار
 لتیف و ار رماه گلوں اقبالش کسری حور و در حالت استیلائی کمال بیت
 و نصب از دست خود حال تیرس بحال آفرین سیر و شاهزاده ناصر مرزا این
 دی تحت حکومت میتیای راه بین آئین نو آگین کرد لیکن آمار حکمرانی سا
 بهتقد بهتا و سه بمری کارس و مران قصا گردید دست اسطط و حکومت
 برداشت و امام بیکو از خود در پس ماندگان یادگار گذاشت منصور مرزا ترکمان شیر
 که انوار اقبال را سینه حال و می تا ماں بود و بعد از پدر ما مورایام سلطنت خود را
 ماهمه احمدی سی و دتر بر و میره تارانی سر و در جماعت و مروت ماین رعت
 و حاد و کثرت ختم و سیاده بی عدیل بود و می حاتم دولت ترک قرا قویلو لوده است
 و جوق این عموره عروس هزار داماد و اسلاطین ایران زمین و حامدان صفوی بهتقد
 سو املت است و رونق تیوه قدیمه خود را آغوش میتین کرد و ایان روریتا
 کمار حکومت و اقتدار شاه عباس اول میره شاه طهاسیت است تا بهراده منصور

که متشاء، سدار بیای رانه، و ن لغایت حسته خالو و محروک بود از زم سزگان و یگان
 و مورد است و رحم دلی رسیدگی خاطر حد و او در است را می که شاه کجک لاد ایرال همان است
 هریت نسبت سر بر تافت را در موقت و مودت اما دتاه ممدوح می بود و مستمول
 گو ما کون عواطف حس روی گشته با حاد و احترام و دولت و صولتیکه دتت همراه است
 و قائل در میتا یور رول احمال و مرود و شهر و شهریان اعطوفت و نوال حوت
 و امر ارحم و تقدمات حاکمه لغایت آسوده مال و حوت حال ساحت اگر چه ابرهین اتایم
 حمله بالی اس قبیله میله ترک قرا قویلو جا حاکما عیال خود با متفرق شدند اما هر س
 هر جا که بود و او حوصله بهت و دلیری خود با مارت و حوت خالی با لسمی رد و او را برگرد
 احرار و اقهار میتین تار و لطر ابل و در کار کمال عرت و اعتداری بهت است اجمل شهر
 بهت هر میتا یور رول عید تا هراده مصدیر را تصرف و در مقدم اعیان این حسته بود
 گشت محمد قلی بیگ خان و زید و لست تا هراده مصور را و لغد آران
 جعفر بیگ خان نو دیر سی تاں بیس محمد بیگ قلی خان بیس جعفر بیگ خان
 جعفر بیگ خان تانی بیس محمد بیگ قلی خان در شهر میتا یور و ساده آرای ریت
 و کامرانی کمال عروس و مراد مرزا نصیر و الدان میر محمد ایمن سجاد خان

بر بان الملك كرام سادات كرام صديقت ارجيد كيت دريتا يوز تقسيم نو دوما
 رياست واقترام تمام لمبرمي رد معمر گيك حال تاني را كه علاوة علي و امارت
 و علمت آتاني و ديلم و دكس و ديگر انواع صفات محمودالذات نو دوسر او اريو بد و دوما
 خود ستاده و مرود و سامتي معيد و آوالي حميد و مصلحت و قنات خود مرگريد و دوما
 سحر محمد و اعتبارا كه نور يده آل سيادت اتما نو و اعتقاد و دوستش در داد و از اين قنات
 و يويد حسين و دوما حشرت سيدالاسماعيل تاج شرف مريد حديد سران الاكبر
 ساقا ارطال آل سنيّه مخترمه ميرزا محمد تقيم صفدر جنگ بها و آوايس كه
 مير محمد امين رهاا الملك رمر و دوما مبد و ستان محصلت ياست فارو كاران نو
 متولد شد و آتبع ماد كه سل احاد مادري سلاطيس او دوما سلاطيس مادگان ماد و ستان
 ترك سياره عين محتايتد و اولاد و احاد ايتان ارم و دوما يدري و مادري چه
 لشرف حشر و رادي ماه عظميت واقترام و فيه لعصل سيادت و اقتساب مات لقتل
 حشرت سوي عليه الصلوة و السلام جامع فصائل هر دو سر ك ديا و آخرت گشته هم قنات
 امارت ديوي ياكه گشته اند و هم تاج سيادت انروي رمر و ستان اكنون سلاطه
 مادري دوماا ماد تان او دوما ما ياكه اركت معشره عظيمه حشرت ماد تان و دوما

قصیراں حاقاں اس حاقاں ولی ہمت توفیق و مقابلہ مادی گنت متعددہ سیر و
تواریخ دست و جمیع دیافتہ ام و اولاد میرزا الصیر مر حوم سرور متاحسرت امام ہام علیہ السلام
ولیس ازادان ار میر محمد امین رباں الملک حلا آتیاں حلف ارتد میرزا الصیر ممدوح
معصوم تاحسرت قدر قدرت حمال یاہ سلطان عالم سکدر جاہ ماحرہ ارد دیگر حالات و
کائنات و مساسات عہد ہر یکی سلطنت سیر و سلسلہ تطیر در می کستم سیر زامح محمد الصیر
ار عظمای محترم و امرای محتشم مقیم تیا یور سیر محمد امین لیسر محمد صیر قاصی سیر سیر الدین
شہید لیسر سید محمد سیر عیات الدین محمد سیر سید علی لیسر سید سراج الدین علی لیسر سید سراج
لیسر سید محمد سیر سید محمد لیسر سیر عیات الدین لیسر سید محمد تانی لیسر سید سید محمد
لیسر سید محمد تانی لیسر سید محمد سیر سید حسین المقدم لیسر سید محمد سید محمد سید محمد سید محمد
لیسر سید محمد تقی لیسر سید تاج الدین لیسر سید محمد الین لیسر سید محمد لیسر علیاح
امام ہام حسرت موسی کاظم علیہ السلام بیات و سیر زامح محمد صیر مر حوم رادو لیسر و دودو
لودد ہام لیسر امیر محمد باقر سیادت خان میر محمد امین بر بال ملک
سعادت خان است و انہر دودو خراں یکی حلیہ حلیہ صیر گیٹان بان میرزا محمد مقیم
صفدر گنگ و دوس آرا نگاہ لودو دیگری خاتون عفت ستھون میرا شاہ میر سیرا یو

س میر محمد امین پیر میر محمد امیر معراج مسرور و کیفیت ورود ایشان مدین طرف
 هندوستان جیسے نشان میدهند که میر محمد نصیر الدین پور در عهد شاه عالم سوار
 در سال یکبار یکصد سجدہ ہجری ماہیں پیر خود میر محمد باقر نصیر الدین علاقتہ ہندوستان
 دیار در رسید باطمینان صورت الملک و گالہ نواب فتح الدولہ سوار استماع خبر
 ورود آن کینامی رمان تمام تر آرزو و خدمت مامداری ایشان رجوع گرفت و در سواری
 عظیم آماد کہ چلی جاسے یا گیرہ و دلکش بود و آب و ہوا خوش دہشت ورود آورد

ذکر نواب برہان الملک سعادت خان خلدکان

مام باہتس میر محمد امین است و می کہیں فرسودہ و لند حساب میر نصیر معراج بود و در سال
 یکبار یکصد سجدہ ہجری آرد و می ملازمت پیر بر گوار ماراد عالی مقدار ترک وطن گشتہ
 ہنگامی در عظیم آماد رسید کہ حساب میر رام سرور پیر ماہور شہر اعیانہ الحاکم الیک است
 گفتہ بود آخر کار این ہر دور در ما و قارہ سوی دارالسلطنت دہلی رو بردند و ما طراف و
 حوالی آن تہرہ بعض مصائب اگرچہ در حوزہ صلہ ملکہ ایشان سو در و کی حیدر سرور و ہماں
 حاص در آمدند و قارہاں سلطنت محمد معظم سادہ شاہ و محمد معراج سیرادشاہ مامرا و اراکین
 سلطنت در راحتہ صاحب مملکتہ روزگاری خوش گذرانیدند و ہمیں تمام پیر محمد امین علاقتہ

تختیسل و قوچاری اینها و نانیات و غیره از صفات صوفیه اگر آماج می باشد و شکر
رویه قدس آورده و سلم و شق همان علاقه عساکر و میال بهتعال سیت تا آنکه آوا
سیر آوازی و فردوس آوازه بگاه محمد شاه مادشاه هنگام توریس سیتی عزت حال
میلین علی خاں و میر کاغذی و غیره با جمعی که در سلیمان می داشتند گاه همراه دت
سکه بالی یا زحار گدشت حقوق مادشاه سر آوازه هر گاه با جمعی توریس یا زحوت
سکه آوازه قدس و نانی آوازه سیراری یا زحار سوار و خطاب بهادری سلم و
لقاره ماسوری شویو کتید و سیر در سال یکبار یکصد و سی و یک مجری یون ویر و سیر
و دو و نوازی و نوازه سلطان اراهم اروی ظهور آوازه هفت هزار می باشد
سوار و خطاب نواب سعادت خاں اراهم الملک سوار جنگ مار سوار اگر گردید
و سید محمد باقر خطاب سید خاں سعادت خاں اول سبب تعلق صوفیه اری خاں
دار سعادت شهر رشت شهر دلی افانست خاں نواب زبان الملک نهاد و دو و سیر
مار دیا و سبب سیر خاں سیر خاں شکر اشاف هر گاه با طیب از نفس سعدال معل
صوفیه اوده ویدیا آوازه و اول سال بی و دو و مالا می یکبار یکصد مجری خلعت صوفیه داری
ملک اوده ویدیا آوازه عساکر و افواج و نوازه ویدیا ایوان تحکات حاکمانه عمل سوادکا

لواراں سرزمین اخترگر اودہ دیکھو وہاں تجارت اقامت آبادی و آبادی
 احسن تدبیر و قوت سیاست آں جا و دراز جس جاتاں یک ساحت و وسیع اصلاخ
 آں ملک کہ لاشعہ اودہ و جہان آباد و کھیاں یورپ و کشتی و شراخ و شلم آباد و عرف گو کہ
 نام داشت انتظام تالیستہ کوتی مجاہل جیج را کہ اہمیتا و یک سالہ پراں پیش
 پیش سود میں اور لیتی داد و داریاں یک کر و کھراہ عامہ و تہا ہی و شتا و اسیاس
 و محنت رجال عیال و رایا در رونق و آبادی ملک و کثرت و امر و فی محاصل و دراز
 مگو با گوں ترقیات تارہ آب و رنگی و روی کا کار و پنا آگہ سالان و تن محصل زبانی
 حمیکہ جو و ملاحظہ بر احدی از بیاباں و خاکہ داراں و غیر آدمی آں ممالک اگر و پنا
 رساید و مورد و اوال مخاطب حسروانی گردید اندرین آسا با دیگر مہمات و کار ہا کمایاں
 از تہیہ مرہطہ با و گو تمال را حیو تاں با سر کہ تفصیلات تلویل سے اجماع پیرا وے
 رونق و سر گرمی تمام جس اسرار مایہ و ہمیں قرب ایام سیرا محمد مقیم خواہ ہر ادا ہو
 ابراہی نواب یک مصادیہ المحاط موات لید کہ غریب ترین و حترال و نور عین امارت و آتش
 نو و معروف احترام تمام ارواں جو و ظلمید و تعد چہ گاہ ایں گو ہر کیہ اسد و عصمت و
 عظمت را ساعتی ہا یون و رمانی با سعادت مقبول ملک اردواج آں حواں سال

فرخندہ حال کہتید و چون الوار و راست و کامکاری از ماضیہ احوال آن حین حساب
 و دوران یافتہ نمود و سیاحت و میتیدتی خودتس رگتات و لغز گرفتس قواع سلطنت و
 حماسانی و درس مولیٰ عدلت و حکمرانی مصروف و متعلقت میتبت در سال بیجاہ و کم
 بالامی یک ہزار و یکصد و پندرہ سال است و یکم از طوبیست مالدس سگایک
 مادر شاہ اقتدار قمران ایران از ایراں زمین متوجہ بہار وستان گردیدہ چلی حالتش
 و عرق ریزیداد را رمرات و دو تنخواہی و خط و احراز مآرب حسرت ظل آئی تقدیم شدہ
 و از شکستہ اتلا لعل را یکبار و استہ مات تایاں مسنہ ظہور آورد و حامی یکو تر سحر
 اقرس حسرت فردوس آن نگاہید کرد و ہمان سال تاییح ہم دیکہ ہمتا ہماں دار حماں شد
 و کلدہ تیاں ملق گت تاییح ارتحالش العسی از تاعراں ہندیا ہمیں لقلم سیردہ

قطعة تاییح

ہوئی حسن م کتاب احمد سمر بی تاییح کی جو کسکرتایاں قلم لے دال لطفوطی کے اعداد	ادیب مرگ کے ہاتھوں سے اتر ہو اسال اہم ہی سے اسکے اظہر کیے اہم سعادت حاں سے ماہر
--	---

باجملہ نواب مرہان الملک معصوم مدت نوردہ سال بصوبہ دار کے

نماکب آوده و سه سال قبلش بدرگرمای صاحب حلیه محمله مکی است و شست سال
 ارایام هم خودیای همه حضرت و ستادمانی را در دیوی و حکمرانی بپس برده است حسن طاعتش
 را تمام رسانای و امامی حضرت علی می ستود و در بال و پاں بگناں بیاح و قنا خود برین د

ذکر نواب صفدر خجسته و در فردوس آرا بگاه

اسم گرامی وی میرزا محمد تقیم است یسحر سرگیان و نواده دختری سیر احمد نصیر
 در بر کنی طاعت و دیگر اصناف اوصاف از اتدای هر شصت بوده طلب
 نواب ربان الملک حله آستیاں و عهده سر آفرانی محمد شاه فردوس آرا بگاه
 اروالیت خود بر آمد و سواد حست آستان سپه و تیان در تسیه تالیان هر گامی
 مایا میکشده و راست و از چندی وی هر طریقی کسی فرار گرفته به دیوان الملک
 راحلوه دبی ریاع و بن سبوی بر چینه ظهور سلور افتاد و بعد تر صا ار حست حاکم
 یسوکت و تالی و جمیعت و سامایک در خیال سیر جامه دیده فلک تقیم گیتی عتد و بیو
 مرقه العواد خود با آن گل نوشگفته آسال اقبال است و لایس عقی و پیوید گرد
 عجمه سرسته تمسای حاطر عطر حوین کتا و حمله عایا و بتو عیلس از انقراض این دو
 بیروح سعادت و احلال کل کل تکلفه کلامک سرت ستادمانی را سماں سپهر

الملک میرداماد تقیم مدتی از حکم تهریاری به بیات صوبه داری کار فرما لود بالآخر بعد
 حیات تنایان و کارهای مایان مورد مراحم بادشاهی گشته بعد حاکم گشته تنایان
 سربان الملک ساد خلعت صوبه داری ممالک او و هر سیرایه غزو اختیار در گریستید
 در سال یکم از یماه و پنج هجری حسب فرمان علی الملک علی وردیخان ناظم صوبه سگال و
 دفع ستورش قوم مرهه علم نصرت را و دست و کله و می آن رفته به تاس خیار گزید
 حکمران تدو سال و شش خلعت میرآقستی حضور مورد مساهات ماحد و گشت در اوائل
 سال یکم از یکصد تن و یک هجری هنگامیکه احمد شاه درانی بقصد بهد از قندهار
 ای طرف لاهور جمعی از عساکر آمد و قندهار اندران سرزمین ریاسته و رفیق ایام
 ولی نعمت سرآرامی سلطنت مدویو گشته کارهای نمایان کرد و حاکم را
 تا سر بهد لیس گردانید و مدولتخواهی بایمی استقامت را کمال این حکام بر حادشت
 و بعد با و دت آن شاه درانی عرصه مایه کما بیت گذشته باشد که تاریخ است تقیم
 ربیع الثانی سال مرقوم بادشاه مامور و تمکین لغردوس برین هاگزین تدو تنایان
 مله اراده الوالصر محمدالدین احمد شاه غازی اورنگ حاکم بانی ماریب و زینت
 تختید درالوقت این گرامی میرامدلتین وزارت گشت و خطاب وزیر الممالک

مستور علیخان بهادر صدر جنگ ملقب و محاط گردید و انواع عواید و غنای
 و در عهد وزارت خود به طایعات احمد خان گشت داد و مراد گویا و فرار گویا
 داد و مارچول خان گشت با موافقی به مقومال سرستور شمس الدین بر دست نه بود و بخار
 بهو لکر و دیگر سرداران مقتدر را با خود گرفته تسمیه و سرکونی افاعه برداشت و جمیع
 ایشان را متفرق و مسموم ساخت و در احوال و کلمات آنکه آمد و او در ولایت
 گشته به ری حیدر را دستنی و داد و کشتی سر برد و با آخر سال بکیر ابراهیم رسید
 و بهت جبری سفتا بهم روید و در مقام بایر گهاٹ که ماند که فاصله از شهر ککس
 واقع است ملحق عوارض جسمانی رحلت ابریس حنا فانی کرد و در خواست
 حضرت رب العزت جا گردید و ملقب به دروس آرامگاه گردید و جسم طبعش را
 اولاً ماتهم تمام برین میس آمد و در واریا حالتها همان آمد و رسیده بدین
 همان شهر لطافت بهر کرد و گوید که سپس آنجا انهای آن معجزه و در الواد
 که ملازمه بهرمان خاک یکا سیرده اند ایام حکومت و وزارت آن ستور و الا
 عالی یا بگاه ارا و ان بیاست خلد استیا نواب ران الملکات آخرین عمر کشت
 چیده سال بوده و ات والا در جات حساب و می جامع لسا صعات و کمالات

بود و در دلیری و مرداگی و سراسیمه‌های ملکی بهت و استغلال سبک‌ال
داشت و در عهد وی راحه‌نهی رایین و راحه‌نول رای از عمایه کارگزاران بود

ذکر نواب تنجاع الدوله بهادر عرش منزل

وی فرزند حکیم پویند حساب وزیر الممالک فردوس آرامگاه بوده نام پاتیس
میراجلال الدین حیدرست بهار و صد و چهل و چهار رارینین هجرت حضرت
رسول محتار صلعم به گاسیکه کارکمان جلوه‌گاه سیرگ قدرت علوه مقدم بها
در چار سوی رود کار انداخته و از هر طرفی سار و برگ عیش و طرب را
عالمیاں میا ساحت بود و از تسمیه اقبال قدم مشکوی جاہ و حلال نهاد صبح

سرآمد آفتاب از مطلع نور

تاریخ ولادت سر اسر سعادت

وی یافته اند میرزای ممدوح اول در حدات س با کتاب منون کمال
استعمال فرمود و از عموال کشاب سه نمایت عیار قالمیت و از جمعی بود
سواطف تا بهنتاهی و مطح الطار مراحم حضرت ظل الهی گشت عقد موصلت
ما امته الر بهر الواب هو یکیم صاحبه دختر بایول انقر موتس الدوله عمده الممالک
نواب محمد اسحاق خاں سادرتو ستری دیوان حاله مادتا ہی خواهر فرعت مطا

ذوالفقار الدوله مؤتمن الملک لوا سبب اسد خان خانمان بہادر سالار جنگ
 سحرۃ ایامی حضرت مادتاہ دیں پناہ مستند تہاں و تحلیاں حش عروسی
 ارکمال حالات واقعا رصرت اسلخ امان روزگار بہت حاتمہ کچھ رماں پارک
 آں ماہرہ کادنی کیفیتے را اور و فور توکت و تہاں آفرماں شرح ویاں توامہ سیرد
 اسحق کمال عظمت و تہوکتش را ہمیں حاقیاس مایہ کرد کہ حش ستادی ویریرا دہ
 حشمت آما دہ ارش عروسیہامی شاہرہ اذکاں مالیتاں سیر ہر گویہ حالات و فر
 فائق ترا قما دہ لود گویہ کہ تحمید اچیل و شش لک رویہ بلوارم آں ستادیست
 سادی ما وصف ارانی ہر گویہ احساس در سہماں و مہودہ دل سیاری ار سارہ
 ساماں صرف گردیدہ اگرچہ دہ تہو اہاں ممالک ہندوستان و طرککانات و تسلط
 را ہیچو موقع در حلقہ ارسہ وادوار کاری رردہ انا ملکہ مسا اوقات امام آواں عالی
 حوصلہ قدم بہت ار دعا اعلیٰ ہم و اترہ سادہ اند و یہ داد و دل و اسراف کہ یادہ
 ویکس مایہ سہ شرح ایگو بہ تحکلات و تحکلات نعدی ار عہود نصیب تہا شائیاں
 این کہسہ خاکدراں گشتہ بود اچا قصل این لواستطاب عمرست و شش سالگی
 و آغا رسال کیہر یکصد و ہشتاد و ہجری ہند و فات پدرا سورجودہ در مقام فیض آماد

و حربه میاد و ساده آرامی صفت نه اری ممالک اوده هر گوه اعار و اختیار گردید و در
 سید سلطنت و و مار و الی حضرت اغزال دین عالمگیر تباری و ریا و لیله تباری نه اوده ملحد
 شاه عالم عالی گوهر لطف دقته بر دار بهای علم در دال رو بهیله و دود می حال و گروه
 و دفع ساستر و و معاسد دیگر بهمت رگماست و هر طرفیکه عطف همان توفه میبند
 علم نصرت و فیور مدی تدایر تالیته و دار و گیر بایته بر می افراست خصوصاً
 هنگامیکه باز احمد شاه در آئی با جماع معسده اعمالان سنگش و هجوم قوم مرهشته
 بهد و ستان تند در خط و حرمت حدود ممالک دفع هر گوه معاسد و ممالک و رفق
 و مراعات مادرایان بدانجه ماسان به گام بود و هر و مرا گیهایر دخت و اما آیه
 لطلب مرصیات حضرت حاقان زبان نیر کو تیده ارکمال دوست کامی کوششهای
 در چار سومی حلق سواحت تا بهدراں است کتاد و ال کیهار کیصد بهقتا دوسه بحری
 منصب والای وزارت هفت بذات میص آیاتش قرار گرفت و لوریه الممالک
 شجاع الدوله الوالمنصور خان بهادر اسد جنگ مخاطب گردید و علاوه صوته اضر مکر او
 دیگر اسامع و قطع را که حدود و حیکله کوثره و فتیور و اما و بهارس و مرالور و اعظم
 و فتح آماد و بریلی و رامپور مراد آماد و بریلی هیت میاستد در صله جس سرانجام

است آورد و طبعی بخور و تصرف خود کرد و تمام اطراف و اکفاف را ساعی حمیه بنو
 ارتد ماد حوادث و موج خیر طوفان فی تمیز بیا و اربامیده طرح اس و اماں یکبار
 تارستان میفاده و چون در سال یکبار یکصد هفتاد و هشت هجری قاسم علیا
 سالیحاه ماطم صله نگاله ارنگ و یکبار با افواج انگلستیه سنده آمده یای ار
 حاده استقلال بر جید و ماسید دستگیری بیا هک و تر جماعت معبودات و اهل ملک
 ساد و رد و اب و در اهل ملک ساد و رعایت مزاحم و اتفاق نظر و حالات عادلان
 و علوتالس و در فی الفی و نقد اعانت آن شتم آماده عمره و می اتر ماهمه
 دنگ و ده ال و حاکر و اقبال گردید و هر چند هدران او ان طوطو و س ا مور گردا
 ار طرف ماطم موصوف مد اماں خاطر خاطر اب و مستطاب تست و لیکس را با
 این اراده بعد از آنکه حمله سامان پیا حاسته و سار و رگ عمر محتوران ار است
 یسیدیه همت علیای اب و الاحباب میفاده که آتش افواج طوطو و س
 مایار و روی کار آمد و آنکه اکثر سرداران افاعمه و کاریر داران همد و رادار تار
 تنکط فی الطبع دیوی قلوب معشوق دال وقت سید استند و حقیقت معالای
 سر و ماسان نظر خالی ارحوف و خطر نمی نمود فاما بول سیرت و اقبال اب و

۲۰
 سلسله
 می
 دست

فلک حساب اراق سعادت تانان لود کمر ابرو بیهای مک سحران کاری کرد
 تا آنکه بعد طی سامرا حل آستی وررم که تعصبات تنطویل می اسما د آب صلح و وفاق
 راتش بعضی لاق افتاد و دلتش آگاهان هائیں دست ارجو نیری غنائق باز
 و همیں آسانا تارہ صواب مامی حاقان ہند و انکھڈ مائیں سرکار لوانت یر الماک
 ہمار و سرکار کیمیں اگر یر یہا د معاہدہ صلح و محبت با تحکام مہر لڑ جیب د سادیت
 ار سر کمال موافقت و اتحاد جس بقا دیافت ور ریڈیسی سرکار د ولتدار بر طایہ
 در مار گاہ ماحطت و ماہ مملکت او د قائم گردیا میں عمدہ گوری ہم ارجو میں معور
 ماد تاد جمہاہ انگلستان اندرین کتوجست لستان ہندوستان ماہ اگست ششہ
 یکم از ہفت صا ہفتاد و سہ بیسوی مقرر شد و اولین ملاقات نواب گورر حلی ہمار
 مالو استظاف علی حساب وریر الماک ہمار در مقام سارس مسٹہ ظہور آمد و ہر گویہ
 مراسم طلب و مراعات اندرین ملاقات ار ہر دو طرف ماحر و ترف توقع رسید و
 اگرچہ میتیں ایں تایج ہم چہ سراں مساکر اگر یری مثل حمرل کلا یو و غیرہ مسترگ حطاب
 لارڈ مشہور لود دانا اصل تقریر مصتب گورر حلی مدیار ہا ما اعتبارات نظم و نسق امور
 عظیمہ ہمیں ایام و رخاہ فرجام طرہ دستار اعتنا گشت نواب وریر الماک ہمار

یسار طی این حمایه مراحل معاهدت مستتر است خود فرمود و ما همه کرد و
 خدم و ختم و حرمه میاد میس آما در سیده و مسداحت و اسالیت جاگریده قوتیست
 نامتنام مامی ملک مدول تیت آما که معزیل و ج سال تیا یج است و جیام
 ارماد و یقده سال یکبار و یکصد و هشتاد و هشت هجری مطلق می یکم خوی
 شایه یکبار هشتاد و پنج عیسوی ساگاه داعی اجل السیاحات گشته
 صباح آن در تمام کلاب مازی سر رالیس اشترحت حاوید ساد و ملت و الا
 عرت سر ملت گردید مدت است این نواست حضرت تامل کرده سال بعد و رادی
 و اولو العرمی راهواره درین ماں محدث اقرار مطرح لطر بلند و طمع همت آستان
 خود دات و تعمیر ساعمارات رخت قرین سائین زهت آگین قلعه حلا میا
 و شهر پناه میس آما مدول قوه فرموده یادگاری ارجود درین جهاں مگدا

ذکر نواب آصف الدوله بهادر عدل مقام

مام مامی این میس گرامی صاحب دل حلب اکثر حضرت عرت سرل مجیدی ع
 میز امانی لوده پرا و اح سال یکبار یکصد و هشت و یک هجری صح و خود ماه و ن
 مشرقستان عرواقال میهستان آن روی الدین خدو الایس افاستادن

لوائح فرج و سرور رابع البور کرد اول این حشیم و حیراع دو دماں عرت و دمازت لطاول
 مار و لحم در مدعو اطع سرگال یرورتش یاوت تمانه سن تیسریب و تعلیم آما لبقان
 و شهر استادان ارب هر گونه علوم و معون بهره مدگت سیس و بروی پیدر بر گوار خود
 مالواست مسالیم و حتر سعادت اتر لوات نظام الدوله حاکمان ساد و طلف
 لواب اعتماد الدوله وزیر الممالک خانماں سید قمر الدیجاں ساد نصرت حکم و بهنگامیکه
 رهبره و مستری راقراں سعادت نمود که حد استد مخافل حیتین و نشاط و مجالس عسرت و
 امساط این حش عروسی رور با و شهادتنامه تهر بهنگامه سور و سر در گرم کرده بود دور
 و آراستگی مکانات و طرق و تنوای سر طر فی تار و لطفی می نمود عظمت و وقار
 این طوی هیبت مور یاده اریں به مانند که چوں از حس اتفاق تقیری دراں
 حجتہ آواں سواد و حده میا دمیص آباد لور و دوسود و خسر و گردون حتم حضرت
 شاه عالم ماد شاه حجابہ سر پر آرای ممالک تحت نشاں مہد و ستاں سعاد و قریں
 و میص آگین گشته بود و خوداں ماد شاه حور تید کلاه باہمه خدم و حتم این محفل
 طرب منزل القدوم مینت لزوم لواحت و تشریف قبول دعوت سراغ از و
 افتخار مہماں و مینرمان رالغرق و رق ال رسانید الحق حش این ستادی لمیض و رفو

مسعود حضرت یوسف طره آریستی و ادراستی داشته بود و اکثرت و اجتماع امر او
 اراکین ماعز و تمکین تباہی و هجوم افواج و عساکر حضرت ظل الی سهر جاتار و رونق
 و سہادر حتم اہل نظر جلوه گر میتد اردو حام حیا گراں بری سیکر عالم پرستان تمام
 عرصہ میاد و ارجام لغتال غیرت تمس و قمر و ربع رشک و حسر دل و روتساں فلک
 می سہاد نامحکمہ جیوں دریاں حالات حش این تبادی عمارتہم ارکمال سرجوتی سہائے
 مائے گیگی رحمت اروادی سروس شرح این دامادی سیریں کشتیہ و لباس قلمکار
 تحریر بر مالای اصل سحر ماری آرایم واضح مادکہ میرای ممدوح تلایح لست و تم
 و یقینہ سہ یکہ اریکھ ہستاد و ہست ہجری مطابق یکم و موری سہ یکہ اریکھ
 ہستاد و یوح عیسوی ہجرت استیاں تدل طائر روح بر قنق حضرت عترت سہل
 تنکی و سادہ دولت آل سہر و معور گشت و خلعت فاحرہ سونہ داری ملک و دود
 و قلمدان وزارت سلطنت سہ معر و سہرا و اگر گردیدہ سہر سہا ہت ار سمان افلاک
 گہرا یید و خطاب و بریہ الممالک آحب الدولہ لواء محمد یحیی خان سہادر ہر جنگ طاعت
 تاریخ رونق افروزیں ارجار رالت و وزارت لعی نخس سجان حمین نوشتہ اند
 گشت اریا سہ آصف الدولہ
 رونق سہر و وزارت سہ

این نواب والا احباب بعد جلوه افروختند بر مسد ریاست موردی ار
 فیض آباد فیض میاد لشر عشرت هر لکھو که تا آسریاں سام سرکار و حویلی
 شهرت و استی قدوم ارزانی فرمود و در آن سر برین لطافت آگین تعمیر عمارت
 عالیہ و بنا عاتیر مساول دریا می گوشتی و ده تجماع و دیوان خانہ سگی و ایوان
 بہت سر لہ و دیگر حید قصور و رعیہ و مبیعہ کہ بیاں ہر یکی تفصیل و تطویل می خوا
 یر و احتہ ہمیں محستہ مقام و حجاب و حمام و مستقر دولت خود قرار داد و دوستی
 این نواب علی القاب صر اہل آفاق است و اگر کثرت خود و الساق مام
 مکویت آجیاں بعبادت و کاخشہ ہا گمستہ کہ حوام سو قیاں آن ملک تا
 امر و ہم چہ ہنگام صبح سر از ستر خواب بر میدارد بعد از ذکر مام پاک خدا و
 مذکر مام مکویت رطب اللسان میگردد ہما الفاظ آن مام نامی و اہم گرامی را
 ساں حروف قفل الحمد باعث فتوح ابواب میں و سعادت باحقاد خود و احکام
 الترام و ردتش و ہستہ انا ارسکہ مارگاہ فیض کار کا ہش سخا و کرم صرح عالم
 گشتہ بود محتاجان و ارباب ہنر و درویش از ہر سمت حقوق جوق گرد آمدند
 ہر یکی ارایتان بیت ارجو صلہ و شہادت خود نہال و مال مال میتہ تقدیر

داد و دهش تمام سال آن بحر لوال جوی تمار قطرات سحاب حاج ارحمه حسا
نود و ملکه هر قریال در راکت ماهودش دست سالها هر رومی افتاد گشت
آوردش بر محاسن روزگار دستوار مینمود و ظلال لوالش به قطار سرسبز
ملک اوده و قاطبان کتور سپید و ارکسیده نود و ملکه لیسیم لیسیم دماغ عالمی معطر
و تاداب سیدت و ارکست حمیتان مراد جهانی را آسار یاسیکرد و حاتم طی که
در سخاوت و کرم بر ماها افتاده است درین وقت اگر رنده می نود همانا درس
حوال دستان اقبالش میگردد و ریزه احوال احسانش می جیدار حمله
دیبا و لیهای آن بحر موج خود و سحایکی آلت که جوی حس کیانی آب و دج است
سجد یک یک قرئه آب به سیم رویه حساب این ملک و آن خامی از زید قرع سمع ^{لین} الا
کرد قلم کرس احتی بدید آمد و نظر ترجم رجال قاطبین متردین آن اشرف القات
مبذول دشته نهری دران سرین مایمق و وسعت مناسب تبوسط
غواص حد اول دیانت و خیر سالی عمده التاجراحی محمد طهرانی طیار کمانیه ^ف
طیاریتس پنج لک و روایت بعضی هفت لک بوده هنوز آن نهر بخوار مراد
ساقی کوثر صلوات الله علیه فی صرسان نزدیک و دور و نام هر آسمی ملقب و

مشهورست و چون دات ماصفاقتش مالی مسانی حیرا قاده لود مسافر خانه با و دیگر
 مسا منیه حیر و کرم در عهد دولت ممدت کثرت تعمیر گشته و از جمله عمارات موجوده است
 که سدرت و جلالت در حیرا سوی روزگار شتهار دارد و اول عراخانه کمام بهام
 حضرت سید الشهدا علیه السلام است مشهور مام ماژده کلان دوم باب الاحواب
 مشتهر رومی در واره این هر دو بنای رفیع از مذهب است مالی لاثانی سیکو یادگار آل
 روزگار اند و چون راطه محبت و داد و دو اسطه تو دو و اتحاد میامین سرکار و الاتنا
 او ده و سرکار و دولتدار کیسی اگر بر بهادر ریاده ترار دیا و ترقی بدیرت نظر مصباح
 ملکی و مراعات روابط تواحد و کجستی اریس سوار عایت در یادلی علا قحات سارس
 و چون یور و عازیمو ریح متعلقات و مصافاقت سرکار دولت قرار نزل است
 اندکیا کیسی معوص کرده شد و از طرف کار کیسی در حله و می اینگونه احسان مایا
 اقرار حد بدی مخصوص حفظ ملک مال حساب و ریر الممالک بهادر هر قسم محالفا
 و بدخواهان درونی و بیرونی موقوف گشته در مراسم و داد و لوازم تواحد و تنج
 کمال توکی و تشیید بدید آد شهر لکسکو که میش ارال بقریه هم نمی مالست میان
 نوه و ق و حتمت لروم لواب والا خاب از کثرت تعمیرات سالیه و راستی

و درستی طرق و تنويع و اجتماع هر گروه حلائق علی الخصوص گروه گروه تجار هر ملک
 دیار و حقوق ارباب صنعت و کار و اصحاب علوم و فنون یکتای روبرو گاه
 حیاتی مرتب و ممد گردیده روبرو کی جید رعیت الملاد دل حست آماد گشت و از
 علل خود و وسعای نواب حست آت در هر ملک و شهری ملحد او گشته بود و رونق
 و رفعتش بگرد آمدن هر قسم مردمان حمال روبرو می افروزد تو گوئی آن شهر
 ما جدید و وسعت ماراری بود و کمال نعمای حمال آنرا بسته و ما اجتماع هر حسن دیدار آن
 میر بسته و ارقام چیز فونی و رونق و حوش اسلونی هر چه توان گفت در رو
 حاسته بهادرین ایام و مرصده و محام شاهزاده ملحد اراده میسر از حوال حست حمال
 سعاد و حلف حضرت شاه عالم ماد شاه راهو می گلگشت لکھنؤ سیر سبب و رایات
 اقبال شاهزاده و فرج مال سنگا یکا امیر الام نواب لاژد کار فو انش سعاد گور
 حسل رونق اداری این شهر لطافت هر شده بود و سائیه دولت رین سبز پیش
 حست قرین افکند عالیجات نواب وزیر الممالک سعاد و صاحب گرامی قدر
 از سر کمال مسرت و عقیدت به انتقال شاهزاده ملحد اراده یر داحته لو ارم از
 و اقترام آل و الا مقام متین ارشیت تقدیم رساید و بدو و بیکیستهای متین

اراہ اع حواہر و اتمہ محصور والامی تاسہ ہر ادہ مانند ارادہ مارادت و اخلاصیکہ
 شایان شان و راتش بودگی راید و تاسہ ہر ادہ والا مرتش لقبول حملہ و
 و ہدایا در دادہ نشاط و اوی خاطر میرمان والا تاش گشت دات میص کیت
 نواب والا اجاب نہ صرف بدل فی بدل بود کہ بعد ہم عدیل خود دست
 ظلم و فلاکت سحوالی ملکنت ہر گر میگردید اگر فلک کھر قنار رر وید دید خود لطرق
 تہ و داجیا در حائی سدر حور و حائی میتند ارک فی اعت الی آں ستم تہ
 حعا اندیتہ فی العوار مارگاہ میص کارگا ہست مصطفیٰ طہوری آمدہست و عدلت نوا
 مدوح راد قدر و قدر اگر تہارند ہور حری ارمالی و حقہ ارکتائی سوتہ مات
 یوں ایں کھج رمال لب و دندان سیالت مدار و زمان را ازین حرف و سخن درتہ
 دندان گرفتہ کام و ما کام مصلحت می انکار دواست الاحصاء علاوہ علم و دانست
 و ہم دکا و دیگر انواع فصل قابلیت ہادف سخن سخن ہم ہدائی یکو میتہست
 جیاسیہ ایں استعارہ انداز دارد و رمان یا دگار رار حاتمہ سہرگار و شہت

آصف یہ تہ طرہ کہ او دھر لوگی رہے

یہ شکو جیاسیہ کہ تہا دوگی رہے

یوں فکر گرچہ دلین تجھے سولگی رہے

لے لے کا تو وہ محتار آب ہنر

تا آخریوں ہر دیحیات را گدشتن اریں گد رگاہ فی ثبات ما گیر است بواس
 والا احباب را یاد اینجا و یک مرحلہ از مراحل سین عمر تشریف خود طی کردہ تلک
 نست و ہستم سچ الاول سہ یکہ اورد و صد و دوازده سحری مطابق لستم
 شمس سہ یکہ ابرہ قصد نمود و ہفت عیسوی رور سارک آدیہ رح است
 اریں حاکم اہل طلبانی رست و ما علی علیین بیوست و ملقب بعدل مقام
 گردید جسم لطیفش را امام باڑہ مشرکہ مدیعیہ ساہاؤہ خودش مدفون حسد
 این اشعار امدار است لائح فکر گوہر ہرارتا عراضہا فی ملا محمد نعیم مدیم تاج
 لوح مرا آن معصرت دما رست قطعہ

گلشن عشرت تاراج حرائق و تانی
 آصفی کیں نہ صدف را یکتہ رتہوار
 لکھوئی آصف است آسمان آفتاب
 دارد آصف عشرتی و آصف باغ حلد
 تقدیرت در کار و کجاست در بل
 لقتہ کاندہوں تررت آصف تو

تمامہ اہتمام حسرت میباید از لیم
 آن در تہوار و تار و دست عالم تہتم
 تہر لویاں فی سچ و طور بیانی کلیم
 امیا ہدم سلیمان بہشتیں آصف مدیم
 عاصیا را حدس عماریت اسطاکیم
 ہہا روج و ریحان و ثبات لیم

مدت ریاست این نواب حضرت آباست و سه سال و چند ماه نوده از
 اراکین سپهر و تمکین عمد دولتش نواب حیدر بیگ خان سادرو
 و سرسره ازالدوله حسن رضا خان سادرو مهاراضیگی رای سادرو
 حال ملائمه تفضل حسین خان سادرخیلی مهیم و خفیل و در حمله المورالی و ملکی منظم و جلیل

ذکر مرزا وزیر علی خان بهادر آصف‌جاه

چون نواب عدل مقام وزیر الممالک صف الدوله سادرجرای ششست
 دولت نداشت که پس از وی کاشانه وزارت را مروع و صیانتند ماحیا
 وزیر علیخان مام لیسری را از خانوادۀ شریف لیسری می خود گرفته و لفظ اوان
 ماز و تعمیر وورش و مروده پس از تعلیم و تربیت و لیعهد خود ساخته بود و بعد
 رحلت نواب غفران آبا ششما گما که حد سار کتس را موصدا رخان در اوعه
 محلسه کے واقع آن طرف دریاعسل سیداد و لیعهد ممدوح مالتاق آراے
 خان علامه و صاحب کسبید ساد درسد آرای ریاست گردید و ملقب بآب
 ویر آصف‌جاه شهرت یافت آمارا فعال میا کانه وراج طفلانه و عدم سست

مایں دو دواں رفیع التال ہر کی قمصری اروی دہگیر خاطر گشت علی محمد
 طبع والا سی صاحب لو اب سو گیم صاحبہ والدہ ماحدہ صاحب معصرت ماس
 مستاجہ بعض فی اعتدالیہا و استماع الواع تنکایا قس جلی رآستت تا اگر
 ارار اکیں ریست و مستان حادان و رارت سر از سری کردتس وار مد مکہ
 مہر مار و حوہ ماسرائیتس ثبت کردہ ہمیں راجع جاگی تہمات سارتس و مرآت
 محمی وی ما دیگر رؤسا و ابالی فلک سیارثیں سہ لیکھڑ و سیدہ جیاسنت اقبال
 وی افتادہ ملا صدیکہ بعد چارہاہ و پنج یوم حسب ایامی عالیہما لو اب
 گور رحزل شتر شر حال تور سادار حسب و رارت و ریست حاجتس کردہ
 و یس از تقریر سہ لک رویہ سالانہ کہ ار رانی دات حاجتس سہ نو و محل امتیاز
 ماہر گوہ اسرار و احترام در مقام سارس قرار داد و چون احترام داتس رویہ سہ
 دستہ بود آسمان ہم مصارف ہاں قسم فی اعتدالیہا تہ جیاحیہ قسہ قتل مسرتس جیاس
 ریٹس و دوا مسراں دیگر و سہ تا دگر کی سادتس در اطراف سہد و گرفتار تہ
 در مقام حیو و استال آل ارعایت تہرت محتاج بیان نیست سیس از او احد
 سال یکہزار دو صد و سیردہ ہجری بحر است عساکر سرکار اگریری مانده ہفتہ

سال و سه ماه و در قلعه کلکته توقیر مسافت آرام تمام سرحد و در ماه
 شعبان سه یکم اردو صد سی و دو و هجری مطابق ماه حوال سه یکم اردو
 هفتده بیسوی عمر می شست سالگی ارقید حیات نجات یافت و مدار آخرت تمام
 تن بیجانش را در محله کیاباغ که کناره حد جنوبی دارالسلطنه کلکته متعلق است چهار
 یکم واقع است با بهتاسیکه تنایان شالست نو در خاک سپردند اما الله و انا الیه
 راجعون تنایان وفات وی که لوح مزارش کمره بود بدست شمس

وزیر هند و وزیر علی آصف جاه	جوسوی حلد رین متارین سرعرو
بگوشم آمده ماگه سور و تیول و تین	نوامی واسی در یار حش انس و طیلو

چون روزهای سیدالتینی میرزا موصوف بس قلیل بود و همانند وارا کین مارگاهش
 ما او را ملوق در نظم و عشق بهانی حماسانی تازه امری از وی ظهور رسیده که قابل دگر بایستد

ذکر نواب بحین الدوله سعادت علی خان بهادر حنب آرامگاه

جواب وی و زند دومی نواب غفران آب عرش سرل می باشد
 زمان ولادت ماسعادتش سال یکم اریک صد و هفت و هجری

ملک

بوده در عین تمام مادی قسیمیست احترام و کیل سلطنت ندارد و له و له مختار
 نواب سید یوسف علی حال نهاد مصاصم جنگ نه ترک و تمکلات هر چه
 تمامتر گنجد است و چندین بیات و الدما خود بخود و یوکیوان مارگان
 حضرت شاه عالم ماد شاه حاضر مایه و ستار قنار بر سر ماعز و فرست
 و پس از آن رمانی نظامت اطراف ریالی و میره بر داحت و بعد سدا رانی
 برادر بزرگ حلد مقام و ظهور بعضی لواعث و اسباب در آن هنگام که تفصیل
 پس طویل است که یک رویه سالانه که از برای مصارف ملایمان آن است
 مقرر گشته بود و قناعت ورزیده و در مقامات که آباد و عظیم آباد و نارس و کلمته
 مارمه محله قیام گریه ماهمه عورتار تمامشای روزگار خوش می گذرند
 و اراعت ریرکی و ملد و طرقتی که مقتضای طمع و الایس بود نیست و ابرار
 رایکومی آرمود تا آنکه بعد از حال برادر بزرگ و عمل آصف حاه ارسد ریت
 حسب استر صای حاب عالیله نواب هو یکم صاحب و اتهام ارباب گویست
 انگلتیه مار حوج مملکت موروثی کرده مکرز حق خود قرار گرفت یعنی تبارج
 سوم شعبان اعظم سال یک هزار و دویصد و دوازده هجری مطابق

بست حکیم خوری سہ یکہ از ہتھ بید روہت عیسوی عہ گوزری
 لارڈ جان شور صاحب ہمار در وقتیکہ رامہ رارور ہمار بود ولیم طرب
 سہ طربی می وریدہ تھل و تانی کہ مایا و ستاید اہل تہر بہت ہر اختر مگر
 گردیدہ اولاً کھنور نواب سو حکیم صاحبہ مدرگہ رانید سیں ولوق اسر نو
 دولت حاہ و رارت تہدہ مائیں ستمہ ریاست و سادہ آرامی سبب یدہ نامور
 خود گشت و ارجہ رت خسر و عالم پناہ ستاہ عالم ماد ستاہ خطاب مستطاب و ریر الملک
 یس الدہ لہ ماظم الملک نواب سعادت علی حان ہمار سار رحگ ملقب و
 مخاطب گردیدہ ستر لیتش درال آواں جیل و سح سال نودہ تاج سدا رشت
 رالعفی از سح سخاں جیں سلک لطم کتیا و اما تار سح

خدا و ایمین ال ولہ در ہر	حکومت راں صد و سح سال بہت
خرد سال جلوں سنا تگفت	سماہ و سندا و قساں تہ

و ات فیض آیات ایں نواب والا جناب در مروت و احلاق کیما کی بقا
 نو دحمہ اہالی حامدال رابر و فوق مارج و تال سواخت و سایہ عاطفت و
 نوال سر سار متوسلان خیر گال امداحت تاہر کی سرمایہ سعادت و

تادمانی اما دخت و تنع مسرت و کامرانی بر ساطاس و آسایش بر افروخت
 و چون سال ساطاس نواب مستجاب را درست و کتاد مهمات ملکه داری
 گوهر واهی حاصل آید آرا که مراتب محبت و احسانت با سرکار و دولتدار
 اکثریری و افروختگار گردیده بود مراعات ایامی لعص موافقید و غمود که
 سائق میاں آمد مطمح لطف فیض اترق اقدار آفر علی دلک مسلح لورده ملک
 ست و دو هزار سه صد شصت و دو در پیه سالانه بر مسلح نیجاه و شصت ملک
 هفتاد و هفت هزار و شصت و شصت و هفت و پیه مسار و سالانه تحواه افواج که
 مقامات مڈیا ثول و ستیا یور و غیر دار برای حفاظت و امانت سرکار او دم
 متعین بود سیر و دوسای مودت و معاشرت را فیما بین دولیتین ستیتین از هر
 موقوف ترساحت و میرا را که بدالت و فرار کی محلم و دلیری ارباب ای متعصب
 بود روتش و احوال اعمال را یکسال در میزان و راست سمیده حسب رسد
 بریں خود ما فرایت و درستی لطم و لطف یرداحت تا و رو بیبا خراج ملک و کتایت
 و آسایش رعایا دید آمد و چون ما و آخر سال چهارم از جلوس میست مانوس
 نواب علی التاب عالی محاب مار کوش و لژی سها در گور بر حزل به را گور

لسوا حجت میاد لکھو افتاد و ہنگام ملاقات بانواب والا احباب ذکر
 وجوہ امر و بی مصارف سرکار دولتمدارا گیری و تسیاح گنبدتہ افواج
 در انگلستان بلحق بعضی مہات میتن آمد از اجا کہ نواب علی القاسم
 وزرای کشور حجت نشان ہا وستان و تیر تیر مملکت و طبریر
 سلطت لودار دوماح طریق متاورت ماوی میان آورده از برگد کمال
 محبت و اتحاد و اہان استمداد تہ نواب و پیر الممالک لظہر مدیہ اتحاد
 و مراعات مراتب و داد و بعد عورتا بل کواب و مرود کہ در مقدار مصارف
 سالانہ ریادہ از انجہ مقرر ہست گنہایش اورایش مطرد می آید فاما ارہا
 تسہیل تحصیل و جہرہر یکین کہ معوض مصارف تجواہ افواج اگریری متعینہ حرات
 ملک اودہ حملہ ملک دو آب تا صوۃ الہ آباد مع قلعہ و فتح گڈہ و چک کہ کوڑہ و
 کٹہروا و و و قیو و اعظم گڈہ و ٹول و کیر گڈہ و فتح آباد و تاجی سرد
 روہیکہ ڈار سیلی بحیت و ربلی و رامپور و تہا بہان یور و غیرہ موسوم کٹہرو
 محالات ریٹرنج احرادات تحصیل و متاہرہ تہا بہادگان اقامت گریں سار
 و سالانہ معمولات اولاد نواب ماصرنگ و احمد خاں سگتن اولاد و اطاعت

و معا فیها و جاگیرات و غیر کہ ہمہ احرارہ و رارت دادہ بہ دستور بکار بر داران
 گوشت انگریزی معوض کردہ آید و لقیہ ممالک یعنی تمامی صوبہ اودہ حائس
 ارگوئڈہ و میواڑہ و حیر آباد و گدیس پور و سلطان پور و چککہ محمدی و سہیل
 مع رسول آباد و غیرہ و دریا ماد و رام گروا گرو و گتائیں گج و غیرہ تعلقات
 آن و امالک تا ہماں آباد موروثی قدیم و امالک نارس حریفہ مودہ
 دات حاصل خود و دیگر حید تعلقات تحصیل حصول علاقاہ و رارت ماتہ حیابیم
 تقسیم این ہر دو حصہ علی سبیل التہسیب سحہ تنودی خاطر ہر دو سرکارہ الا تبار
 قرار یافت و بتایج سوم تہر جب سہ یکہ اردو صد و تارہ ہجری موافق
 و ہم نو مہر سال یک ہزار ہشت صد و یک عیسوی تقسیم مذکور مصلحتہ طہو جمہ
 و ہمدانہ موکہ محمدہ ارا حاسہ سرکار انگریزی متخص اقرار ہر گروہ حرست این
 ریاست اردتہماں درونی و بیرونی واعامت و تکمل و الیاں و الا تبار
 ارازی دوام کمال استحکام پوستہ تہ تہ مدتخط لواب گور رحلہ متوق ہست
 گردید لواب دریر الممالک سہادہ عدلی ایچملہ ارج بہ مست و کتا د کار ریاست
 استظام حملہ اطوار سیاست قہہ سرط و مہمہ در آرتیق ملاد و اسالت کا قہہ

مساعی مشکو بر نظیر میسراید و آراهای که ذات و الالیت حلی مدروست آگاه
 بود و احوال و حوصله خود کارگرداران لائق و اولوالعزم ملایم دست به رولق و آما
 ملک را و مالافزود و محاصل و حراست او را پیشهای حدیذ آورد تا آنکه در زمین
 نفیقه ممالک ما انتقای هر گونه مصارف و حوی و عالمی و دنگ و دوال و احوال و
 اخرا می ساچرات و حسات و انواع امیه و تعمیرات گوید که مبلغ یک کرویر ساله
 یکم و بیست و سه را در بعد زمانی میسر اندازد و تویر می گشت و لواب و الاجابا را که
 علوهیت و عظمت حوصله حیا می می خاطر عاظمه است که ممالک فی سعه به و ستا
 را و عیقه استا حری ارل الیث اندیا کیسی سادست ارحور باد شاه انگلستان
 گرفته محیطه تصرف و حوره انتظام خود آرد تا آنکه تحریکی هم اندرین خصوصیات آید
 و مکرور خاطر بیض مطا هروی آن لوده که مبلغ سی کرویر و نیمه پیشگی بسر کار اگریزی
 امانت گذارد و گوهر مدعاری تأیید آن در وراجیک آرد چیا که کمایت مبلغ نه چیده
 رویه از برای این کار و حراست و اعم نیز آمده بود و بعدیا رده یا تا رده سال از
 حلوس سمیت مالوس که در سما محل تریم کمنه عمارات و تعمیر انواع ایوانات و بنا
 حدید کم کم و اعتی حاصل گشته مدخل و راهی در صورتی میکو تر دست و توسی که

رای حصول این ممول می بایست هم از میان حس تدبیر لواب مستطاب

حس فحواه صورت سته لود و لیکن چوں منتسمای عرای مائتاء التمدکال و

مالم یتیا ولم یکن و فحوا می صدقت استهای اراده التمدکال علی اراده المالک

کار کسان قصا و ق ر سر گرم اتظامی دیگر لود و کتور چهار دنگ تن عصر قین یتیا

سرا حاکم این مرام خارج از قعه اختیار ستار حان ستار گردید یعنی لوات الاحباب

مهر و مهر شصت و سه سال و چیدماه در اوایل شهر حس که بر اردو و صدقت

همی مطابق سال یکبار است صد سجده عیسوی و روز چهارشنبه این سیدی سرا

نگذشت و کای ویرای علم لطف لواب حس آرا نگاه گشت در عهد حکومت

رحه های تعدی و ارتسای قلم سد و دی لود و سید از حضرت سجدی لوده که منبیا

احار را در اطلاع حالات و واقعات رور و شب محار و صورتی صحاب و الای

حدود استی و دقیق و در قلیق تحقیق و تنج هرگز فرو نگذاشتی و استفا و باره و دی

و حلوجاه و دیگر لسا امیه عالی و گنما و ازار با عهد معدلت مهدت حس تعمیر

مارگاه عرت استناه حضرت سانس علم ردار اس حید که ار صلوات الله علیها

بیر از جمله سامای حیرمین عهد بعد عهد ممدی استند قه رفیع و احاطه و بیع آن مارگاه

تشریف سزاوارن هزاراں ہر ارتوصیف است و اگر کمال لطافت و لطافت و جمالت
و مالت کہ مژاں مارگاہ میص کارگاہ راہم بصورت و ہم تحقیقت تاست تاسخ
عیر محتاج بہ بیان تال ارتحال این لواب والا خناس بعض شعرا می آن حصہ

چیں لغت گزمتہ اند تیا یسخ

ماگمان رحلت ارین عالم نمود	ریت اوقات فردوس رین
مس تیدم سال تیا یسخ حبیب	آہ تند گنج سعادت درین

ایام دولت و حکومت قریب تر تارودہ سال بود و ارمین را کین دلنش
سہ و ارالدولہ حسن رضا حال ہمار و ہمارا حکایت رامی در اول و مترا گدا
والاستان شمس الدولہ اکرم الملک میرا اجماع علی حان ہمار و بصیر الدولہ
فارس الملک میرا محمد علی خان ہمار و میرا رامی جی شکرہ و راجہ
بیا کرتش سیس کار فرامی مہمات مالی و ملکی دران عہد عدلت مہم ما بدند

دکرا بولمظنہ نازی الدین جید در بادشاہ خلد رگمان

مہ نامی و لقب گرامی می در اوان ولیہ می رفعت الدولہ رفیع الملک

آفتاب توفیقات اری و تائیات لم یرلی مادع و حملالت را هر سال تبار و فرح
 کمال می خستیا حاب وی را رعایت مراسم اتحاد و خلوص ماگرامی سرکار ترط
 ریاده تراریا کان و الاثنان خود سطور لطمیض اترا قناد لسا مالع حلیه و محراره
 این سرکار و ولت ارا رسال و موده و قتیقه ارا رای احرا و اتقای متا هرات متسل
 حاص خود گرفت و در هم گور که و میال سه صدر بحیر میل کوه تنال گیل بود و
 مانولع طرق دیگر بر بارها اعانت اولیای این دولت ملذصولت و مودتا
 ما فصل اید دیمال قناید بخت و اقبال و راتت یتیس یاکان عالی و و و
 خود را که عمارت از مصب تاهی و لقب ظل اللهی است و مستحق فاتی و ظهور
 کمال عروشاں صفاتی بدست آورده حسب تسلیم و صواب دید کار و رایان ولت علیه
 سلطانیه ماهمه سرت و کامرانی خلوه او در تحت سلطنت و جهاسانی گشت و همین
 میست قریب یکصد قلع مرصع حوتما ایک و دلاده متین سها که لاس خاص هر گام
 اریکه آرائی سلاطین ماع و تمکین میا شد ا طرف حضرت شمشاه همد و ستان
 لطریق ارمغان فرارسید و ریب سرو بر آن حسن و و الا که گردید و همدان قوت
 اریکه خواهر نگار را خیر و شامیانه آویزه دار لصف یک کر و وید هزار مرتب و

مریبت در ورعادت اند و در خلوس هیبت مالوستن تنه بی بیم ماه و
سال یک هزار و دو صد است و پنج چری مطابق هم اکثر سال یک مرتبه قصد
و نوزده سیوی و دو دولت بهای وقت ازین به گام فرجده و حرام الوانظر
معزالدین شاه رس عازی الدین حیب را دتاه عاری قسارت
تایرج اریکه آریستش را العسی تعرا دین گویند نظم کرده اند تا سنج

حسد اند که ما اقبال دولت
رین و آسمان یک بر ممتین است
سار کادای آفاق و عالم
دلا آمد لگو تم رود یارب

تحت ته علوس شاه گردید
رماهی حرد می تا ماه گردید
طلوع آفتاب جاہ گردید
که شاه امر و دستا بهن شاه گردید

تیم در رهت ممدت ممدش مدین که مسکو کشد

سکه در رسم و ررار فصل درش

عاری الدین حمید عالی نشا وین

ایس ماد شاه ملد یا گناه در خود و سما مروح آفاق لود و در حاره بهواره رابل نیاز
نازیدت و محاصل ملک اریس آرومی ستمدان ماسد قطرات سما
سحاب می یکتیا در عمد ممدت ممدش آبادی ملک و کاسیابی رعایا

و اجتماع ارباب علم و هنر و اسباب عقل و نظر را در بازار نمود و سائر مکه رفیع و گنج
 و مباح آنرومی دریای گوشتی به تعمیر و لیدریش زینت افروزی و سلطنت گردید و
 حمله سابعی را با فیض اقران مارگاه هیست مشهور به سبب اترف که است
 آن مقام برکات و سعادات التیام کمال عهدگی و لطافت حس تعمیر یافته
 بهما این مارگاه فیض کارگاه عکسی است از سبب اترف که مدد آینه خیال خسرو
 حسته حاصل صورت است و رنگ تصویر فوکه گران است تا قاف ریارت آید
 مقام برکات و سعادات التیام را در دیده عقل جلوه اراصل بنوع و عظمت و کمال
 این مارگاه فیض کارگاه خارج ارادانه بیاں را قلم بیچان است طبع والا س
 این مادته خلی سلیم دوست و بهریر و افتاده بود و علمای هر علم و فن و ملک
 تیسری سخن در عهد سعادت مهندس متیتر مجتمع می بودند نظم و نسق مملکت درین عهد
 تعلق بدیوان و وزارت داشت فلان حضرت مادته مذات حاصل نصرت اختصاص
 خودیر ماکثر اوقات توجهی ناس می فرمود و عساکر تنهایی ماهمه ارادتگی را در اینجا
 هزار ستار می آمد و مقدار حاصل ملک کماتین یک کرد و شهادت دکت و بیه لانه
 بود و معتقدان و له آغا میر سواد و معده وزارت درین عهد اغراض و اعتبار دست اندازیده

مورخین آن رمان حری از فصل کمالش برآوده اند، اما او صاف عقل و کیاست
و مهم در استش کمال است، تها ز تهور و رگاست آیس و بریرا تو قیر در مروت و
قوت و خود کرم جلی علم نوده سخن سخاں آن رمان گوهر تارخ و رارتش چشبین

رشته لطم کشیده اند تارخ

چون شاه رس صاحب جود و اوصاف	گر دید را در بگ منع حاس
گر دید وزیر است صیغ هم سنگ	گو بهت اعمار و مرست فارس
ارصعت شاه تدقوی هر مظلوم	و ر خود و پرست دعی هر سلس
سازد و تدم شاه حدف ایاقوت	و ر خاک در وزیر رگر دوس
تاریج سعیا کرد ناسخ تحریر	شاه اسکر و وزیر اسطاطاس

۱۲ ۳۸

حضرت ظل سخانی حلیقه الرحمانی یح سال و ستماه لورارت و صوره داری
و بهت سال سه ماه و دوتا ہی و دماں بیاهی ماهمه عظمت و شوکت سر کرده
قریب بیاه و پنج سال عمر و بهت که ما و ایل سال هم ارجلوس هالول ستایخ
ست و بهت هم ربع الاول سه یکبار ارد و صد جیل و سه سحری رور
مطالقی لستم اکثر سال یکبار است تصدیست و بهت عیسوی رحمت سحر اید

یہ خطر رست و ما علی علیین بیوست مرقدش همان مقام محب اترق تعمیر و مود
 خودش قرار یافت و لقتش پس ارجا گریں شدن لصد رحمان حلد مکان مشہور
 گشت تاریخ رحلتش ارتج امام شمس جیں مقول است قطعہ تاریخ

از وفات جناب ستارہ من
 دہر گردید ہمداد و روح
 دیدہ ہاشد ماتمتش مناک
 رفت دامن صبر از دستم
 گشت تاریخ مصرعہ اوستا

گویم عالمی ہلاک شدہ
 بہشت آسمان پاک شدہ
 سینہ با آہ دردناک شدہ
 حیب صدف یک پاک شدہ
 ای بسا آزر و کہ خاک شدہ

ذکر سلیمان جناب نصیر الدین حیدر باو شاہ خلد منزل

این مادشاہ والا حاہ با و ائل قرن سیر دہم یعنی در یک ہزار دو صد بیچہ
 ارحمت خیر الانام علیہ الصلوٰۃ والسلام با و اخر ماہ جمادی الاولی
 بہارستان عالم را بگلبن وجود با خود خود تازہ آب رنگی بخشید خطایش
 نحمد دولت پدر نامور حضرت خلد مکان نور اللہ مضجہ ابوالنصر امتیاز الدلو

سلیمان ماه صاحب عالم ولیعهد میرالصیرالدین صلوات الله علیه
 واریکه گوک ماه و حلال این دو دمان ماغرواقبال بارمان طلوع بود
 و ترقیات مدارج حتمت درین سلطنت ماور و توکت یونامیو مارومی نمودیکماه
 گوهر و ریای عطمت و اعتلا اعمی نواب می ربه علیا سلطان هو میگیم حسنه
 و حرمی و احقر میرا سلیمان تسکوه سادرحلف اولم طهر مروح الدین عالی گوهر
 شاه عالم ماد شاه عاری را سلک اردل خود کتید تا تحریقیر ماوتسای را
 ماهال طوی شال وودمان ما ورتان شاهتسای میوید دل لیسید حال آمد
 و معدله تین شدل حضرت شاه رس و دای آن روره است و هشتم ماه ربیع الاول
 یکماه یوم الاحد که اولین روریدالیت کاسات میداستد ماتحملات خسروانه و لوازم
 شاهانه رونق افروز تحت سلطنت گردید و مالوا لصر قطب الدین سلیمان شاه شاهان
 نصیرالدین حیدر ماد شاه عاری ملقب است زایج خلوس سمیت ماکوست
 بعضی سخن سخا آن مصرایکوبه رسته لطم در کتیده اند قطع زینایج

رتوای ماد و تیه میسران عالم
 سال زایج خلوس طرک و راستو

تحت این مملکت هیدمارک هید
 حاودال سلطنت هیدمارک هید

قطعه تاریخ دیگر

موردالسام طبع پادشاه
سال تاییح جلوس میت

از سیم فیض حق چون گل شکفت
آفتابم شرف عالم خود نگشت

و سکه دولتش ما و اهل ایام جلوس میت مانوس چنین بوده سکه

مدبر سکه شاهی زده رطف الله

سیمر مرتبه شاه جهان سلیمان جا

و یکس بعد جیدگاه حضرت مادشاه مقتضای کمال حدود طبع اعتراضی برین
سکه نمود و گفت که کلمه مددین سکه اگر چه ترکیب حرف ما لفظ و بهر صورت
گرفته مگر خالی از زشتی و بدمنائی نمیشد نصف سکه سلفا نطارتش از
اساتذۀ سخن عرض معالی رساید ارشاد شد که کلام ما در حوازا این لفظ و ^{کلیت} _{تحت}
اما وقوع نقش بدو ابتدای سکه هرگز نیک نماید و خرید بنظر در نه آید پس سکه را
تبدیل فرمود و رونقی تازه بر روی زر و نقره مدین سکه نوا فرود سکه

سکه زوریم و درار فضل حق ظل الله

نائب مهدی اصیر الدین حیدر باد

خود و سخار العی معدلت مهدش روزگار و دوات فیض آیاتش باسعادت
علوم و احای امور و ملاح توحیات شایان می فرمود و همین مادشاه ظل التقد

که اول مدرسه اکتساب علوم بسرکاران و ده تقرر داد و نیز ملحقه حایر ارشادی
 مصارف دارالتفا و حیرات حاکمه بسرکارانگریزی و استاد میهن آن حیرات مآ
 و دارالتفا به نور راحت رساں ساعظه و مساکین آن خسته سرزمین است
 حیدر لک رویه ارشادی و طائف محلات معالی و بعض مستساں و بوستانگان
 دیگر سیر سحرانه سرکارانگریزی جمع فرموده بود که تا بخت سبیل دوام جاری و
 باقی و بوستانگان و مستباں حضرت مادشاه ممدوح هر وقتی واصل ملاقاتی
 می باشد و نشان دارالتفا و حیرات حاکمه در هر رانیکو یا دیگران آن خسته
 شهر یارست این مادشاه حورسید کلاه مراتب حسن سلوک ماسرکار و ولتدار
 برطایه پیش اربیتش مرغی میدتبت و لصورت و ملاصورت ماسال بقود و
 احناس حمسته اساس و تحب و هدایای پیش بهار و الطمحت و احلاص ما
 ابالی این سلطت عالی هر زمانی زیاده تر شد و مؤید میاحت و از سکر طمع الا
 این مادشاه حمده علم دوست افتاده بود اکتساب فصائل انسانی و کمال
 انسانی را متیتر و نظردستی و بهت ملدش ماساحت علوم و دانش و ترویج و
 کمالات بهواره مالوف و شعوف و لودی و آریحا است که بعض علما را سراسر

تکمیل مہول ریاضی تحصیل آلات رسد کی گیلان گلستان ساحتہ بود و میر
 طرح مای رصہ خانہ در شہر بہت ہر کھو کمال حسن و خوبی و لطافت و
 خوش اسلوبی اناحتہ و علاوہ اس مساعرات عالی و سارل شاہی بابتیں
 ما آب درگ و ہر رود گنگ و شاہ درہ و کرلا و گچھا و مارا را با حکم میں تیم
 این مادشاہ عالیجاہ حس تعمیر یافتہ گوین کہ حساب و می ماہرہ و دور مسائل جہاں
 و کثرت مہات مملکت رالی بقتضای ذکاوت در اوقات و صحت تعمیر کیا
 میلی موزونی کلام ہم سیم و سادشاہ تخلص و دایچہ از تاج افکار آن والا اشار
 سیاذامہ کمارہت لہو و اموج نقل کردہ و رمان حامہ سیردہ می شود و غزل

ملل تیرے یو چیا گل سے یوں سا	اگر گل عمارت سے اس کی کیوں لپٹے جا رہا
ہر راکت سے گراں سر پہ بھی حیم پا کر	مار کا گل سے گم کیوں کر یہ سیکے مارا
تیغ ابرو دیکھا آئی نا اسی بادشاہ	لافتی الا علی لا یب الا و لا یقار

سالیہا فصل اول کمالات سرتاہ علمایہ تیر و کمال والا اس گرامی حسب مولوی
 سید کرم حسین خان ساد کہ ناحہ سادات کرام و عمائد و ساری نامی قصہ بلگرام
 بود و لہذا بہت مہد بہین مادشاہ حمادہ منصب سارت سلطنت او دہ بخت و

است بمعنی نواب گوررحصل سعادرا عایت عروا احترام و کمال توکلیت متتام
 حاصل بخت و سهرال ایام و حرم و حرام بعدیات سعادت راقم بطوریر
 مامور بود حرم تنیکه بواسطه این تسلیت حدت اربارگاه سلطانی مابین اربا افتاد
 دست داده و یگانگی که بدال وسیله حمیله بیست ارباب گوربست عالی بدتم افتاد
 تفصیلت به یارای رسال این روئیده بیان است و این اول سرآغاز سلسله است
 و ملازمت و بکجاری و کارگذاری احلاص کیتا به ام سارگاه عظمت کارگاه دست
 مانع و وصولت اودیه بود که بصیگمته در میان سلطنت این مادتا هجمه اول
 جیدی اعتماد الدوله سید محمد جال ساد صغیم حکمت متهوره آغا میر و بریر محمد سائق
 کار و فرامی عهد وزارت ماند و بعد عزل و بی کر و دست اعتماد الدوله و فیض علیا
 سادرس وزارت را گرم نمود پس منتظم الدوله حکیم مهدی علی خاں به باد
 احکام کار وزارت میسر نمود چون وی مرد ریک و فیم و صاحب تحریه و در سلیم
 نوده و ارجیات و غفلت جلی اختر رسیدت و مسلح تساهی بر ارتجاع و اتی خود
 مقدم می اکانتت مبارکین بارگاه سلطانی بطریق محالقت سلوک می نمود
 و بر لسان محنت طاهر نرد عداوت مطلق ماوی می یافتند آخر بدحواله است مانواع

حیل و تاسیر کار خود کرد و تا آن سرآمد ارباب عقول ارخامت وزارت معزل
گشت تا یحیی سرلش استیج امام حسن مآخ لظرف نور قسم موده تا ریح

افتاد حکیم ارمرات	تاریخ لظرف نور قسم
از حای حکیم هت گیر	سه مرتبه نصف نصف کم

بعد اخراج حکیم مهدی علیخان نواب روش الدوله نیرالملک محمد حسین خان
سادر قائم حاکم سعادت وزارت مصلح گردید بجان علی خاں بهادر و
تلح الدین حسین خاں سادر که در تیر می طبع و حوت فکر ارسطوی وقت
خود بودند و کت این زیر با توقیر در آن وقت متو و مای کامل حاصل کردند و سیما
سحان علیخان سادر که از اکثر علوم و فنون بهره کافی داشت با نظام حدیث
حلیله و سر اسامی مهمات میلیه سرور و ممتاز شده از کمال سائی و حوش کرداری که
میخواه بود و تمندی و دکامی مات مزاج و ریر سلطان و دیگر سائر اکیس ماعروتان و جل
تمام یافت و در حقیقت مرجع خاص و عام و مقتدای ایام و امام گردید عرض حساب
سلطنت آت ممدوح کمایش ده سال ماهیه حتمت و اقبال سرریای حماسانی
نوده نمری و یحیی ساگی در اوائل عهد و مار وانی ملکه محتمله معطله کوئیس و کتیر یا و افرام

هند و انگلستان تسته تایج چهارم بیج الاحر سه یکم اردو صدیجاه و
 بحرری از بهرت سرور عالم علی الله علیه وآله وسلم طالق تایج هتم ار ماه
 حوالائی سال یک هزار هشتصدی و بیست عیسوی و عوارض آباد دیر شیت
 و گلگت حال استقامت حدیاقس را که یلای تو تعمیر و مروده خودن دول
 ساقند و حلد مرل ملقتش کرد تایج ارتحال آن شاه اقبال حبیب سلک لطم

در کتیده اند تایج

سوخت رمارگاه اود
 مارم رمت مادتا اود

رفت شاهان سلیمان ماه
 باقی گفت از سر افسوس

ذکر محمد مهدی مزار رفیع الدین حیدر بهادر معروف به مناجان

مام اصلی وی مزار رفیع الدین حیدر است فاما در عرف ساجان مشهور است
 وی یوروده و لیسر خوانده حضرت حلد مرل است و این روشط
 محمد مهدی فریدول بخت میرا محمد رفیع الدین حیدر مخاطب گشته بود
 اول ریر سایه مهر و الطاف نواب بلقیس عصمت مادتا به یکم صام

مدد با که را میدور و روی تخت سامان تن را سر آغاری رود تا بنگاه
 رفیق و سرود گرم شد و دیگر اطراف تماشاگاه این ماعاقت اندلیان را گوید
 شروع کرده لصب و تلاق ندی از محالین خود بدو اختد چون صورتی
 رای اطعای مائره ساد حرای بود که از طرف صاحب ریڈٹ ساد هم
 کیفری و پاداشی ظهور گیر دنیا چار جماعتی از برخاش حویاں متعینه سڈیا لون
 درآمد و مشر بگیش رساله دار تاهی که از اول مائو پهای تسلک سلامی
 حاضر بارگاه بود چون مسالده در گول دیدرج اتواب لوی تماشاگاه
 بگردید تا آنکه از هر دو جانب آتش محاصره مانند رن گشت و اگر چه از جانب
 ریڈٹ ساد کمال احتیاط و مراعات ملحوظ بود و مایه
 چشمتن سیاهیاں یکم صاحت گشته شدند و سه چار کس از یجاب
 میر محسوس و هلاک گردیدند مصطفی خان رساله دار قندهاری
 که از نامی افسران عساکر سلطنت او دود بود نیز درین سب که
 نشانه مدح اجل گشت و مائو ساه مالانثین چون خود را مطرح
 صرب توپ دید فرد آمد و از سر تحت بگدشت مابجمله یک صاحب

مع تمامال معد ساعتی ار تحت لیتنی بحاسه و در اقامه و تیرال خود را بر ما خود
 مایری همراه رود و اولاً کانیور و بعد از آن قلعه جبار گدازه رسته تا سالیس و
 احترام تمام اقا است گرین تند و مسلح است و هشت هزار و چند صد و سیه سالانه
 از برای مصارف بیگم صاحب مع ساحال از حریه سلطنت او و مقرر گردید که
 مدتی که صاحب ریڈنث ماقاط سعیه بایان پیر سید تا آنکه تبا یج تار دهم
 محرم سه یک هزار دو صد و بیست و دو و هجری مطلق یا دهم محرمی سال یک هزار
 هشتصد و چهل و شش میسوی ساحال در قلعه مذکور این کسه حاکم این فی بیلا
 ناخیر ادگفت و بعد یکسال بیگم صاحب پیر و این همان گدراں تراف و اردار
 لعالم نقاش تمامت تمامه اصل فقهه ایکه خوی صاحب ریڈنث راقل اصح
 اران هکامه و فساد و احوی و ست داد ما تمام آرستگی دولته استاهی و
 صافی آن را لایین کتنگان حکم فرمود و این که حضرت حلد مرسل غلغی مد
 تحت و تاج مادشاهی از لطف ملک اعلی رجوع کرد و حلقه اکمت و
 حاد نواب میمن الدوله حنت آرا نگاه و رسید

ذکر فردوس نزل البهشت معین الدین سلطان زمان

محمد علی شاه باو شاه

خاتون وی از فرمایان مامورستان وزیر الممالک نواب سعادت علیخان بهما
 حست آرامگاه است ماهه ذیقعد سال یک هزار و یک صد و نود و هجری قمری
 جلوه آرات ل حضرت حست آرامگاه برسد و رات ارکتم بدم رآ مده
 رونق او ای سرحه سستی گردید و تیوں در مهند نار و تم پرورش یافته است
 فآرتند و کشت و تحصیل موی و کمالات ضروری بر داحت عتبار دوست
 خات حطمت و عت قباب نواب مریم مکانی ملکه آفاق صاحبه خسران
 نواب امام الدین خان ساد و غیره نواب وزیر الممالک قمر الدین خان بهادر در
 عین آواں سدا آرائی حضرت حست آرامگاه ماهه تان و تحمل و کشت و
 حسن التقاد یافت در عیام عدلت مهید حضرت حست آرامگاه خات و
 بن خطاب مستطاب نصیر الدوله فارس الملک میسر از محمد علیخان بهادر سیدار
 محاط گشته بود حکم حضرت حست آرامگاه سده دیوانی حاصه ملک او
 راه ہیں آئیں احکام میداد و این ممر و وراواں الطاف و عطا میانه

و بعد از تحال حضرت حمت آرامگاه قریب است یوح سال نوظیه نمیدهد قناعت
 گردیده دیگر استعمال ذاتی تا کمال حسته صفاتی صرف اوقات می و مودتایس را
 بر بهی بهنگامه مرا روج الدین حیدر تاییح چارم ریح الآخر سید یکبار دو صد بجا و
 ارسین چهری مطابق هتتم جولائی ماه سال یکبار از هتتم صدی و هتتم عیسوی
 چاشتگاهان که نیز سعادتش بر اوج لمسی ماحسرو ما و هر گشته بود اریکه تاهی را
 سلاوس سمیت مالوس بر آرست تسلکهای سلامی ماحلله های تاد کامی سهر ^{ملک} آوا
 گشت و طوطه های تهیت و سار کساد می اهل رین اریه آسمان برین مگشت
 سار کرو مار مال اریه تیا سهار تند و لطاق حد تشک اریه محصور این ماد تاه معید
 ماهه سرت بر میاں رستند لطف هایلون این ماد تاه معالت یاه یسار
 حلوه افروزی بر اریکه سلطنت الو الفتح معین الدین سلطان رماں محمد علی شاه
 ماد تاه محرو و مقرر گردید و یایح حلوس سمیت مالوس ستر انقض للمناجین لطم

کرده اند تاییح

چو گردید یثیت وینا اوده

محمد علی گشته شاه اوده

۱۲۵۳

سب عرش تمکین فلک است

سروش ارسر دولت آواز داد

تمنی مساد که هرگاه مادتاہ علدسرل میرا فریدول تحت مساماں را
 اریعرا، اگی حاج کرده و گورمست سلطانیه اطلالت فرستاد تحریری بمعبول
 قتا للخط اریعرا گورمست لصاحب ریڈٹ رسیدہ بود کہ رایکہ سلیمان ماہ
 نصیر الدین حیدر بادشاہ اریں سرانچہ تنگ کوسن حلت رید و فریدی ولیعهد
 وارت سلطنت مگدار تحت و تاج تاجی ممالک اودہ را مکر وارتند و فریدال
 وریا الممالک بمیں الدولہ لواب سعادت علیخان سہادر مرحوم تفویض مایدہ مودا
 حکم محکم بدتی بدفر ریڈسی ویرودہ تشر و قننامی مامد تا آنکہ آواں ظهورتس ریب
 ولعہ اچہ تدنی بود کریل حال لون صاحب ریڈٹ تعینا للکامات موروثی تحت
 و مملکت اودہ را حضرت مادتاہ جمماہ وروس سرل حبیکہ سال تحت و سوم ار
 سین عمر تشریتس رواں بود تفویض و مہد مامد کلا ر حیات آں مادشاہ حصہ مامد
 لعین فصل حراں موسم تارہ سارا شکا گشت تو گوئی آب رفته بخودتادست سہلو
 مارآمد و اریں ہنگام لقب گرامی آں والا مقام الوالفتح معین الدین سلطان ریاں
 نو تیرواں مادل محمد علی شاہ مادتاہ قرار و استتمایامت تنواں سکہ عبدآں
 سلطان باعروستان کہ تایسج خلوس سیرا ران ظاہر و ماہرست جیس بودہ کہ

نحوه و کرم که رود و حصال

محمد علی پادشاه رمان ۱۲
۵۳

در آغا خان پس حضرت مادشاه بموجب حسب متاورت صاحب ریاست برآمد
ناصرت مادشاه ترمیم و تجدیدی در عهدنامه موقوفه سائق تقرر حدیه جدید که و بیه
سالانه از خزانه تنابری تحت مسارف انگیزی مستحضران که متعین بحکومت حدود
ملقه کوهستان می باشد راه یافته بود اما هرگاه اگر کیفیت این موارد و کمبود است
آگاهی شود و کنگارانی اندرین خصوص فیما بین ارباب محکمه علیه یار لیسنت عمل آمد بطریق اعلا
حقوق که سمیه رصیه انگیزی حاکمان ماعروتان میباشند و هم بحیال مرید اتحاد و دود
و دیگر احصایات پیشین رؤسا و سلاطین این دولت مادتش و داد حکم مام صاحب
ریاست مدنیگونه رسید که مادشاه معالت یناه او ده راسر می ادای این
سلع تحلیلی توان داد بلکه و آن حتمت محمود گرد ارتش باید کرد که این مقدار سال
رصاصا و اختیار خود در اموریکه موجب بلندی مام و ماست سلع عام باشد
لصرف در آمد مردم دلی و معدلت کوتی این مادشاه عالم بیا ه زاید ازان لوده
که تعریف و توصیف در گنج لسانی آتظایمها که در کار حاسحات مالی و ملکی این دیار
ببوی تعلیل متین کاریر داران ذمی اختیار راه یافته و در احسن تدبیر

معدلت تمویق ماصلاح گرانیده را آواں اورنگ آرمیت مصب وزارت
 و مدارالهامی این عهد معدلت مداول مدت ستوده صفات مستطعم الدوله
 وزیرالملک حکیم مهدی علی حاکم سادر جلالت حکم که مودی بهتیار و کارگزار
 و تربیت یافته عدست وزیرالملک آصف ماه صرت حب آرا مگاه لود
 حسب استتاره و صوادید صاحب ریڈیٹ سادر قرار و منتقدار گرفت آن
 وزیر مانتدیر با وجود کسری و حقوق خواص خدائی در فلاح حوئی خلق و رولق و
 آمادی ملک احزای هر گوی حسات و عطیات و مگدیت حقوق جمله متوسل
 و مستحق اسباب فصل و هر دقیقه ارد قائل سعی تا سیر و مگداتسی و برآ
 حلا و آسایش کا فدا یادیست و رفاهیت جمهور ریاست و رور و روان
 مستقت با وجود کسیدی تعداد خال آن در حیرت حاصل سوال و ال احمد علیا
 سادر و طهیر الدوله مولوی علامت بی حاکم سادری جن رور کار و رمای عمده وزارت
 مامد چول سوال الدوله سادر به نصی اسباب و لواعت خود مستغنی این حدت
 شرک گردید و طهیر الدوله سادر ای پیام اهل رسید آخر لواس ترف الدوله
 محمد ارا بهیم حاکم سادر مقرر راجه چارالش وزارت را در سرور و رولق و آیتش

داد و تا آخر عمر حضرت ماد شاه حمزه برین منصب شکرگ کمال کبکوامی حکمران
 مادر لیاقت و حوش کرداری این دیریکوت سیر صاحبان ریڈیٹ ہم چلے
 سیندیده لودید و اگرچہ حضرت ماد شاه عالم پیاہ رارترسیم قریشی قصر واک
 سلطت و وراں وراثی و صحت وقت کتر دست میداد فاما مقصداے
 علوجو صلہ شوق تعمیر اسمیہ عالیہ نیر در اکثر احوال مطمح لطر لمد آسمان بیوندش میامد
 امام مالک حسین آما و اسمیہ جامع لمد میداد و توتان خنت تان و آگمیر دلیر
 و مساحراہ فیص کاتار و حمام لطافت اصمام و سیل سعیدیل و دیگر لسا ایوات
 ریمع و سمارت میع کہ بعد بر ہی سلطت او ۱۰۰ موحد ریت و آرایش تهر ریت
 لکھو و سین یا دگار ازیتین سلطت ماعرواقهار ریت میں بہت بہین تهر باعالی تار
 تیار گردیدہ و حضرت ماد شاه ماموج ارر بکر کمال دور می و عاقبت اندیشی
 و محارح آن ہمہ ابیہ حیرتولیت ابالی گورنٹ عالی دادہ سالی احرامی حسات
 و حیرات سترالتش آسمان سیل استمر محکم و پایدار سادہ است کہ تحمل و شان
 آن خستہ مکان راتائید این دولت دوران عات از انقلا مات و ہورچ
 قوت میتواند رسیا این ماد شاه عدلت پیاہ اولاد در ہنگام متیں آمدن ہمہ اعمال

رحیل سرکاراگری داد و مستاهرت دوامی اراں رای محلات و اولاد و دیگر
 و استکان یک سہاد مقرر کما ید بیس مبلغ و از دہ لک رویہ رای سہار
 امام ماڈ و مسجد و غیرہ در حیات خود مار سرکار دولہدار مدوح و مستاد و
 اہتمام آن حستہ تمام را امتو تیان کاروان سیر و لخص امیہ مثل مسی جامع
 و حیرہ کہ در آن ہنگام اتمام ماندہ بود و بعد انتقال آن ملک ملک جمال ارسال معین
 مخصوصہ خود تن با تمام رسید طبع والا می این مادشاہ معدلت یناد ماتاست
 حیرہ احراے کار ہاے حسہ و ستودہ میلانی داتی دہشت و جیامکہ در ترقی
 اسباب دولت و اصلاح مواد مملکت توجہ موفور میر مود بھیجاں
 ماکتساب سعادات دینی و احراز مشومات احرومی سیر در ہر مان بدل فرماں
 کوتاہاں می بود لیکس حیف صد حیف کہ رہا نہ مدار و ملک ماہ ہار گاہ استند
 کہ آن تہر بار کو کار خلاف مراد این ہر دو کج سہاد سر گرم دستگیری ما خاں
 و ماہو ماں لودہ ماتد وار حرا طر مطر لویان و تسکستہ دلاں رگ خان
 این ہر دو صاحبی تہ حوا ہر دمی تارہ کر لک عمی سحر است آغا رسالت تہتم
 خلوس بود کہ سہ یک ہر لودہ صدیجاہ و تہت بحر می شب یم سبغ التالی مطا

تار دهم ماهی سال یک هزار و هشتصد و چهل و دو و عیسوی حضرت
مادتا همدلت یاه ممدوح اریں هال فانی متوجه عالم حاودانی گردید و نیز
رحمت یرفانی جاگردید و فرموده س سرل ملتب و در امام باطنه حسین آباد مارک

مدفون گشت

ذکر شریا جا ه خاقان مان محمد امجد علی شاه بادشاه جنت مکان
خاقان وی از ارتد فرزندال حضرت فردوس سرل است در او ایل ه سار
یکه ار و دو صد یان زده هجری همد و رارت حضرت جنت آرامگاه بود که سر است
دولت را مدیدن گل و حودا حودش تاره آب و رنگی حاصل آمد و چون آن لوج ماؤ
جیستان دولت و اقبال جوان سال تدر طبق رای مکرمت پیرای والدین
لهه سلطنت عم برتر ختم حضرت حل مکان مادخر کواخر ستمه محترمه حودش که از صل
لواب حسین الدین خال ه سار بود کتی اگر دید و ماوان ولیعهدی بکتاب حکم الدوله
الواله نظر تریا جا ه سیر تنکوچه صاحب عالم ولیعهد پیرا محمد امجد علی ه سار مطب
گشت و بعد چهل و سه سالگی بحکم ریح الاخر یوم ستمه سال یکه ار و دو صد و یجا
و هشت هجری صالح رو ریکه آفتاب عمر حضرت فردوس سرل نقطه اول رسیده

فلک اور یک ایول اور یک فلک ارطلوح میر اقبال و حیده فال جو و مال
 کرو و سرور و راحت حله و گین حلاقت سام مامی و لقب گزینش بدیگو
 ستایش ریور آرائش یا فته انوار مصلح الدین یا حاه سیرت کوه سلطان عالی
 حاقان سال محمد احمد علی شاه مادتاہ تایج خلوس مہیت مانوس

موسیٰ حسن سحان حسین قلم گرفته اند تایج

شاه فلک مرتبه محمد علی
 داد و عدل چونو تیرون
 ماصروین دایح کمر و سلام
 پنجم ارماہ ربیع دوم
 ساحتہ تر تحت خلافت خلوس
 ساحتہ الفت بی تایج مکر
 مصرعہ حستہ رہا تفت سید

مہربانی شرف جسم سیاه
 تابی دارا و سکریحہ
 داد و بس عالم طوس آکہ
 ساعت و حستہ نوقت یگانہ
 ارمد و سطر رسالت سیاه
 تالودش مار دوران مارگانہ
 تلح و اورنگ سارک شاه

تیم و رر را کہ باسم سامی این مادتاہ حور تید کلاہ دعویٰ ہمہ سری مامہ و ماہ کہ
 حورہ بود مدین سراع حوتما رنگ و ہامی کامل عیاریش و مرد کہ

درساں دسکہ تہا ہی تہا ہی اِکے

طلحق احمد علی شاہ رس عالم نیا

آیں مادتاہ سعدت نیا د علاوہ احرای قوا میں عدالت و مراعات حقوق
ہر گروہ حق اراں و امید و اراں در تہا میں مسالی دیں متیں و اتناع او امر و
نواہی تسلیمت حضرت حاتم المسین قصب السبق از مسامیتیاں این سلطنت
باہر و تہاں رود و در کثرت طاعت و عبادت و ادوار لقو و د و حرا میں جہر و سعاد
را کتر سلاطین ماہر و تمکین فعلی و مرتبی حاصل کردہ امور یکہ مورت آرتش
ورفاه امام و تہم فلاح و مسافع خاص و عام بہت جہاں جہاں ارہ می صہ
ظہور رسیدہ آراحمکہ است نصب قطرہ آبہی بر رود جاہ گو متی متسلل احکماٹ
این قطرہ بیطیر مامی قطرہ الیت کہ در تہر بہت ہر لہلہن مالامی رود جا
آحماستہ اندر وفق و ماییت لو اس حفران مابحت آرا سگاہ نصرف
سلع سنگیں طیار گردید و بعد سلطنت شاہ ذریں حضرت حلہ مکاں ار لہلہن
بہ میت السلطنت لکھنور رسیدہ تا در آوان دولت این مادتاہ رفاه حواضر
سہ لک رویہ را اہتمام انجیراں اگریری کمال حس اہلو مسوہ ش
واراحمکہ است درستی و ہواریری بختہ تاریخ عام لعانت صناعی و استحکام کہ ہم لہلہ

سلطنت و یہ اہمیت اسلطنت لکھنؤ ہمارے گنگ محادی شہر کا یہ
 مسند طور آمد و آواز کا حکم ہے تقریر احادی تقسیم جسم و در کوۃ در ہر سال از حریر
 میت المال کہ غلتش حضرت سلطان العلماء محتدا آن عدد دولت مہد مہووس
 و آرا حکم است تقریر حکام ارعلامی با عمل و اساب صدق و سداد و اصلاحات بہتاد
 برای ریح محاصات و فصل مراعات رعایا و برایا و ترویج و اتاعت مساک
 تسرعت عرا و مرا سم ملت میبا و تاکید برایا بواسطہ عالماں و عالماں و تسدید
 ابواس میات و محرمات حتی الاسکاں لطرق تالیستہ و آساں و آرا حکم است
 تنیم و افراش خانہا برایا شہر و دیں و مراست مقامات و گدگاہ ہا و شہر
 در داں و مدسعاتاں و انتظامش سرگرمی عمال صلاحیت کینش ماہمہ توجہ
 بدات حاص معدلت ادبیت و آرا حکم است مای حضرت گنج قریب کوٹھی نوہا
 سلطان عیانت و افرو دل ریت و آنادیتش لغراہی الواع اساب قہستہ
 و صوب و علمات ہاں سرح مساب و ہران کہ ارتناج حص انتظام و گواگون
 رعایات ماہیداران و فرہشتہ گان آن مقام برایا یسر رولق پذیرستہ
 علی ہذا القیاس دیگر سا امور کوچک و بزرگ احسانات آن سر و حستہ صیات

که بیان تفصیلی هر یکی را و قدر بامیداید و اگر چه آن حضرت سمایا معدلت را
لسب کمال اشتغال بدستی بامی دارا لآخرت وصت توحه خاطر عاطره تعمیر اندی
دین دارمایاندار کمتر دست داده و اتفاق ساختن ایوانات و محلات و باغات
حرندرت نه افتاده فاما ما همه لی التفاهم اگر اعیاناه سامی قصری مثل سلطان عثمان
و غیره پرداخت هانابی مثل ولایت ساحت مراعات مراتب و داد و تحاد
ما سر کار عظمت مدارا کلتیه اکثر حاگیرین خاطر عاطر آن ماد شاه بلند یا بگاه می نو
و از نیجاست که به گام نهضت افوان طفرامولح رطایه که لبز آهنگی حریل ملک سواد
شوه سمت کاملتان شده لود و هم باوان نگه داشت عساکر حارر میس آبدن
مهم لاهور صد با آسیان قیمتی از سر محبت و ارتباط اعانه مای سرکار دولتمدار
اهداف و رمود و نیز لکلوک رویه چه بهر آن آوان و چه بعد از آن با بالی عالی این دولت
بلند صولت تفویض نمود که هنوز از منافع مستمره اش محلات و شاهرا دگان
آن خسرو عالیشان با فارعالی و خوشحالی متنع و کامیاب جستیدیهان ری
و سافر پروری هم بدل کرامت منزل حضرت ماد شاه مدوح حامی نیکو دانه
چنانچه دعوتهای متوالیه نواب نگشت مصمام الدوله که حمل حبس حال سواد

رئیس فرج آباد که در ابتدای همین سال از جلوس بایوں این حوض فرج فانی فرج
 حیدر میاد لکهنو به تمامی ملازمت حضرت حاکم راجا دارا دریاں وارد
 میت اسطوت شده بود بدان تحمل تال از حضرت والا پیش تقدیم رسیده
 که امساله های آن همه طمباق بهوریا دده ارکمال بهت و املاق حضرت حوض
 یگانہ آفاق است و جمیع میافتمای امرای آن سلطنت از حضرت اهل اسلام
 و میافتمای ساعما، و امیران ارانگیران ملندام که هم بایام معمولی و هم علاؤ
 آن مالکال تحمل و تال اتفاق می افتاد صحائف حالاتش رعایت خود و اول آن
 شهر یا حخته جمال دلاتی صبح دارد مدت پنج سال کما میت مادتا همدوح ما
 هر اراں حوی و ملندامی رونق افرازی سر پرچما مانی بود در عهد سعادت مهدش
 اول روز کی حیدر لواب ترف الدوله محمد اسلم حاکم سادرو ویر و سیاطت
 سپس لواب سواد الدوله احمد علی حاکم سادرو لواب امین الدوله احمد حسین حاکم
 یکی بعد دیگری نورارت و یاست ممتاز و سرور گشتند و دلیر الدوله محمد حیدر علیخان
 سادرو و اعتماد الدوله لواب حامد علیخان سادرو و سعید الدوله علی محمد خان سادرو
 ارا حله اهلکاران اندرین رجاں بود و چون مدت حیات این پادشاه حخته صفا

مامضای وصال قصاص آمد بهت هتت رور علیل مانده است بکینه است بهتم
 شهر صفر سده یکبار و دو صد و شصت و سه هجری مطابق سیر دهم و دوی سال حیل هم
 مالای یکبار بهت صد عیسوی داعی اهل الیک احاطت رباں رو عالم جاوداں
 کرد و ملت حضرت حمت مکان مانی در چار سومی حمال را آورد چو ترحمت سور و
 والی عهد بعد حمت مکان تدلیس جلوه او و برگشته سلغ ده لک و بیست و نه دارا
 خویش برای طیاری امام باطنه حسین آباد صحیح آن عالی مقام سیر مدارا که ما کم
 ایام فرمود تا آن تعمیر فیض تصویر با هر گوشه تمام خمس سر احام رسید و محل بایت
 خاص عام گردید تا به این حال بعضی حسن سحال آن رباں جمیع بهت است اند شاعر

تاه عادل یک صلیت سیرت یک ح	ترک نیا کرد و در دلکایا است قلق
از سر و تن عیب رسیدیم چو تیاج و قاتا	گفت شد امدی علی خنت مکان اصل حق

خلاصه انتقال آن ملک ملک خصال عالمی ایامال سج و ملال کرده بود دیگر هزاراں
 هزار شکر حضرت آفریدگار است که بین احوال هیال رلومیت هادم به نعم الدلی
 چاره فرمای و در سداں رار و تلی خنت غماکاں دل افکار تدلیعی بهین است
 که ظهور اوصاف کمالش لقت خیال گدشتگان را اردلما زدوده و فرط خود و لو است

یاد مکارم متین سخا گستران را از خاطر با محو و فراموش نمود و عمر او سرست افرا
 عالم و عالمیان گشت و حاکم که در حال غم و تئید و باله های درد و الم پیدا شود و
 ستادی و مرمره های تهیت و مساکر و دلش از سطح زمین تا آسمان رسیده گشت
 شرح این مقام و تفصیل این احوال که حقیقت حاصل مقصود از تالیف این
 و ریقات صداقت است یک تلم حائق رقم سیرده و تعویص کرده می باشد
 شکفتگی از بار ضایع فردوس نظایر گلچینان چمنستان و انشوری
 و نغمه سنجی عناد دلخواه تر بهت ماثر شمشین نشینان گلستان
 سخن گستری بهبوب نسایم هجبت شمایم تذکار محمد بار حضرت
 جهان بینی خلیفه الرحمانی بندگان ثریا شان سکت در توبت
 فریدون چشم خاقان باوقار سلطان نامدار سلطان
 ابن السلطان ابن السلطان ابو المنصور ناصر الدین سکندری
 بادشاه عادل قیصر زمان سلطان عالم محمد و اجد علی شاه
 بادشاه ادام الله سلطانه و افاض علی العالمین بره و انشا

دیده صبح سعادت رستقرق آمل

رسیده مژده دولت را تعلقا

در بین آیام روزگار و حوشرین هنگامی که سوار که حس و گل ماهه تان و تحمل کوس
 پس الملکی در یار سوی حوضه رین می نواخت و مادی صالصلای حش و رور
 تاره و لوله ستوق در هر کسی بدل مستاقان می آمدت تانتس ارل قلم صغ
 مسو رنگری شاهاں جیس حوش بر دسته لود و سور تقدیر لم پرل تقوت
 لغتال سرو و سس رضو و حود و حود و حواد کاسته تنگتگی دل عیجی منجیه
 دل بلبل فرا جان راجوں گل هوامی طرب می کشاد و خنده دہان
 کل گل دہان عنچہ لہان را تعلیم حمدہ ہاے ہوش را میداد و لوفہ

ہماں یک سخت گتہ سترہ زاری جیس ازا انصال سرہ و گل عماد دل روم عشرت ساز کردہ طراوت ما طرب در عالم حوش ہر عالمہ مرعاں حوش سار سس نویان ز گل بر کردہ دہان صا ما لمحہ ہاے روح پرور	رین ہر سو مودہ نو بہاری ساں روی حومان در شکل سرو و بیجودی آغ از کردہ نصارت بانگو تہ ہم آغوش ہر سو رقص طاووساں طما کنگلت چس ہر سو سراماں دماغ حلق را کردہ عطش
---	--

گلنما بر میں آسم بیدار

رس گلنما کہ اراکھم فروں بود

مایان کنکستان ہر سو ماہا

ر میں در میت ارگردوں راز و

آنکھہ ربانی بود دلکشا و آوازی حاضر کہ سلاۃ دودمان سلطنت و ایالت

و خلاصہ حامداں عظمت و جلالت و قریح بخش ماحیہ دولت و اجسری

نور افرازی دیدہ است و حکمت ملیدی و الاصرت سیھر سرت آسم سنا

کیواں مار گاہ حور تیدرایت متشری درایت تہید جمال مریح حلال قمر

خدم حطار دستیم یاد تہاہ ظل اللہ میاس افضال سیال و تانیات

ایر دستعال سرار مجیم ولادت و تہیمہ سعادت را آورده رونق بخت آعوتش

اقبال و ریت افرازی مہد عظمت و احلال گردید و تہمتاں ستاہی و

سلاپردہ ظل الہی را ازیر تو طہور سراپا سرور شروع گستر بہار نور و صیاد

عقلہ مسرت و تہا دامانی از ساطرین تاملیطیح بریں رسیدہ و طوطہ

سخت و کامرانی از فرست تری تا معریش علامد گردیدہ لمو لوفہ

فلک ماب عشرت ہر سو کتاد

جہاں ار می سعی گشت مست

رمانہ سہای طرب حوش ہاد

جیس را کل تازگی داد دست

هزار یوان و مکان مآتماع گوماگون سامان طرب و امساط و اسباب
 فرح و نشاط همقرین و دوس برین گشته بود و هر کوی و هر دین از کثرت
 اسباب زیبایت و گرمی به گمانه آرایت دعوائی به سری ما بهشت
 ز بهت سرت می نمود گل غنچه تادمانی بر روی هر نگار گل رخسار چهره شاه به
 راناز و تر آب و رنگی افروخته و گرد ^{نیکو} رخ و ذلت چهره حاسان و بد بینان
 مرایای قلوب نیک خواهان را دیا ده ترسیتقل سرت و کامرانی باز و دو
 خویشا و بدان گرامی شان در حال کمال شادی طلق طلق رو و حواهر
 هنر شراین در شاهوار صرف است و حالات دست گرفته فقر
 و محتاجان را بصلاهی دوام عیث و غما می خواندند و دولت خواهان
 ارادت نشان نو فور سرور ارتگفتن این تاز و گل گلستان مراد
 دسته دسته ریاحین تنیت و سار کباد در سر یکدگر می افشاندند قطعه ^{لغو}

روزی که بمبند سعد با جمیع
 از مطلع صبح بخت بیدار
 از فصل و بهر فرود جا پیش

بودی لب جلق را کوفال
 طالع شده آفتاب قبل
 چون عارض لب و از خط و حال

گیر و اگر آب حنا بپوشد	کعبه معتقش بدست من
در سر پیاپی گشته پامال	بالید قدایب در دل
ار و طرقتا طرقتا بر خودت مال	گوید برین فلک که امروز
رو بقست کن بپاال تنوال	ار و بی حمتش بکام سخته
مای روی مالی جوگر و گویا	در عرصه دهر دیر ماند
روش نادا لسه نه سال	این اختر برج ماد است ای

مشنوی لمولفه

خاف از برج کرامت گوهری	آمد از برج کرامت گوهری
حاصل دریا و کجاست بود	حسد گوهر که در می بیست
و حرم و حور و حید بود	حبند اختر که بیروزی و است
هر سر کوی فیض طودیت	از حق هر سر رینی لوریامت
در زمین صرف و عالتی هر لی	بود در برج شرف هر کوی
فال گیر آمد بدینستین	هره دستدار شرف هر کوی
پیراں را مایعادت کاراد	میمنت را اگر سه مازاراد

سال نیلایش کو سال آید
 حلوہ آراستہ بہان چوں برید
 روزگار آمد کہ مازد روزگار
 آسمان سلطنت را مخورے
 داد میں تقدس و ادسا
 چون رخ انداز آیتہ در جلوہ گری
 آیتہ دارِ حرش ماہِ سیر
 ہر میں کا بہ میا لیت حبیب
 مانع گیتی از گلِ حیا دلہ
 تائیدہ دستِ آماہی ملوی گرم کا
 دزد خود آمد تاجِ رنگِ رنگ
 اختری نریمان خود در جی تائیت
 صورت و سیرت جو آمد ہم تراد
 ملعت این پادہ و روی آفتاب

حوتی آیام را سال آمد
 کیں چنین ماہی درو آمد دید
 کیں چنین شاہی روتد آتکا
 آفتاب حسروی را حاورے
 گشت درشتاں عسرت این ما
 از رحمت تانمان تملوہ سحری
 آب یاتش در گشتس از مبطر
 گرمازد در فلک پست سبا
 مالمی دیگر تہہ بیتا رنگ نو
 امہاتِ سیلی آمد ماردار
 ہم درشتاں گوہر و ہم تیرہ سنگ
 گوہری رینسان در گردی یات
 ہچو لقتس از جامہ کمتر حلوہ دا
 در مطالع خوردہ از یک حیتہ آب

تا قام رصع کاری یاقت دست
 یوں رسید آحریدیں قش مراد
 صدا قاتل قیو یا لیدں گرفت
 اسی ساستا ہاں کہ ماغرا دوما
 طرہ ترستا ہی کہ ماہ کامل ہست
 فراقا لی کہ ستہ رایا و رہست
 خسر و شیریں ربانی غمہ گو
 رنگ رخسار اریل رائل رو
 صدم صہامی عرفاں کردہ بوتں
 حام می گر پوسہ دادنی بر لبست
 حاتم ساعر کی کس روی نگاہ
 یوں گل دیون عیہ گویا و موتں
 یت دیں و دولت ارومی قوی
 زیت گیتی وروار تحت و تاج

صد ہاراں قش حوتیں بر کارست
 دست خود کو سید و داد و محرواد
 قوت مائتہ بالیدں گرفت
 مانینں حاہی مدیدم ہیج شاہ
 طرہ ترماہی کہ تہاہ مادل ہست
 ہمعماں ماورستہاہ خاوتست
 گرم خوئی ماہ روئے مہر خو
 حاتمہ سرسیان رتں درد
 لغزہ ہل مس مریدتیں و خروش
 ارجبالست سزردی فال قش
 یشت دستی حورودہ ہست او دستا
 ہم خواب و ہم سیداری ہووتں
 داد و دیریں و دولت راوی
 واولقنداد ستا ہی راروانج

بهر که احوال به ارجح ریں

تا گوئی خیرت ہی خیر است

کی در آید ریختہ گوہریں

سایہ فصل النہی حیت است

العرض یوں این تحریر کیا کہ جمیستان اقبال و عجمیہ نو و میہ تاحا
آمال رونق اوری مارور کار گردید اول روز کی جیہ ہزاراں آسیارہا
ماز و نعم و فیض ماریہای ہوا سی فصل و کرم متمتع بودہ ترقیات موسی
بر و افروں می یافت تا آنکہ در ماں سیر مسرور و امور تنگت در سیر
گردید ہ ما تا لیتاں کامل و استاداں حاصل در پیوستہ مدہس و دکا
طعی کہ اردائع و دائع حضرت ماریت در اماک و صحت و کثرت ہر
کل و فصل و باب بہین آئیں ہر ہر و کامیاب گشت و تعسی کمالات
دیگر کہ تعلیم آن برای ارباب سلطنت و کثورتائی و احباب عدالت و
جہان آرائی و احب و لارم میباشند گوی سقمت در پیان خسرو می و
عرضہ جاسانی ماسہمہ حیتی و آسانی در رود و از حضور محنت معمور و الاحصرت
مردوس سرل اول بخطاب ماظم الدولہ محمد واحد علی خان بہادر و سیر
ماقب حوریت شہمت مرزا محمد واحد علی بہادر ملقب و مخاطب گردید ہر گاہ

رو و طلوع مهر میں تیدر اٹھ آں بگاہ آفاق یہ واد جس طاهر و طہر
دریا رسوی و رو گام سرج استتاریافت رسم نویسی راہ فرغ حمال سرا کلمات
ار سر نو نوحه گیتی تار و ولما آوارہ ساقی یعنی آن گرامی گوهر بند و است
وخت ملدی را مادر یکدانه مع عفت و عطمت علیا حاتم علی التاب
ملکه محمد علی باب ماد تاد محل ساجه مت لو اب علیا جان ساد و سر مد
حکمر رئیس اعظم عمه انعیان اشرف الدوله احمد علی جان ساد و خلک آت
وکیل سلطنت دارالامام اب دارالدوله محمدرالملک سید یوسف علیا
ساد و محسام حکم ماسد سرت و انتاج سرشته سلک ارد و اوج در دنیا
و لور سرشته تاج حدیثه سرت والت را ناو ما و ه سرالستان سلطنت وایات
حس مرام شریعت و می و آیین حسروی به پیوند یسید برگزیده الوداع
تسا و تنوکت تمام و ترک و حتمت یادگار زمانه و استام آرایتهما حتی
و محامل تنوع و کامیابیای هر عالی و سافل ایچ دیدین طبعی سعادت بهست
رنگ طه بخت تفصیلست حمد فاطر و طه امیر گجالتس بدیر میت جیون الطاف
قلم باین طرف ماعت وراقه دلتس اردی ماتمام اصل مرام است که اردو

اریں سورتا فہ راہ سرسرل اہل مدعا ہیگی م مخفی نما نذ کہ لو سال سرستا
 اقبال ہنگامیکہ آغا سرہ دیدل گرد گل رسارتش بود و رسید و لیجیدی و یستہ
 او دیہ ماہمہ حرت و در جلوه کرتہ و آریتہ گاہ حشرت تحت مکان سخطاب
 مستطاب الواسع و رسکندہ راہ سلیمان جتہم صاحب عالم و لیجید مرا محمد واحد علی
 ہما در محاط گردیدہ طرہ دستار حرت و ما سوری رکلاہ آسمان و ورق
 فرقدان سود و آراہا کہ ہیں تو میقات حشرت قادر ہمال و رہمونی سعادت
 و اقبال حوی حمید نا طالع سعید رفیق و یا و گشت تلود سائر اعزہ و عمائد و
 لشکریاں و وزیر دستان را مدل اتفاق و کرم آسمان مہمول و خرسد حمت
 کہ از یہ وا لگی تنوع و حود و حودتس حمله حنائہ و حود دم و دود را و حوتس
 مادعیہ تمام و سحر خواہاں ترقی اقبال و رحمہ فالتس می بودید چون نیز اقبال
 رسمت الراس اوج کمال رسید اورنگ تباہی و سطل اللہی را ساعتی محمود
 و آوازی سعود تباریح ۲۶ صفر ۱۲۶۳ ہجری مطابق ۱۳۱۱ و در ہی ۱۲۶۳
 عیسوی ریر سایہ جلوس سمیت مالوس خود فرود آورده قباچ حکمرانی و سلم
 جانانی را بہ بہین آوازی و حوتس رانی ریب سرود و تس عظمت و مفاخرت

هم آموش خود کرده ظل مكرمت و محرم رفق حما و حاسيان كمال
 راحت ملوكا به غايت حمايت تا به گستر ايد و لشكر دولت مليا ملكت
 و چراغ و دافس بر روی ساليان كشته ده و صلاي عام العام بخار سوي حما
 در داده ارون و طود و نوال عالمي را حور سد و مال مال كرده لهما نيكه ارون وقوع
 حادثه حاكاه ميتيس شاهنشاه در حيص هم و لم اقدام ده به سیر و حققت
 عادلانه اش اراي سد و گاید در تنگاري یافته و ارتگماي سج و معاصم
 حاضر ايريهت و سرست ستانته ماتا و هر گويه مقاصد و مرادات سد و
 هم آموش گردید ايريهتس طرب حمله ساكمان روی ريهن لويير ايهتاد
 در کرده مل تاره سر ايهت ريدگاني بدست آورده ملعه تهيت اطراف
 حصه گيتي مل ساخت و آواره عيتس و سرست در حمله اكاف ارقاف تا قاف
 ادا حمله تا ايريهت حاوس سنيته مانوش العصي حسان آل هم حيدن رقم پيراه

ته عدل يور سليمان هم	مروں رتیه تحت ستای نمود
ملک ملک ايس سدا تملند	ملک رويق تاج ستای نمود
لقب گرامی ايس شهشاه مامی ابو منصور ناصر الدين سکن رجاہ	

بادشاه عادل قیصر زمان سلطان عالم محمد و اجداد علی شاه بادشاه

مقرر و مستقر گردید و سکه عهد دولت ممدتس ساده روحان سیم و

راحت و حال این نقش و لوار آرایق طرار گشت سکه

سکه در سیم و رار فصل و نماید آله ظل حق و احد علی سلطان عالم شاه

و میکه نوید تحت یتیمی و اورنگ آرائی حضرت ماد شاه حور تیا کلاه دریا سو

دار السلطنت برنگ سیم هار تیویع و انتتاریامت و تسلکهای سلامی ماهمه

مسرت و تاد کامی مسرت حمله متوسلان سلطنت و ارکان دولت را

در گذرانین شتافته سیافش خلعتهای گران ساییرایه عزت و اعتنا

خود را فرودند و از و طر تادی بادی مراسم تهیت و مساکمادی ماهدگر

گرمجوتیما مینمود و تاهه خشی که بموجب مراسم سلطنت حسن ترتیب یامت

تمتای کرو و و ریب و زیورش و یکه بهوشمال را نور طه حیرت و سرتنگی

می، احت و دل دالت سیدان را عرقی که تحیر و استعجاب می ساخت یسر

آرایق دار السلطنت سکه راج کمال رسیده بود در میشت ما آسمان و سوا

همسری می کرد و نور ماییت تجلیات متب جتن لیکه از زمین تا فلک سایه ستر

گردیده بود آتش رتک و حدش دودار چراغان آسمان بر می آورد و همراه
 کویه و هر دوکان و صحنهای خود چیمستانی بودار گلهای تار و سار حس و ریائی
 بر آراسته و سر قصر و ایوان و محل و مکان بمرتب خود گلستانی می نمود و از ارباب
 پیرانه از رونق و خوشامی با هوا مسته آرگرت تنوع قنادیل و و نور نور
 چراغان دیده اکم عمار آورد و یادریگیوں فلک اربایت چیرگی ختم حماس
 روی خود کرده گلچینان سار تماشای هر طرف چمن گلهای عیش و نشاط
 می چید و عهد لیسان گلزار تماشای هر سو دسته تماشای سار سرور و نشاط
 می دید و سلطان ساری تقریبش نور و هر طبل تنوع گلشن رانج ریزر
 گل بر می ساد و هر لوبال جوان سال گلشن راقمای ریامی سرورق
 میداد گلشن آرگرت تنگنکی گلها سالن شحطور سر پایا تنوع نورگرت و دود
 و بلبل ارغله تنوع تماشا کیفیت آرانی گلشن گلیم را تقریب و لیدریان می نمود
 فضامی هر ایوانی از لوبالون ساطهارتک صحن چمن گردیده و قیامی هر مکان
 ارگوناگون آراسته سار قمر فلک چیده سنیان خوش آواز و صد و صد
 هر سو دم کستی و نعمه سخی گرم و لهری و هوش رانیها بودند و رقاصه

ریا انداز با هر اران کرشمه و ماریا کونی دست افتالی با هر طرف قدمم
 خرد از دست تمامتایان می رود و تصور صدای طبله و کما کیه که آسمان میت
 زهره را رقص طرب آورده و رور و لواهای جنگ و طلبور که بالغ دوم صورم
 همدی میسر دلهای مرده را زنده حاوید کرده اگر کثرت عطای زر و گوهر و ملکها
 بیتن بها که مارکان سلطنت و متسان دولت از پیشگاه خسر و حمایه حمیت
 کم با یگان سدرایه توانگری اند و حقه غرما و مسافران مارک عطیات بیتن از
 و هم و خیال آسپان مرفه و خوشحال شدن و فقر و محتاجان گردآوری
 خیرات و صدقات را انداز حوصله ترصد و اقبال نوعی خوشدل و فارغال
 گشته که دعای ارتقای مدارج دولت و اقبال این خسر و حمایون مال
 چون بسته ضروریه هر زمانی لازم احوال ارادت استمال خود دستند و
 تکر و تنای احسان بید و کراش لبان و ایلص جسمه هر روزی بر دست بهشت
 واجب و تهنیم می آکاستند و از آساکه و فورنتار سرور هر یکی رست و سرشار
 کرده بود و موزول طعان هر حرمین و گلش از خوش مستی تراندهای هوس بامی سرور
 و تقصاید و تنوایات مسرت و احصرت مادتا ه عالم پیا ه را دسم می ستودید

قصیده مولف

نوهار آمد که گل تدا گلستان بهکام
 یمنه در گوتن آمار تنم گل اندر وصل گل
 دور بودار عماره درین فرخنده دو
 نوای محب مادم چو دیدم صورت گیتی در
 آمار هائیک صد اختر وای گوی
 مادستای حلوه را در گشتای کرده است
 داویر بهرام برم و خسرو بر ویرم
 اردل اندوه را امرور می خیزد ستا
 شرح اوصاف کمال خسروی مار که
 ارجلال دار جمال مالک است دوست
 دوستش یستی مدار دل یک ریخت او
 رقد او در دخته است این خانه احیای قد
 حاجتی بود تنه تن تا آرود در صف

باغ میو باغ گلدار است ز آئینه را
 تابیارد گوشت کردن مالذ را بر هر
 گر گندم حیات کمال انجوا هر آشکار
 کین تماشا کس بدیدار بر حیرت عیار
 کاین همه حیرت جزا در کار داری هوا
 آمار روی دهر آانی در گری روی کار
 تا حدار با مدار و شهر یاری کامگار
 زعفران گل میک ارتیره خاک تنوره آ
 گزینار دکن فروں آیدر ریگ ریگ یار
 گرمین آید بجهج آسمان گیسو قرار
 و شمش را یست مالا سحر مالای دار
 دیگران دارد در ریول ناسی ستا
 حشش تیغ رمال دارد چو صفت الفقا

مثنوی مولفہ

جہاں راتاج دولت رسد آمد
 نہ رستاں گیتی دور ایام
 صدای امساط عام در داد
 جیس زار جہاں تسکنت گل گل
 یسم ہاں فرا صرف ورین
 عالم عیش نی آرا گل کرد
 فلک رم طرب رچید لمر و
 لب ہر درہ لری کو سال
 زہی برم و زہی حش دل افروز
 ساط عیش در مالید آمد
 کہ حسرواست کوہ حسروانی
 رہیں راہ سری ما آسمان است
 فریدوں فرسلیمان شاد گاہی

قسای کامرا سے در آمد
 شراب کامرانی ریخت در جام
 گیتی کلمت ایام سر داد
 ہوا سماں بارع افگہ فلفل
 تنیم دلکتا و قہ و میدن
 گلستان گل حیا گل کرد
 بکام سید لاں گردید امر و
 لکھو رو رو کو ماہ و کو سال
 رہی سال و رہی ماہ و رہی رہا
 عجم و اندوہ در مالید آمد
 رآند رسد ر کامرا سے
 کہ یای اچھیں شاہی رہا
 سکندر صولتی حمتید حاسب

اگر کوسش دیدی فردین
 نظیر افسرست صورت نه بد
 در تِلجِ سِکوه تاح داران
 همانبانی همان آکل عانی
 فصاحت حوهر تیغ زمالست
 دمالست حیت من از تر زبانی
 سخن را از بیانش آروئی
 جمالست دلکتهای عکساران
 گل است بنم بود آئینه در روی
 اگر مید خواب کن لب میاب
 هیچگویم رعت چرخ ریش
 هیچگویم اوج دولتشاه او
 همام دست صنعت کار سمار
 فلک دارست هاه و حالست

در تن را گرد دیدی ویدون
 کلاهش بر سر صیحا کحت
 سر و سر دقیریه پیر گاران
 ساری دلکته در دوستانی
 بلاغت گوهر قریح دمالست
 بود لبه ز آب رندگانی
 میان را از یالست رنگ بوئی
 جو صبح روز عید در روزه داران
 یار و حرفش خوش روی
 رندگی سنبلی تر شاه در آب
 سیمرغ هفتی سطح ریش
 فلک زید در توختان او
 ز قصر و لهریست طرح رد دار
 ملک دلدادۀ فضل و کمالت

بگین تادست لوس تاده دوت
 ررویتن روی مه فی آب گردید
 رحتن آئینه راتما حلوه داد است
 در لطفش روی غامبیاں مار
 لبش حنم سہاں دل رند
 سحلقش خلق ماہم دوتن بردو
 تنو دیول دست ایتارش گمیری
 و مید اندر حساں میوہاری
 سکوچید انکہ میروداشت نامی
 ریں را گنج یہانی کہ بود است
 حیاں رویندگی از خاک دوتن
 رتن گر کس لب حاجت کتاید
 رآید صرف لاگرا ربانتن
 سحر دار میں گر غسل سیراب

ق

ق

فلسفہ

بگین دست حم رایجہ ترافت
 حیرا عاں شب بہت اب گردید
 سکندر را حبان مست سہاوت
 حطارا ر عطا لیتس نار بر مار
 حیناں سند کہ خود دیگر محمد
 مخیط فیض عاتس حوتن دوتن
 دہر مادا داد آور دیر ویز
 ارم را در جگر کت جاری
 سکار آورده در کار تن نامی
 رجا کت کرتید و کرتود است
 کہ مہ را مالہ ماہی ست در گوتن
 زلفطش حرعم حرمی نیاید
 مندانتس مالہ قمرانتس
 مگر از حیتہ خور کم حور د آب

حلیو حاورمی در مار گاهش
 جگویم وصف تیر جان تکارش
 میدان قبیل اندازی شاه
 کماست بر تر از مسم من آمد
 چکا مدی اررگ اندیشہ گر خون
 تمکیش چو گرد و صحرای
 یاید از لست یوہ رمانی
 دریں رہ رگداری کے تواند
 مامد در جان خضم للئیت
 حیدریت مدد ایتلست تہ دل

رسن در گردن آید و روحش
لب سوار شود تیر آراست
قبضه را حلقه باشد بهاله ماه
تو گوئی یک می در هر من آما
تجسس به روی بی فراطول
رتبکینی بجد عامه از جا
که سجد بکشد اردوستانی
که خود را تا سر منزل رساند
که ماند طبل اوزیر گلپشت
سپه روی سپه دست سپه دل

المختصر ہنگامیکہ اختر زمانہ راج سمای کامکاری ہنرمین سعادت و محبتیاری
 تدوین و دہاری از سر کمال فرزندہ شعاری متام زمانیاں راجوے
 دلاویر سحت و ویر و رسد بیاعط آگین منو و علعلہ اس و اماں از کہہ سٹ
 ایں خاکدان تما سقت دماغ پیر آسمان فرار سید و تمامہ ذوی الارواح

ارا و ادم و دواب و طیور بر سرست ماده سرور و حور گشتند و احوال این ارباب
 ارباب دولت حداد و مدیریه مراد حور سید مدار کین مملکت اعیان دولت
 بر حسب مدارج خلعت اقتدار در رو کلاه شرف و احترام بر سر سرگرم کار گذاری
 ماهیه مکو خواهی و حال تناری گردیدند تا محله ارکا و رعایا و عامه را بیا پیچکی و
 نفسی ماتی نماید که صدای کوس حدایت و نوال حضرت ماد شاه و حیده مال
 گوشت کرده تا سوده حالی و فایع الالی با این ارباب گوسج و هراس و اندیشه
 و وسواس گردید و هم آخوتی بطوره سرور و نشاط حال و مال که در سایه رامت یا
 حضرت ماقان رمال دارای سکندر تال مهر حامیه گنیشیاں سرستان دال آن
 حام ماده مراد مکتید حضرت قدر قدرت بیحد دولت مهرام حور دولت مطهر امر را
 مطلع الوار تهاهی تنسوار میدال سروری شهر یار کشورستان داد گستر می مرکز
 دائره جهان نالی مدار لقطه صاحبقرانی طرا آتین عظمت و اقبال تفسیر آیه عزت
 و احلال که طبیعت حجت طو قیوت را استجمع عوام ص عظام حکمت و تهدیه آمیزه
 و دوات میص سما قس را الصفات سیه مرصیه اخلاق سیه علییه ار علم و علم و علم و علم
 و عدالت و حیا و حمیت برگزیده و رفیق و مروت و وفا و صدق و قوت و صفا

ما حمت و سخاوت و حقوت و رکاو^ت و خاش و تحط و حس قتل و غت
 هم و معانی ذهن کرم نفس و علو همت ترکیب چار بخش عالم عالم شسته^آ
 و دعت و مسالمت و سکون و متانت و رقت و جدت^{هم} و دیگر سار خصال
 گریه و فضايل سیدیه مربع دل فیض سرایت حیا حاشا شسته
 لغو جلوس را و رک سلطانی و اریکه جان بانی عیال عاقلیت نشان تو ظاهر
 دریا مقاطر استر پایا لیتیر و تدیر قلم و لطم و سق مصروف و عطوف و دت و
 ار لکه یاوری حکمت مانع و قدرت فاصله و نیروی رکاو^ت طبعی و دت
 فطری رفیق طریق حیا یروزی و معدلت گسری ما حود استه همت و آت
 راه تحقیق و موشگایمای رمور سیاست بدن همه تن رگماشت المون

رسم کرم را سحمان تاره کرد	روی حیا را کرم غازه کرد
داع ستم ارج گیتی زدود	گوی کرم از بهت تابان ربود
صیت لوالس که شد آفاق گیر	لور فتا گشت جو مهر
داد سنا داد مدبر آسمیاں	کرد تنی کیسه دریا و کاں
افسر تابان جهان شد مداد	قرعه این فال ناست فستاد

ع
 مس سی وانی
 واراب
 سال آنگو سکر
 دوستی و اسباب
 سوزن و سوز
 لوطی و سوز
 دیوار و سوز
 راه و سوز
 کعبه و سوز
 سب و سوز
 چو سوز

گذارتش ضروری مانه نگار سبایا مراعت و انکسار و ریحاً آست که بهمه
 محامد و محاسن عید و عهد که رستم دم و سیل مهرت احمالی گوشت گذارست
 و الا تار کردم حضرت استمعا و الا تار صبر سر و وطن را ریاض تشنگ
 و استیتا لشمار و ریدل مدهد و بهیدار که این دیوره گرگوئی قانع بحال
 رسم مدافعان مادیان رمان زورق طبع رسا به بحر مصایم معروضه محصه
 رانده است و ماعراق معرط و اطراحت هر دره صنعت ممدوح خود را
 آفتابی خوانده خاتما که درست رسام و دمالیت بیتن مالع عیاران مستم
 و حوں متاعراں خیال بریت سودای حام موویاں ولت دهاں
 مستوفی خیالی داعی به بخت ملکه برواقیت دعاوی حته ام سیار می اردلائل
 و مراہیں شاہد حال است و حیب و کار مدعایم به لسا در ہای فی رہای اساد
 و تواہد مال مال از انجمله دلائل و تواہد بکی آنت که حضرت قدر قدرت لسا
 صوالطیسمدیده و قواعد سمیہ در خصوص رلق و وفق مهمات سلطنت
 و ترقیات ملک دولت و حط و مراقبت لغوس و اموال حمله رعایا و رایا
 و سائر عاریں و تجار و ہر گونہ صیات مسافرین و مترودین ہر ملک و دیار

هست همان آرا و مین تو که گفته کرتا ایجاد فرمود و عایت فصل و کمال خود
 را در جمله اقسام حکمت علمی و فطری سدهیت تمام متهود خاص و عام ساحت
 کلام حقایق سلیم که مجموعه صوالات و قواعد حضرت ظل الهی را در اینجا حکم دلیل
 واحد گرفته فی تحقیق راه مساحت و خطارفته چه اگر بیدیه عور و الصاب
 معانیه رود هر یکی از این صوالات بیدیه و قواعد سیده رکمال حکمت و
 و طاعت حضرت پادشاه عالم پناه ماقال فلک ختم خورستید کلاه دلیلی تن
 و آیتی بی همی باتدیس تحقیق از ان مجموعه جامع صوالات و قواعد صدیق ^{دلیل}
 رکمال حکمت و طاعت حضرت پادشاه خورستید کلاه میتوان یافت لمواضع

اگرین مستور حکم عقل و دین است
 ادب امور هر را ویر است
 ورین در جهان دستور بود
 هر از این معنی یار یک دریامت
 دلیل حکمت است حرف و منش

نامیر و چه آئین سین است
 دماغ او و هر شاه و وریر است
 کمال حوین مستور بود
 کسی که ترح یک لفظت حریت
 مرد و صاف هر حکم سگرمش

دلیل دوم آنکه برای حصول آگاهی از حالات هر خیر و شر و نفع و ضرر

و تسهیل کار عرصه گداران و امیدواران تنگ و تنگتری سیاوری
 فکرهای عدالت پیراسار نمودن و تاحله ارباب حاجت ملا رحمت و تانی
 لعرض مطالب و مدعیات خود می رود و قصد دلی مراجعت حاجسار
 و حیلولت احمدی از مستویان و قسریس هر کام و مرام خود را گویا ارد
 خود درگاه حلالق یاه میت می ساختند صورت تشریح این مقال و تفصیل
 این احوال برین سوال است که حضرت ما و شاه عالم یاه ماعیان دولت
 فلک صولت امر و مودنا و صدوقیه لقرنی کمال ریب و رنیت برآرد
 و هر یکی را از ان به مشغله سلطانی مرسوم نمودند و زانسانکه بحار و داکما
 انگریزی سیک طرف رای رای انداختن خطوط کتاده میباشند بحسب در
 صدوقیه بای لواجم دهم رای ار بر انداختن عرایص و دیگر جمله تحریات
 متضمن ضروری حالات کتاده حاکمندان را از رعایت صغ آل اطلاع عام

داده بودند بحال اند لموقفه

صدوقیه خوش مط و نوایجاد
 صدوقیه بود یاد دل حمله جبال

چون سیه عا دلان بر از دولت
 سهفت مرونهار طومار مراد

کلیه بای قنلس که در حقیقت مغایرت گنج مقاصد و حاجات در دسدا
 و بیاره حویان لوده دست خاص کراست احتیاجات حضرت مادستاه
 عالم پناه می مانند دست دیگری را مجال و حل و تصرف را نشان آن
 هر دو متعلقه بای حوتمار سرزیره بامام میشیش سوار ساری مادساری بیست
 قلیقیا آن کاروان میرفت تا حسب اجازت و دستوری عام حمله ماحتمدال متیا
 و هراس و خوف و وسواس عزالین خود را در آن خسته محرن داد و مراد
 میدارد و بدین وسیله جمیل هر کام و مرام خود را سارگاه طایق نیا ^ص _{عز}
 سازد و معمول حیان نو که همیشه زندگان سکه برتال ارتضیح و گلگلت
 راحت نقصر معلامی سلطانی و مرکز دایره آمال و آمالی می فرمود مقرال
 مارگاه سعدت نیا که آن سد و قیج بای ملو اعرالین را فی الصویش لطر
 سعدت اندلیت می آورد و حضرت ظل سحانی خلیفه الرحمانی مامال فیض
 توائل خود آن را و امی فرمود و یک یک عرصه را فرادی و از استراتها
 استنادیده سور و الصاف ملاحظه می نمود و ارسر کمال داد گستر می بصفت یروی
 ناصر را حکام سراسر حال و مقام ماحیه هر مروج را ریب توقع و قیج محمی سید

۲
 عیسی مسیح
 مسیح
 مسیح

و ما را آن صد و قحیه مای محرم خود و عطار اسفل ساحت کلبه تن بدست حقیر است
 و دیگر گرفت اریس لستن و کتا دل مهر روی چهره مای دل هر دل تنگسته
 که رسته و بیه عقده بای شکل هر جا در سد عم اقتاده که کتاده نامحمله جمله
 است و کتا و سلطنت عظمی ازیس لستن و کتا دل بدست حقیر است خود دست
 تن و رور بهمت والا بهمت را اریس لگسته نه وین ایبه سرائس که مرین
 بدست خط خاص کر است احتیصاص میگردد فی الفور در بیت الاحرامی خاقانی را
 تمهید و امضای آن همه احکام نصبت و معدلت نظام میرید تاکید است ارسال
 می پذیرفت و مادر و قهیمیه ملا متاول و تهیل احراه امضالیت بمصنه ظهور
 میرسد آره امی حاجات در و سدا و اطعامی لوا آلام و عموم تنان ماسهل
 طرق صورت می است و نقش مراد داد ظلمان و طرار مفاد و ریاد حواها با سنج
 ارمه بر کرسی حصول مامول می است خیر عرص حالات بحصور سلاطین
 ماعز و تمکین گاهی هر اس سلطنت و وقتی مدور ماتس حاسا و نوا با
 در دولت مله صولت امکان یا یریمیسات علاوه برین دستور قریم حیاں لود
 که عمال دیوانی از برگرد اعراض نصانی عرایس حاشمداں را اکثر در جیر التوا

میبایستند و تصرف اقلام تعادل و بی اعتدالی را حیرت ناکامی و
 نقوت بی سرسامی که در حراید احوال اهل آمال می شکستند حضرت یا دنا^۰
 عالم نیاه شای آسمه قوت را انبج و نرکد و ما خراع حدید مفید و ایما دنا^۰
 نو اندازد آسینان پسندیده قاعده سناد و خسته ترندیری سر انجام داد که دست
 استیلای اعمال و کارگذاران سپس هر گردان کارسار بیای ارباب آرویا
 میرسد و الواب شر و فساد و ظلم و ستم بیگان و مردم آزاران
 بعد ازین از هر سو سدید سد و می بود و لیل سوم آرایت و اویش
 قوتوهای حرار از یاده و سوار با ترتیب و تهیب اسلحه و سامان دره کار
 و آتشانه های تیربار و نیز تعلیم آئین رزم و حرب و تنظیم قواعد و دوسر
 جدا گانه از پیشین دستورات انگریزی و هندوستانی سو عیکه از اختراعات
 ذهن عالی مرآده شکست افرازی اهل روزگار گردید اگر تیره در تفصیلت مشک
 کلک حقایق سلک سیار هم خوف و در افتادن از جاده اصل مراد است
 و هم اندیشه محروم مان از سرسرل این وادی با تمام لدا با جمال صرف نیز
 و اریں سیان بی پایان بدو سه فقرات مختصر لطو را یا اکتفا می سازم

اوقات معینه رینت او را می عرصه جالت و ستیر گردیده و رسته های تمک
 آرمائی ویره ماری و تتهیز زنی و گلوله اندازی را یک سطر سور و امتحان حط
 میفرمود و چنانکه دسته رسلایین ماعر و تمکین صاحب عزم و زرم می باشد که رو
 ضرر و محنت جنگ و کارزار را راحت و سکون و قرار ترجیح میداد و در حالت خاص
 مایکایرستان زورهای پیل افکن و حمله های لشکر تنگس بگیت ه قیسم
 و استقلال در معارک تتهیز رنی و عادات تتهیز افکنی می میداد و خود دولت و اقبال
 رسته نیز تیز گام سوار شده و تعلیم قواعد حرب و ضرب و ترک تار و ردن ماعساکر
 حذر و تتهیز امتحان آرموده کار صرف اوقات گرامی بکمال سطوت و ملایمائی
 می نمود سه چهار چار ساعت کامل در تالیش آفتاب و گرد و عاریسیان
 لگو ناگون محاببات و سرگرمیهای مردانه عرقانی و قطره فتانی های میکرو کسیت
 عمل و کار و گردش و رفت و و گراں گیری و سک خیری های هر جم و عمت
 راحت تمکین و عمت مار دژه دژه در می آورد لشکر یا یک عیار کار خود را
 نمک امتحان می میداد همه را مالعات شاهانه می نواخت و گاهی مالقات
 و خطابات مناسب هم جور میداد و سر بلند می ساخت المون

تنست آن سله مت حسروی
 سا ما کردی تسلیم فوج
 رسا و دیو صبح رخاستی
 ستا ماں ہمیر مت ماحروا
 ستہ ہا بوقت رتیت ریں
 رسیدی چو دست کمرنی عدد
 رہر کار گردان حرداشتی
 ہر سو کہ ترنگ راتا نختہ
 دیسہ ان تکر کار آگلی
 سماں ستاہ راحلہ فرماں پیر
 جیاں تخلصہ وررش اور قندہ
 چہ گشت آن سہ تکر کار نگار
 ہم ار فویا راں سپاہی گر
 چہ مرداں کہ حیدازی این سیا

خود از یای پرورد دست توئی
 رسا ہی سگر و میدان مانع
 ماں سید ترش آراستی
 بی لطم و ترتیب جنگ و سیا
 چو خور تیدر آساں ریں
 ہر سو ہی تاحتی رشتیں
 ہر ساز و سامان لظرداشتی
 یلان را تسلیم ہواستہ
 کمرستہ رسم و راہ تہی
 بدل محود و وررش داروید
 کہ ار صمدیہ جان سدو حسود
 تائیں جنگ آورمی ناما
 رگیمت تہ ماہمہ کرو
 چہ گرداں کہ آورود در رنگا

مهیب و زردست و متمیز زن
 خموس و ستیر آوردت جو
 همه بوجوانان و هم قاستان
 همه آشما یاں کعبه و غا
 یار است این فوج راشه حیان
 مردان یز قاتس جو آئینه نو
 لاسی مائین موج منبرگ
 سلامی و ساری لصد آب و تاب
 چنان از بی استکر آماده کرد
 زر گین عین سلیمای زرین نگار
 طلسمی نمودی به نظاره با
 جوانان لشکر نوشتند آراسته
 ست کار و فرماز طبع رسا
 ماند از نواحت این نزد را

دلیر و توسلده لشکر تکر
 ستید و قوی بهیکل و جنگ جو
 همه سحت ساقاں و یاک عماد
 همه سرق آهن ر سر تا سیا
 که ترک فلک گشتش حشمت جوان
 طسیر طرف روانان می نمود
 هم از جوخ و هم مغل رنگ رنگ
 در حسته چون حسته آفتاب
 که گلزار شد عرصه گاه نبرد
 تنگست بهر عرصه نوبهار
 بحیرت زدی چشم ستیاره با
 آماں رسم و آئین که ته خواسته
 یقینم تاں کرد ایسا دبا
 من و وحی دگر دادا و در را

یا سوخت ز میسکه نو سار لود
 سیه تنه اراں آیمجاں ییروست
 سیک حملہ میر بخت حوں صد ہر
 سب ہر راں مولاد چنگ
 تنگ آرمایاں وروں ارتما
 دوید دیی جنگ کیں سر
 فگندہ ہر سو ہر راں تنگ
 دمی سرتش توں آدورد ہاں
 جوی آمدی طلس جنگی بخت
 رطو و زوین جسم و کزما
 عرص لٹکری سخت حرار لود
 ہادی ہر سو کہ روئے شیر
 ماورد ساری چوستی کمر

طسہ ساگرین مایہ مار لود
 کہ ہر لٹکری لٹکری جی تکیست
 سیک حریمیکہ و صد جاں تنگا
 سدو راہی مردار روی رنگ
 ہمہ صاعقتہ افگس ورق کا
 رسیدہ سیداں کمر ر کمر
 جہاں پرستہ ار عر لود و غرنگ
 رمیں لہرہ افتاد می اندر جہاں
 فلک طیسہ ار کردی لگو تن
 قیامت آفاق گستی سیا
 کہ ہوتیں ار ہر دہشتاں میر
 رنگی جیتی ار جہاں رستیر
 جہاں راہ میسکہ در پرورد

دلیل چہ پارم ایکہ ما وصف حصول اختیارات سلطنت عظمی و

مملکت کمری و حکمران مانند تانیک قرن بر الوف لعوس رعایا و رایا
مرتبه چهار که عبارت از انحصار نفس است در وقت استعمار از ارتکاب
قیح کسبت اخترا از ارتحاق بدست و مرتبه دعت را که عبارت از سکون
نفس است در وقت حرکت شهوت و مرتبه صبر را که عبارت از مقاومت
نفس است ما هو انا مرولت لذات قعیه اروی صدور یا بدهر حالی در مان
سطح لطر عیف و مطح حاطر لطیف داشت و قرب و محاورت پیچ نگاری و
گل حساری مدول و استحال ترعی سلطوت سلطت و قوت حکومت
گاهی تحویر نفرمودندی از شرح این مرام و تفصیل این مقام می بایستید
منحنی مباد که قمران عشق را حاصل است که هرگاه مملکت قلب تسری
رول احلال می و باید اول قوت عقلیه المحکوم خود می سازد و سپس آلتی
ماتات صبر و سکون و کالانی بود و مع می اندازد و ریاست که می تیر می شود

قوتِ ماروی تقویٰ راجل	ہر کما سلطان عشق آمد نامہ
اوستادۂ تگیاں در جل	یا کداس جوں رید چیارہ

علاوه بر این مآثر ان حراید بر شش و حوادث که بکار ساری عالم اعتقازی

درین حاکدان فی میاں ہر ہر زمانی تبارہ صورتی و سامانی سرورہ
 سیکو طاہر و ماہر است کہ سلاطین مہود سالہ در وقت گرفتاری مداہن
 مہوتان و ہر ہر حسیان چہ فتنہ ہا کہ رای کا میانی نفس تنہوانی درین
 عالم فانی بہ را گنجتہ اندوچہ جوہای گیاہاں کہ در روی کمال فی آر می
 کالت حوت خول گرمی رکتہ یس کمال عفت ویا کدانی این تہر بار
 یوسف تانی کہ کارواں کارواں حسیاں مصر حونی رلیجا و اہست عامہ
 طلب و صالت ست را قناد و داس آر ویش تا مداسن رقت گریہا
 یہ اوست ، اود سراہ ار ہر اران ہر ارتحیس و آفرین است کہ ما آککہ
 اصل فطرت حسرت مادتاہ حورستیہ کلاہ اسکال اعتدال مہیہ و لطافت
 مراہ رقت و حس سیدہیا محمول و معطورا قنادہ و طلوع سیر سلطنت
 در عین عموان شتاب و سر آواز موسم حوت و خروش عشق یہ صطراب
 رودادہ دامن عفتس ما ایستہ تیج و ترج میاں آں آلودہ لوت گسہ
 ہیچیکا ، مگر دیدہ اتحق کف نفس ار معروبات و مطلوبات ماہمتس و اہد
 دل صابت متا کل نوعیکہ ار حسرت مادتاہ حورستیہ کلاہ لظہور آمد

فی اسے
 مہوتانی و

فی سہی ۱۲

عون گرمی

سے عفت

گراما سمانہا

دس کلاہ

حاکم گراما سمانہ

داس نفس

سمان آمد

کا ارا سمان

کاری بود پس تشکل که در حضور ان عالم حقیقت و متمنناں میان طریقت
دست اختیار بهاں سیافته اند و سر سبب اشکالات القوت ماروی هست
اقتدار بر تناقض و چون از اجتماع این چهار دلیل حلیل که برای مزاج تحسینی است
فضل و کمال حضرت ماد شاه ماعرو و حلال لسان چهار عصر با اعتدال است
آگاهی گماهی بستمناں و الا نشان حاصل شد سبب اقتضای عدد چهار
نیز گوشتگذاشته بستمناں و الا نشان نمودن سبب واضحی ماکه اگر چه دلائل تنوع
فضل و کمال حضرت ماد شاه عالم نیاہ زاید از عدد است فاما چون حصول
فضائل انسانی چهار اندک اندا لظرف تعداد فضائل چهار گانه دلائل فضائل
حضرت ماد شاه خورشید کلاه را در بیجا عدد چهار اقتضای نمودن اربع و اصلح
اسکا استم اکنون عنان کیت قلم حقایق رقم را لودای المای لعصی از سجاد
طبع خلاق حضرت تهر یار گماہ آفاق رمی تا بم مخفی مہسا و کہ از جمله احرار
عہد سلطت حضرت باد شاه عالم نیاہ یکی ترویج و احرای قطعات ساد
عز الیض بود کہ ماقتضای اصلاح ملکی حرف تنگ و ایجادش بر صنفی طہور
افتاده این حمله قرطیس از مطبع حاص سلطانی نیں از آرایش ملوچ دیوانی است

انواع تقویم گوناگونست تیغ . انتشار می یافت . دوم اندام سکه الساف
 و اربع یول سیاه مثل الصاف و اربع مسکو که سیم و طلا که سحت تیل
 کار ر کم بایگان رور کار حکم میهن صورت ظهور است و مادک مایه و صحت
 نقش روح است در تمام قلمروست شوم اقتراع آئین سرداول توپ
 بعد هر یاسی اریل و بهار ماه صیام و خنده و حام ویر سگام مع اراکل کوه
 رکات استور که رای الصاف حمله اوقات عبادت و بهشت یار مادن
 روره دارا اندرا ایا م خیر و سعادت بهم مهایت حضرت یاد است
 عالم نیا مقرر گردیده آواره کمال دینداری حضرت شهریار گردون قار
 بجای رسوی حما ملکه اریل تاه آسمان رساید هرگاه هر شب وره ز
 آن ماه رکات اکتناه در ربع اول یک یک مار و در ربع دوم و سوم دو
 و سه سه مار بدفع رقی حوتی تمدد حوتی سرداده میتد جگویم که یک مرتبه
 عظمت و طلال این ماه هایلون فال ارا می مارید تها مار اردال
 و رقی لعال و رعد صدای بهیت امتالیق رای مارید عظمت و طلال
 این ماه و رعد فال سامان کامل ماران رحمت بحتم اهل لطر حلوه گردید

له

الصاف مع

دارا مع یول

سرداول توپ

و حاد اریل

سبحان الله لمولفه

به صرب تو بگز آمار فصل داور بود
بفصل بارش رحمت تکلفت سیامت
صدای دمد ز لایت مدین دینداران
جیان ملندی آواز مدح مسته را
حدیث دمد نه تنه آسمان بیگفت

دعاش ابرو صیبارق موت تدبر بود
مدیده بار دم و دود آن مصور بود
مستتر اترف و عرو دولت و فرد
مدان که سیه با ماگت عامه هر بود
ملند ارد بهشت صیت ماه احتر بود

چهارم یک کلاه عالم یسار برای مصاحباں خاص و مقربان
باعرو اختصاص حد اکلاهی که اگر از راه کمال ریائی و خوشمائی سر کلاه با
عالم افترش خواسد و سر آمد داند دعوی سری و افسریت را تقاضی کرد
هر کلاه بی تائبه پشته شاه تانت میتوان نمود اصطلاح قعیدن کلاه در هوا
که عمارت ارجصول کمال سرخوشی است برای حمله کله داراں حماں محاربت
و برای صاحبان این کلاه باعرو حه حقیقت آری کسایکه بصایت این کلاه
باعرو حه ار مارگاه حشرت باد شاه عالم نیا ه سر و از گردیده اند کلاه شان
سواجز انز قصد که عرت حاوید سر در کلاه شان ساد ه است و همای اقبال بر سر

همه در دوشی سالی
که راه
کردن سلسله
کلیات صفتی
مداد است صفت
صفت است
چندین کلاه
که در دوشی سالی
همه در دوشی سالی
که راه

سایه گستر بیا برکتا ده آرا حکاکه در میان ادله مسل و کمال حضرت ماد شاه
 ماغ و طلال نظر فصائل چهار گانه اختصار بعد و چهار رفته است آمد و تعداد
 نظائر ایجادات طبع رسا و درین عالم آرای بعد و چهار اختصار کردن سبب
 می آید کارم چه بر تنصیرال حیرت یک گونه بنویسه یافتن فتاوی سده هر جزو
 دستور کو اید بود و الا ایچه از لوطی برای رگیس و احتراعات مدت قریب در
 السه و قمته و طالع ترقی مدارج و دیگر اکثر اسماء لیصل طبع طلاق این حسرت گناه
 آفاق عالم عالم مسند^ج ظهور رسیده و در واج بعضی از این ملک و دیار شکست
 اهل روزگار است احصای آنست درین و خیره مختصر غیر متصور آید و در واقع
 گروتن دوالاب روزگار و دامایان نیز گنبدی حیح تعدده کارمهی و متخمس ساد
 که چون فلک عدد دیرینه ظالم خلق آرا است آنست دولت و حواسیهای طلال
 ستم خود راحت و کامیاسیهای مظلومان الصاف حوکه به میں تو حیرت
 یا دشتاه عالم بیا هروقت منته^ج ظهور میر سعید گوارای طبع همان آرا فلک
 کچر قناره افتاد در جهان آسا که حضرت یا دشتاه عالم بیا هس گرم هر گونه نظام
 مهام سلطنت و عباسانی بود و در ترتیب و تهذیب سانی میسر سختی و

۱۰ در سانی سہرتی صرف اوقات گرامی میسر شود بلجوق مرض تخیر قلمی دماغی
اکرمی لمراح کرایست ایشراح راہ یافت و طبع مقدس را از حادہ سویت

اعتدال دریافت به روش

چہ یرفن چہ مازی بہت گردون
 سارو ماری نوہرہ مانے
 قرار از وی بہ میدکس سحرے
 عجب چارم اربین یکرین سال
 بگلش صبد گلن رگین دمانہ
 وگر یک خاطری گلزار ساد
 بدورش گر خوردی مادہ خواری
 غرض کین یتلون رست و ست
 نیار و عقل کتیف از گردن
 کہ دزیر یک این یرفن چہ رار است

کہ ہر مردمی ساید تازہ فصول
 مابین عامل ست ہیج اتے
 کہ ہر پہلویش دافا لکلا بے
 کہ در پیرست اور اطع اطفال
 بہر گل احسنہ ان خار سنی نشا
 خودتیں روزی بدایع عم گدازد
 ہم از حورش کشد رخ خماری
 کہ کہ فی سج دارد گاہ رنجورہ
 دہسار پنهان ماز کردن
 کہ کہ دل خوش کس کہ جانگداز است

ہر گاہ خود یا دولت و اقبال آثار احتمال و ضحکالہ نظام یاجد

ممکنست منتهی و کمالست جسمانی طایفه و استکار یافت نظر تقاضا
 ضرورت که نارنگستانی هر از آن هر از نفوس بدست است اولاً اهتمام
 کار و ماسلالت را بدیانی یکی استمالان حاصل و مقرراں اصل
 سیر و نفویص کردن واجب و لازم دانست لکن او نیز با توقیر خود
 که استرف است بهما نیست معروض و معطر خود و آفرینش چون
 تیر و تکریر یک هر گونه خیر و شر و نفع و ضرر می نمود و دست
 اختیار کرد و چون طوق نبایست این مهم را بگردن اتهام
 انصاف است امداحت احکام و قوانین استقامی را که وقتاً و قوماً
 مان و مودود و بطور استوار علی رای کار و سیاست است
 تربیت فرموده و بدست روانی مودوم مودود و نفوس
 و قلیل و کثیر سنان و شتوات گردید و قواعد استیفاء و استعاده
 و کار شده است و خاطر عال و ایضاً بر آنکه اولی تعلیف
 و احراقی از آن نخواستند و آنکه مراقبت احوال سنگان و حریت
 و ماموس و اموال و نفوس است و در دست است سلاطین است

از اجماع مہمات و اتم بضرر است بی مانند لایزال تمام اکثر اوقات روفق
 علم و اصلاح جو و سہایت لسانی ہم مرآت تعلیم و تقسیم آن متنبہ ای ہست
 مابوح اعتلامی برسانید و اگر چہ مادی افاقہ ہم قسم حمله کارہای سلطنت
 سہولت عیس و ذوات مبطل آیات خود بخوار است و عساکر ہمت را ملکہ ہست
 علم الہی بقصد ہر انجام آجملہ مہام رمی آرہست ولیکن اراحا کہ حکم قوہ
 طلیہ و تحارب حکمیہ بحقوق ہم و نظم و فکر و تردد در احیاء مواقع اعظم است
 منیار و احتمال و حاشا سح و آراہیہ است حمله اطامی حاشا قیست و
 السامی صلاقت امامتہ ما اوقات حست و افاقہ ہم ارکشیہن رحمت
 فکر و تردد و تصدیق و ادل قلیہ و مانع اقتباج تنیدی می نمود و در بارے
 استتعال با تعال عیس و سرور و فرج و جور کہ میں علاج حست اصلاح مزاج
 بود و نہر و مہم اشکاید و صراحتی انہر و نہر و جوں یا قان سک رہبان تکمل
 مہمات شہر پارسی ما اعتماد و پریر ماتہ قیرایہ طمانیت خاطر میں مناسبت
 مدست آہ و زورہ بود و چہ تشائی حیر گالان بجای حصول این حستہ ہول
 رنگین میں شہت و مہر غایت جمیہ و علاج راہ تخویر اطامی حاشا شرعاً

و آئینا رخود واجب و لازم می انگاشت لمولف

ولا اذا اتلنا في حيين ناگرفت	ماحوال سلطان به داری
یا حیتهم مکتا کار جهان	لظن کن بخش و نگار جهان
عم ار مهر خاص بودا گیر	همین است تقدیر رحی قدیر
مهان راز نقصان فرید کمال	که از کاستن مدد گرد و پال
ملی راستی رو نماید ز روح	که مردم نویرا به یاست گنج

چون ذکر دستورات و ربا و مالی حضرت ماد استاه عالم تینا
 میاں آمد تل انمود حی ازاں ما وراقی حید لظرافا و ما طران الصفا
 رمیدارم تا و اقصاں من سیاست مدن از کمال و بستگاه حضرت
 یاد ستاه درین فن فی اتمکله مایه اطلاع مطالعات دست آر مد و ما و اقصا
 اروا مد علم اجمالی این فن مستفید گردیده حلی و تنقیح بدک مسامین مصر لکیتس

نقل بعضی دستورات معدلت سمات از کتاب مستطاب
 قوانین شاهی و فرامین حضرت ظل الهی با ضمیمه فهرست
 آن کتاب برپا انتخاب

دستور سام شمال علاقه + دین ایام مینت آغاز و حذگی اسام
 که سریر سلطنت و فرمانروائی را از خلوس مینت مانوس ماستر فی تاره
 دست داده و کار و فرامی کارخانه تکوین و ایجاد لمحوای اِنَّ الشَّدَّیْمُرُ
 بِالْفُکْرُلِ وَالْاِحْسَانِ یَا یُیْ لُصْفَتِ وَعَدَالَتِ را بر تر بناده همت عالی نمت
 مامد دولت و اقبال ماقصی عایت مصروف رفاه حال رعایا و فلاح احوال
 کافه بر ایست بناء علیه ترف ترقیم می یدیرد که اسحال برخلاف ماصی حرم
 و هوستیاری در هر امری از امور مرجوعه مرغی داشته و سود و سود خود را
 در تقدیم خدمات، یانت و امانت و حسن انتظام علاقه و آراش و
 آسایش رعایا و برابری و افزونی تردد و تکثیر زراعت یند بسته دست کلمه
 و بر بدستان را اگر گریان غمخیزه وزیر بدستان کوتاه سازد و کسانی را
 که از ظلم و تعدی شتم بیگان مردم آزار رنج و آزار رسیده باشند بجلت
 هر چه تمامتر در ادراستایند و احقاق حقوق خاص و عام و رور عایت
 و طمع و نصایت را بر کارگرد استه زیهار تعافل و تساهل احار بیکار و
 و ساعی حمیل و کوششهای حریله دین ماب کحولی کار رود که ماستر غمست

و سئل البکری فی حیث من الاحیاء لموقت عرص ماریا یاں مارگاه
 داراد ماں رسد و است تہارامہ کہ عنایت میگردد و لقولش در علمات
 متعلقہ خود جاری گرداند و تجلت ہرچہ تہمتہ تحقیقات حال مقیدان
 و حق را از مائل کما یبعی متار ساحتہ محویاں گیماہ یکسانی را کہ فراخ
 حرم خود سراپا متہاست مدحیالہ ملا توقف و تامل رہا سارد و حرم محترم
 سیایہ اشات بر کیفیت مقدمہ آہا محملاً و مفصلاً حداد رسال ناگاہ
 حمماہ نماید کہ حکمی و اخور کردار ہر کی از یتیم گاہ معلت و لصفت عرصہ
 یابد و اگر مقید می حاصر حکم حاکماں سائق تعویض اولودہ ماتہ تبارج قید
 و کیفیت حرمت سیایہ عرص اقدس و اعلیٰ رساند کہ رہائی جین کسان
 ہر آئینہ بی صدور و ماں والا شان از خیر اختیار او سیر و نیت و نہایت
 طرق و متولع و تدارک عادتگران و ہرمان و دردان و لقب رمان و
 گرہ رمان و امتال ایما دقیقہ از دقایق حد و حد مصلح مامری نگہ دارد و
 الواب دزدی و حانہ خنکی و خوریری و اضرار حلالق را کہ ملایع و دالایع
 حالق کاسات حاشا ہ اند قاطعہ مسدود و سارد و کسان را کہ رسوم

والواب بجا بطور خود قرار داده هر سه و جمله از سکنه و مسافر را از
 و جرمی نمایند ازین حرکت بجا باز دارد و حسن استقامت را العایتی رساند
 که جمله مخاوف و محاطرات از هر راه و گدیر یکسر مسدود گردد و ساکنان
 بلاد و قریات و اصهار و قصبات تا سالیق و آرام شاد کام بوده
 به عای دولت ابد مدت مشغول و موفظ باشند و مستعد
 در باب طلب فهرستهای مقدمات مفصله و غیر مفصله آنجا که تقاضا
 کافه رعایا و داد دهی و حق رسانی حائیه برایا که و دلایع مدافع حضرت آویدگان
 حلت قدرته اند و ایمانیست نهاد و خاطر الضمت منظره بیست حکم سعادتیم
 مستعد تزلزل انگند که دو کتاب فهرستهای مقدمات سائق و حال که
 درینولا در عهد کرامت من مامور دولت و اقبال دائر مانده از جمله آن کتاب
 فهرست مقاماتیکه درین عرصه معروض انفصال در آمده باشد حد او کتاب
 فهرست ایچ فیصله آن هنوز بتولیت حد استیج سبب التواء تفصیل آنکه
 کدام مقدمه ارساق دائر لوده است و کدامین در عهدهای اول و دائر تنده
 بعلمت هر چه تمامتر نوشته حاضر سازد و توقف و تاخیر حایزه بین دارد

دستور در باره تنفییه مقدمات ملارو و رعایت و حکم نام اس
 وستیای آرا حکا که مکمل خاطر حلیر و مکرور صیر و حیرتین بطیر دایما همین
 میباشند که قصای سهای عدل و انصاف از عمار و صیر و خلاف سره
 و مستقامت و ترمیه مال رعایا و کامیابی را با یکا یعنی روماید حکم معدلت توام
 مارقه رول انداخت که هرگاه دامن حلیل القدر برای رفع نالتق داد طاسی
 عرصه و ریابد و مایاں و کارندگان او بی رو و رعایت کمال تحقیق و
 تنقیح فیصله معامله ساخته و محتاق حقوق رد و مطالب مواجی بریداحت ملا اگر اد
 و احار در صورت تبوت دعوی راضی مانسته تعیت و الا اگر کسی حق
 لطف او باشد مواجته اجبار نویسان نویسیا سیده باشد تا آتسا
 حقیقت آن رست و درست عرض معلی رسانند و این باب تا کی مرید
 یند استه تحمل اریں حکم معدلت توام حائر مارا و الا انقاس
 سلطانی که نموده قمر مالی است در آمده ما خود سحر ماه جو اهرست
 دستور در باره رفع تقدیرهای مردم فوج جنگی و سلامت و حکم نام
 افسران فوج موقوف عرض معلی رسید که هرگاه آهرا برای تاخت توتیه

زمین اران و میرهم میرود در دوات آسمای راه دست تاراج و غارت
 دراز میسارند و ظلم و تعدی بر رعایای می کنند و ممالعت چیکه دارا درین
 خصوص بخیاال نمی آید و بهر گام تدارک ر میدارند و میرهم اکثر مردم موج
 همراهی تحمیل دارائی میرسد بهر اس گاو میش و ماده گاو و گوساله و اسب
 و یال و وحیره مع اسباب مزارع و آجای بارت می برانند و حکم قدر توأم
 شرف لغایافت که ازین شیوه ما ستوده باز آمد و هیچگونه بدعت و تعدی
 بر احدی از رعایا ندارد و غارتگری مال و اسباب کسی میر ندارد و تعصبت
 چیکه دارد در کار سر کار اند قرار ندارد و متماسد اگر تخلف ازین حکم معالستیم
 خواهد نمود و ما زنا لست آنها بسمع بهایون خواهد رسید و در حق آنها بهتر خواهد شد
 دستور در باره انتظام و منع رتوت و دیگر بدایت آرا بجا که مکرر خاطر
 خورشید فطیر و منظور صمیم میر مهر تنویر و ایما بهین میات که آفتاب عدالت
 و انصاف از حیل و له سحاب فریب و خلاف نمائی احدی محتجب نگردد
 و هر مظلومی سطوع استعدا حق لصف و معالیت و حماسانی مداد و مراد خود
 رسیده باشد استعمار داده می شود که هر یک که ارا باالی و کار گزاران سرکار

سپهر اقتدار دست طمع را درار کرده مرکب اخذ رشوت و دزدان و امثال آن
 سوای ورمات و رسوم سرکاری صراحت یا حیلته خواهد شد و هر که از نوکران و
 ملازمان سرکار و الارشوت کسی داده در تنخواه خواهد گرفت یک یک با
 حریص مع رشوت اراستی و مرتضی هر دو گرفته خواهد شد و تقسماً
 کلام صدق احام حاب سرور و سیدانام حیت قال علیه الصلوة
 و السلام اراستی و المرتضی کلاهانی السار هر دو مورد قهر مالی و مشورت هم
 حساب سلطان آخلاً و ماحلاً خواهد گردید کیس مایک حمله ابالی و کارگران
 سرکار مالی که بالنصرام حدی ارمات بادشاهی سرور و ممتاز اند بسیار
 حویتنش را آلوده این جرمیه کثیر که خلاف لوازم امامت و دیانت است بسیار
 و راستی و درستی ملا اخذ و خریدن طمع نفسانی مانصرام کارهای متعلقه خود
 پرداخته باشد و اگر نایب تکید و تهدید احدی از ابالی و کارگران سرکار
 والا از کسی چیزی بگیرد و محصور بایند که خوف و خطر در دولت فلک رحمت
 حاضر است استعانت نماید که محبوس مظلوم بباد و جار طالم بکیفر کردار خواهد رسید
 دستور در باب قانون پولی و مع هرل و یاوه سرالی تیر

موسم بهولی اکثر مردم بد آهنگ حوض طایفه تنگکان رحمن ماموس و
 سنگ تعلق الحاطیخفه و سراییدن مصایح حقیقه قالون بدعت لواحتہ
 عصمتیاں راپرده می دردد وار و مور تور و شعب گوشت مستعان را گرمی سازند
 لهذا مقتضای رعیت لواری و عریب یوروی مکون خاطر عدلت مسالہ
 است کہ باریاب فوج و کو تو ال شہر و عمال ابلع حکم تنو کہ قطعاً درین
 بلبل منادی زند کہ ریسار مردم یادہ گوئی سازند و سعی از زنان را سر و تن
 تنو و سیر کو تو ال شہر تھانہ داران حکم سازند کہ اطال بد حاصل بگرفتند
 و پیرم و مستندہ اکہ اریہ و نبات لہری آرند اینا و آزار رسانند
 و نقصان آنہار و امدارند و ہر یکہ خلاف حکم معلی مرتکب ہجو امو قبیحہ گوید
 لہذا کیہرہ خواہد رسید و ستور در باب مسحتی شدن رمان اذاجا
 کہ در ممالک ہندوستان رسم قبیح و ظلم صبیح رندہ سوختن رمان و زندہ
 در گور آمدن یا عمدہ عرق شدن فقیران و بیماراں با مراض مرشدہ و
 نوعی راسخ و شائع گشتہ کہ بسبب تمیدن عتا و غفلت رحیم بصیرت
 و اسماک معاصی و اسادت قبیحہ درین کردار ناہنکار و دمیہ خست آثار باقی

مامد و به اگر یک لکر کرده شود قتل نفسی اگر چه بر صواب اختیار جوید پس
 حسد محبت یا بیم رنج و محبت مانند هیچ وجه حار میخوانند و در این است
 که قطع لار حننا و مؤسین سوام کالاعام سیر احمیدین مرگ را مرگ حرام میاید
 از بدترین انواع عامه گذارتن می نماید و چون سافات این رسم در موم
 و رواج شوم نفسی گشته بدل صغاء مرقوم بادا می که شائیه حیات داکت است
 ما حکم تشریعت سزا علی صاحبها الصلوة والتساکالتس فی رافعة النهار ظاهر
 و آشکار است و محالستق بحیة الصاف و عدالت و لوازم حفظ و حرمت
 لبوس سایا و برایا که مدافع خالق کل اشیا حلت عطیه اند و در مادی لطر
 اطمینان و احب است که بیج این ظلمهای صیج نمونا ورده شدن
 بهد و رمال بیستی خصوصاً حیاں سر کرده شود که بار احدی بار نکات آن ساد است
 نه نماید لهذا استعمار داده میشود که سکه قلب و این سرکار دولت یا داری
 حکم نصرت اسحام که در حقیقت نفسی بر حال سختی صغاء مرقوم داکت است ناظر الیها
 آنها از تنیه قتل عمدا جماعه مظلوم است مطلع و آگاه گردیده آید و نه تخلف
 و تفریق و تدفین هیچک و بیحیات حسارت نماید و زنی را اگر چه در حال مرگ

تو بهر تن یا بعد از آن رستی شدل مایه را و در دریا رنور مد والا ما خود و
 قتلش گردیده مکلف کردار خود خواهد رسید و هرگز هرگز تناعت کسی و جلد و
 عدوی درین خصوص سموع نخواهد شد و هم چیکه دارا و تحصیل دارا و تنه و الا
 و رسیدار آن و ستا حرا و معافیدار آن و هرگونه محافظان و پاسا
 قری و قضبات را لازم و واجب است که علی الدوام متفلسر و جبرگیر آن بود
 همین که قصد کسی سوختن رنی یا زنده در گور کردن کسی و حرا و دریا سد قتل
 ارا که کار با تلاف نفوس کند و واقعی مانع آمده آن اهل گرفته و اولیاء او را
 این حرکت بیجا باز دارند و اگر او خود یا اولیاء او این قصد ماطل مار باشد
 پس کسانی را که مانی و باعث این حرکت باشند ملکه ترکا و معاون آنها را
 گرفتار ساخته و تحقیقات ضروری بعمل آورده محرمات را در دولت حاضر گردانند
 که هر واحد را با ساجس شریعت غرا و احکام اقدیس اعلیٰ سرار رسد و هر چند
 که زبان استراف را در محکم طلب می توان کرد و یکس لطر سخط و صیانت است
 بار از آن حوتی حول بجا خود حق یا خانه دیگری محوی مقید دارند که کار سلا
 نکشد و هم سخط عرض و ناموس آن کما نبی تواند بود و تا وقتیکه فعل صای

و میله کای مار بادن آید و این حرکت بیجا در حال آینه در اهل سارند هرگز نماند
 و ستور و خصوص از رانی ملکه که رفاه حلائق و سلامت و طلب سعاد
 از انواع اراکما که رفاه رسایا و فلاح ترایا در هر باب همواره پیشه با محتاج
 ضروریه خصوصاً دائماً مطیع نظر و میست سعاد خاطر فینش مطا هر است نظر بگرانی
 رخ ملکه که مدار زندگی حمله و حییات راست مطوب است که سعاد به ابر هر نوع ملکه
 و رینجا آرد و مار رانی آن کوست سار ان حکم معین توام سانش با عد سیکرد
 که استتمارات و حکما محات در باب طلب سعاد به با مع غله ایستاری
 حلاع ر وقت حصولی رو و در پوسته رای ترین مهر حاصل حاصل
 و ستور سام مثال در باب تنبیه حیوانات ته کار که و حتران لوزاد را
 میکت اراکما که را حیوانات ته کار و صفت تاکیدات سرکار اند و قرار است
 با ستوده پلاک ساحس و حتران لوزاد بار یامده اند و مخد و استتمارات محات
 و ربات از کتاب این امر است که ترف اسما یافه و تقش سبیل و دل
 ما سار محبت گردیده ریب ترقیم می پذیرد که استتمارات محات مذکوره را در
 سلاقه حات متعلقه خود با مگر گاه عام آویران و مستر گردا سیده حیان سست

و سرگیری نماید که آئینده این امر مرسوم و وقوع یابد و اگر احیاناً لنگر برد
 مرتکب آن را فی العود گرفتار ساخته بر در دولت منظر معارفت حاضر گرداند
 و گرنه سه رای شدید خواهند یافت درین باب تا کید مریدانند
 دستور در باب حالی داشتش مکانی تا در آن در دال معنی نشینند
 از محو امی عرشد داشت علی رضا کو تو ال میت اسطنت لکھو عرصه ریانا
 مارگاه عروجه رسید که بسیاری از ائمه و ماعات شهر حالی افتاد و میات
 و در انظار معاشان و در دال نیا گرفته در دی و میره ارتکاب می نمایند
 و بیشتر ارباب مستمدگان میت اسطنت لکھو ائمه خود را مکرر به ایران و
 احد صامت و ملا تحقیقات حال آنها تفویض میمایند و گرایه داران شش غیره
 مال و اسباب همایگان در دیده رویوتش میتواند آمد استوار داده میشود
 که حمله ساکنان میت اسطنت ائمه و ماعات خود را آما و در بد و کنسایکه
 برای سکونت سیارند صامت آنها گیرند بعد الیوم اگر کسی مکان و ماع
 خود را حالی خواهد داشت خواه تفویض دیگری مدول گرفتن ضمانتس خواهد نمود
 بهنگام وقوع واردات در دی و غیره ماریرس و مواج و اراکات مکان و

مانع بعمل خواهد آمد و هیچگونه عارضی سموع نخواهد گردید و دستور
 در باب اسلحه رستن و روستن آمد و دست سیاهپایان سلاح سدار اسلحه را که اکثر
 از قریه داران و قریه داران سلاح بسته در کویه مارار آمده و متکلفات جنگی
 می شود بار اسلحه و ابواب این مفاسد احکام مفصله دلیل ترف است
 و امصامی یا بد تا احدی بر خلاف آن عمل یابد و وضع اول
 بعد از این است که هر دو سوای کسی که رای رستن اسلحه همراهی آن اسلحه
 و مهور آن اسلحه است و دیگران از رستن اسلحه سموع باشند و اگر کسی که
 مهورها اوده شود حکم گردد که حاضر صامی مردم همراهی خود گرفته بکشد
 و در او عه دیوان عام آن را تصدیق نماید و هنگام داد و مهور را و صاحب
 و حیثیت مستدعی بخاطر دارد و سوای کسان ماکوره مالا که هر یک که سلاح بسته
 در کویه مارار خواهد بود و آنجا داران و دیگر مردمان کو توالی اسلحه اوار
 متفرع ساخته ارسال مارگاه عروجه خواهد نمود تا معرص ضبط در آمده
 داخل سرکار والا خواهد شد و گاهی و این نخواهند گردید و هر یک که کار و
 تیر سحر و گیتی و غیره اسلحه را می ماند و خواهد داشت علاوه بر اتراغ سلاح

سرای دیگر هم حسب احکام قدرتیم خواهد یافت دفعه دوم آریا هیان
 نوکر صاحبان المگریه ساهر ملاحظه در دی و جیراس و از ملازمان عمایدیستان
 مانند سلطنت ویه لار مال این دولت ویه و شیه داران معانیه مهو
 عنایتی وادلوکران عمال و عدالت معانیه و ستمک و حکما مه و عرصه
 و عرص ارسال و غیره در باب سلاح سدی تعرض شود و در صورت استیجاب
 کوتوال تحقیق نموده آنچه مناسب داند و خلاف احکام و ضوابط سرکار و الا ساد
 عمل آورد و فحش رسوم ساfran سلاح بند که از بیرو سجات بهتر در آید
 دار و نه تنه به تنه آه که مهر تنه به دست آن شخص کرده ماتد و محله
 را باید که بجای که آنها فرو آیند بصاحب خانه اش گفته دهد که مانع آنها نباند
 که سلاح بسته بر نیایند و اگر کسی از آنها بگفته صاحب خانه عمل نکند صاحب خانه
 به تنه دار یا کوتوال اطلاع دهد و مسافر که سلاح بسته قصد بیرون رفتن
 از شهر نماید کوتوال یا تنه به تنه آه که مهر تنه به دست او کرده دهد
 مگر احدی بدین وجه چیری از سا فر طلب ننارد و چه اگر کسی صراحت یا حیلته چیری
 از سا فر آید یا روده خواهد گرفت یا روده رود ساعت کسی را از آید گان

متوقف خواهد داشت در صورت شکایت مسا و متوت قصور اخذ
 و حر و متوقف دستش بجا سزایافته رطوت خواهد گردید و فحش و بی
 ارفقه سیاه هرگاه که ملار ماں سرکار و الارامی تصحیح و طاهره یا دیگر کار سرکار
 اند قرار رود نماید که یکی از افسران همراه آنها خسته گیران و در راه ارا مال
 آنها باشد و اگر یکی و کس باشد نماید که حیثی مهری افسر یا متهم کیمیری که سرور
 آن اختیار و مستادان سلاح سداں از سرکار مالی حاصل کرده است
 ماحود دست نه باشد مگر در این حالت هم حکم نیست که سوامی آمد رت یار
 سرکار یا چوکی و بیره کسی رای سیر و تها مسلح بر آید و الا سلاح او متسرح گردد
 و قلعہ پنجم اگر که امی و ان شکایا مکتا خود بگریختی بداد و ندر رعایاں که این سینه بود دیگر چوکی
 سلاح بسته یروں خواهد آید این هر دو کس یعنی دهمده و گیرده محرم متصد
 خواهد است و علاوه بر اترا ع سلاح حکم بصفت توام سرا خواهد یا مت
 ارا سکا که مثل جمله قوانین سد مجبه کتاب دستور واحدی درین مختصر و قمری
 مطول ترتیب دادن می نماید لاحرم ندر چند دستورات اراں سبیل سستی
 نمونه ارجو وار و اندکی از بسیار اکتفا ورزیده مهرت کتاب موصوفه مالک

مرقوم قلم صداقت رقم میگردد و قنایطری تا تکلیف بمطالعه آن یکو در یاسد که حشر
 بادشا بهجهاد لوفور عدالت نیزه بی و عالی و ماسی در حفظ و تعیید قوانین و احکام
 متعلقه اہم اصول سه گانہ انتظام مملکت کہ عبارت از تحصیل خراج و انبار
 مواد تر و مواد قطع و فصل حصوات است و دیگر مروع متعلقه اس و قبیہ

از دو قائل نامرعی مگداستہ

فہرست کتاب دستورات و آبدی

دستور اول ستفن منائده کثیر و رفاه حال ہر صغیر و کبیر
 دستور دوم در بارہ تہجدان و استیصال بنیان ظلم و مساد
 دستور سوم حکم نام عالمان و دار و عنکان در بارہ عجالت تصدیقات
 دستور چہارم در بارہ رفع مقدمات مستغنیان علی الخصوص اگزیر و حکم سامنا
 دستور پنجم طلب فہرستہای مقدمات منفصلہ و عیسہ منفصلہ
 دستور ششم بتدریج قبض و تحصیل زر بتعلقہ داران عیسہ ارشکون
 دستور ہفتم در بارہ تقریر تحصیل داران امانی و دستور برای ایتان

دستور ششم درباره تصفیه مقدمات ملار و رعایت حکم سام انسان و فقیهان
 دستور نهم درباره رفع تعذیبای مردم موج جنگی و لطافت و حکم بنام سام و سام
 دستور دهم درباره اقلای قاضیات از یکدیگر ام محکم سوامی عدالت الهیه
 دستور یازدهم درباره اطمینان و مسرت و مسرت و دیگر هدایت
 دستور دوازدهم درباره فتان و نول و مسرت و نول و یاده سر
 دستور سیزدهم در حال مسرت و مسرت و مسرت و مسرت
 دستور چهاردهم در باب آسایش رعایا و عامه رایا حکم بنام کارگزاران
 دستور پانزدهم در باب آسایش رعایا و تسلیل گزشتت عراض حکم بنام کارگزاران
 دستور شانزدهم درباره اکتاف مال موج طفر موج و حکم بسام و بر عظم
 دستور هجدهم در باب رفع تکرار معروضات و موقوفی اخبار غیر ضروری
 دستور هیجدهم در باب رفع عذرات استغیان اگر نری و حکم بنام سام
 دستور نوزدهم در باب آداب ستاسی در مار معلی و حکم بنام دار و عه دیوان
 دستور بیستم در باب رعایتی ملکه که رفاه خلایق دانست طلب بخاره با از نواح
 دستور بیست و یکم مضمون صدور و در و حکم بنام کو تو الال و غیبه

دستور بست و دوم متضمن سرعت تقبیل احکام و
 تقبیل بیاد و وصول حوامات علی الخصوص در خدمات انگیزی
 و ستور بست و سوم در باب ممانعت بیع و شری ربیداری و ناکار حکم
 و ستور بست و چهارم مشعر بر رفع خلاف سرتنگی و منع رسیدنی قبول
 و ستور بست و پنجم متضمن تمهید راجیوتان ته کار که دختران زاد را می کشند
 و ستور بست و ششم انتظام میله و اهل میله و ممانعت محصول غیر و
 و ستور بست و هفتم مقدمه سر ادلی و رفاه رعایا و حکم بام تصرف الدوله بآ
 و ستور بست و هشتم درباره تدارک زندان لیلی و نهاری حکم بام تحفه بیت لسلطت لکھنؤ
 و ستور بست و نهم محتوی انتظام امور کتگیری و رفاه مردم صبح و اقلع رتوت
 و ستور سی ام درباره انتظام و حاکمیت مسافریا اردست هر کارگان و چیر سی
 و ستور سی یکم متضمن تدبیر صید اراک امور دولتی و تحوای و گدشت سارن و حکم بام سامان
 و ستور سی و دوم محتوی انتساق و تدارک و ارادت و مطاقت آن از اخلا
 و ستور سی و سوم حکم بام کو تو ال جبت حالی بدتن مکانی تا دزدان محمی رستند
 و ستور سی و چهارم متضمن منع مدعات ریسنداران و گد رمانان

دستورسی و نهم در باب محمول ااعات جدید و منع اعراض
 دستورسی و ششم در باب مع تکلیف یو پارایان امارت متس سرگنجیکه متبردا
 دستورسی و ششم متعریف تکایت صاحب ریڈیٹ سادات کبیر
 دستورسی و ششم در باب استعیتان کاوت مقتریان داخل ستیز
 دستورسی و نهم استدله ماعت تعریف رتقاء داران مل کبیری لکریا
 دستورسی و یکم در باب مع رتوت ستانی و اقسام موج
 دستورسی و یکم در باره انتظام عشره محرم المحرم و هدایت مراد
 دستورسی و دوم - منہوں صاحب
 دستورسی و سوم برای اسامی سرحدی متکلمه و داوره و منه
 دستورسی و چهارم در باره نظم و لوق و حکم سام عالمان
 دستورسی و پنجم در باب رفاه رعایا و هدایت لعلالان
 دستورسی و ششم در باب سرعت ارسال جوابات استعیتان
 دستورسی و ششم در باره مع آروزی و قطع عصا و عقید و حکم بام سامان
 دستورسی و ششم در باره رفاه و داورسی رعایا

دستور چهل و نهم درباره تحقیق امور و صورت تحصیل و دستکشاف غایب جمع
دستور پنجاهم درباره الحاق بدست و روتل آمدن و دست سیاه بیان سلاح مد
دستور پنجاه و یکم درباره آتشنام موع و حکم بنام میسختی
دستور پنجاه و دوم درباره رفع مالتهای بصل
دستور پنجاه و سوم درباره اسنای سرحدی و دستورات تکمیل
دستور پنجاه و چهارم درباره امتداد نامه
دستور پنجاه و پنجم درباره برای عالمان
دستور پنجاه و ششم درباره انتظام ملک و حکم بنام ناظران
دستور پنجاه و هفتم درباره دستور پنجاه و هجیم بتمام مذکور در ماده مولیت تحریر آن
دستور پنجاه و هشتم درباره رفع متاع لطور سرری
دستور پنجاه و نهم درباره اخبار و اخبار لویان
دستور شصتم درباره حال سیه و انتظام آن مع دیگر کواکب
دستور شصت و یکم درباره رهناس و بیامه سلطانی و اشتراک بیامه
دستور شصت و دوم درباره نام سینه و معلوم نیست نام و مطلع سینه هجری

دستور شصت و سوم درباره مالکداران مادیست
 دستور شصت و چهارم مقدمه الضابط دستور یوتاکس
 دستور شصت و پنجم درباره موقوف کردن سائبان تین در گاه
 دستور شصت و ششم درباره مع کیر جوانی و آرو بری استی میا
 چون حضرت ماد شاه عالم پناه ارکد رتق و تق ممالک و ملدان تدابیر
 مهمات ریاست و اندیشه کارهای نظم و سیاست مایه جمعیت خاطر عالم
 اعتماد و بریر با توقیر دست آورد و از یک لفظ منطقه انسانی تحمل تعطیل تواند کرد
 حتوی شغلی دیگر برای رفع قوحش طبیعت میس طویت ربیت ملد و ارادت
 ارجمندش واجب و لازم اقتاد و از احکام حکم قواعد طبعیه و احکام حکمیتیه
 متاعل تصحیح و تمییز خرد اعظم علاج برای درستی مزاج بود و از اطباء می خدیت
 و الهای صداقت اندیشه هر یکی تحویر ضرورت مدا و آمان می نمود و لایزال
 ار برای دفع کدورت های دماغی و رفع آلام و ملالتهای طبعی و کسب سویت
 و اعتدال مزاج میس امتزاج طبع هایون مقدس را دستور می سختید تا
 از هر گونه متاعلی که استتالش مرج و نشاط را تا بد و ارحش و حاشاک بهموم

و افکار رمت و روب کلی زوایای خاطر نماید که در حورتوق ویند
 طبع ارحم بیند روز کی حیدتس باستعال و استمال برگزید و چون مسلم است
 که دل و دماغ مادتها با ملذبهت راقوتی دیگر میاست و جستگی و لطامت
 فکر و خیال ایشان نسبت با افکار و خیالات سایر جهانیان تفاوت زمین و
 آسمان دارد و در عروج ادراک و کمال ملذبی حوصله مرقی مایان و مسائتی
 سجد و یایان میان ایشان و دیگر سائر طبقات جهان تمام و متحقق سیما
 حضرت حاقان اولی العزم سلطان عالم که در صفای فکر و عایت علو
 فطرت را مادتها با ماعروتان هم تقدم بالتسرف داشته و همین فضا
 ست اینر دگیتی خدیو بهت والا نهست خود را از اتدیه تحصیل کمالات انسانی
 و تکمیل فصایل انسانی و تحقیق علوم و معون عجیبه و تدقیق حرف و کمالات
 موده عربیه برگماشته حوصله بلندش گذشته که سگام ضرورت کس
 راحت و آرام با چنین حالت علالت هم از اکتساب فنون کمال
 فارغ البال ماند و مرتیکه در ان خود را محض برای درک لازمه عیشت و نشاط
 و جلب منافع سرور و اساط محلی الطبع و موده بی شغلی بخت تحصیل و

تکمیل علوم و فنون نگذارد لاجرم طبع و الایت مقتضای قول مشهور صریح
 چه جوتش بود که رأید سیک کرتیمه دو کار به ارحمه تسایل موحه مع جوتش مال
 ایچ ما متعال و رین حال سیدیده و برگزیده حل و تکمیل موفی جیند
 خاطر سید بود که تفصیلش ندین نوع لطریق اجمال هر گاه وی مقال است
 فن اول تاریخ و سیر که مطالعه اتش متبع و دیده وری سلاطین ماعر و تکمیل
 می افروزد و انواع طرق بهت یاری و تحریه کاری بحر دوران حمال
 می آسورد و آنتیست است که اصل معنی تاریخ موقت کردن مری موی تدمستان
 کدام واقعه مجیده و حادثه عظیمه یا تبیین ماه و سال و امتثال آن و در اصطلاح
 ارباب فن عبارت از دیدن کردن آثار و احار امیا و سلاطین و ورگان دولت
 و دین و دیگر واقعات حمال و حوادث و در زمان و کیف و انقلابات ملوک
 و حکام و مصوف تعییرات و تبدلات عمود و ایام است اکثر بهین را سیر سیر
 خوانده اند و بعضی آرا خاص کرده اند ماحوال امیای کرام و اولیا عظام
 و علما و مشائری عالی مقام و مختص حکایات و لقول و روایات ایشان
 پس موصوف قول اول فن سیر عام است که شامل حالات جمله ملقات نام

و سایر فرق و اقوام مانند و شمس هر صبح سواج و حادثات و کیف و وقتها
 ارضیه و سماویه بود و میان هر دو معنی نسبت عموم و خصوص است قول اول
 نسبت ثبانی راجح و متعلق علیه تر است و هرگاه معلوم شد که اصل ماده موضوع
 که درین من تحت ازان کرده میشود احوال گرامی طقات استوف محلات
 و سوانح عمرت آمیز و حیرت انگیز آن طقات سیه و معاشر علیه میباشد پس
 شرافت و عمدگی این من شریف بیج جای تک ساد و اتحق که باعتبار شرافت
 و لطافت موضوع از جمله من تر لیه و علوم لطیفه اش توان خواند علاوه برین
 کتب سماوی نیز بیشتر مملو از معاملات و آثار ادبیای گرام و احوال و خسار
 سلاطین عظام بوده است درین صورت رت شرافت و عمدگی این علم لطیف و
 من تر لیه بیج دلیلی ریاده تر ازین تواند بود که یکی از علوم مصرحه کلام حضرت
 ملک علام نوحی از شرف ما سبت حاصل دارد بلکه بعضی مساین اوقات
 حکم تفسیری از تفاسیر سرایا تویر آن کلام اعمار نظام واقع میگردد و نیز از بکه
 درین من شرح کیف هر گونه حیر و تر و نفع و ضرر و بیان هر نوع فضائل و ذیل
 و دیگر اقسام حالات عجیبه و سوانح غریبه ابربرگان و بزرگ زادگان شریفان

میبایست بسیاریاں اراں کردار با برمی جیید و استار با می گریس و چون
 و رک تجارت سلف باعث دیده امروزی طلب است و ارواقیت رحلت
 سین و تنویر اطلاع و مسامح عواقب امور دست میدهند بعد است حمت
 راستی و دورستی را می و اب مما و امتیاز در مسامح و مضار دین و دنیا و دیگر
 انواع فواید حال و مال است که حاصل آن بی دست حالات گدشتگان
 ششم و دستوار و علاج از خیر متل و اعتنا میباید لیس مطالع من سیر و تاریخ
 هم در معاتس و سنگیر هر و ایل باقتل و تدبیر است و بهم در معاد و بها و نصیرت
 یا که گهران روست صمیم و اریحا است که علمای دانش و حرام و عقلائی عهد
 و آیام همت و الا همت بر جمع و قایع سیر گیهایی روزگار و رسم حالات عجایب
 و سرائف گردون و قوار گماشته طرفه یادگار با وجود برای دانش آموری
 پس آید گان گداشته اند و مسامح این علم بحیثیت که فصلای حروا بهنگ
 و رنگ از جمله علوم ضروریه است بر سر کرده اند و هر اراں کتب و دفاتر مدح و
 توصیف من سیاه کرده چون طبع اقدس مدگان سکدر تان سیر و ملاحظه
 کتب این من مثل گشت مساکت صمیمه آن را در ادبک مایه و صفت سطر کمال

نگذرید و تیر حالات صحیح را غیر صحیح مراتب تحقیق و تدقیق را ناقصی است
 رسایا حل به اراں عقدۀ مار یک اران دواتر یاتان مامان نظر بلند
 مرود و ارجح سواج و عرائف روزگار لعلوای عرای فائشیر و

یا اُولی الْأَبْصَارِ حقیقات و مؤسکات ویا که مرود فن دوم
 تعمیر انبیۀ عالیہ و اقسام الی امانات و قصور عظمت و لطافت معمور است سبحان
 حی فنی و جگہ نہ فنی کہ ابتدای بای ایجادش فی توسط و سائل و حساب
 خود ارحسرت مالی قصور و حدود و مدد و الفصل و احوال و دیگر که اوسجا
 ایوان و طلق سموات را به قدرت کاملہ خویش را و احوال و اول تبارک
 در زمین محل کعبہ مکرم و رود آمد اوست که دست یاری فصل و کرم خود است
 ساخت تربیّن انواع قصور و ایوانات در طہرین رکمال صاعی این
 فصل دلیلی است تین و تعمیر کاح حد النانی ما مقام صانع و استاد کاریا
 بر تیر بصا مای قدرت حق حتی است روتن و ارفط ترافت این من است که
 بعضی از انبیای کرام مثل حضرت ابراہیم و حضرت سلیمان علیہما السلام متعال
 آن یزداختہ کعبہ و بیت المقدس صرف بہت علیای خود تعمیر فرمودند

واضح و سبب ساحت ماسد مسائل و ساحت دیگر سائر علوم تشریح و معلوم لطیفه
 تدوین و تقصیف است برید اخته اما تا آنکه اکنون این فن تشریح از کتب
 علم ریاضی تطبیق و در بعضی عمل اراصی همین سطر حضرت سلطان بهمان
 نقل و حضرت علیای خود آسمان ملکه شافی درین فن تشریح حاصل کرد
 و آن گونه ایجادات عجیب و اختراعات مادی و مریه تعمیر انواع امیه علیه را آورد
 که مهندسان روزگار و معماران تخریه کار هر ملک و دیار تماشای مختصرات
 حدیث حضرت سلطانی عریق بخت حیرت و سرگردانی در مانند و ارا قطع و احسن
 اسب تعلیم تازه این فن مدرسه عقل و عمت مار خود در خواند فن رسوم
 ارمون سیدیده و برگریه حضرت سلطان رمان دارای سکدرتال
 فن شاعری است که لحنای غرای این بین استغریح بیدکت سالی سر
 حکمت است و آیین است که بعضی شعری اوستاد من را در زمانت سلیم
 ملقب ملقب حکیم میگردند فن چیسارم ارمون مسطور و منظوم
 فن موسیقی است که اصعب ترین علوم و فنون ار رومی کمال و عیات
 وقت و اشکال است و در قوت تاثیر بر جمله مشورات قوی این جهان

سستی نمایان روده است با ماحرقتش را کستیدن و گره در هر دو استن
 هیچ تمطیری برای تصویر عمل میطیرش نشان نتوان داد اکنون سرایکه
 حضرت ما دشا عالم بیا ارحله متاعل و کارهای دافع ریح و توحش این
 هر دو من را حیران است تا گزیده و مخصوص است متاعل و مود ما بندی را
 کیفیت احتمالی این هر دو منول لطیفه و متاعل تشریفه برمان قلم حقایق رقم نم
 و تمویص کرده می آید محمی مسا و که ارکتب حکمت و اخلاق حیان سیایه نبوت
 دریوسته است که اصل سب تعلق نفس به بدن نیست تشریفه امتدائی را
 که میان اخزای عناصر حاصل شده و گنار و ال آن نیست سب قطع تعلق
 میگردد پس حقیقت نفس با طقه عاتق همان نیست است و آری است
 که آن نیست تشریفه هر جا که یافته شود موجب کتبت و احدی است
 سب اهرار و می میباید چون حسن که عبارت از مناسبتی است حاصل
 میان اعضا و ملاعت و فصاحت که عبارت از مناسبتی است حاصل بین
 اخزای کلام و میرمیا کلام و مقتضای مقام همچنین تا تاثیر اشعار موزون
 و لغات لدیده هم ارجحت تا سببی است حاصل و آری جاست که در اخلاق خلای

زیادت تصحیح این مرام بدین شرح و کلام ریب ارتسام فیتہ قولہ
 حقیقت آنکه یک معنی است که اگر در اخزای متمیزه عنصری ظاهر شود اعتدال
 مراح مانند و اگر در لغات پیدا شود العاد شریفه لذیده و اگر در حرکات طاهر
 شود منج و اگر در کلام واقع شود فصاحت و ملاغت و اگر در اعصاب پیدا شود
 حس و اگر در ملکات نفسانی ظاهر گردد عدالت و نفس در هر موطن شاق
 و طالب بمعنی است بهر صورت که نماید و هر لباس که بپایانندی و تیر صاحب
 اخلاق جلالی در حای دیگر میسر باید هر چند نسبت اعتدال مراح تخصی الطن
 و اتسرف مانند میلان نفس او بصورت حسه و لغات رحیمه و شمایل کریمه
 اقوی تواند بود چه هر آینه چون منال کمال هر دو از یک هوا سر بر میرد و در
 اعتدال هر دو از یک منبع سیراب میشود میلانها و که حقیقت محبت همان است
 طاهر خواهد شد راستی و چون ای همه و اگر رفتی پس بدانکه سبب شوق و توجه حضرت
 بادشاه عالم پناه باین هر دو مومن شریفه و اشغال لطیفه کمال اعتدال فطرت
 علیای حضرت سلطانی است چنانچه اشارتی مابین سائق ارین درین
 عاشق مزاجی حضرت ماد شاه عالم پناه هم رفته این لودیاں اصل سبب میلان

و توجّه خاطر عاطف گاه حسرت سحماں سخن داؤد احماں لطف ایں ہر دو
 مہون تشریہ و علوم لطیفہ آتیاں کیفیت احمالی ایں ہر دو مہون لطیفہ و علوم
 تشریہ لیں اکوں تشریح مودہ می آید دریاں کلام دریاں فن شعر
 رنح سحماں دقیقہ رس و روتس طعماں حور تید بس محبی و محتسب
 کہ معنی شعور ملت و ملت و دریاقت است و در آطلاع سخن مہروں مقنی
 کہ قابل فقہ مہروںی آں کردہ ماتہ و جوں شعرا اقسام سخن است اول
 سخن در وصف سخن میر و دواصح ما کہ بعزیز آفریدہ ہای آفریدگار جہاں
 و گریہ ترین صفا و کردار ہای سی نوع اسماں سار گاہ حسرت جدا و بد
 دواصل مہین سخن است کہ مستح گنجینہ عبادات الہی و ماحس مقود سعادت
 ماتہا ہیست رنکاتعناں و قالیق کاف و لون یرہہ کتایاں اسرار کیں فیکول
 سیکوروتس و مہر جن کہ اول سخن ارضیات قدیہ حسرت سخن آفرین است و تہ
 سختیں حرمی کہ از قلم تقدیر جدا و تقدیر رحمۃ امکاں نقش لستہ سخن است سخن
 ویر سخن از مدایح و دیالغ او تعالیٰ است کہ در ساد اسماں حاکی میا و نہادہ ہا
 اگر جہاں حالت خواہد سہراست و اگر حال حالت گوید رو آری لمولفہ

سخن سیرایه حاه و طلال است
 سخن و مار و امی ملک جان است
 سخن راحق دل و دریاں کرد
 سخن دارد کایه فتح و پسا
 سخن ماست دلیل سرل دوست

سخن سرایه فضل و کمال است
 سخن شکل کتای و دوجان است
 سخن از معدن جان سر آورد
 سخن جان بیس در آتش گها
 سخن معر آمد ماتی همه یوست

اگر سخن نبودی حمد و ثنای او سخا که وسیله کلمات امدی و حیات سرمدی است
 اگر گوشت یار و رباں ماتواں کی مقروں مادا گستی و اقرار لسانی که مدارت و
 ایمان سر بهاں است چگونه زمانه نگذشتی کت آسمانی و صحت زمانه سمی است
 که از سر حتمیه باریت سیراب مای تشنه لمان تیه غوایت گردیده سخن است
 که از حله تنگد جان و کشور مسمی عالم جسم و جهاں صورت طلو و گر آمد و از عالم
 جسم و جهاں صورت مار راه در یکجہ گوش مستمعان درون خلوت تنگد حال آید
 با حمله کس رکیں مار گاه هدایت و ارشاد و گردیده ترین مظاہر تهاں مہ المہ درو
 الیہ المعاد سخن است و چون بنای تعلیم و تعلم رفقہ و حکم سہادہ اندیش اگر سخن
 می بود چگونه رال فیض ترجمان تسبیح اطهر و ناموس اگر تعلیم احکام حضرت

ملک عالم به مددگان ظلوم و حول میفرمود و حمله محاصره او، کربا و نبوت مدافع

حضرات امیا و تناسیر و احاطت و مسائل فقه و کلام و اصول و دیگر سائر علوم

معقول و مقول همین سخن است و بعلم باقیل

سخن را آفرید اول خداوند سخن آفرید بقیل

سخن را آسمان آورد جسمی سخن را بهبه استیاست قیاس

نقادان مارا حرد می را گوهری آمار تر از سخن در تنای حانه امکان است

رسیده و صیر میاں بقود بهر سپیدی را بر روی کامل العیار تر از سخن سود

محکم امتحان مگردیده مولوی لطیفی است در تعریف سخن نظم

جستش اول که تسلیم برگرفت حرف گشتی رخس در گرفت

یرونده اول چو راند آستند حلوه اول سخن ساختند

تا سخن آوارده دل درداد حالش آزاد گل درداد

چون تسلیم آمد تبدل آعار کرد حشمت جهاں را سخن مار کرد

نیست درین کشته بوخیز تر موی تنگانی ز سخن تیره تر

فی سخن آواره عالم بود ایبه گفتمند و سخن کم بود

اول اندیت یسین شمار
 تاحوران تا حورس حوایده اند
 که نو آیین علمش بر کشد
 آوز علم فتح نماید رتر
 ملک طبیعت بسجس خورده اند
 یسم سخن زن که درم خاک است
 صدر نشین ترز سخن میت کس
 هر چه به دل بجز است از سخن
 تا سخن است از سخن آوازه ماد

این سخن است این سخن ایما ندارد
 حال دگران آن دگرش حوایده اند
 که بکارین قلمش بر کشد
 و قلم اقلیم کتایند تر
 مهر شریعت بسجس کرده اند
 رر چه سگ است آهوی فقر است
 دولت این ملک هم اور است
 شرح سخن بیشتر است از سخن
 مام نطفامی بسجس تار ماد

حضرت اوستادی شاه سیالفت حسین صاحب موسومی قادری
 المتخلص فریاد سلمه التدا الی یوم التداد در نسخه منطومه کثیر الفواید عید التوا
 مقبول سخنوران آفاق سببی بدستان اخلاق که منقول تلامه حکمت عملی
 لوکریز جامة ملاحمت تمامه فرموده و دیباچه آنرا بنام مامی ندگان سکندر
 قدرا فرای سخنوران جهان موعود در وصف سخن چنین میفرماید

سخن حیات ارکان دل جوهری
 سخن بی سخن جوهری هست فرد
 سخن سائر آب حیوانی بود
 سخن مایه کامرانی دود
 در آئینه دل صفائی دود
 گمے نور و گمے مارت سخن
 موسیٰ بن عمران که رب کریم
 نگفتی اگر از سخن مفیسیاب
 میجا که حال در تن ادا حتی
 بر آدمی اگر حسد و قلم بر بال
 حبیب حا حاتم مرسلان
 سخن مطهر وصف داشت لود

رنجیست نه صفتش گوهری
 که یار در نهایتش تیج کرد
 که در قالب آب و گل جان بود
 سخن لذت رید گانی دود
 چشم حرور و ستائی دود
 گمے گمے و گمے مارت سخن
 یحییٰ بن یحییٰ و الاخطاب کلیم
 کما یافتی این معالی خطاب
 ماحیای اموات یرد حتی
 نه گفتی با عمار و قمر ترماں
 ارل تا اند کس کس کس
 که سر و دست و معراش لود

یوستید مساد که هر گاه مانع نفس حس و جمال و خوبی و کمال عروس سخن
 مدین حدود مرتبه است چه توان گفت در حق سخی که با ایمنه اوصاف و کمالات

ذاتی بر یو مرصع فی سهای وری و قوامی هم محلی و محلی ماستد یایه حونی وایه
 صفت محمولیت ارکجا تا یکجا رسیده توان گفت و مکدام حرف و راں در ک
 بیت سهای اوصاف و محامدش را توان صفت اتحق حیس تا به زیر احما
 ماینگونه ترئیس و آرایش حیرت افزای دید ه حور و قصور مصداق نور علی نور
 می گردیس سخن سورون همین اقسام سخن و گزیده ترین الواع این فن باشد
 البته بهمین سبب سخنوران بلند مقام مدوح و متصف بمؤدای الشعر ارازم
 الکلام گشته اند حضرت ماد شاه جمجاه هرگاه توجی نه تخیر ملکوت سخن کرد
 در اندک مایه فرصت مایه بملک الکلامی بر آورد و از بسکه طبع روشنش از
 کمال عروج و اعتلا سر آسمان برین سود و نظم و ترگرنیش از رعایت محبت
 وصیا دعوی همسری با نبات انعت و یروین میمود مام نهایت در عالم
 سمحوری ملقب والا ای اختر شهر گشته و مایه علم استادیش در سر بلدی
 اراوج مهر گردون هم میگفته استادان این فن زانوی سق خوانی بحدو
 کمالات معمورش نه کرده و درستی سمت تلمذ خود را بحضرت والا تیس سر امر
 موجب اعتبار و افتخار خود نمردند کلام در بیان فن موسیقی

فآنستملت ریچارلمعه لمعه اول دریاں تقریب و عایت علم ربی
 و بیان کیفیت و منع آن مابکمه موسیقی علمیت ارحله علوم ریاضیه بخت کرده
 میتودوران از احوال لغات بحیثیت ایتلاف و احکامات و هم اراحوال
 از سده که مابین لغات درمی آید بحقیقت درین و عدم درین تا حاصل شود
 اراں استماحت کیفیت تالیف سخن و مراد ارحمن در ممالک این طایفه محمو
 از لغات است که مختلف ماست در حدت و قتل مرتب ماست در ترتیب مایم
 و نیز گفته اند که مقرر ماست مابین سخن کلمات و العاطیه که دلالت کند بر معنوی
 متحرک پس تحریک لذت رسان لیس برین تقدیر ارحیه خطیبان و قاریان مایم
 حوتمحوالی میکند و اصل سخن تواند بود اما تقدیر بقید نمودن العاط و کلمات
 مورد و میت و سطو میت چنانکه قول بعضی است حوتمحوالی قرا و خطاط حاج از
 حد سخن حوا بگر و یدایمست خلاصه ارحیه صاحب کشف الطون عن سامی ^{لکته}
 و المبول بوسته و بدانکه درین علم دو بخت است تحت اول از احوال ^{لغته}
 تحت دوم از احوال از مننه اول را علم التالیف و ثانی را علم الایقاع ^{گویند} الغایه
 و عرض ازین علم حصول معرفت کیفیت تالیف احسان است اما معنی لفظ

موسیقی نیست، بلکه لفظ موسیقی را جمله لغات سریانی است که گاهی سحر و جادو
 که یابی تحتانی مانند سیر استعمال کند و موسیقی گوید موسمی هوا و یقی می گره
 مراد از مجموع این دو لفظ آنست که صاحب این فن گره بر هوا میرساند که کیفیت
 وضع این فن نیست، بدانکه وضع این فن موجب اتفاق جمهور حکیمیتا و نورست
 که یکی از تلامذه حضرت سلیمان علیه السلام بود گوید که وی سه شب متواتر
 را بخواب دید که لوی میگفت برو کنار فلان رود و مار و علمی مادر را بجای
 کن نیست صلاح بهر تنی در انجا میرفت و لیکن نشان احدی نیامد که کدام
 علم مادر و وی سیاموزد نیست و هست که آن علم بدین نوع عمل حاصل شدنیست
 لهذا فکری نمود و دید که جماعتی از راه گراں در انجا تیکما نصرات مودون و
 شماس بر سر انجا میرسد پس عورت و قتل کرد و در صدای آن مطارق و
 باز گردید بجان خود و قاصد درک و تحقیق انواع مساسات میان آوازها گرد
 و هرگاه حاصل شد او را در آن فن فیض الهام و عورت و فکر تمام ایجاد کند
 مود و مرال تارهای ابر تیم رست و موزول ایاتی جید در توحید او سبحانه
 و ترغیب خلق لطرف امور آخرت تالیف نمود اتری میکرد و از آن آله الهام

۲
 در این کتاب
 در این کتاب
 در این کتاب

مردم که اعراض میگیرید از تعلقات دنیوی و دنیوی و هایت معروضه خود آله
 مذکور در حکمای آن عصر و اندک زمانی فیتا عورس حکیم دانا و محقق کامل
 گردید بالغ بود در ریاضات الصنای جوهر خود و اول بود در سرل ارواح و وقت
 آسمان و میگفت که من نعمه های جوتن انماهای مرعوب از حرکات فلکیه
 همی ستوم و در خاطر من آن نعمات و احکامات جا گرفته است پس وضع کرد و
 این من را و را آن من را و دیگر محترفات خود را بر آن تا آنکه مستی گردید
 این من را سطرطالین پس فکری نمود و میباید و ایجاد نمود و نقل و دنیا
 خود را غول را و آن ساز نو نایاست که بسیار بدستک جرمی از حلقه
 هر سه شک آن با هر یک چوبیان میباشد و در سر شک اوسط شک دیگر
 کمال آن تر را تعبیه میسازند و اوسط بارانای سه شک را ترکیب و ترتیب میدهند
 و آن شکله اموب با سوراخ دار میباشد و سوراخهایش را با سست میسازند تا
 تعدادی طینه کس استعمال مستعمل از آن سوراخها را آید همچنین است در
 کتت الطنوں من اسلامی الکتب و العنوں و بعضی رسائل دیگر و قول بعضی حکما
 در بی آنست که چون عدد فیتا عورس حکمای دیگر متمق نظر دریافتند که از

سه
 اوسه سالیم
 و در سوم
 مای سوخته
 شش دانگ
 در سال مالی
 باب ۱۱

آفتاب عالیشان در هنگام تحویل ار رچی سرجی آوارهای خاصه محال یکدیگر
بر مینویسند مطلق هیچ شاعر متفقا آوازه مستراح نموده و اسامی متفاوت مذکور است

ماست عشاق و سلیک سار	مالوا اصعبان ررگ لواز
زیر افکن عسراق و ررگ لوله	یس حسینی و راهوی جوسار

فاما تسعه های آن نظر بر ساعات لیل و بهار است و چهار رسیده و لغات
را بر طبق رورهای سال می صد و تو صفت مقرر کرده و در بعضی ررگ که می تواند
اصول این علم را از اصوات فلکیه اخذ و استنتاج نموده است و گفته است که
هیچ لغه خوشتر از آوار فلک نیست و در کتاب لغات الا سراق مذکور است که
لست تشریفه که میان حرکات فلکیه سب سرعت و بطور مقادیر ازین
واقع است هر آینه نسبتی لغایت شریف خواهد بود و چه مدار کون و فساد عالم
امکان را این متنی است یس محبت که اگر آن لست را یا قریب بان را
اصوات نقل کند و سخات در آرند و رغائت ملائیت ماست و در علم موسیقی
مقرر شده که هیچ لست تشریف تر از لست مساوات نیست و بهر لست که
لوحی از دوحه اکمال راجع به لست مساوات نشود و از حد ملائیت خارج است

دو جو دتا فردا دل ویر نماید است که رودستی با حاش ویتی مرستی که
 قنقش و موسیقار مام دارد گوید که دستاره سوراها بسیار میباشد
 و آراں سوراها صدای لوح موع رمی آید حکما علم موسیقی را از بهان آرا
 گو ما گون و رک و اقتاس نموده اند تیج فرید الدین سطار در کتاب سطق الطیر
 قصه این مرغ حبیب می فرمایند

هست قنقش طرقة مرعی ولساں
 سحت مسقاری عجم ارد دراز
 قرب صد سوراخ در مسقار است
 هست در هر نقشه آواز دیگر
 چون هر نقشه سال درارار
 حمله در مد گال ماکش توید
 فیلسوفی نود و سارتن گرفت
 سال عمر او نود و قرب هر
 چون سرد وقت مرگتن دل رنجی

موضع این مرغ در هندوستان
 بجمونی در وی لسی سوراخ مار
 میست قنقش طاق نودل کارا و
 زیر هر آواز او را ر و گر
 مرغ و ماهی گرد و از وی سقار
 در حوتی ماگ اویتن توید
 علم موسیقی را آواز تن گرفت
 وقت مرگ خود سال آشکار
 بزم آرد گرد خود صد مرتب

در میانِ هیرم آید مقبره‌ار
 پس بدان هر نقشه ارجا پاک
 یوں بدان هر نقشه همچوں لوحه‌گر
 در میان لوحه از امدوده مرگ
 از نقیسه او همه پیر مدکان
 سوی او آید یوں لطاریگی
 از عیش آن روز در خوشی گس
 حمله از زاری او یسیران شود
 پس عجب روزی بود آن روز او
 ماریون عمرش رسد بر یکس
 آتشی یروں حد مال او
 رود در هیرم مستد آتش همی
 مرغ و هیزم هر دو یوں احگر شوند
 یوں مامد دره احگر دید

در دهن لوحه خود زار را
 لوحه دیگر بر آرد در دماک
 لوحه دیگر کند لوحه دگر
 هر ماں رخود ملرز و همچو برگ
 در حر و تش او همه در مدکان
 دل سرمد ار جان یکبارگی
 پیش او بسیار میرد حالور
 بعضی از فی قوتی سجاں شود
 خوں حیکه از ناله حال سوز او
 بال ویر بر هم رمد از پیش و پس
 بعد از آن آتش گمرد و حال او
 پس سوز و هیزم شخوشت حست
 اعدا گریه حاکتر شوند
 نقشه آید حاکتر دید

آتش آں پیرم چو جاکتر کس
 هیچکس را در جہاں این اوقاد

از میان قفس سپ کس
 گوئیں از مردن را بد یا راد

و تیرخان اس ممد امجد عالم لودی در مرآت اخیال می آرد که اکثری رند
 که در اندای آفرینش روح لطیف تن صحت جسم کتیف میداد و در حل اوقات
 و در اطلهانی میکشاد و آنکه آهنگ لکتابی اس بر و ریر و عینیت بسج و بسیج
 و روح آں سدا و لکتابی اس بر و ریر که بی کیف و بحسبیت و اگر چه صحت تن قبول
 ایست اقوالیکه و کیفیت استخراج من یقینی مقول گردید و اما راجع و صحت قول است و بلند
 اکثر محتسب را بر همان مقرر گردیده است و الله اعلم بحقایق الامور
 لمعنه و دوم در بیان قداست و محاسن این علم لطیف و من شریف
 و بیاں ظهور تاثیرات عجیبه و سامع عریضه است و آنکه قداست این علم از رو
 اقوالیکه در بیاں کیفیت ایجاد و استخراج مذکور و مسطور گردیده میگوید و روشن
 و سرسب یعنی بید است که اندای احد و ایجادش از عود ویتا عورس حکیم
 حضرت سلیمان علیه السلام است یا اندای آفرینش آدم ابوالاست
 صلوات الله علی دنیا وعلیه و علامه فخر الدین رازی نوشته که نعمات

اهل فرس از حکیم فیتاغورس تلکید سلیمان علیه السلام است فاما لغات
 اهل هند فیس بهود را اختلاف است در حدوت و قدیم آن گروهی آل آن را
 بر انا به تنصع نموده ازلی وابدیت قرار داده اند و این قول ایساں قرست
 اما شیع شیخ نظام الدین حق الله علیه که فرمود کلام است در ور میتاق تا بهک یورنی
 ستینده ام و طائفه اریساں قائل بحدوت آن گشته ارقسم آه که توسط
 ممکنات صورت بدیرفته است می اکارند و درین طائفه سیر اختلاف است
 گروهی که کس حواهر را ده راحه گیتش که فرما روا می متحرک و نسبت کس و این
 قول صیح السطلاں مینماید بر آنکه کتن را انجیه مشهورست میت ازین راگ معدود
 که زنان تیسر فروش را مدال می و رفیت نخطر سود و آل راگها را در سده ستر
 تمام است اما انجیه تیسر از مایکان و کن برال اتفاق دارند آلت که مهادیو
 سر حلقه دیوان آفاق نموده جمیع دیوان اطاعت ملکه طاعت ویرا بر خود آ
 می شمردند از انجمله تست دیوان و سی بریان که ماهر دیوینح تن از بریان
 مقر بود در تبه تقرب و اختصاص داشتند هر یکی در وقتی حاصل از اوقات
 ستانموری با بهنگی معین بکشتش وی می نمودند پس نام راگ و راگنی را سا

همان جماعت مقرر گردید و اوقات سرانجام یسر همان دستور قرار یافت
 و ماتی این ترکیب تمانی و تملاتی و راسی و حماسی و غیر ذلک از احتیاط و
 آمیزش این سی و شش رنگ و رنگی بالوجود آمد آنرا بخار جامه کرد و
 تعداد آن از حد حساب افروان است اما در انتقال آن اردیوان آباد میا
 دور روایت است طایفه میگوید که در ایام پشپتین دیوان را آباد میاں مایم
 مواحه و احتیاط نمود و مایکان دکن این علم را در همان ایام اردیوان و را
 گرفته اند و این قول سلاق است روایت مورخان اینچ گفته اند که یومرت
 را که اول بادشاهان رومی زمین است در انتقام پسر خود اردیوان محاربت
 صعب رو نمود و بسیاری از آنها قتل رسیدند و از آن هنگام دیوان
 متوهم گردیده شمال و در دست افتاد و از نظر آسان ستور گشتند و رخم
 گردی ای که دیوان به پشته آرد میان ستور بوده اند و احیاناً بر احاد الیاس
 ظاهر پشته بد و لیکس مایکان ملک دکن که نسبت ملکهای دیگر دیوان لاح است
 آنها را زور و سحر و جادو حاصر نموده به قلم مو پستی از ایالتان می بردست
 و مدت بای مدینه الیفات را همان راس دیوان که سمنی به شمس کرت است

در مدح مهادیو و گیتت یسرتش ساخته - میت یرستش جیه در معد با وجه در
 محاسن اهل دول می سرانیدند و آرا گیت و سگیت می ماسید مکه دانی
 مرآت اخیال تمام اینجایان قداست این فن تشریف لود اما تسخ عظمت
 و محاسن یس بدانکه حکمای قدیم علم موسیقی را در دیگر علوم ترجیح داده اند
 و تنایج عجیب و فوائد عریضه این فن را در دفتر قمریان می نمایند حکیم افلاطون
 در توصیف این فن تشریف سجدی مبالغه نموده است که فتور انداختن را
 در علم موسیقی باعث وقوع فتور و خلل در ربانی سلطنت همی انکار و نفیر قول
 حکما است که از محرومیت انسان کیفیت عفت و مدار می و سکوینیتی
 و نکو بیده شعاری و می معلوم و مفهوم میگردد و هر جیا که ارسطاطالین
 اکثر اقوال با افلاطون مخالفت نمود اما درین قول خاص با وی متفق و
 همزمان بود که آتی یوس میگوید که برای تعلیم من ادب اهل تعلیم موسیقی
 ضرور و از اهم امور است و هر ملکی که ساکالتش قوه ماین فن تشریف می نماید
 نسبت با دیگر اقوام متاعل متاعل این من تشریف ظالم و بدکاری استند
 کاه اعمال این علم را موجب صحت و دفع امراض انسانی ستمرده ها و گاه

سلسله پیمان و ملت قهر و حرارت داشته و از تیغ می اسرائیل حیا نجات
 تحقیق بگیرد که احکام خدا و مدعی مرآتیا را بدرین نعمه های مورو ن داد
 حکیم فیتا حورس این من تشریف را رکن رکن دیگر جمله مودل قرار داده است آیه
 بیان خلقت و محاسن این من تشریف نمود اما بیاں طهور تاثیرات عجیبه و
 سامع عربیه اروی لین و کسبی است که تموت تاثیرات عجیبه این من از جمله بدیهیات
 متیه و در بان را خواهد و از ترحم کیوف و واردات مدیعا شکت و سمار فیه
 و حایده مملو است موه از ان درین و حیره مختصر هم ذکر کرده می آید اما که تاثیر
 خلقت فقط مختص نوع کرامی اما است بلکه در حیات حی که حیوانات سیر طهور
 تاثیراتش تموت رسیده و از اکثر روایات بلکه تجارب و مشاهدات معلوم و
 مستود گردیده و در حدیثی از حضرت سرور عالم صلی الله علیه و آله و سلم در
 مدح حضرت داود علیه السلام مرویست که وی علیه السلام حس الصوت
 بود در باب توحه نفس خود در تلاوت رنور تا آنکه جمع می شد اما سی و
 حیات و وحوش و طیور برای شنیدن آواز وی و بود که بر دست نه میست
 از مجلس می جایار صد چهاره قدر می کم و میث از ان در اوقات مولودی روم

درستج زمین معنی متنوی می فرمایند قسم

تاه و سلطان و رسول حق کون
 ماچنان عری و نازی کا ندرست
 معز اقس نی تمار و بی حد
 هیچکس را خود ز آدم تا کون
 که هر و عطی میسر آمد و نیست
 تیر و آهو جمع گرد آن زمان
 کوه و صحرا هم رسائل بادش
 این صدجیدین مرا و راسخرات

هست داود نسی ذ و منون
 که گزیدستت عسایتهای دست
 موج نختالیت مدد اندر مدد
 کی بدست آوازیم یوں ارعون
 آدمی را صوت خویش کرده نیست
 سوی تان کیرش معطل این ازال
 هر دو آمد وقت دعوت محترس
 نور رویش در حیات و یجمات

و نیز در کتاب قصه خلاصه الانبیا بیان خوش آوازی حضرت داود علیه السلام
 چنین مذکور است که خداوند تعالی ایشان را آنچنان خوش آواز و خوش اسیران
 ساخته بود که هرگاه توراۃ می خواندند حله و خوش و طپور و جیر و ویر و درویش
 جمع میشدند و در گهای درختان رو میگردید و سنگها همچو موم میشد و کوهها و
 لغزش می آمد و آب جاری از روانی خود سکون میکرد و میگوید که هفتاد و دو

قسم خمس توراۃ را میخواند و راستی امام عراقی در کتاب احیاء علوم الدین میفرماید
 که تاثیر سماع در قلب مستمع محسوس میگردد و آکس که او را سماع در حرکت یابد
 ناقص است مائل را اعتدال دور از روفاست و علیاً الطبع و کتیف الطبع است
 بدتر از شتران و طائران بلکه بدتر است از حمله سایم زیرا که تمامی آنها شتر و
 مستل از لغات موروثه میگردد و متوافق این قول امام عراقی است باینکه

شیخ سعدی در گستاخ خود فرموده است

آتش شمع در حالت و طرب اگر و ق نیست ترا کج طبع خانور

و میرامام عراقی فرموده است که در بعضی اوقات سماع سبب کشف هم میشود
 سبب مؤثر شدن وی در پیش ویر فرموده است که معرفت سبب
 در تاثیر شدن از روح از اصوات حسن مسموعه و قائل علوم مکاتبات است
 و آنکه ملید طبع و قاسی القلب است محروم می است از لذت سماع و
 تعجب میکند از التذاذ شمع و وحد و اضطراب حال وی مثل تعجب بیمه
 از لذت نوز و تعجب عینین از لذت سامت و تعجب صبی از لذت حکومت
 و ریاست و تعجب جابل از لذت معرفت الهی و نیروی می سراید

که حصول کیفیات در قفس سریت از اسرار الهی که ساهستی سها ده
 شده است مرئیات را برای ارواح و مسخر شدن ارواح برای نعمات و
 متاثر شدن از وی از راه توفیق و فرح و حزن و انبساط و انقباض و نوم
 و صبح و بکا و حرکات مبتدائی از دست و پا و دیگر حوارج که گفته اند
 که هر که او را در حرکت نیارد ریع و تنگوفه های وی و خود او و آثار
 وی پس فاسد المزاج است که برای او دوائی نیست و در رساله ترجمه شده
 که در زمره اهل تحقیق است اما بسیار دارد مذکور است که هر که از آواز
 خوش لذت نیابد لسان آنست که دلت مرده است یا سمع طبعش
 باطل گشته و از حضرت حمید بغدادی پرسیدند که سبب حیثیت
 که شخصی آرمیده ما و قارنا گاه آوازی می شنود و اضطراب و قلق درین
 وی یا ایگیرد و حرکات غیر متعارف و صاوتی شود و گوید حق سبحانه و تعالی در عهد او مبتدا
 اول مدرات ذریات بنی آدم خطاب است بر کرم فرموده و
 آن کلام در مسامع ارواح ایشان مانند لایحه هر گاه آواز خوش می شنود
 لذت آن خطاب مستطاب یا دلتان می آید پس باوق لذت آن خطاب

از تفسیر
 ما در دوا
 سکن

و حرکت و اضطراب می آید ایست نمود می آید بیان تاثیر موسیقی
 بموجب اقوال مختصان و صاحب نظران و آنچه از تاثیر سماع در رسوم
 حیوانیه مذکورست بدین آں میرارد بیات است زیرا که مستعدان
 مار از آوازی و مستعدان استقرار مانگ حدی برای العین محسوس و
 مرئی است و قوت حدت تاثیر موسیقی حدیست که نقل است از بعضی عارفان
 که وقتی در مجلس سماع حاضرند بعد ساعتی دیدندش که همه خاکستر شده بود
 لمعنه سوم در قوت استتعال اکثری از مقرران حد و حکمای
 صاحب عقل و ذکا و ماوک و سلاطین ماعز و علادین علم الطیف و غیر
 منحنی مسا که از قصه حضرت داود علی نبیا و علیه الصلوٰه و السلام
 ینا که مالاکدسته نیکو واضح و واضح است که حضرت حق سبحانه تعالی
 زبور شریف را برای وی علیه السلام از جمله معجزات عظیمه ماهره و آیات
 میهنه ماهره گردانیده بود و در حدیث است ما لعت الدنیا الحسن
 لم یستاد حد و میج سی را مگر که بود حسن الصوت لیس لیل این حدیث
 سیکو تاست که اگر چه تعالی زبور معجزه از معجزات برای داود علیه السلام بود

اما در اصل دولت جس صوت از ترالیت لوازم حمایه انبیای کرام
 علیهم الصلوٰۃ والسلام است همانا چون اوسحابه تعالی گروه ابیبارا
 بهترین حمایه النوع خلق فرموده و با تمام نعمت خلقت متصف نموده این
 صفتی عظمی و دولتی کسری راجع از حمایه لوازم وجود ماحود و داخل در شما
 صفات ماعد و نشان میگردد انیدیس از اسوای انبیا هر که بدین دولت
 عظمی و نعمت کسری مستفین و کامیاب گردید گویا حصول این سیرت گیرد
 و صفت یسیدیه زله ربای نعمتی از خوان الوان صفات شرافت است
 حصرات انبیای کرام علیهم الصلوٰۃ والسلام است و از بیجا است که
 وارد شده است در حدیث شریف در مع الی موسی اتعری صی الثنه
 لقد اخطی من راس مراریر داود و علیہ السلام هر آینه داده شده است
 مراریر از مراریر داود و علیہ السلام یعنی حصنه ازان دولت بومی ضعیف
 عنه رسیده است و نیز باید دانست که چون این سرگ دولت منج
 سیران ذوق و شوق عشق و معرفت و دافع انواع خزن و وحشت و
 مولد سکر و مدهوشی و منشت میانی و گر محوشی است لهذا از مره اولیا

و مقرران با صدق و معالسیاری سیل و استعمال لطف آن می فرمودند
و اوقات علمیه قص و عمر و اعیان می طبع تنویر و تمییز ازان حاصل
می نمود چنانچه از چندین دهی و سری سقطی و ده الهی روح و دیگر
لسانکار استماع سماع در بعضی اوقات و حالات متقول و مشهور است
و در سلاسل فکر متاخرین حقیقتیه این سیل و استعمال را کمال رسیا ۱۰
و کتب تنویر اکثرت اینهمه اخبار و آثار مالا مالست و از معسر حکما مثل
فیثا عورس و ارسطو و عمدا المومنین و حواصی حدائق الدربین غیبی اسرار المرامی
و تیج رئیس بوعلی سیما توفیق این من سیار می یافتند و اگر کمال وقت و
تسکال این فن است ایچ تیج رئیس فرمود که در جمیع علوم خود را غالب
یا قلم و درین علم معلوم اما حکمای فرنگ ما و هر هک و دیگر جمله بلاد یورپ
پس روح و توصیف این من بعدی کرده اند که تعلیم در این زمین کمال است
نوع استری تمامند و ارمیت که روح تعلیم و تعلیم این من تشریف ممالک یورپ
است ممالک دیگر اکثر و بیشتر است و شیوعت در این ممالک بطریق عام
و وجه تمام یافته می شود بلکه هر گونه ترقی این من اندرین زمان سلا دیورست

در دیگر ملاقات آن نشان نتوان داد و چون ملک بهت محزون و معذب
 این من از زمان قدیم است پس هر گونه ترقیات این من که درین ملک
 یافته میشود از لوازم قریبیه این ملک است و زیاده ترویج عروج و ترقی
 این من درین ملک است که عمل این من در مدینه بود و از جمله عبادات^{عظیمه}
 و سعادات کمری نموده است غرض که در نوع و شر و امی بعضی کور باطلان
 فاسی القلوب دیگر هیچ منفی از اوصاف یا فردی از افراد نتواند بود که تیره
 و مریته این عالم لطیف و من تشریف باشد و علاوه حضرت انسان
 سایر حیوانات ملکه عفاریت و حیات حتی که ملائکه عالی درجات هم راعی و
 شاعل این عالم لطیف و من تشریف گردیده اند رعیت و متوق حیوانات
 لطرف سماع نعمات لطیفه از تکلیف مار و جمل استماع نعمه فی و آوار حدی
 و سیرار محظوظ شدن ضما^ل سماع صوت حوت معقول و مقبول ارباب
 عقل و طمانت است اما غیبت و اشتغال عفاریت و حیات درین من
 پس در لقمه دوم بکر قلمه مایکاں دکن که اخذ این من از دیوان نموده اند
 و همچنین بکر قلمه مایکویکو و اصح و لا^ح گشته مایکا ماند تبت میلان

ورتنگان درین فن تسلیم نیست یا لیس از لسی را ایات حیدر میباید
 که روزیکه روح پاک الهی را حکم داخل تن و محسوس تن حاکم در روح
 نورانی لطیف از جسم ظلمانی کتیب حوشتی تمام شد و دست و سبب غلظت
 و نفوذ آمد و در این قیام عاتق ظلمانی در آمدن قبول میکرد تا آنکه گو
 ایمای حسرت طاق دو جهان ماعل کون و مکان ملائکه ملحق داود دی
 سرودی خواندند و روح را با ستار آس صوت جان فراگرفتند و حاصل شد
 و در آن حالت سرستی بی اختیار درون یخچر و تن خاکی و رآمد و محسوس گردید
 چنانکه نفسی عارفان این مصمون را حیدر بنظم نموده اند

آن روز که روح پاک آدم بدن	گسترد در آئنی در آمد و تن
خواندند و رتنگان بلج داود	در تن در تن در آئی در تن در تن

لطامی گنجوی در محرن اسرار خود بین معنی را بیان نموده است چنانکه
 نموده است

تا سخن آواز دل و رمداد	جاں تن آراد بگل درماد
اما میان و تود حضرت سلاطین ماحر و تکلیف رتیم الایام لطف	

این علم لطیف و فن تشریف یاب امریست اظهر و اتمر اصلا احتیاج تشرح و
 بیان ندارد و کتب سیر و تواریخ از بیان آن مالا مال است و اگر چه در
 طبقه ملوک و سلاطین بکستنائی تنفسی حیدرنگی و تمامی میل و اشتغال بلکه
 ستوئی کمال بطرف این فن تشریف داشته اند اما شهرت بعضی حاصل این است
 مثل اجمای دکن و راجه او حین و سلطان حسین ترقی و ابراهیم عادل شاه
 ممدوح طهوری درین فن تشریف ازان گردیده که ایشان درین فن تشریف
 کمالات پیدا کرده و حصه عظیم از عمر خود در تحصیل تکمیلش بصرف آورده
 راجه او حین تالیف و شهرت لوضعی حاصل نموده است و سلطان حسین ترقی
 تحت نیتین خونپور و دهرت را که متکلم چهار صراع بود و تحفیه داده و در صراع
 مقرر نمود و در آهنگ نیز تصرفی کرده رنگین تر ساخت و خیال و حیثیت همی فرمود
 ولیکن گفتگوی محار را هیچ تر گردانیده چنانکه تاویل کسده تا ارقعات
 باشد ملائمه مصونت را بجانب حقیقت نتواند برد و درین زمان با حصرت
 حاقان داود اسحاق نسل شرافت این فن سراپا لطافت و تحصیل تکمیلش و
 آتش کوششها بکار برد و متوسکافی غواض و دقائقت سجده نابل توجه

خاطر ساطع و مود و گوهر کات دقیقش راتارهای تحقیق بدان حوالی و اسکا
 درکتیا و کتب متعدده در اصول و مروع و تفسیر و اکشاف یرده هایت
 تنسیب و تالیف و مود که او ستادال این من معاشه کمالا تن دم
 از دعوی او ستادی و رستند و متا بدنه تناسیب مدعیات این رالو
 تحیر و موتی ستستند با تحمل ادا ی رمر متسای فی متسایت رادرین من از
 صیر حاشه که سر نه داد خورده است بیج آهنگ حیتسم مدارم و یول این
 کتام و حیره مختصر است و ترج کمالا تن از گمایت تحریق و تقریرم افروتن
 حیرام که بحر مول راجیان مکزه در آرام القصد سلطان سک در تان
 خورستید صولت فلک استان رور کی چند رسوا لیکه خامه سیر دم و
 لوحیکه بیان کردم در تدیر آسایت و اصلاح مزاج فیض اشراح مصروف
 لود و تفسیر و آرایش طبع مقدس بهایون صرف اوقات گرامی میسر نو
 چون درین آوال جمله رلق و متق مهات سلطت و احرا وار و ا
 کارهای ریاست تعلق بذات ویریا توقیر داشت صاحب رزیت
 ساد در راه بعضی و حوه و اسباب ناملاکم خلش با ویریا توقیر روداد و روست

له
 در سال کردن

حکومت و طرک کارگاریهای خاصه استس مینا طبع صاحب موصوف
 به افتادها آکه تنگه و تنگایتهای وریر با تو قیر کنه و حس و عادل رمان
 دا وریا و رحمان آنا رنهاده حواست تدل و انقلاب خدمت شرک
 وزارت را با الفاظ و مصایبینکه بهامام و دای الکفایت ابلغ من التصریح
 حکم بیان صحیح تواند بود و انواع تخاریق و تقاریر ادا کردی و وریر با تو قیر حکم ط
 و اقتداریکه درین سرکار دولت قرار حاصل دستته علی العکس تعیبت حسن
 انتظام خود را مآثر و یشکایات صاحب رزیدنت بواسطت بیای سائر
 مقرمان و سپهان شب و روز بعضی عرض بندگان سکر نشان ملی و
 و ازینکه حضرت بادشاه سعادت یناد با حاطه و تدبیر وریر با تو قیر حرف تنگه
 و تنکاتیش از هیچ در دیگر هرگز ننی شنید عزل و اسراج وزیر با تو قیر را بمجرب
 عرض و اظهار صاحب رزیدنت بهادر خلاف آئین مروت و فتوت
 دانسته تن قبول این مسئول هرگز ننیداد و چون صاحبان رزیدنت
 بهادر شکایت ابعنی خدمت با علمت نواب گور خزل بهادر تواتر
 و توالی یکی عیب دیگری می کاشتند و کمال اصرار و عایت بحث

و تکرار درین خصوص و دست سلسله ساقیه قیل و قال این امثال خیالی سرسلطنت
 کشیده بود و در همین اسیاب مال یک هزار و هشتصد و حیل و هشت و بیست و
 مطابق سال یک هزار و دویست و صد و هجری نواب معالی القاب حتمت و
 عنکبوت مآب لارڈ و بارڈنگ سادر گوردر حزل ممالک وسعت آباد
 هندوستان و حرت لسان به گام سیر ممالک لتوق ملاقات حضرت
 مآدستاه عالم پناه قصد دار سلطنت لکھنؤ فرمود با دستاه جمجاه
 ازین اراده نواب محترم الیه حریافته رای آماده شدن سالیان
 وقع و تکمیل ممال و الاشال مآب تهنه تاه هندوستان حسب
 مراسم پیشین ایام کمال توحه و اهتمام امر کرد و لعد و ر و و سوک دولت
 و حتمت نواب عالی مرتبت بمقام کابینر وجود و دولت و اقبال ما امر
 گرامی مراتب و کسری عالی ماصب و دیگر هر گونه سامان عرت و احترام
 و مود و عظمت و اهتمام از برای انتقال آن ضیعت بهایون فال حضرت
 فرموده محل معمولی را بترتف نرول فیض شمول اسرار فی انداز سحتید
 سر و برگ جاه و حتمت خسروانه ابر برای تعظیم و وقار همان نوی تنوکت و تنوکت

ایچیه روضه و اب سلسلانی و مراسم و ستورات حضرت حاقانی مکمال
 آرایتش و تهذیب حسن ترتیب یافته تماشای کره فروزیه و ریخت
 دیده تماشا ییان را کیسه محو عالم تخری می ساحت و دل شرف گمان آیه
 موطئه تفکر همی انداخت ارصت آرائی باهی اقسام یادگان روئین تن
 و همگامه مائیهای اصناف تسواران استکرتکس و هجوم گروه گروه
 سلحشوران نردکار و انوه انوه توینخانه های ستیزار و فور ویر و باران
 و حکم ادا زان و دیگر انواع ورق سیاه عدو کاه طوطی آستونی سحران نمایان
 گشته که رستم دلان را از بهیشت و بلالش موثرین رست میتد و تیسیر یگان
 از نیم و هراس آن ناهن بهیگند اشتند کثرت لسانهای خوش نگار مالکها
 رنگارنگ زرین کار عساکر حرار دران میدان قیامت آتوب عجب باغ و بهار
 بحیثم نظار گیان می نمود تو گوئی تماشای این باغ و بهار برای دفع غصه
 بهیبت زدگان بهترین تدبیر علاج و خوشترین ذوای منفح فراح بود از وسط
 از دام امیال کوه تشال که با وجود های زرین گار مصرع کار جابجا
 استاده بود مدحله فصای آن حسته میدان کوهستان رو گوهر

سرسب
 سرسب
 سرسب
 سرسب
 سرسب

سرسب
 سرسب
 سرسب
 سرسب
 سرسب

سطر و می آمد و اینجوم آسیا را بهوار صابر قمار که ماسا بهای مرصع لصد
 ریائی و حوت مائی هرق می دل اردست تماشایان می رنو و در هر جا
 طره تماشای ملوه گریست و هور قطارهای یاقه سواران مالسا سهای بگیس
 ویزا قنای بدست قمرین مجمع لشکر طهریکه برار و فنی دیگر کشیده بود و مرور
 بهران بهر سوار سیاهی حوتها گر دون های دو اسبه و چهار اسبه
 و حصیا و تانما و یا لکی و یا لکی و تحت رواں و هوا دار و سکیال
 حاه و احتتام رکاب طفر امتاب را هر ساعت آرایشهای نو موی افرو
 سماں داران و چو داران یا چوب و ساسهای نقره و طلا بر
 گرمی بهگامه نالیت و آرایش پس و میت قطار در قطار استاده
 سار لواران سحر طراز و سحر طراز سار لوارا که برت لوحتن سار با حشوا
 صلابی تماشای آل خسته سرزمین ساکنان افلاک برین سب ابد
 مرض ماصد جید افرول ترازین سار و سامان و توکت و تیان که قشلم
 دور ما هم بهر اعر و تقصیر یکی ارده و ده ارده و صد و صد بهر اشرار و آورده
 تانیمه حسرت گنگ حسرت مول قدیم و دوستوریم هر دو دولیتین بهینین مرم

استقبال آن مهمان بهایوں فال نصوح و سرور مستطوره رسید
 چون ریمه دریا احتماح این دو بحر متوال عظمت و احلال را قیال کوه تناسل
 ماهر گوه تنوکت و دوست داد و نظر محبت هر دو بر فلک سعادت و
 اقبال مسدی و هر دو اختر برج دولت و بخت مله می روی یکدیگر اقبال
 میزبان ماعروشان دست مهمان عزیز خود را رسم مصافحه برگرفت و سنان
 دست گرفتن همه تن سجاوئه لطف و محبتش کشید و به سلوی خود در
 هودج مرصع زرین جاداد صدای تلکهای سلامی و تفنگ ماران تقسیم
 ملایح سروری و بلند نامی لبان رسد سعادت یام بهار فی الفور لطف رسان
 مسامح اهل روزگار گشت و سواری هر دو ستیار گاه سیمر دولت و
 عظمت سمان کروفر شاه و دگ و دو ال خسرواه بنجم دولت و قبال
 و مقر جا و حلال مراجعت فرمود تا میران باغ و نشان مهمان اغر
 خود را مکرر اغر و اقبال فرود آورد و آن بارگاه فلک اشتباه را بدین رود
 مسعود مجمع البحرین و مطلع السعدین گردانجا باز شک سلامی غلغلۀ شادکامی
 در چارسوی جهان انداخت وصیت موافقت هر دو سرکار دولت قرا

کد دروازه
 کد دروازه
 کد دروازه

سایر اطراف و اکواف لمساحت تعدد حلول و برول بمتر و ملت مهمان
 و میران محالست ما همدیگر مخطوط گردیده افعی سایت داد و دخت و سرور
 داد و وار هر دو صاحب کلمات تلمط آ میر و گفتار های شکر بر سر گرم شده
 و گنج سرشته لطف و محبت نکند و در این تلافی میران ماع و تان
 مهمان اعر و در ایام طلب و صیافت مستقر احکامات داد و خود از تیتیر
 متوجه مستقر احکامات گردید سیس مهمان اعزیز حکم صیافت از عفت مستقر احکامات
 در رسید کار و بایان دولت او دیده کرو و فراموش تنقال مهمان بهایون فال
 و مستقر احکامات بتیتیر ابریتتر تقدیم رسانیدند و کس و منق ضیافت نویسه
 شایان شان هر دو دولت بمن وصولت نمود از سرایر ده بلند می لطر طوره
 ساحتند سه روز سواد میض بنیاد لکسو محیم دولت حساب ثواب گور بر با هم
 شوکت و عرو فرامد روز چهارم هر گاه ثواب والا احاب مدد و قاصد
 نهضت ازان شهر لطافت هر گردید خریط محمت مامنه شمس بعضی شکایات
 و نسایح دوستانه در خصوص انتظام مهمان سلطنت برای گردید ایدل خصوص
 میض معروضت ماد شاه حمزه صاحب ریڈنٹ ساد و لیر حصا ریڈنٹ

آن نامه اتحاد تمامه رالیس اردو انگلی فواب والا احباب ممدوح محمود فیض معمو
 حضرت ماد شاه حمایه تیر کرد حضرت ماد شاه حمایه چول این نامه یک خط و نو و توشکات
 حقیقت مسد حالتش نمود و وزیر با توقیر مار حسن انتظام خود را التهادت سار
 مقرران بیایه تموت رسانید و عرض کرد که چون صاحبان زرین دست سار
 رایج و لسانیت با من از حد گذشت و تحریرات ایشان در باره عمل
 و اخراج هیچ لوح کارگر نگشت اید و با طهار بعضی شکایات بی اصل و خلاف
 واقع محبت نامه درین خصوص از حنا ابواب گورنر سار در نویسانیده است
 نموده اند حضرت یاد شاه عالم پناه را بر گفته وزیر با توقیر اطمینان کامل حاصل
 شد و از اندیشه سورا انتظام متلی تمام بخاطر دریا مقاطره راه یافت چون
 سالی چند بر بهمان و طیره گذشت کرنل سلیم صاحب زرین دست تحریری
 با طهار شوق تصحیح اصلاح ملک اوده بصورت عظمت معمو حضرت یاد شاه پناه
 فرستاد و خواستگار احارت سیر و تفجج دران مملکت دلید ریجبت بطیر
 گشت حضرت ماد شاه عالم پناه نظر تر تواحد و اتحاد دولتین سیتین فرمود
 انگشت قبول این مامول بر دیده صلاح پس و سیم مروت آگین بهمان

و صاحب موصوف را احارت سیر و سفر از رگد کمال اطلاق و اتساق عمارت
 و مود ملکه هر گو - اعانت و تائید این سیر و سفر از میخانه حضرت سلطانی را
 تنیاً هر گو - سار و سامان راحت و آسانی از رگد رعایت مود بر سده ظهور
 آمد چوں این قسم دوره صاحب رزیدت درین مملکت امری بود عجیب
 و حدید شکوک و خیالات فاسده و طول و توهمات کاسده از بهان وقت
 مدلهای عوام مردم راه یافتن گرفت ملکه و ساوس و استتباتات بصری
 خواص هم با طراف خلاف میرمت و از آنجا که کار ترگ سلطنت و جماعی
 امریست که راضی بودن یا تنگی از او امر و احکام آل خارج از دایره عقل و
 امکان میباشد که ام سلطنت است که هر کس از احدی التحاصین مامور و ماحوت شود
 نتواند و که ام آئین نظم و حکومت است که به تبع و وفادت و دلهای حصر آنست
 حلیت و دارا راجز و دگسایکه ماعراض نفسانی یا ظهور بعضی بی اعتدالها از
 اعمال و ریر یا تو قیر چیری خلاف مدل سید استعدیت آمل حین موقع را از
 معنات کمری اکاسته عرصه های نالت سحرست صاحب رزیدت بهر
 گدرا بیدل شروع نمود و در آنجا که گرفتن چنین عرایض صاحب رزیدت را

خلاف رسم منسبط و آئین قدیم بود ولیکن از سکه خیال معزول کسانین
 وزیر از مدتی بدل حاگیر می ماند و هنوز بیج تدبیر و یار درین ماره کار گرفته
 بود و گرفتن آن عراض صرف لغرض توت مالیاتی و بدستظامی وزیر
 ملا تامل و مبالغات حائز داشت المختصر درین دوره صد باع الرض ازین قسم
 خدمت صاحب رزیدنت ساد و مگذشت و صاحب موصوف یورث
 آن همه استعانات و قفاً فوقاً تمصیل ابلانج صد غطت معوجات لغوا
 گوزن خبرل ساد و میگردد و از هر تمصیل دلیل بدستظامی ملک و مالیاتی وزیر
 حضرت مادشاه معدلت نیا رومی آورد تا آنکه از شکایات متواتره و متوالیه
 که تسلسل ادران دور هرگز اتساعی و نقطاعی نمیشد گوتتهای ارباب صدر
 ولایت آگنده بود و دیگر تاب تسلین حرف و حکایات آن همه شکوه شکایات
 باقی مانده و از غطت وزیر با توقیر بچکیدام و کیلی از طرف سرکار دولت قرار
 اوده در صدر حلیل القدر حاضر نمود که تروید و تکدیب آن همه شکایات بیات
 یکطرفی اندرال مامین از طرف این سرکار دولت دار می بر و احت و اوجه
 آن جمله اعتراضهای حاوی جانوسته مدریئه صحائف و اخبار گوشتگذار اربابی

عالی آن سلطنت و عرواقتدار بیاحت و آحرمت آن همه تنگ و تنگاتیمای
 صاحبان ریڈیٹ چوں رنگ تو رتور مرا پایی قلوب ارباب حل و تن
 سلطنت علیہ ریڈیٹ شست و صورت ارتباط و اتحادت یم و عمو و دو
 سمو اتیق صمیم هر دو سرکار دولت قرار که همواره دران مرا پایی تاناب و صفا
 مساں صورت آئینه تصویر جاگیر و رونق پذیر می ماند کلمات احتجاب محو
 و مستور ساحت تا آنکه از کمال و تنگی که اران احسان بر این تبار به ابالی این سلطنت
 عالی حاصل گردیده آرای ابالی عالی حیان آماده تدر که سرشته نظام
 مهام سلطنت اوده را کمک کفایت خود در گیر بد جیانی حکمی درین خصوص تمام
 نواب گورر حزل ساد و نفاذ یافت و بحر حزل او ژرم صاحب ساد در ریڈیٹ
 لکسو از برای احزای همین حکم حسب طلب نواب گورر حزل ساد در کلکتہ و از
 و سرکردگی او احیکه برای ضرورت این مهم اہم و اہم آمدہ بود مار لیس روانہ
 اوده گردید ہوا خواہاں صمیم و منتہاں قدیم دولت اوده حر تو حش اثر این
 گردتس و انقلاب یہ خطر اب مدوہ عرضندگان سکدر رتاں مرۃ
 بعد اولی و کرۃ بعد آخری رسیدند لیکن ہمہ بہ وصات حیر طلبا

کمخو امان رستی تنهار ارموات و ریر یا سحیده کار که ما وصت یگانهگی ارکو
 اندیشه ها بیکانه افتاده بود و آرم و طالع خود کامی سراب را آب و آب
 سراب می نمود و سان آب ریر گاه ما همه بر سه گویها همچنان دریده احتفا
 ماند و بحر خل او طرم ما افواج انگری می چون ملای ناگمانی و قنای آسمانی
 در رسیدن طلساں حبیب که خرقه رسیدن افول گوتش حقایق یوت
 بدگان سکدر شان رساید بد حضرت ما دشا هتسار حقیقت ما حرا از وریر
 فرمود وزیر پهن بیایه عرص سدگان سکن رستان رساید که حمایه لشکریان
 انگریزی بر حسب بعضی مصالح ملکیه لوسی ملک بیال سا و اندیس مرور جماعه
 ماکور ازین راه محل تردد و استتاه است ملکه نظر و الط اتحاد ما دولت علیه
 انگلشیه فکر تیا صریات اکل و تشر ابرامی آن رگریده مهمان بودند
 می بایه موافق این عرض حکم رسد رسانی بنا خوانده مهمان فی الفور غلظت
 بختید و تمیالش بجز و حکم بمنعمه ظهور رسید و ریکه یحیر خل او طرم وار و
 شد و ریر صمد تعجبالاستقبال استقبالت بتمافت و فور ملاقات حقیقت راده است
 ما دریافت بعد و در خل ممدوح حاضر مار گاه فلک اشتباه گشت و

۲
 سراب
 رست

پس از آنکه یم لو ارم ادب محبت ما سر که کثرت بر یکس بود و کسورندگان
 سکرتان مگر راید حضرت مادتا و حماده را که کمال حیات و ویاستهای
 ولایت و جوت کرداری و بریرا تو قیر خود آن وقت اطلاع شد اما ^{قصبت} آ
 سر کردار ناسزاوارش درین وقت هیچ سودی نداشت که به گام چار
 و تدبیر اوست رفته بود و کس با نیکه از آن فرصت حالی مانده حرمالین
 از سر حسرت و افسوس بهیچکار سر اوار می نمود هرگاه این خرمالت از
 استهوار و امتار یافت حمله افسران امور جلوه موج و سائر اراکین
 حیرت طلب سلطت و منتسب دولت و تعلات ارا و راجگان ملدارا
 و رعایا و عاملان خودیت آماده در یوقت برای ادای حقوق مگواری
 و بحا آوری مراتب خودیت و حال نتاری کمزبست رریان حالت
 رسته چشم راه ادنی جبتس اروی حضرت مادتا و نو دند و لیکن حضرت
 مادتا و عادل داما دل ارعایت توکل راصال تت ماری رسته
 تحمل و بردماری را اردست حق برست هرگز گناهت و کجاست که هر
 هزار افسوس بگیا با آن آت متبیر و آتش تسک تری بر دست مادرود

و این و دلیعه مدلیعه خدا و مدی صرف بسرف استخلاص حقوق ذاتی خودش
 و رنوا یر جدال و قتال سوخته با خاک سیاه را برتو دلیس از انجا که بحکم
 تقرب مارگاه خدا و مدی قدر این اتلا را نیک رمی استاحت تسلیم و رضا
 میتن امر خدا و نذل و علی فی الفور تخم کرد و و مان قصاص حریان را می محبت مال
 ار جدال و قتال و بر افکندن مایع از و را گردون های کوه ست کوه
 و کتا و تن تیره و تفنگ و دیگر اسلحه جنگ بر حمله سلحشوران تکر ظمیر میکرد
 و سائر راجگان و مالگراران و عاملان و تعلق داران مانفد فرمود و همه را از
 مقابله ما دولت علیه بگاشیه باز داشت و حشر شیه محبت و وفاق
 را هرگز آلوده گل ولای سائنس و نفاق نه انگاشت تا آنکه کار فرمایان
 سرکار و ولتها را انگیزی دران مملکت وسیع و قلمرو منیع بی خوف و مسالما
 و بلا و سوسه فرا حمت احدی ما همه راحت و آسانی مصروف بکار می گشتند و
 ارستم جنوری ۱۲۵۶ شمعه اعظم بسق انگیزی را دران سلطنت کسب سال
 دیرینه نوال راه سر آغاز باز گردید توضیح کلام در بیان سببی ضروری متعلق
 این مقام مخفی میباشد که چون سلطنت علیه بگاشیه در حیطه و نگارها

قبول و قرار ماضی سالت ممدوح روزگار است از طبع جیس صورت لیس
 سمدارین سرکار دولت قراریه حیرت و استعجاب که کواطر و تمثال
 همان راه یافته و آری جاست که هر صاحب حردی دین عامله حاسه سر
 مکیان فکر و تحیر و دآرد و مار باندل خود می اندیت که آیا طبع جیس صورت
 لیس جمد از جیاں سرکار صادق الاقرار که حفظ و مراعات نمود و تیش
 از حله سلسله ای همان قسم اسبق شهرت و نامی در روده است چه
 توحیه و حیه تو ال کرد و مکرر محمل صحیح و مورد صحت و مرد توان آورد
 هر حیدر عظماء در حل این معامی شکل مساحت و اقوال بسیار است اما آنچه توحیه
 و حیتش بخاطر فائز مولت ریخته اند میالست آنکه چون در سال یکبار و تهنیت
 و سی و هفت عیسوی بعد دولت ممد حضرت فردوس منبر
 محمد علی شاه بادشاه او و ده تازه عهدنامه مابین سلطنت علییه و انگلیس
 و این سرکار گردون افتخار محروم و مقرر گردیده بود و صورت و تهنیت
 این عهدنامه بدین بهج متمم و مرتسم است (بد استلامی و ظلم فاس اگر تفت
 من الاوقات در قلم و او ده علی الترتیب بقسمی رود و هر که اران حظه کامل

مانند سرکار کیننی اگر چه در اختیار خواهد بود که برای سند دولت تمام
 یا قدری از ملک او ده ابالی سرکار خود را تا تکیه مناسب و سرور پادشاه
 مامور و تعیین نمایند و درین حد و محدوده هرگز قس تمامی مسافرت هر قدر
 در راقی خواهد بود داخل حرام نادشاهی خواهد شد و حساب رست و درست جمع
 و خرج ملک بحساب ماد شاه او ده هماییده خواهد شد انتهی (فلان دارلکه
 سرمان فیصل اقرار حضرت یاد شاه جمعه صاحبان رزیدنت کم بحالت
 و در سلطنت بسته تنکوه و تنکایتهای خرابی و بد انتظامی این ملک و قدرتی
 بر نگاشتن تحریات و تقریبات یک طرفی اینان بدل هر خاص و عام دولت
 علیه انگاشته کاری کرد و بهمان خیالات یریتان آرای گرامی کار و نمایان
 آن سلطنت را متوجه تعمیل و فقه ششم عهد نامه ساخت تا مداخلت و تسلیم
 کلی این مملکت تا مدت ضرورت رخود واجب و لازم انگاشتن اسحق کیک
 از قوت و استقامت حدود و مواثیق دولت علیه انگاشته نیکت و
 واگهی دارد و وقوع مخالفت عهد و پیمان را از ان سرکار و الا تار از جمله
 ممتنعات و تمیلات می اکار و درین معامله خاصه بهتر ازین توجیهی نتواند یافت

لایسته و قتی که جو و مزارت تملک اتارت اخیر محبت مامنه کور رحل بها
 متعریج و مؤید خاص همین قوسیه و حیه لود و ماتد یگوه لیلای می میجست را
 از محل مصداق صیج ده روم و مر قوا و فمید مزارت تملک اتارت
 محبت مامنه ایست اگر آن عالیجاه راحت و سهودی رسایای خود و
 آسایش و آرام خاطر و سرسری آینده خویش و حاندان خویش را عریضه
 مخلص از ته دل ملتی این می است که آنچه کلمات قرین صلاح میجر رحل اویم
 صاحب بها در حدیث آن عالیجاه گذارتش بمایش آن را لغور و
 تامل معاف نموده ران رود رضای خود و ظهور و جواهر آن و در تقیید کلی است
 که صاحب موصوف هر آنچه برای اقبال آن اریکه آرایان خواهست که
 سعای آن سبیل دیگر که ازان ترقی حاصل ملک و ده و صلاح و طلب
 در آن مملکت حاصل گردد میت ستماییکه میجر رحل او ورم صاحب بها
 مان اریکه آرایان خواهست در نمودار آن تحبید بر بطور و الطموافیت
 و وفاق همه کارگیری اگر چه در میان ستماییکه مانع وقوع دیگر نیاید
 در او ده و مانع برقراری حقوق حاندان و یا یه سلطت مالد و کتبت

حواستند و آرزای دفع مدات سلامی ملک و برقرار آمدن حقوق این ممالک
 مالیتان و توثیق مراتب سلطنت مادولت و حتمت حدود و مهت اراؤ
 را بوعیک که ماسب سلحمت وقت سطر در آرد آراستند آنا مقام
 سرارال بهر ارا فوس است که بعد ظهور این همه کمر و بیهای حیخ حنه مارو
 میر گبیای روزگار فوس سار بعضی متیرال ممال اندیتن حسرت باد
 عالم سیاه رادراں مگام ما و حرام که ارجوم موم حاطر عا طرتن تیتقت
 ویرا گد گبیامتلا بود دیگر نوع صلاحی داد و در سیمه ما دید بیاسا سوده حوا
 آن است که حسرت جان بیاهی به تمای داد حوا ی ار شستاه
 کیواں یا یگاه همد و انگلظت دم حریت راه سدر و دراز گذارد
 و ملاطورهائی حوتیتش را از مرگر سلطنت مورو قی سیرن کتیده و
 ار تعلقات آسما کلی رودار و اگر چه این رای ماسرا دید رای طع لب
 و حاطر صلاح لیسد حسرت ما دشا ه حمجاه هر گرنه و اما گوناگون سحما
 اصرار و استداد طوعا و کرها تعیل تعیلیت لارم فنتا و تاه یندان
 که علیه خوف و خطر مصائب و محتیهای این سفر سنگ راه عزیمت

حضرت مادشاه است حاصل کلام و فذلک مرامم ایکه ستیران
 ما عاقبت اندیش عاقته الام حضرت مادشاه حجاب را که ماگون سحمان
 اصرار و استمداد و ران آوردند که حامی سلطنت موروثی و تحت گاه دولت
 قدیمه خود را که ارسال بیکر او بیکصد و سی و دو عهد ریاست نواب
 برهان الملک سادات آجیم روز ماه رحبه بیکر او دو صد و هفتاد
 و دو موطن و مسکن مالوف این حامدان عطمت فتان صد و چیل ساله
 بود یکدم حیرت یاد گشت و سرشته رصا دست تقدیر خداوند قدیر در داد
 وقت رآمدن حضرت مادشاه از مرکز دولت طرفه آتو عنیم الم
 تمام شهر یاکتت هر کویه و رزن از هجوم سمر دگان پراه و حال
 بود هر خانه خانه ماتم می نمود لمؤلفه

بر عزم سفر خویش کمر بست
 طوفان بلا ره سکون زد
 هنگامه حیرت فتنه راست
 یک شهر بقیه بربتلا گشت

صر از دل حلق رحمت بربت
 هر حیتیم ز گریه جوش خون زد
 آتو قیامت یاست
 هر خانه نشانه بلا گشت

سرایه عیش رست مراد
 ۱۰. است که تیریلد اختر
 شب بود نهر عزم با موتش
 پرستد تسی چور و محتر
 شب بود که حال روی رنگی
 شب بود که ظلمت برج حل
 شب بود که دود آه مطبوم
 شب بود که ارد باے خونخوا
 شب بود که نور حیتیم عم بود
 شب بود که مایه غم و درد
 آگاه راه رین حسرت گیت
 هر کس سخنه راه میگفت
 خلقی ریئی و دل ع سلطان
 در راه هجو م عام گردید

میا و اماں ریا داشت
 کردار بی عزم و دستر
 در ماتم حور می سیه پوست
 مار لفتاں طلم همسر
 گیسوی سیر سیاه رنگی
 رنگ دل طن اماں ما اهل
 ظلمت رده تر طالع تنوم
 شب بود که دیو مردم آزار
 یا ظلمت سختی سم بود
 ته سرم رواگی در اں کرد
 دین قصه تمام است گشت
 افسانه غم شاه میگفت
 ارغاه سرون شتامت گریان
 آن مرتبه از دحام گردید

کان راه که اوسح طرق بود
 بشتامت زهر کرانه جمعه
 هر جمع گذر بشاه ره کرد
 گرد آمده چون هجوم افکار
 ارتعله سینه شعل افروخت
 واکه که نمود شاه دی ماه
 این جمله پس ارادای تسلیم
 سرگرم بجا و آهگ تنند
 شوری میان خلق افتاد
 فیه یاد زهر زبان برآمد
 هراتک غمی حشم ترلود
 آمد چو رول سوار بی شاه
 شه گرم عمان چو آه مطوم
 وان جنس خلق چو نقش باره ماند

از کثر جنس خلق گشت مسدود
 یروانه صفت لتوق شمع
 وز شوق لطمه بر راه شه کرد
 استاد آرزو کس دیدار
 بر مقدم شاه دیده بردخت
 از سر ل حاصل رومی چون ماه
 حم لیت زعم بحال تسلیم
 بیو تن بیک نگاه گشتند
 آشوب بجان خلق افتاد
 وز هر دهنی فغان برآمد
 از هر نشارت گهر لود
 هر دیده گهر نشانند در راه
 گرفت ره دیار عیندوم
 یا مال عشم فراق شه ماند

ع
 ساد و کس
 ساد و کس
 ساد و کس

از رفتن شاه خلق بیرون
 بس صحرای حیات گریز
 لشکر سرکیه دست مگدست
 ماندند یلان سینه ریتان
 جمعی چو وحوش دشت بیما
 انشی بوحوش دشت مگرفت
 هم جمع دگر بشهر مایا
 ما وحش بودیم نفس ماند
 جمعی به ملال نسیم هم آغوش
 در رخ جلوه خلق بر لبست
 هر لشکری انفس صحنه
 هر کوکرت طیه در خاک
 از ما چو آب قطع دیده
 تنه رمت و رعیت و فاکوت

هوش از سر خلق روت یکسر
 دلهای یست پاش گردید
 ما خالرشاه مستر گشت
 چون گلّه فیستان بریتان
 از شهر رسید سوی صحرا
 ما طیر بودیم گشت مگرفت
 در ما دسح و نسیم گرفت
 حیران چو طيور در قفس ماند
 در گشته حاشه گشت رویوت
 در حاشه امتداد انتت
 میاشت سرج استلائی
 از حسرت رزق حاشه زدیا
 هم حاشه بهاتش دریده
 از حوش گریا و می نوت

در محترمت رسته در حماری
 هر غمزه محال مضطر
 هر خانه زگریه زن و مرد
 القصه ملایم به وقت است
 ماند آن همه شب به صدت و تاب
 هر کس غم به مصیبت خویش
 در مانده ستوه از تنهای
 حلق تم فرون رحمت
 شه خست بر بند بودن بر باد
 دایم که آنچه از ستم خاست
 تا اعمال سیدتیم مقهور
 دور از ستمه ما سخاوت دایم
 اکنون که مانده ایم حیار
 هر چه که ما گنا هر گاریم

جبریح و لقب مدت کاری
 می گوشت حصه سینه و سر
 شد خانه ماتم اندران درد
 بود از بی حلق سخت حاکم
 خلق از غم و درد بیجور و حواس
 گریسته روحان فکار و دلش
 می کرد دعا که یا آله
 رزاق مجاز به او دفت
 کز هر فلک بگردش افتاد
 ارتومی طالع مدیاست
 ستارگان ارفق با و
 ورنه از غم جدا افتایم
 خرفصل تو کیست یا و رویار
 از رحمت تو آید و اریم

برزاری حال مله کن	سه رار مراد مهره ورکن
مارا ملک کامیابتن	کن مرجع حلق مار بابتن

بیاں غم و الم آن دماں محوست توانان تاجند چون این جوسین
 محترم وسعت آن طوبار حب و تمار مدار دنیا را سر سلسله اصل حسن
 مار دست میگیرم اتحاصل حضرت ماد شاه حملاه فواج و رعایا و
 مستسان را در همان حالت زبون سحاک و خون طلیاں و از دیده اشک
 حسرت فشان گذارسته رو سفر دور و دراز نهاد و چون در آن وقت
 سواری ریل و رنند وستان سوای ما بین کلکته و رانی گنج بدگیر بیج حاجا
 نیافته بود از لکھنؤ تا نارس راهی کی برگرد و نهامی دوسیه قطع راه آن
 سفر مصیبت اتر فرمود پس از مارس در عین متوج دیاس غم و الم
 که هر آنخیزش ریلک میکشید سواری حماز و خانی متوجه مست کلکته
 گردید هر گاه آن مرکب و خانی ملنگر گاه کلکته فارست حضرت ماد شاه
 حماز در سواد میثاج گوته معری و حونی حوالی کلکته یکا یک کارکنان
 ساهی اریته تر سیده سر گرم اشتکار و ترتیب و ترنیتش گردیده بود

ماهیه عکس و اقبال زول احلال نمود و تعدی و خور و رود
 مکرمت نمود حضرت مادر شاه حمزه است و یک صرب سلامی
 سدگان حضرت بموجب دستور قدیم سلطنت ارقعه فوراً و لیم
 سرش بخ و رود زندگان گرامی ماین حسرت و ناکامی در آن وقت
 آن چنان بر دلها استیلا یافته بود که صدای هر صرب سلامی صد تنه از
 سخنان ستمان بیداری نمود و هیات هیات تشاهی که گلستان زار
 لکھنؤ قش را از فرش گلایه های ما آب و رنگ سگ لود ایدون از
 سیرگیهای زمان دوار سحر زار موجی کوله لسان سه و وصل خزان
 یا بر حاشی و مستکده رخ و آزار است و ماهی که بر حاشی طلانی قیصر باغ و
 از سیر و تصح می آسود اکنون از گردنهای فلک ماهنجر اردو بیابان
 نشان بدر و قش استیان رسته بر یای تنگای تحمل و اصطبار است

مؤلف

اختر ملک اوده آه بگردش آمد قطب و لست قرار یک مکرر میت	که حکمت چنین شاه بگردش آمد متر لرل شد و چون ماه مگردش آمد
--	--

۲۱
 این کتاب در
 کتابخانه
 مجلس شورای
 اسلامی
 تهران
 ثبت شده است

گویند که درج شرف بود اسی واک
طالب لکھنؤ از او عروج اقبال
ایضا گویند که گریست از همه اوج

مبشر شد و ما گاه مگردش آه
راه گم کرد و خود از راه مگردش آه
اختر آن حسر و دیجا به گردش آمد

از نقل و حرکت حضرت ماد شاه حجاب و خالی ماندن در سلطنت
چهارست سال و حرانی ها که پیش نه آمد غرض صدان خانه مالی نیست
مدخل و تصرف لے تکلماء و روت و روت دوستان هیچ تاخیر
و تقصیر نمودند تا آنکه ارباب و اموال بعد سلطنت هر قدر در سلطنت
جمع بود و رعیت سدگان سکندر شان همه سادرت و رحنی که بپناه
رکاب فیض امتاب آمد مصارف سفر انگلستان و همسانی
سامان ضروریه اقامت کلکته صرف گردید و هم در دست تصرف
سک حراما رسیدید است که اگر حدش از در سلطنت واقع شد
این همه مصارف هرگز رویب ادعلاوه ریں چون اهل غرض
اولیای دولت علیہ انگلستانیه ختمیل دفعه ششم در سال ۱۳۴۰
نود و بیست در صورت وقوع تمیلات مصالحت وقت اقتضایاں میکرد

که حضرت بادشاه حجاب دار السلطنت موروثی را هرگز میگزیدنت و بتو
 رونق بخش سرسلطنت مانده مگر آن حال ملک و ملکیان می بود
 و بعد ظهور درستی نظم و نسق فکر و تدبیر استرداد ملک حسرت دارد
 عین نامه به بین آئین میسر بود پس انتظام حمله بهام سلطنت یفین
 خود میسر کرد و طریق نظم و نسق جاری شده را همچنان رای دوام
 بعمل می آورد این حرکت قسری حضرت یاد شاه حجاب از استغراق
 حیال که مزید اسباب و اصرار تیران ماسخیه کاره قوع آمد در ای صعیب
 این نجیفت تیرین صلاح هرگز نبود از اینجا است که چون منتی ظهیر الدین حبیب
 المحاط به دبیر الانتحاب استشاره بعض متیران سلطنت و حصول
 نقل و حرکت حضرت مادشاه استفساری ازین دبیریه خیرخواه همان
 آوان و مروده بودند قهیر جواب ماصوابین همین نوشته بود که قطب
 ارحای خود نمی حبیب بدلیکس چون قلم تقدیر بدیگر عنوان مرت بود
 تحریر این فقیه درین خصوص اصلا المعنی مداد و صلاح سربایا فلاح
 لوا لا دید در آنیکه ترغیب و تشویق دیگر طریق میگوستیدند هرگز تقبل

و بسند اقتدا و آخر اکیه اقتضای قسید بر خدا و مدقیر بود بیت اما حق
 و قسائی ستته ساید ستر و اما اردات علیا صفات حسرت ملکه
 رنج الدرجه شمشاه مله یا گاه هرب و انگلند که آفتاب معلت و
 حق سیدیت کالتمس فی المائت الهاریه تو قمتان عرصه رورگار است تو ق
 کامیابی حسرت ماد شاه معلت پناه بیت اربیت دارم و هر که اعطات
 و احلاص دولت علیه بطایه ار حسرت ماد شاه معلت یاه و سائر
 و الیاں سلطت او ده حلقا عن سلیف تاست و تحقق بوده است تمام طر
 حق شناس حسرت شمشاه کیوان مار گاه مظل و مشکورتش هر گرمی یکام
 علاوه برین از اسکا که لخواهی عزای این کخ العسیر لیسر اطلو لیسرین ار حسر
 هر حال مامول و متیقن الحصول میات رسائی و اتق و امیا صادق است
 که او سخا مافصال سیال خود در می فرموده حسرت یا دتا معلت سیاه
 را از طرف لازم الترف حسرت شمشاه کیوان مار گاه عطای حق موروئی
 عنقریب خواهد نواحت و مانجیه آرومی دلی و تمامی قلمی حسرت ماد شاه
 محباه است زود از رود فارو کامیاب خواهد فرمود انه قریب مجیب و

بِأَمْرِ حَاتِمٍ خَدِيعٍ وَآلِهِ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ
 خیاں ماند چیس میرم نخواهد ماند

ثنوی عبرت نامه لمولف

دیرین دیریرگ نادیریای
 مدارامی گیتی بودیمدار
 مگر استیهای این کینه گرگ
 خردمایه داران دانش اساس
 نیارد در دل سرور غموش
 بجاہی نہ بینی یراز رنگ و بوی
 ازین دشت خوشخوار غول زار
 دیرین دستبر اتر در کار
 پریشان بودنخت اترش
 بود فطرش فتنه ایگختن
 گمی در نشیب و گمی بر سراز
 گمی خنقل آرد گمی انگین

کسی رانیای که ماند سجاے
 همان برتداری ندارد وقار
 نمازد که پشت مدالت سرگ
 که دارند عقل حقیقت شماس
 یک سنگ نخند میت کوش
 که شامت نه مینی شب تیره رو
 سحرگر و کلفت نخیند و غبار
 نه مینی حبسند افسانه تار و مار
 نه ستند تیر از ده دستش
 نریدند ناش بخول برکتش
 بودگاه کوتاه و گاه دراز
 گمی شاد دارد که اندوه گمین

درودور گردون لود گرد ماد
 کمال وروالتی می متن نیست
 چو از دست حم گم شد بگشت
 دهر سه ملا سومی آور و نه داد
 نظر گر کنی جسم و حام او
 نه رحم نظر کن نه در جام من
 کما رفت حیگیز و خانی او
 رتیور خرد استانی من
 خدشت تر که شاه بسته هند بود
 چو کار جهان لقتس آب دید
 فرود آمد از تخت فرمادی
 گرفت از جهان مغر و افکن دست
 و گرتش منان شیاها
 چو از وی دگر گوهر گردید تخت

نروید گیاهی از ورماد
 نموداری تبیهی متن نیست
 قتا دار سرتس امیر سروری
 کیست قتا دو کیس کرتاد
 ستالی نیابی بحرام
 لود سیک و حرام و حرام بین
 حیه ش صولت قهر مالی او
 رشان حلاش نشان من
 حن او نذ تیاج و گنه بد
 جهان رای و منانه خواند
 میکنده از سر کلاه می
 که از تخت حاکم در تخت پوست
 که از تخم حیگیر جان بود شاه
 کتید از سر و یاسی او تیاج تخت

چہ سختی کہ از دست دوراں کشید
 و گر بودا صحراد و دراک
 جو رمت از صیبت و بر وری
 سریدہ دل از آب و ماہ خودش
 محمد کہ بودا سن فیہ ورتاہ
 چو سخت ہایوں او تیرہ گشت
 سیھر لون در کینیت متا و
 ہایوں کہ بہد و ستاں تاہ بود
 اراں پس کہ دہ سال عدل و ری
 سیاہ ملا با زہر چار سوے
 سہرستس جینان زار و پیارہ کرد
 جگویم ز روداد این ہر چہار
 ز دوراں کشید مد سختی لے
 جو صبح سعادت و میدان گرفت

چہ بیایہ خون رحمان کشید
 کہ در صغر فودہ است و مار واک
 رہا کردا و زنگ منہ را مدہی
 شد آوارہ از تحت گاہ خودش
 سہد و ستان وارت تاج و گاہ
 کہ خیل علما مان بر و حیرہ گشت
 رست تاج و از کف بگیست متا
 مگر مچ اقبال را ماہ بود
 را و رنگ شاہ متہی توت حای
 بمعورہ دلوتش کرد و روے
 کہ از مرکز دولت آوارہ کرد
 کہ بودند ستا ہان والا تار
 کہ ہرگز بسا دایہ بخت کے
 مد و ما و نصرت و زین گرفت

مید آید رورگار سے
 کتیا ند در بر عروس مراد
 وگر باطلسل و لوایا شد
 از میگونه بسیار فرماندهان
 که رحرسوی تحت حادثه شدن
 چو از دست گردون بول آمدند
 ازان خسروان تها زمان دراز
 چه فضل خا ایا و رویار گشت
 نه ایگونه یکسار گردید سیخ
 چو سلطان خنت مکان بجان
 سرور از دین بغیتش کم گشت
 ز بند عم و راحت آزاده دل
 نعم و راحت هر که یکسان بود
 زبید اگر گردون چه نالده که

نشستن بر تخت مہندی
 لیسر هر یکی تاج دولت نهاد
 را و رنگ اقبال مستند
 ملوک ممالک ستان در جهان
 بکب تیغ کتورت دستند
 بچاه پلاس سرگون آمدند
 لیسر بر دهر یک لبوز و گدار
 ز نو بخت خنت سر مددگار گشت
 مدین سیح سیار گردید حج
 که بوده است و مار و ائی دکن
 حکم خنت و محنت و نعم گشت
 ز نقش و نگار جهان ساده دل
 رو کار و دشوار آسان بود
 بنار و نعمتس چه بالده که

یاید سم و تہ تس حرے
 سین القلاب دیار او دہ
 سرب التلانی کہ دروی قنہ
 ریں ہرزہ گردش کہ گردیا بیج
 مگر عالمے راتباراح دا د
 زہی لکھو تہریر سواد
 کہ معمورہ راحت یک جہان
 سی قسردولت زیار فکند
 سرگان دولت دولت سدا
 زرو مال ایون جس خاک رفت
 ولی ارغم و عصتہ رورگار
 کہ آتار ملیت مینیاں دیدہ است
 مرادار پس نامرادی بود
 سختین حجاب سیدگری

در آن و دریں میت میت کی
 یریشانی رورگار او دہ
 نصیب دیارہ اندیتن باد
 سی دست افنوس لہب جینج
 جہانی رد دولت نہ نکست قنہ
 کہ دست حوادث بتباراح دا
 لویراگی کرد و رونا گسان
 بسی کاخ اقبال ابرج کہ
 آوارگی کرتا دندیلے
 سجاوہ عازتگری پاک رفت
 مکدرش خاطر تہریر باد
 ازیں سلبس بارہا جیہہ است
 سیایان ان وہ تادی نو
 سپس از ریاض امل بر خوری

اگر ستہ گردی ز سیکتے مرج
 کہ بی خوروں حملہ ہا سوطہ خوار
 کسی را کہ سر فر از د خدا
 بحیثیم عنایت مدوینہ گرد
 مگر در دو گیتی کف از جنت
 ز نقصان رساند با وج کمال
 براحت رسد ہر کہ رفت مدیح
 ز دا دار دارم امید ہی
 سرتش را دہد سرفرازی تبلج
 زیزدان جنیں کار دشواریست
 مدرگاہ یک خداے قدیر
 الہی بحق نے و علی

کہ راحت یابی لبر حرام سج
 نیار و کفٹ لولوے شاہو
 بدین بدولت نواز دستا
 لگوارہ مرحمت یرورد
 ملنیش کداسیہ بیان
 کہ از کاستن بدرگر و دہال
 کہ مردم نویراہ یا بند گنج
 کہ یا مدد سرتاج و تخت شہی
 بسیار دیگر سکے اور و اج
 از و نا امید می نکو کاریست
 زبان دعا بر کشا امی ایہ
 بر آری امید کہ دارد دلی

تو بر شاہ دست کرم کشا
 بہ بخشی بدو دست حاجت روا

باب دوم در بیان تشریف بری جناب عالیته

والده ماجده حضرت پادشاه حمزه بولایت

متضمن شرح حالات اجمالی آنحضرت از کیفیت ملاقات

جناب عالیته بعالیه باعلیاحضرت ملکه معظمه

خورشید کلاه کشور و کیفیت کارروائی

مقدمه سلطنت او و احوال احوال جناب عالی

متعالیه و جناب مرزا سکندر حشمت بهادری

و دفن گردیدن این هر دو حضرات عالی درجا

بدار سلطنت فرانس بایندی ارنیت فاشنی
 بندگان سکت در شان بایام غد رهندوستان

برناظران گردش دور و وار و واقفان نیز نگیمای روزگار مخفی و
 محجب مباد که چون حضرت بادشاه حجاب بعد طی مراحل
 تحمل آلام و صعوبتهای سفر سحر و رمانچیان زمانیکه گردون دغان
 هم سحر باقصای هندوستان جاری نگشته بود رونق افروز
 دار سلطنت کلکته گردید از کثرت تغییرات آب و هوا و تحمل انواع صدمات
 و بی اعتدالها انحرافی از جاده سویت و اعتدال مزاج فیض متزاج
 راه یافت و مطنه عود و امراض قلبی و دماغی نفیوت مرنجه فرمودن تا
 این سرزمین باستقال خسروهایون فال شتافت لآحرم حکم ضرورت
 و مضطر از و مریتا کیت اطمای تحریر کار از اراده سفر پیشتر قطع نظر
 فرمود حضرت جناب عالیته عالیته والذله ما یجیه حضرت مادتا حجاب

و حضرت شاهزادگان عالیشان اعی جاب میرا محمد حامد علی بهادر
 مدین پور حاکم و ولیعهد سلطنت و حاکم میرا سکندر حشمت ساد
 را در و الا که حضرت که از اول بر قیامت حضرت اراده شهر انگلیستان
 و استنداید و نیات حضرت علم حرم این حرم را فرستند و
 حکم محکم گان سکدرستان هانزیل ولایت رای تشریف ری این
 هر سه حضرت عالی درجات مع دیگر سائر همایان از عمده رمانه و مردانه
 که متجاوز از صد نفر بودند مکرایه به تمامه هر روز به مقر رنوده است تا هر سه
 حضرت عالی درجات مع مولوی سیح الدین خان ساد وکیل حضرت
 شاه حمزه و دیگر حمله همایان رکاب سعادت امتاب سوا
 همایانده با همه عروشان رگرای شهر انگلیستان گردیدند چنانکه آن مرکب
 مبارک ملنگر گاه سولیس رسید و مرکب دغانی نیز دبرای رسانید
 را کسان تا ساحل حب و دستور آمده متصل مرکب میل است و چون ایستاد
 تحت حکومت خدیو صراست و حب آمیز آن سلطنت تعویض و
 حمله اموال و حساب بحال و کارگران آن آجا براسه رسانیدن

تالگرگاه تمام اسکندریه و احاطه لازم بود و یلم و الماس و توکل عنیه
 جنبشیان همراهی جناب شاهزاده و الا تار عرض نمودند که مصلحت و
 چنان می نماید که آنچه خواهرانش شاهی برای منزه و ابدی و عظمت خود
 علیاً حضرت کیوان منتزلت ملکه معظمه شهنشاه حورشید کلاه همراه است
 ارساد یق بر آورده ما خود نگاه داریم و چنین بضاعت گران بهار را
 بر سایدن تالگرگاه دیگر اعتبار اختیار نگذاریم آخر چنان کرد و
 آنهمه خواهر پیش بهار که تخمیناً مالیت یک کرور بود از دیگر اسباب بیرون
 آورد و مقایسه که در آن این خواهر بناده بود و یلم خواه سرا بگرفت و ظاهراً
 بمسی صوحد شکار خود سپرد هرگاه هر سه حضرت عالی درجات مع سائر
 همراهیان از مرکب کلان مرکب خود و فرود آمدند بهینکه مرکب خود روانه
 شدن خواست و رسی که علاقه اتصال هر دو مرکب بود از میان کشیدند
 خصوصاً شکار و فتنه صحنه بر آورد و یلم خواه سر او دیده دو سه بزم سرش زد
 آخر پس از رجعت و تکرار و خنک و یکبار دیگر معلوم شد که آنهمه خواهرات
 بیش بهار که بخران ملکیتی امی از دیدار دوست خود زیاده افتاده است

سحان الله حیناں جواہریش سہا سنان حرف یارہ با سفت سبافت
 و بجایت ہین حشیان نافر عام نیلم والاس برای نام ماند تا گفته شود
 کہ مامی ہم ارجا ہر ماندہ است طرفہ ترا یکہ ما اکلہ آن بد گران بگم کردن جواہر
 گراں سہا گوہر آروی خود را با دوا دہ لودند و از سعیدہ اعتبار بہ طریقت
 و استخارہ افتادہ دیگر زری از حضرت ولی نعمت خود دہہ است کہ
 عواصال راستہ آب و نوشتاید تجہس جواہرات گم شدہ خواہیم کرد
 و آن جواہرات با درختہ را از تہ آب بدست خواہیم آورد و چون زردی گیم
 یا مستعدہ چار و در سگر گاہ سولیں گد را سیدہ عدد سہ چار و سادہا
 ہمچہاں ما کام ولی ہیل مرام محدث شاہزادگان و الاتاس فائز متذکر
 و معلوم شد کہ آن تجہس جواہرات تہ آب جرمادشت پیوون
 یا نریدہ روز مقام مصر و احلال حضرت شاہزادگان ماعز و آب
 ماندہ یا بردہ روز روانہ سمیت یکندریہ گردیدند و از اس کدر
 بہرہت روز بر مرکب ولایت یوار تیدہ مقام سوٹ ہٹن رسیدند
 و یکہ آن مرکب ساک مقام سوٹ ہٹن بسگر انداخت اہل کلب

به تنهای تقای هینت اتمای حسرات شاهزادگان والا شان
 و دیال سه ارمی حسرت حساب عالیہ متعالیہ کہ میتی اریں سچیک رام
 رئیس ماین توکت و ویرگاہی از ہندوستان دیار دمان مملکت عظمت
 وقت دار ز سیدہ بود و خصوصاً تشریف رمی یر ستار ان حفت و مکرست
 لسان حسرت حساب عالیہ متعالیہ دمان ملکہ عریب ارعجب اعاجیب میتی
 حوق حوق ملکہ گاہ ہم آورده بود و ماسرات و صا اہامی محبت و
 التفات عالم عالم مراتب و سوری و ممان یدیری با وانی بود و میرٹ
 صاحب کہ مخلص و خیر خواہ سرکار اوہ بود در عین ہر گام و رود آمدن ہر
 حسرات عالی و رحات ار مرکب زمکافی ملکہ بسر شائع عام استادہ
 ماہرہ شانت و خوش بیانی ہامیان کرد و توصیف حالات ہر ہر مہامان بود
 ما ترح مراتب سلطنت و مالت خانانی و عرت و جلالت دودمانی و
 تفصیل و ابط اختصاص خاص این دودمان میں لسان از قدیم زمان ما
 علیہ نگلستان و توضیح اکیہ از تائیدات و دوستیہاے آن سلطنت
 ازین دودمان والا شان بہر حمد و رمان علوہ ظہور نموده و فقر و قسرت و فقر و قسرت

۹
 کتب
 دست
 خط

جمع حمله حاضران و مجتزمان بر سایه تاناستماع آل همه تقریر و لیدیر جمله حاضران
 و ستمنان سرتار ما دود اعتبار تند و لغره های محبت و تعلیم مہمانان ماعز و
 قصد جوتش و خروتش میزدند تا آخر هر سه حضرات عالیہ رجات لکھا یکہ بر آئے
 ورود و قیام در آن مقام مقرر کرده تنده بود و سر دل میت تمبول آرنوید
 و تاپا روده رورہیں مقام سوٹ ہنس مورد اجلال چایوں فال مانکسیس
 بلند حاصل مکان عالیستان ہارلی ہوس واقع یور و ڈیکر ایہ گرفتہ
 رونق افروز آن مکان عالیشان گردیدند بعد رسیدن لندن اول ملاقات
 حضرات شاہزادگان بلند مکان با صاحب حیرس و ڈیٹی حیرس و دیگر
 کارسہ بایاں محکمہ اتڈیا ہوس گردید صاحبان مدوح مراسم ضیافت
 شاہزادگان بلند مقام ہمہ یکگت و ہر تمام و محل حاصل خود تقدیر سایید
 سیس آن میزبانان خود و محل شاہزادگان عالیستان گردیدہ و مورد
 اجلال شاہزادگان عالیستان رسیدہ ہوا کلت الطعمہ لذت و لطافت آہر
 و مکالت بکلمات مسرت و محبت اگیہ حلی وافر و دستہ ہدایں ہر دو
 ضیافت سہرا یا لطافت تارمانی گفتگوی سہرا یا ملاقات خات لیس

متعالیه محضرت ملکه محتمیه هشتاد و خورشید کلاه تا چند ماه میان لود و
 مانقضای چند ماه آن همه گفتگو طی گردید تا آنکه تاجیه چهارم ماه جولائی سنه
 یک هزار و هشتصد و سی و هفت عیسوی مطابق یازدهم تیر ماه قمری سنه
 یک هزار و دویست و هشتاد و سه هجری رورست قبل یازدهم
 از سه ساعت نهار می بقصر عالی نشان ملکه هم پلین اجلاس خاص این ملاقات
 عظمت سمات حسب شرایط مقرر لغو احتشام تمام حسن سرانجام یافت
 شرح آن ملاقات عظمت سمات اینکه قبل از وقت مقرر باب هوس حنا
 انظراف اندیا بورڈ برای استقبال صاحب عالیته متعالیه در رسید بعد رسیدن
 صاحب موصوف حضرت خناب عالیته متعالیه برگردون چهارم سیه سوار گردید
 و هر دو شاهزادگان و الاستان برگردون چهارم سیه دیگر سوار شدند و
 مولوی سیح الدین خان بهادر وکیل حضرت مادشاه را همراه گرفتند پشت
 گردون سواری خناب عالیته متعالیه دو کس جویدار بالاسنهای مکلف سرخ
 عصا بامی مصع زربین مدت گرفته استاده بودند و بعضی ملازمان سیه سوار
 هم همراه رکاب سعادت افتاب سلور زیر میز شدند گردون حضرات

شاهزادگان و الاثنا حسرت گردون حمالیه تعالیه لودتان
 تحمل ساری معیت این گردون مادیکر گردون بای دوکسیه ملارما
 همراه رکاب سعادت امتساب مدایح ریاده ترمی لودستاهزادگان
 و الاثنا تاجهای مصنع و لاسهای مکمل در راه قیاس و
 ماعرفه استند و سماله های متین بهای وحیه و کلعی های خوشه سوسیه
 و گلور انسابه آرایتی رآرسته لودمدجیدیکه سوار می حسرت حمالیه
 تعالیه در واره قصر سلطت رسیدگار و سیاهیان حاص ستاهی که
 ران در واره عظمت و جلالت اندازده حاصر لودنی العور نادای برسم سلا
 یرداحت گردون بای سوار می حمالیه تعالیه و سهر و شاهزادگان
 و الاثنا اندرون احاطه آن قصر معلی داخل گردید و حسب امر و احارت
 موقت حاص گردون سوار می حمالیه تعالیه شهنشاه خورشید کلاه
 رفته استاد دران وقت کلو خانه آن مکان عالیتان سوا می مزیم
 دیگر احمدی را مار نمود محمد استادن سوار می حسرت حمالیه
 تعالیه چهار حاتومان با عظمت و تان محبوس حاص حسرت ملکه بطله

رسم استتالان گردون تشریف آوردند یکی ازین چهار خاتومان از
 وستان اردو دمان شاهی نمک بلخیم بود که با خناب ملکه مختتمه سلسله پوت
 هم داشت این خاتومان ماعروشان پس ارادای رسم استقبال حضرت
 جناب عالیته تعالیه از گردون فرود آوردند و حین فرود آمدن خناب
 ممد و مدهم پرده نمزد تا کی بنصفه ظهور رسید هرگاه خناب ممد و مدهم
 فرود آمد برقع گران سوار ستر یا ریب قاست والا فرود آمدن هر چپا
 خاتومان خناب ممد و مدهم با بصرات شانها در گان والا شان اندر ن کمره
 معینه رده بردگی نشانیدند و خود همچنان استاده مانند آحر با جازت و
 اصرار جناب عالیته تعالیه خود ستال هم بستند درین کمره خاص یک زن
 مقترنه همراهی جناب ممد و مدهم نیز اجازت داخل شدن یافته بود تا برای رفع
 توش و حصول استیناس تاحین جلوس دران کمره خاصتیش نظر
 فیض اتر جناب ممد و مدهم حاضر ماند و اقی سائر ملازمان همراهی رکاب
 سعادت امتساب که برگردون بای دیگر فرستاده بودند در یک کمره جداگانه
 با مرد اجازت منتظران آن ایوان جلوس کردند اصل سبب نشانیدن

حساب ممدوحه در کمره حاص و تاجیر و مردن ملاقات آنی لود که چول
 لمحق عوارص مرسته واقتمای کسرنی صحت و حماقت کمال و ناگیر
 حال کراست استمال حساب ممدوحه می ماند نظر بر آن خود را حساب ممدوحه
 ممدوحه خواهد استس جیاں رفته بود که بعد تر ول مایوان عالیستان اولاً
 ساعتی یک کمره حاص از عقب گروه ن برآسوده جمع حواس ننوده تشریف
 زیارت حضرت ملکه محترمه حاصل خواهم کرد و یا آنچه به گام چلوس حساب
 ممدوحه در آن کمره حاص اول بهین پیغام حمایت الصمام از طرف
 لازم التشریف حضرت شهنشاه خورشید کلاه در رسید که تاجیر ملاقات نماید
 صرف بموجب خواهد است و استدعای شما تجویر فرموده ایم و الا اقتضا
 خاطر عالم را بدولت هرگز چنین سوده مراعات مراعات یا ساداری خانات
 استالیه ارشیکاه حضرت شهنشاه خورشید کلاه مدال غایت سدول گردیده
 که اگر غایت رعایت تشریف و داری حساب ممدوحه برای همراه آوردن
 عالیجناب معالی القاب خیرم و چراغ سلطنت یرس آفت و یوزهاد حسین ملاقات
 صحت سادات حساب ممدوحه ما آنکه حساب یرس عالی یا یگاه ممدوحه هنوز

پس بلوغ رسیده بود و حضرت شهنشاه عورتیه کلاه اولایا و ایترا صامی حنا ممدقه
 طلب فرمود و در آن ایترا صامی ممدقه همراه آوردن یرنس عالیجاه بلندیا گاه نیز بخیر
 نمود و همین اشاکه جناب عالیته متعالیه و حضرت تانهازدگان الاشان جلوه افروز کرد
 خاص بود، عالیجناب مستلی القاب یرنس ایترا صامی حنیسرت
 آورده با مولوی سیح الدین خان بهادر وکیل حضرت یادشاه حجاب که در
 کمره با گانه علاوه کمره نشست جناب عالیته متعالیه حاضر بود ملاقات فرمودند
 و شایسته ادر کمره خاص ملاقات برده جمله کیفیت تست و ملاقات
 و تعیین کرسیهای نشست حسب قرارداد سابق باتفاق و اخلاق تمام
 تعلیم و تفهیم نمودند سپس مبرعت اذان مکان علحده تشریف برد و یک
 لیٹمی صاحب از میثگاه حضرت ملکه محترمه برای استقبال جناب عالیته
 متعالیه در رسید و جناب ممدوه رابع هر دو تانهازدگان و الاشان
 کمره خاص ملاقات بر و حضرت جناب عالیته متعالیه در آن کمره خاص هم
 نرقع یوتس و چنل گردید و بر کرسی که برای اجلاس خاص جناب ممدوه
 مقرر کرده شده بودند نشست و هر دو تانهازدگان و الاشان رعین ویا

استاد و چون حسب قواعد سلطنت حاضر بود عالیجناب دستورس است
ساده و ریر یا توقیر به و حساب سر راج کلارک سادر سکرتری آن وریر یا توقیر
و صاحب میسر ل سادر یعنی عرض میگی حضرت شتاه حور سید کلاه درین
ملاقات از جمله واجبات بود و ماریانی مولوی سیح الدین حال سادر وکیل
ماد شاه حمزه سیر ارقییل ستمات مل مقترضات می نمود هر چهار صاحبان
ما حارت حضور می درین جلسه خاص اختصاص میست یس از علوس حیات عالم
متعالیه رکری اندرون آن کمره حاصه حاضر آمد و قیس فیث حساب عالم
متعالیه که در آن وقت رقع یوس ستمه بود استادده تند بیدت ستم ستم
متعالیه رکری حضرت ملکه مغظمه شتاه حور سید کلاه مع حمزه شاهزادگان
خرد سال بلند اقبال کور وانات ماسد ماه و حستان با ستاره پاک
نور افشان جلوه افروز گشت و حکم آنکه ماه تابان را از تب گریزی میباید
آن ماه شستان سلطنت لباس تبرنگ ریب رود و ش عظمت و
مفاخرت هم آغوش داشت سحاح الله از نمودن رومی چون ماه در آن
سیاه در آن وقت اتار فی روتش بود مایکه اگر ظلمت ظلم ظلم را

معموم ساردا یک وجود ما خود ما هتای ظلمت و دوا ویر لور افزای تبت

حالت لطف

نمی گان تسل بر سر و تاولیت	حیرانان غم دلت اند و کین است
یه می ترسی ازاں تاریکی شب	که نور مایه تاملتس قرین است

چون آن ماده تابان است و احلال از مطلع لطف و گرم جلوه گر ش
 جناب عالیّه متعالیه فی القور نقاب از چهره سارک رد استه لقیام تعظیم
 مستقیم گشت حضرت ملکه محترمه حب دستور انگلستان بحر درونق او روی
 با جناب عالیّه متعالیه مصافحه فرمود جناب عالیّه متعالیه و عین مصافحه
 بدست بوسی حضرت ملکه محترمه یرداحت سیکس ماسر دوستانه اداگان
 والا نشان نیز رسم مصافحه بعمل آمد و نشان اداگان والا نشان از دور
 باشاره آن دست سرپرست رقیل نمودند مولوی سیح الدین خان بهاء
 که بلحاظ تسر ویده داری جناب عالیّه متعالیه از پیش قدمی دران وقت
 معذور بود از دور نشانها به آدابی سجا آورد و بجل خود استاده ماند حضرت ملکه
 برکری خاص خود جلوس فرمود و جناب عالیّه متعالیه روبروی حضرت

ملکه مختومه بر کرسی خود شست فصل یازدهمین اس هر دو کرسی یک یکیم در
 نهایت دور در هر دو تن هر دو گال و الاستان بیین و یار خناب علی
 متعالیه همچنان استاده ماند و نیز حسرات تن هر دو گال و الا و دمان
 ذکور و امات علیا حضرت ملکه مختومه عقب کرسی آن حضرت قیام فرموده
 حضرت ملکه مختومه لغو خلوس سمیت مانوس مهر ار حقه دمان کراست نشان
 برداشت و لالی بی ساهی کلمات تسفقت و عاطفت سمات بدانان گوش
 ارادت یوش همان طلیل التان خود افتاد مل آغار نهاده فرمود که
 مادر دولت و اقبال از ملاقات سمیت سمات تناسیا مخطوطه تدیم حاله ^{تسلیم} الیه
 سحاب گزارش نمود که مادر دولت لقای فیصل اتمای حضرت خیلی ممنون
 گردیدیم باز ارشاد شد که مادر دولت و قسار را امید خیاست که آن هوا
 این ملک موافق مراجع تظلم اهتراج تمام افتاده کشد این طرف یاسخ
 التماس رفت که هر چه آب و هوای ایجاد اصل موافق مصالح ما سودا می
 حصول ریاست سه پانشارت آنحضرت که غایت متمسای دلی بوده اید و
 خیلی موافق گردید جباب ملکه مختومه به تمام این حوامات نهایت سرور گشت

سئیس یکیک تمام اودگان والائمال رانامتارت دست حق پرست
 نشان داد و جناب عالیہ متعالیہ بحق ہر یکی ارایتاں دعای ترقی عمر و
 اقبال و ازدیاد مراتب جاہ و حلال فرمود اینہمہ نکالہ کہ مابین حضرت ملکہ
 و جناب عالیہ متعالیہ واقع شد جناب سر حاج کلارک عشق کی سی خانبالاہ متعالیہ استادہ مجتہدہ
 آن سیکر و بعد تمام بیہ کلمات فوق متسوق جبالاہ متعالیہ یک عطر دان مرصع گراہا
 کہ سالام و اریہ ملوک و منسلک و محض حضرت ملکہ مجتہدہ پیش فرمود و فریطہ تحریر چہرہ
 یا دشاہ نیز از دست خود دست مبارک حضرت ملکہ مجتہدہ تقویٰ کر دتا
 لصد عنایت و مسرت حس مامول مقبول گردیدند چون حکمہ مراسم ملاقات
 ملطف و خوبی تمام حس اختتام یافت حضرت ملکہ مجتہدہ برخاست و خدمت
 شدن خواست و از بگہر کمال اخلاق و کرم تقدیم سلام باشارت سرسار
 رہر یکی از مہمانان خود فرمود و مرتبہ ترتیب را در ان مرغی داشت یا اس و
 مراعات جناب عالیہ متعالیہ از بیشکاہ حضرت شہتہاہ سجدی مرہی گردیدہ
 کہ چوں جناب عالیہ متعالیہ وقت بیت فرمودن عطر دان استادہ شد
 حضرت ملکہ مجتہدہ ہاں وقت از قیام منع نمود و فرمود کہ مادولت و اقبال

را تکلیف تمام هر گوارای حاطر عاطر بوده است و سرسگام خفت ارشاد
 کرد که صورت عقلت متشریب ری اصلانیت ساعتی آسایت گرفت
 قترین خواهد بود و جناب عالیّه متعالیه بعد قترین ری حسرت ملکه مختمه
 دمی بر آید و دو توقف و مرود و چوں مراجعت خواست و بر بابت و قیرین و
 سر حارج کمارک سار و صاحب جیسرل بهاد و جناب ایشان را تا
 گردون بهتایت رسایه کمال تقطیم و تکریم سوار کبابیدند اتهام
 یرده داری درین ملاقات از استادن استاجا که مایه دست باید عمل آید تا آنکه
 حمله سکان انگلستان دریافت است تمام این یرده داری به عیون
 لحظه حیرت ماده لودند و می گفتند که از روز آمدن شدن خطه گشت
 تا این زمان جیسرل اتهام یرده داری برای احدی وقوع بر سیده است
 ملکه دینچ سیدی هرگز مسموع هم نگزیده این نودیان کمیت مفصل ملاقات
 حسرت ملکه مختمه اما انچه ارتدایر اصلاح و درستی مقدمه سلطنت حسب
 قواعد مقرره آل ملک پس از فائز تدرل هر سه حسرات عالی درجات در
 ملک مضمّن ظهور رسیده شرح محملش ایکه ستر گری و ستر اسکیر و استر

نامی و گرامی آن ملک اکیل و کفیل کارروائی مقدمه مقرر فرمودند و در هر سال
مراتب و داد و ستد صاحب اتحاد با اکثر عمائد و رؤسای آن مملکت که بلند خا
یا دیگر قریات و سرحات سکوت پذیر میباشند نیز مساعی متکون و نظمو آورده
رسانه درباری رای ملاقات خانب عالیہ متعالیه هم در هر سبب کمال تسکوت
و مقرر داشته بودند که برور معین سا خاتون با عروشان انگلند و اریاب
حایت خانب ممدوحه میگردد و انبستان اشفاق و احلاق آل ملکه
یگاه آفاق دسته دسته گلهای مسرت و کامرانی می جیدند کیفیت مقدمه
اوده با اکثر اخبارات روزمره آطلاع شدن شروع گردیده بود و علاوه این
اخبارات بعض رسائل و کتب مساحتہ محاص این مقدمه طبع کما سیده تقسیم
فرموده تا بخت و مذاکره این مقدمه در حلقه خواص و عوام آن ملک روز بروز
استهاری و انتشاری می یافت و بعض معرزان که دوست و خیر خواه
حضرت بادشاه گردیده بودند در اکثر مجالس و محافل اسپنج این مقامه تکرار
بیان بسفیر نمودند آنچه از بحث و کلام و قیل و قال درین مدت
درج رسائل و اخبارات و اسپنج بامی شد اصل ماده اتس همان افادتا

حاصه حضرت پادشاه حمزه لود که قبل از روانه شدن حساب عالیّه تعالیه بطرف
 ولایت حکم محکم حضرت والا مرتب حواله قلم و قدس لیس رقم گردیده و آن نسخه
 رساله مسوط است بحواب کتاب ملوک که از طرف سرکار کینین درین مقام
 مطبوع و منتشر کرده شده لود و حضرت ماد شاه حواب ماصوابش باز و
 انگریزی هر دو مافات حاص میس ختصاص لتیف و تالیف کما سیاتا
 مایه فرصت آن حواب ماصواب ارسایت لیسده احتیاج مشهور
 یارسی روزگار گشت و و کلا و ما نشان انگستان ازان خطی و او مرتب شد
 و تمامی مصامین لطافت آگیدش را ماضی سایت لیسده ارمین ماض
 صورت مقدم حسب آئین مقرر خود طیار گردید بعد طیار شدن روداد مقدمه
 و طبع منتشر گردیدن حواب ملوک ماضی رسائل دیگر همین سبب است
 خاصه و حصول رلط و صطبا اکثر عمامه و رؤسای آسحا که جمله ماضش مدت
 قریب یک سال بجهت تکمال رسیده فکر تعیین کردیم مضرنا سوز از جمله
 ماعروستان محکم عالیّه یار لیمینٹ رای کارروائی مقدمه و ادخال بنیستین
 محکمیه موصوفه متین آمد تا آنکه جناب سرش رای کیلی را که اسوه مضران

نامی فرموده و استواران گرامی بود و برگزیدند آن فرساده یگانگی که پیشتر
 پس از آنکه اتفاق آرای جمعی از مالشیران و فتنه‌سازان گردیده بود
 محکمیه هوس آفت کامن بگذراند تا موروثات و دین متدیه سلیله
 بنه‌لیتاید شروع گردید کارروائی مقدمه تا اینخار سیده بود که لشعه و سازیه
 گردون دون و فتنه‌سازان از میهای زمان بوقلمون میرنگی تازه درو
 آمد یعنی حرقیاست آتوب هگانه ندر هندوستان که سرآغازش از
 شهر شیرنگه گردیده بود قریب سبع کار و میای آن سلطنت دوران عدت کرد
 و ثبوت طغیان آن طوفان فی یایان بعد می رسید که جمله ستاوران
 دولت و مدبران امور سلطنت مستقر رحمه بای این فساد فی بنیاد همیش
 مشروف و متعوف گشتند و دیگر سائر مقامات محکمه ستامرت از سمج
 این آتوب حیسب تحیز التوا و صاند تا آنکه از کمال استعمال مائره جنگ و
 قتل و فتنه انگیزیهای کور مکان فی دشت و دوا مالی مالی گنوش
 سهند حیرت نا و شاه جمه را که از روز و زوئی اعروری کلمت تارمان
 متعوف و ستم و ستمیان صورت بطراحت و اصلاح مزاج و معنی استخراج

۷
 کس بکار
 است و در سب

متقیم این تہر لطافت سر لود و ابرہمین حاکمات و تدبیرات مقدم
 سلطنت صرف اوقات گرامی می سر بود نظر بر بد احتیاط و
 دور اندیشی با مقام مورث و بیسم کلکتہ قلعہ تین و خلوت گریں و
 واجب و لازم اسکا ستند و حکم و تحویر نواب ستطاب گوررجل
 بہا دریلش گورہ مع رسالہ سواران و شش صرب مدافع و یک
 مرکب جنگی ہمراہ صاحب سکر تر نواب ستطاب مدوج لطلب و
 استتعال حضرت یاد شاہ جمجاہ در رسید میجر ہر رڈ واجب نواب
 گوررجل سادیر راعی پیغام رسانی بحدود فیض معہ حضرت یاد شاہ
 جمجاہ ہمراہ آمد ہر گاہ صاحب سکر تر و صاحب احست ماحصرت یاد شاہ
 جمجاہ ملاقی شدہ پیغام جناب نواب گوررجل سادیر گزارش نمود ہر
 یاد شاہ جمجاہ اول از راعی صواب اندیش جواب با صواب حملہ و ساویں
 و او بام تقریر و لیدیر آں جیناں بیان فرمود کہ آں ہر دو افسران ماعودتان
 مادران تقریر و لیدیر ہیچ مقام گجایش سخت و کلام مامدیس ار بر آے
 مرید تصدیق سیاں و تسفی حنا طر اعیان دولت انگلستان دست حق پرست

رحمانی که ریب گلوئی حسرت در آن وقت بود با دو کلمه ترغی داد
 تصدیق و توفیق بیاں صداقت عنوان خود داد و فرستادگان نواب
 گورنر حبل جمله بیاں رست و اظهار بی گم و کاست حضرت یاد شاه جمجاه
 اصفا نموده از ته دل به تسلیق یزدست شد و بیاخ عرص نمودند که اگر چه
 این همه ارتداد و بیان حسرت سزا سر صیح و سجاست فاما اهل بی گونیش
 عالی نظره تکلیف موقع وقت و اقصای مراتب دور اندیشی رونق افروز
 بودن حضرت در قلعه فورث ولیم برای روزی چند مناسب ملکه واجب
 همی انکار دارا بجا که حضرت ماد شاه جمجاه راضا حئی سرکار گورنرست هر حال
 مسطور نیز تو دو اثر میاتند بصورت استماع حواب صاحب که تر تن بقول این مال
 در داد و برگردول خاصه نواب گورنر حبل به امد که برای حسرت کیوان رست
 و از سیاه بود سوار شده فی الفور و اجل قلعه گردید صاحب قلعه دار و حاکم
 احصت بهادر برای حفظ و نگهداشت مراتب اعرار و امتیاز حضرت بهان وقت
 مزین تا کی با گورنر شد و بر حکمت تا بهر قسم ملازماں ضروری حسرت را راک
 سرگرم مایل بخدمات خاصه در حضور فیض مهم بهان رور حاضر کرد

و هر کدام ملایم و سنگدار یکدیگر آتش و بی طرف مد گمان کس در تنال
 دریافتند لطف احسانش اتهام تمام عقل آورد و چون حیرت و حش اترق نشین
 گردیدل حسرت یاد تا جحاه مساواں لبدل رسید که بهت حمله منتظال
 کار یکبار شکست و اگر دقت سخت و تقدیر و نیت خدا و تقدیر و نواح
 ناگزیر انتقال و ارتحال حضرت صاحب مالیه متعالیه و صاحب مرا سکنه شربت
 حبیل صاحب سادرم هم پس اتنا پس ویتن یکدیگر بطهور رسیده عسرت اترق
 هر رما ویر و برهمین حمله کار و ایهای عقل و تدبیر گشت و سوای حساب
 شانزاده مرزا محمد حامد علی ساد که خود حساب و بی دران رمان کم پس و
 مابالغ بود و دیگر احدی اراهل حامدان رای کار و ایهای مقدمه سلطنت او و
 ماگلستان باقی نماید علاوه برین همه خود ملک او ده هم اندراں استوب
 ارسلک مداخلت و استیارسر کار آمد و قرار بیرون افتاده بود پس توقع
 و تیوع این همه آفات و خراسیا که یکبارگی از هر چهار سو هجوم آورده و کار را
 حمیت ظاهر و ماطل ساعیان مقدمه سلطنت را یک ماگاه در هم و بر هم کرده
 حمله کار وائی و صورت ک الی مقدمه ما همه درستی معوان همچنان ماتمام و

بی سرانجام ماند لطف

مسکه تاجراندرین کار عظیم	از مصالح بود در علمت یم
لاحرم ره یافت و روی حلال	رحمید یافتد ره هر سودا را
یاره حویان عا حرو حیران شدند	در سر سی طلب باز آمدند
لیک بومی می رخت و در جستجو	کی بود در یک دانا یاں کمو
کوه تمکین بود تا هتاه راد	تا تکیهی راحا طره مداد
برامی لطف حق قانع تست	زاکه خود لا تقصوا فرموده است
خسرواں را ستمت باید جو کوه	تا نگردند از تراخی با ستوه
از تراخی کار کی گردد خراب	کی بودشایان عاقل خطرا
در تراخی با میاندیش ارج	گوش کس اصغر شح الفرج
همت از تاخیر توان داشت	عاقلان گفتند دیر آید دست

الاصغر شح الفرج

استدخف که درستی کار است به افتاد واقعه هوش رهای اتقال و
ارتقال جناب عالیّه تعالیّه بود مرقا آسمان عصمت قباب در تهر پارس
دار سلنت فرانس است با حاطه قبرستانی که حسب اراده و استعدا

سیر سلطنت روم همان قرب ایام وفات این ملکه محترمه است تمیز کرده و
 بود و او پس قمری که در آن قمرستان واقع گردیده همین قمری حساب مالیه متعالیه
 است یک مسجد هم برای مسلمانان در وسط محلی آن قمرستان ساخته و در آن
 مرقد حساب مالیه متعالیه قدام این مسجد واقع است و محاسب ممد و حه تا به
 والایان مرا سکه رحمت سوادیر آسوده و رفیق حرم مادر مهران بوده است
 کیفیت دوش آن هر دو عالیتهای آن در آن نفعه چنان بود که هر گاه میکه حال عالیته
 ارکمال ارباب و استناد عوارض معصی بستموده آمد و مراد ح و ریاست ار
 لدن معاودت فرمود و یارین رسید و آنقه اگر بحساب ممد و حه از حکم اربابی
 و تقدیر لم برلی همان مکان بنی آه لارای همراهی رکاب آسمان عسکرت
 فی الفور حرا این واقعه محصور تا به ابدگان والایان فرستاد و هر گونه حمله
 مانگر از این حربه و شورش را مسافر این اود و علی الخصوص حساب تا به ابد و والایان
 مزار اسکت رحمت سواد که عاشق صادق و در گستر بود و کرد و سینه قلم سیدیت
 ارباب آن جایک میگردد و هر دو تا به ابدگان والایان مجبور و تنیدل این خبر
 تو حش از برای تمیز و دوش خراب سواد و محصور و روانه و اس گردید

چون بعد سیل آسمان مخصوص قیام محل قمر متاوتی میاں آمد حریطارت دل
 قمرستانی حاید حاضره برای سلمان که شهنشاه ملد یا گناه فرانس نظر کمال
 و داد اتحاد و سلطنت روم و رای وقت و اعطای قطعه زمین خاصه حمایه مدار
 طیار می شود احاطه مقبره تیر ارجیب خاص خود و موده همدان قرب زباں طیار
 کنایه نود و سیح و است جمع تا همدان دکان والا شال و فرسیه بهان وقت
 مولوی سچ الدین حال همدان وکیل حضرت پادشاه حمایه راسر و حیدر پاشا
 سیر سلطنت روم که قابض و متولی مقام معلوم بود و فرستاده اجازت و
 دمان مقبره حاصه برای حباب سرور و معصومه در خواستند سیر ممدوح فی الفور
 اجازت و من حباب معصومه و ران احاطه مداد و حارساں آن مکان را حکم کرد
 که هر حای که بیدند تا همدان دکان والا شال است و مخزن و تعمیر قمر حباب مرجمه
 در آن مکان اصلا فراموشی نماید آن حاصل حسب اجازت سیر ممدوح و غرض
 اراں احاطه خاص کند و در صورتی که از انتقال حباب مرجمه را تهور
 و حتام تمام برداشتنند اگر عمایه و رؤسای و راس شریک متابعت حباب
 حباب سرور گردید و در مدح مان سیر شاه که بکلاه ایراں سیزدین جمعیست

و عنخوار شاہراہ دگال والا تار آمد تارخ ماسی و مات حساب عالیہ متعالیہ بعضی
ملادان تباہی ہمراہی گاب آسمان حضرت تاب جیس مدکور و مشہور است

تاریخ

باعتزت للبح والدۃ الملک
اور زانہا س لیسہ شہ

ثم قد وصلت الی دار ابرہم
قال ریحان لک اعظم

تاریخ دیگر

ملکہ رکتور آسمان عالیہ فلک قیام
کرد سہا ریحان آہ بلول و شہ حال
نود و شوق کعبہ جوتش در و صہ کرت
حائہ بیہ جاک مس ماہہ حسرت و مح

مادر حسروا و دہ محسور کلاہ و بہر کا
ور بہہ خلق ناگہان و بہت دہما
و اد صدای سہمت احر و حرای حیا
سال صال او بوت ملکہ بیہر تاب

شاہراہ دکان لالتان بعد از تہمیر و دس حساب معصورہ فی الفوق کلاہ ستال حسرت
و مرود و دہما مر اسکندرت شہت سہا در لاریں حادثہ زحمت خواب مشہور
آئیناں غم و الم لاحق گردید و غمی صدہ ر قلب سیا کہ از ہا لوقت مٹلا
علامت سحت گشت و لعرصہ یکماہ اراں صدہ جانستان ارجہاں مگد

حازه اش را بر سر پای حوا میدن در بیملوی مادر مهران مادر سلطنت و اس
 روند و بعد از تسال احارت از سیر ما تو قیر روم سیدان متفره حسب قمر حساب
 مرحومه سکا کس سیر مدد و س تا هراده مرحوم رور سیم یستم از انتقال وقوع رسید
 درین رور نیز اکثر عمامه و رؤسای و اس رسم عجواری و سوگواری و مراسم آمد
 شریک متابعت حازه گردیدند و ریاست سیر سلطنت روم هم اندین حادثه
 دوم تا سکا یک حاره را از ان رمی داشتند رسم تعزیت رسیده مادی حقوق
 مؤدت اسلامی بر داخت فرج خان سیر دولت ایران مراسم تعزیت را بواسطه
 راه و رسم سابق ماسا هرادگان و الاستان ریاده ترار عمه مؤداساحت چون رور
 دس حساب مالیه متعالیه لگوک مردم و اس حساب مر اسکا حستمت ساد را
 همراه چهارده مادر مرحومه ویده نمودند ماسماع حادثه مرگ حبیب جان هرل و مدر
 کب حسرت می مالید و لی اختیار همی مالیه وقت بردتن این حاره طریقه نیاست
 و آستولی در ان شهر یا نمود صورت خیالی حساب تا هراده معصور هر کسی این طریقه
 می نمود و نقد و آن تصویر غیرت ماه میر درهای اشک حسرت بی احتیای
 سار می کرد و ده ماه و هشتام این حازه از خناره اول هم ریاده آماده گردید و

وتایخ وفات صاحب شاهزاده مرحوم حسین مرقوم است

که اردار افروز بود و ملاش	سکه شصت آل حبل مساو
مدیده دیده عالم ستالت	سود و همت و سلق و مروت
یس ارامی رر و راتقالت	درین کز بیم خاک و ماو
جهان شد تیره زانده و ملاش	لشد حضرت ارین عالم سفر کرد
عم دیگرست و تایخ سالت	راں یک عم غمتش چون دیگر افزو

صاحب شاهزاده مراد محمد حامد علی بهادر بعد از وفات عم محترم خود ملندن نازلی رسید
و زمانی به میر و سامانی در آنجا گذرانید آخر متقیان قدسوسی حضرت ماد شاه حمزه
و جهان حالت ماکامی و بی سرکامی از آنجا بازگشت چون درین سفر رسید و مر و پای
و دیاب حمله ستان و متوسلان آن جم غفیر و جماعت کثیر و سائر مسافر و
متدینه خلیله ریاده از ده لک رویه زر نقد حضرت ماد شاه حمزه صرف گردید و
سیر و تشریف آوردن حضرت ماد شاه حمزه از قلعه لک رویه بحمد و تمجید
و اعانت و آراستی و درستی دیگر انواع لوازم و ضروریات تصرف رسید
لحارال زمان تدبیر سلطنت مقدّمه مآتمام صورت زیست می پدید

که سرانجام چنین مقدمه شرک بدون صرف لگوک رویه دیگر چگونه
 مملکتیست این است سبب اول سکوت و صموت سادگان
 مکررستان تا این زمان از سعی و تدبیر مقدمه فاما سبب دوم
 که اصل سبب است بیانش اینکه حضرت ماد شاه حمزه معاد و آل محمد
 سرکار کیننی بدل فیض سرل چنان ابدیتید که چون جمله معرکه آرائی ها
 ببقایه سرکار کیننی بود حال که ملک بلا واسطه بجزه انتظام فیض نظام حضرت
 ملکه و عطیه شهنشاه بلند پایگاه درآمد آید و در صورت استعانه چشمت است
 خجسته صفات حضرت تست گیتی نیاه خود معدلت کوثر و حق بیوت
 است به بین معدلت و حق پس بدلیش تقدیر ادکف حویایمی دادار خود خواهد
 فرط اعتماد و اعتقاد حضرت پادشاه حمزه بر مزاجم و تفصیلات حضرت ملکه
 زیاده ازان است که تسبیح و بیانش توان سیر و این بود کیفیت شرف و کرامت
 و شرح حال مقام سلطنت که بسبب اقبال و اختصار گوشت گزار
 مستعان و الاست بار نموده آمد و در خاتمه همین بیان باب دوم
 این کتاب ختم گردید

برطانیه و دیگر احتیاج قلعه نشین داشتن حضرت با و تاه حماده ندیده این
 مهر سپهر دولت و اقبال را برای جلوه افروزی بحیم ماه و حلال مرض نمودن
 حواستند حضرت یا و تاه حماده بجز دریافت رضاسندی اعیان آندولت
 بلند صولت همچون ماهی که از حجاب سحاب بر آید از برج قلعه به میت الشرف
 سر لگانه خاص عظمت اختصاص جلوه افروز گشت و چون از انعام مدخل
 وارد و یا دمصارف لکوک روپیه که از روزگارتش در سلطنت تا این زمان
 هم در ضروریات خاصه و هم در کارروائیهای مقایسه سلطنت و مصارف
 سراسر ایران ولایت صرف گردیده تنگی و ریریاری رو بر رو ریاده تر
 می افروزد گرفتار و طینه معینه لک روپیه سیر از گورنمنٹ عالی درین وقت
 ساچار اختیار فرمود و از آنجا که مدون کامیابی تشریف بر می مدار اختلافت
 عظمتی بسند خاطر عاظم سدگان سکندرستان هرگز نبوده اند از این فرودگاه
 مقام کارڈون ریج کلمته را کام واکام تا حصول مرام بدار التیام برگزید
 ابالی گورنمنٹ عالی ایوان عالیستان فرودگاه سابق حضرت را ما دیگر دو تا
 قصر عالی به همین حوالی خرید نموده به بندگان سکندرستان اهدا فرمود

حسرت یا دستاه حماد و درین هرساله ایوان عالیشان که در وسط سائین و
 اعلاطه های کلاں واقع است طرح اقامت و مسکن استقامت انداخت
 و سحریدل اسباب تنبیه آلات و مروت و دیگر ساز و سامان تلایان تسلای
 سلطانی هرساله ایوان عالیشان را به تجل و جلال تمام برآر است و چون
 گنجائش جماعت و محقق و همراهیان و متوسلان درین ساله ایوان ممکن بود
 رای خرید و تعمیر دیگر قصور و ایوانات سکار گمان در دولت بلند دولت
 امر و مود و بهرین اتنامتی صفدر علی بام شخص کتیمیری را داد که آدم پس تیر
 و چالاک بود و حضور فیض محمود رسائی پیدا کرد و مورد الطاف و
 مرام حاصل گردید و کارهای خاصه تعمیر امیه عالییه و ترغیب و ترغیب بستانها
 و قصور و عفت و عظمت معمور بواسطه تقرب حاصل غراختصاص یافت
 چون ستاره اقبالش در آن وقت روزه ترقیات روزه دست در
 اندک مدتی آیینان عرت و افتخار و مرتبت و وقت دار مدار فرما حضرت
 مآد شاه حماده حاصل کرد که ظهور و فور حمت و عایت عایت محال
 خطاب لسان السلطان محمود الدوله متی محمد صمد علیخان بهادر گشت

و کمترین رمانی محیا حمله کلیات و حریات سرکار تاهی گردید و تا حد امکان
 متوسلان و منتبیلان خاص خود را بکتر کارجات و کارهای این سرکار
 دولت قرار برگذاشتت هر قدر در روه و او هر ولوت با و حساب و آفات
 نقره و طلا که همراه رکاب فیض انتساب آماه بود و اعلی اکثرش از دست
 همین محمودالدوله منتی محمد صفا رعلی خاں صرف می گردید و مبلغ یک رک روپیہ
 در شبیه حوری حضرت که ماه ماه از سرکار گورنٹ مالی میرسیا علاؤدین
 مصارف میداد و دایمہ سائر کار گزاران و محمودالدوله سرآستان را
 ریبہ منافع سی وحد قناعت و اکثرا اصلا تملک تمامی اموال میداد
 و بملکت راند و یار سال صرف کنانیدہ طرح سرعاز و متفرص پس کا
 دولت تدارت تاهی ادا میدادند و ضرورت و ملا ضرورت در هر سال
 و ماه ملکہ رور روز حضرت بادشاه جمجاہ را متفروض و دیون تر میشدند
 حیدیکہ از دیاد چنین قرضہ ہای میتار را روزمانار لود و شمار لغو و الفاس
 منتی صفا رعلی خاں در ہمین فکر و تہ سیر از دیاد و متافع میداد و سرآمد حضرت
 مادستہ جمجاہ راہ مراجم حسرواہ طالب علی داما دوش را پس از رحلت و

۴
 در روز و شب و در وقت
 سحر و شب و در وقت
 سحر و شب

و در سو فیض معرط طلب فرموده کهای آن ارجمان فرست مامور و سرور
 فرمودن خواست یکن چوں گوکب لعلش بگردش ادا رکونار فرست
 رارتادیس میاد حضرت کار سد مکر و دیده راه انکار و محالنت میود و آتو
 ماسرای سر صگو یان ارطاعت فی النعم و اولی الامر ایامی کلی نمود و آن آخر
 ماعتمادی میاد اکثری احسانات و اسما و ساحت حیرت و دعوی قرض
 چیل و دو ملک رویه نسبت سنگان بکت در تان عدلت بخت چها
 یرگه پیش کرد چون دست تدارک محکم عدالت ارسانی تا دامن خست
 بادشاه کوتاه اقاوه بود اطا اعنائمه دوران نالش بدریجه صاحب
 نواب گوزر خبرل بهادر در حضور بادشاه حمماه حاضر شد و حضور رسید
 حضرت بادشاه را فکر تقر وکیل و محتار متهم برای تکفل کار وائی متهم
 پیش آمد و از بیکه راقم بطور البیت مکنواری قدیم سرکار و دولت قرار
 متحقق بوده چه بعد دولت ممد و رنگ نشینی حضرت خلد نمرل
 نصیر الدین حیدر بادشاه و رماں گوزر می عالیجباب نواب گوزر خبرل
 لار و بنگ بهادر حیدر مملووی کریم حسین جان بهادر و عمده ساری سلطنت

در مارگورنری شرف امر از دستت حاکماری عهدی است سهارت آن
 سلطنت باغ و توکت مامور و لقب نائب سیمین شهر من المحمود و حیدر
 اباالی عالی دولت بلند دولت سلطنت علیه برطانیه نظر کمال حفظ
 سلطنت او ده قرون متر لقم ادران آوان پیش از پیش مرعی سید استند
 گویا آغاز نشو و نمای اغراز و و جات هم حضور حکام بلند مقام سلطنت علیه بر
 از بهان عهد جلیله خدمت خریله گردیده بود گوشت در ارا - بسا
 عهد های اجل و اغرازان از سر کار و الاتبار شرف اقتضایا قلم خدمت
 بادشاه حجه نظر بر حقوق خدمت و قد است این دیرینه نکو خوار و جان نشا
 سر کار خود فرموده همین منتسب خاص و متوسل با اخلاص را برای سر حاکم
 کار و بار برگزید و از راه لطف و کرم خدا و مدد تشریف حکم طلب
 بخواست هر چند زین بیشتر هم هنگام ورود و موکب اقبال در کلمه حکم طلب
 این سرایا ادب شرف نقاد بخشیده بود لیکن بوجه و عوائق بسیار
 در انوقت از راه مجبوری باریاب حضوری نشده بودم ایدون که بار
 دوم حکم طلبم از برگزیده پروری غرض صایافت فی الفور حاضر مارگا

مین کارگاه گردیدم و به هدایت زمانی بستدگان دارا درمان رحله
 مکومات صیرریا الطیر و ارسیدم و آنجا که سرانجام این مهم اتم کاری
 شترک بود و سعی و تدبیرش در محل سکونت یا مکان آس و قراره بکست
 کارروائی سائر مقامات و کالت خیلی تکمال بلکه قریب بحال می نمود حکم
 هدایت کشیم سدگان تنای طبع تقررا جلاس خود برای افکار و تدبیر مقادیر
 به یکی اما یوامات تنای انداختم و در حمله مقامات دیگر قطع نظر کرده بود
 خود را برای سرکبام همین مرام مخصوص و یا سده ساختم تا از قریب
 در مارتای سبولتی در کتب تحقیق حمله حالات و حل سائر اشکالات حاصل
 مائید و هر گام صرف بهت تحقیق حقیق هم پیچ انتظار می داشتاری خاطر فایده
 را خمراتد حضرت مادتهای مجامع و او و چین تعلیل حکم طلیل که تقدیر بدالطبع
 و رعایت شان به بر حال و دیت استمال خیر خواه بلااستثناء خود فرمود
 که بطور و دور رعایت تنای و کمال عواطف حضرت ظل آلای عسان توبه
 خود را از دیگر حمله تعلقات کمالی گستم و کمربست خود به سرخام احکام تنای
 رسته بهت و نه ساعت کامل هر روز تحقیق و استکشاف حالات

وصل و اوس و اشکالات همی کارا هم و مهم اتم مسر و و متخوف میامدم
 و هر نوبه وقت و اشکال مادر یافت و و اشکافت و قائل و حقائق این
 مقدس یتیم آمد در تمام عمر خودم گاهی بیج مقدس یتیم وقت و اشکال و اشکاف
 حال شده بود نام آرام و موزن و دلت و کمال ملکه حلا و احتضار حضرت شهریار
 ذمی و قار که لغو دریافت تر و و امتزاج این ناتوان زار قتل گنجینه آن زار بر
 مرید و بان را با دنی جنت کلید هدایت و امالی فکر و درایت سرکت و حقیقت
 ظلم می میاد و نکمر امان مدتها و دامن عدل و داد را میکش و تسلی و تعلیم و ارتقاء
 میض میاد و اماند آخر چون با فکر بسیار و روح و کاه و تنهای سجد و شمار و هدایت
 حلیله شهریار و تدابیر و مساعی خود را با بتارسانیدم حقائق و و قائل و مقدس یتیم
 شدن شروع گردید و به قراین صبح و تخمین صبح خود یکو در یستم که هر قدر
 ارتقاء و حسن و جواهرات و لو طهای بر میسری و غیره از دار السلطنت همراه رکا
 حضرت قدر قدرت آمده بود و دیگر هر قدر زرباب و مقرر میوه حوری از
 گورنشت اگر تری میو حصول میسید کارگذاران برینمه دولت سجد و وعد
 اختیار کلی یافته آنچه خواستند کرد و این حمله خزاین و اموال زیاد از حوصله

و هم و خیال را ملایم و محال متصرف مالکانه خود در آورد، محمود ال و له
 متی صدر علی حاشا یا دیگر هر سیکه درین سرکار دولت قرار عروج و هتیار
 یافت در حالت محتاجی محض آمد و رو رکی حیا و زمال بیسیر صاحب نقد
 اموال کثیر گردید پس اگر عس و تصرفات بیجا سحر این و اموال تناسلی میکرد
 این همه مقدرت و متول لکوک روپیه اذیتان هر کی را بدیگونه چگونه حاصل
 میکند همانا خزانه حضرت ماد شاه حمزه هر دم خالی میکرد و خانه خود و زیرایشان
 ریس یایه مرونی مایه فرار میداد و آخر سر کار تناسلی رازیرا رسامات فیصل
 لکوک رویه گردانیدند پس ای همه دیون و دگی حضرت ماد شاه حمزه سبانی
 بیست و دو غرضان آل سراب چیتنه آب نموده اند و اگر بخت خور
 مکریته تنو. این چیتنه سراب بر آں تشنه کامان وادی خود مرادی
 حقیقت چیتنه آب است که سیرانی کام مراد خود از آن یقینی است و اندو
 ایتان ما را در حضرت محیط کلی بود و سحر و کار و تدبیر را آوردن گوهرها
 مراد خود در صفا هر دم است و او را می نمودند و اندیشه ایتان تصویب
 این سه چیتنه خیالی را تا یاری رستخات قلم خستیار و اقتدار سوعی و با

داده ساطر و مرایای اصلی های افراد حساب مصنوع جهت مالیات و آرایش
 آن نوعی بیت حسیم انظار گیان براده که سادی لفظ غو همان سحر است
 تا قیق میتیه هم از نقل تا اصل فرقی می نماید و این حسیتمه سرب سیر حسیه آب
 منظر سیندگان نمی آید پس چنین سحر سامری را بر بعضای موتی گشت و شود
 و از چنین و مدینه حتی خر نه نقش مهر سلیمان و استن خیالی و در اد کار است چون
 حقیقت کلی این مقدمه در لوح و لم لوتوق تمام از تمام یادت و لوا مع آگاهی
 کماهی آن در ساحت خاطر لوحه نیکو تر یادت اول و تحقیق کینیت و است
 جمع و مدخل سحر کارشاهی که خود از دفتر این سحر کار اکتشاف کما میسی آن
 نیست که مردم و تفاسیل آن بسته حسیه از لکن و حسیه بدر حسیه دفتر ریزی و
 بواسطه بعضی مکنو ارا و واقف کاران سحر کارشاهی بدست آورده ام پس
 به ترتیب و فراهی حسامات بیت نموده محمودالدوله آنمائی و دیگر حاکم کارزاران
 سلطانی بر داخته پی حقیقت جمله محتاج و مصارف هم مردم هرگاه نماند
 حقائق و وقایق و صنوف غوامض و کیوف و ارسیدم کار گزاران دست
 بیت الانسانی سلطانی را تفریق و تحقیق جمله حسابات نقد و و انناس و عمارات

واسل . سودا آن مائیمات تایاں سرمدی تاکید رکما تم وجوده ترتیب و
 گردآوری کا مدار حثاث حوی مقدمه مصروف و متعوف گشته رحله تناس
 معروضات مدعی و مصامین و تخطیهای حسرت مادتا ه جمیاه لظرافه انما
 و کمزیرت بر تحریر مسامحات ضروریه چند پرسته کلی خود را سرگرم دم و تفسیر
 ساحت مساحت اول در توت اختیارات محمود الدوله بدلائل قویه و رایین
 علیه مباحته دوم در تحقیق معانی و تخطیهای تناسی و سانی ارتدادات حسرت
 غل انکی مباحته سوم در امات ایکه حسامات گردانیده محمود الدوله سیمیده
 و امیده شده است اسام و احکامی که دلائل توت مدعیات سدر ضایین
 مساحت بوده محمود الدوله لوساطت و اتفاق دیگر بعضی اهلکار و فی اختیاری
 وقت اردو فترت های یکسر در مساحت بود و اما بسیاری ازان بحکم و تدابیر هم سیم
 تا درین مسامحات رای اکثر مدعیات بکار آمد و لیس از تحریر مسامحات تناس
 رفتمای و صولی محمود الدوله خدمت فور کار مردم و همینکه جواب دعوی از طرف
 حضرت مادتا ه جمیاه دحل است و چهار گیر که گردید انکار و کوستن خود
 مقدمه ارا حلاس صدرایش اعلیٰ رود استمه ماحلاس مستر نفور صاحب جمع

صلح مذکور آوردیم بهنگام رویکاری سی و شش سوالات ارجاع و کلامی علی
 تجویر گردید تا از دوات حاصل بندگان معالی مطلب جواب هر یکی ازاں یر دارند
 مدعیان ماحای آل همه سوالات کوششهای وادان بجدی کار برده بودند
 که احدی بران اطلاع یافت و لافاه سوالات مصحح و محتمم مدینه کنیل سرکش
 صاحب اجبٹ بهادر فائز محصور بندگان اقدس و اعلی گردید پس آن
 تاهی و محاط مراتب آداب حضرت ظل آلمی احدی از و کلا و کوسلیان بگ
 رای عرض سوالات و جمع و متبحر حاضر حضور فیض محمود شدن توانست
 فقط صاحب اجبٹ بهادر و مولوی فتح علی مینشتی تال را که نوشتن جوابات
 حضرت سلطان سکندر تال هر روز حاضر حضور یور میگردد و بد فاما حضرت سلطان
 محاط بقلم مالح رقم را در آن تحریر و تطبیق احتیاجی لطیف هیچ محروم و بدیر سوده بلکه
 به نفس نفیس خود جوابها حمله سوالات تحریر میسر بود و بی تامل و اندیشه
 حل مسائل و نکالات سالکان و معترضان می نمود این جوابات تحریر جوابات
 در حضور فیض و حضرت قدر قدرت نه روز کامل شغف گردیده درین
 بهنگام اہتمام تحلیہ تمام سعایت مرعی و ملحوظ می آمد تا آنکه سوای منصرف الدو

متی سید محمد حسین خان سادر که تحصن دین و مہم و لیسق و یالاک و
 دولت خواہ ملا استقامت حضرت ظل القدر است دیگر احدی از ماریاں
 حاصل عرت احتیاط محضوری در محل احلاس حاصل حضرت تہر بارہی
 ہرگز جل و مارہنی یافت سبب محضوری مصرم الدولہ سادر ہم دران وقت
 آن بودہ کہ چوں جلسہ طولانی صحت تجلیہ معقہ می شد و صاحب احسن
 سادر و میر سستی شان از حاصل مزاج و عادات حضرت ظل القدر
 واقعیت و آگاہی بدستند را قم بطور حاضر ماتی یک تحصن بہت سوار و
 واقعکار برای حفظ و نگہداشت مراتب رحمت و حوت و دی فیض مزاج
 زندگان سکندر تان و مند و لبست بعض حوائج اتاقیہ و کار ہاے
 ضروریہ صاحب احسن بہادر واجب و لازم دیدہ مصرم الدولہ سادر
 را محضوری دران جلسہ خاص گریدہ بود سبحان اللہ و کلا و کوسلیا
 جانب مخالفت و قیقتہ از دقایق حکمت و تدبیر خود در تحریر رسوالات
 نگہداشتہ بود و ہر رسوالی ساد قائل و عواض بہرے معالطہ ہی و
 عاقل نسیری بایہان دستہ اما چون ذات فیض آیات حضرت

مجسم قتل و طمانت و مایه با فساد ایزد بیال است جواب هر سوالی
 است و استعجالاً نوعی حواله قلم فیض رقم میفرمود که سیدگان حیران
 میشدند و چنان معلوم میداد که گویا حضرت مدقالت و عواض و حکم و تدبیر
 و کلام و کونسلیان از اول بی برده جواب هر سوالی بعد تحقیق و تحقیق
 کونسلیان ماس خود محض و از سر فرموده بود و بحق اگر از کونسل کمال من
 هم بدان نوع سوالات دقیق متنی را انواع مغالطه دهی و عاقل فخری با
 ی رسیده و جواب ماسوا سهر کی ملا مملت تفکر و تدبیر و استه می تند
 ممکن نبود که راه سید از مغالطه های عقل فریب بهر جاناط میگرد و لیکس نامم
 بر کمال عقل حسد ادا دمسر و نکته ایجا و در هر فن یگان استاد که تفسیر
 توفیق ایزد و اجلال و تائید بخت و اقبال بهیج مقامی و درجه و درج
 مغالطه دبان نخورده و باین همه قدم اظهار و بیان را در هیچ با خبر برستی و
 درستی نه سیرده بعد طی این همه مراحل فویت بگرفتن اظهار متنی محمد طالب و اثر
 و مختار و ریشه محمود و الدوله آنجهانی رسیده و در روز کمال حاکم عدالت را
 استفسار و تحریک اظهارات ماسروده و دیگر گواها لائق و هم رد و قبح و تباهی

و مسطره ما و کلا و کوسلیاں گندہ تحت درین عرصہ بعدالت جملہ کار و بار
 دیگر کیسہ و دوا مد و هجوم و از دوا م تاتائی ان بعد سے می شد کہ نہیں
 اجتماع و از دوا م حق و حق مردم از ہر فرق و طبقہ برای تاتائی تقدیر
 دیگر گنتہ اتفاق افتادہ ماتہ از نصب جیمہ با و گرد آمدن فروشدگان
 انواع و اقسام خوردیہا کہ سبب کثرت مردم در حوالی ایوان عدالت
 رودادہ تو گوئی او ماتہ بود کہ سام مردم صرف برای سیر و تاتائی آن بہ
 ہر روز میرسیدند و ساعت دہ تا شام ہیکام گوناگون گلہای تاتائی
 میچیدند درین عرض مدت میا شہ و مسطرہ از طرفین و قیقہ از دقایق
 مامری ما و از کوسلیاں و و کلا سے طریق ان می بود کہ محسوس
 خود ما ہما اکس رکری اعلیٰ مدارج استدلال نہ نشاند حاصلہ مرام و قصد
 مدارج اختتام آن ہمہ رود قبح و بخت و تکرار را حاکمیں ہمیں بود کہ مدست
 ما سناد و دلائل و دستخطی خاص کراست اختصاص بدگان دارادہ
 اثبات انیمعی و نجو است کہ جملہ حساب و کتاب محمود والدولہ آنجہائی یس
 تحقیق و قیقہ و بنجیدن و ممیدن مریں بدستخط میص بطخست

دادہ سی اور
 تاتائی
 مسطرہ

گردیده است و قشلیکه بمحمودالدوله وصول میداد بطور قسط سی رای ادا
 بهین قرضه نمیده نمیده مقرر بود و جواب ماصواش از طرف رتبه
 اینکه حساب یک جز یا یک نروزه بمحکم بجاگاه دیده و نمیده شده است چون
 محمودالدوله بسرکار دولت دارتای محیط هر خر و کل بود و سرکار و کارخانه
 دخل و اختیار بطور مالکانه حاصل است خود او حساب دار بود و خود صاحب
 ذی استیاری از رعایت محیط گردیدن بهر خر و کل در جمله کارهای بزرگی و کلی
 بدخل و اختیار خود هر آنچه میخواست می نمود و از نیاجاست که بفرط حصول اختیار
 وقت در اقلب به لقب لسان السلطان گشته بود و غرض خود صاحب
 دستخط بود و خود کارخانه دار خود محاسب خود محاسب به هم خود حساب نگاه
 خود منستی خود و محر خود حاکم دفتر و ارباب خود دیوان خود و مختار خود و تاجر خود
 خریدار خود صاحب تحویل خود و فسر جمله اهل کاران طویل باجماع آن چالاک گیانه
 از کمال چالاک و بیباکی خود را بسرکار دولت قرار حضرت ظل الهی نمونه از
 مصداقات سلمه وحدت وجود ساخته بود و وزیر و کار ساز سپاسی تعلد
 خود هر چه میخواست می نمود آنچه از دستخط بافرین بقلم حاص فیض اختصاص

گردیده همه معتاد و اختیارش بود تا حاصل جوی سحت و تکرار از طرفین
 مائتای عایت رسید و سلسله ساخته و روکاری سمیع الوجوه تسم گرد
 حاکم عدالت حمله و قراستناد و دلائل مدخله طرفین در تملیه محض و تفکر
 تمام تر دیدل و همیدل آغاز نهاد و دو ماه کامل مصروف و متغوف بهمین
 مطالعه تحقیق و تبیح بود آخر حکم هماید حساب و کتاب صادر شد بود
 و آراجا که علمه مقرر و صی هر کارهای و کمین بسته بودن دیگر اکثر عیان
 قرصه رای استعانه و اثبات دیون خود با برندگان حضرت ظل الله
 از گرمی هگانه این نالت بس مشهور و این جمهور گردیده بود و چهارین تا
 حریطه محبت مائنه از طرف لارم الشرف جناب معالی القاب لار و لارنس
 بهادر و یسر لار و گور زخل همد نام نامی اعلی حضرت سپهر سلطنت
 مدین خلاصه مضمون مصلحت مشغون و رسید که بخلص ابلع شده است
 که آن رولق بخش سریتو کت آن فت رد دیون کثیر و افزون شده
 که ادالت از حیطه امکان سیر و نلت اگر بعرضه ستاده است نظام محاسن
 و ادای دین واجب خود بخوانند ساخت اول ماچ ۶۸ ۱۸ علیکو

کتسری از طرف گورنمنت برای انتظام این امر مقرر خواهد گردید بجهت هر
 روپیه مادمه ماه از زر میوه خوری وضع خواهد گردید تا بپور و دین محبت تا
 تردد و انتشار جدید با ولیای دولت حضرت مادمه شاه مجباه رونو
 و در میان قریبه صد و چهلین محبت نامه و تجویز مصلحت بگیست شاه که را
 انتظام مدام حمله دیون و حساب فنی لگوکت رویه مقرر گردیده بدیناخیلی سر
 گشتند و یقین داشتند که قرضه ادعایه ناجائزه نمایان اکنون خواه خوا
 واجب الا اذا گردیده و زمان وصول و حصول آن نیز قریب تر رسیده
 ایمنه خیالات و تمنی کامی با تاسع کرامت جمع حضرت با و شاه مجباه
 نیز رسانید و خاطر فیض مظاہر اعلی حضرت را اذان انتشار بر اقرار و
 و چه تردد و تفکر که رونه نموده را قلم آثم دران وقت غیر از تدبیر و تیر انجام
 مقدمه دایره دیگری کاری و خست تیار می بسر کار تشاری حاصل نمائست
 بلکه بیمار االی این سر کار دولتمدار هم محسوس نبود لیکن بدریاوت کمال
 و ملال حاسطه دریا مفاطر حضرت سخت سر سیمه و پریشان گردیده و
 بدون عرض و اطلاع پسندگان همایون با صاحب اجنبی بهادر

ملاقی شد. بگفتگو و مشاورت و چنین مجاله خاصه بر وقت حقیقت
 فی اصلی قرضه بجای مشهور و محسوب مالی خاطر صاحب ممدوح خست
 و صاحب ممدوح را برای عرض مراتب تشیی خاطر حضورندگان ارادها
 قسماست شایان بود و تأییدیه پیام محبت و اخلاص از تمام لشکری
 و دجوبیها مکرر از طرف صاحب ممدوح فرارسید و شعر مراتب لشکری و
 خاطر جمعی باندین مصمول طمانینت متحون گردید که حضرت اقدس و اعلی
 باطمینان خاطر خاطر حساب فنی الی کاران و کارگرداران خود فرمایند
 و مقصود گویند عالی چنین نموده است که بدون تدارک و تحقیق کامل
 ادای قرضه با بے مدعیان محدود و اطهار تیان نموده آید بعد از
 اینچنین تحسیریات بیجا حبیب ساد و حضرت ماد است که کفایت
 سام رستم آتم نافذ فرمود و نقل آن حکمائے کرامت تمام است
 نقل حکمائے کرامت رتبه ای اقصی و ادانی در مار دُر بار
 فلک امت دار سر کار با وقار و سائر اوقات کاران هر اصرار و دیار
 عموماً و بهتندگان و بیوپاریان و ماراریان شهر کلکتہ حصواً

کالتمس فی رابطة النهار ظاهر و آشکار است که حضور را درین شهر و دیار
 زمین از هیچگونه معامله داد و ستد از نقد و اجناس مامها جان بیویاری
 فی حین من الانیان نمانده و نیست و اصلا حضور مدیون یکس
 و قرض ندارد یک حرمه که امی مهاجن و تاجر و بیویاری نبودند و
 و هرگز احدی ازین فرقه که امی بتک و دلیل و دستخطی حضور
 و یا در بی و کلمات و روزنامه مام و صحیح مایه دولت و اقبال بر که امی
 نقد و جنس نیست و نخواهد بود و حضور به نفس نفیس گاهی از احدی اینها
 معامله بیع و شرا را بجز نداشته اند بلکه کسی را حضور خود بار نداشته اند
 لاجرم هرگونه ممنوعه از دیون و قرضه قلیل و کثیر با ندارند محال است
 که تنفسی از مهاجن و بیویاری درین خصوص سمدی و دلیل از دستخط
 و مهر حضور بنام خود پیش نماید البته معامله داد و ستد حضور و اجراء
 جمیع کار و بار از نقد و جنس با اباالی نوکار گذاران ملازم خود نموده است
 که بکم حضور و هم نخواهد بود با هرگونه کار و بار نموده اند و بینانده و غرض
 از نقد و جنس از سر کار حضور یافته اند و می یابند لیکن تا حال تحقیق و تفتیش

و انفصال حسامات اهلکاران و ملارماں خود فرموده ایم و وقتاً فوقتاً
 که درین خصوص متوجه و موکد تسلیم بعضی به لطافت بحیل در میانیدل حسا
 اعماص صحیح نموده اند و همین و حوده اریکه آرامی حتمت و اقبال و ساد و پیر
 جابه و طلال حناست القاب نائب السلطنت گوزر خزل سجاد
 دام تو کتبه راجیان مسموع شده که حضور بدیوں کثیر اند که ادایت از
 اسکاں زندگان سلطانی سیر و نشت حالانکه این جبر سراسر در رفع و عطا
 و محفوظ بود و از دیون بازار تمامی اهل بازار گواه و صاحب اجنت
 گوزر خزل سجاد آگاه اند اما آنچه معاملات فیما بین آنها و ملارماں و قسبل
 محاسبه داری و محاسبه منهی محل تنگ و تردد گردیده آن همه بوضع
 حسامات اهلکاران خود است لاجرم مرید یافت سلطانی و و قسبل
 خسروانی آن حیرانیت و فاکیت متعده اخذ است و افرای اعتبار را برای تقسیم
 و تحقیق و تحقیق و تسویه حسامات خاکی می و استقبال و حال متعلقه جمله اهلکار
 و ملارماں خود محاسب مقرر فرموده حکم محکم ترف و نقاد می یابد که مکمل
 دیاست و امانت و راستی حیا که سحیه رصیه او است بطر و اجبی و تحقیق و ثبوت

و فکر حقیق و دقیق جمله حسابات اهلکاران حضور از مال موجودات و تسان
گرفتن مفتودات و دیدن رسیدات و دریافتن دیگر حالات و
تحقیق قیمت و احی و محب اگر متن وصول نقد و حبس و تعیین مقدار
یا فتنی و غیر و احی و فاضلات و ماقیات و مراد و هر آنچه انسب و آ
مانند میسر نموده عرضه دارند که درین خصوص تصفیه اش و تجویز
و تحقیقش و تمییزش هر آئینه و هر گونه یسند و منظور حضور خواهد بود و دیگر
امور هم هر چه مستحسن دانسته باشند عرضه داشته باشند که اراان موجب
سعت سرکار مبادولت و قسالت گردیده باشد در بیابان تاکید داشته
حسب حکم معالی العجل آرند و احکام این کام باسع ارمه نمایند فقط
هرگاه این حکم نامه مرحمت و کرامت ختامه بنام این جاں نثار
عودیت شاعر عرا صدرا بختیاری فی الفور نقل آن نذر لیه بریه بیغام
عنایت ارسام روانه خدمت صاحب اجنت بهادر کنانیدم و از برای
تعمیل فرمان حلیل کمر همت بر تحقیق حقیق حسابات حمله و صوابان است
رسم بتم بدارین شما داشته تا را خوار کثرت مقروضی بندگان سکه دستان

قانونی مطر حطالت و حرمت زندگان دارا در آن تسمین تسبیح
 روح متدمات دیول حسرت سلطانی عدالت یاس دیوانی
 ماجلاس کونسل نواب مستطاب علی القاب وایسرای وگور زحل
 همداری گردید و چون اندرین حین ارمیاد مملکت شاه مست
 محبت مامنه محوزه اول صرف مدت سیار ماه ماقی ماده نود و حکم ضرورت
 تقاضای آن دامت که بهین حروقلیل زمان تصفیة جلیه حسابات لکوک پ
 کرده آید عملت و سرگرمی بسر انجام این مرام زیاده از حد و عدم نمود
 تا بهین مدت اقل تحقیق حقیق در محاسبه و مواحه سائر مدعیان دیوان
 راما نواح و جوه و دلائل از سر حیالات لاطائل باز گردانیدیم و بهریت
 مامنه با از دعاوی بیجا یک قسم از ان جمله کسان نویانیدیم آنانکه شستن
 بریت ناسه با تقاعد و اسکار نمودند و لا جرم حسب ارشاد فیض میادیندگان
 در تصفیة حسابات آنها صاحب احتیاط ساد در رایس ترکیب و معین خود
 کردم و کوتاهی فراوان کار بردم تا بعد از حد و استقاط بسیاری از حشو
 و رواید هر آنچه فیصله نمودم مقبول و بسط نظر بلند حضرت تهر یازدهمی قای

و آقای ما ارم گشت و الحمد لله ثم الحمد لله که مقارن الفصل و
 اتمام این جمله مقدمات و مهام متدرج و سرگ نالت و رتبه محمودالدوله
 حسب عوالتش و مرام بانجام رسید و مؤدای عرای و یحق الله الحق
 و بطل الباطل بحسن و حمی در دیده عمرت میان مله نصر حلوه گردید
 الله الحمد لله آنچه که خاطر می خواست

افضال بیال اینزد و اناراشکر گزارم و برین اقبال عد و مال حضرت
 بادشاه حجه ماه شهابی فراوان دارم که لواحق افضال و رتحات
 نوال او سبحانه بمن تائید محترمانه ذره بی نور و ضیاء الطرفه نور و صیا
 بنواخت و لطیف مارش کرم بر سر روانی قطره بی بهار آرومی گوهر بی بها
 مغرور و بهره مند ساخت نخل تناسل و طعم لحوای عرای من کل فاکتیه
 زو جان تمر کرم را دو کامیا سیاه داده مساعی جمیله هر روز و تبسم هم بحسب و معنی
 شاهی و هم بوالا دید سرکار دولت مداراگزینی مقبول و مستکور افتاده
 حضرت بادشاه حجه در جلدوی این خدمت اعطای منصب والا
 مدارا الهامی خاص نوع حطاب ستطاب وزیر السلطان نواب

سید محمد امیر علیخان سواد و طاعت متین سهامی نسبت و یک پایه
 مع اسب و فیل و سب و لوازم معموله وزارت و دوران عاقلنت
 عنوان تسمی عایت رعایت رقمزده دست خاص فیض اجتناس فرق
 انوار و تخت ارم را از حصیس خاک مایع افلاک رسانید و تهمین توانا
 مستطاب علی القاب لارڈ لارنس گورنر حمرل و الیسرا کے کتور ہندو
 لطررتو واحد و اتحادیکہ مامین سرکار و دولت متدار گورنمنٹ برطانیہ
 و دو دمان والا تان سلطنت علیہ اودیہ از قدیم الایام بر لوط و ضبط تمام
 مؤید و مستید است ازین کارگزاری خاص ماقصی عایت و حوت نمود
 گردید و بنایت خلعت گران متدیر یازده یارچہ مع سند نکو نامی
 مراتب مخز و است بارم را از ترے تا تر یا ملتد گردانید *
 تا اینجا کہ ذکر کرده شد کیفیت احمالی جهان یک ممتد شد شرک بود کہ ہشت
 طلب و تقریم بدر بارمین آتا حضرت اقدس و اعلی گردیدہ و سا
 بعد از تقریم تا ایدم دیگر ساختات بزرگ و محلات شرک سیتس آمد
 کہ سرخجام و بجا آوری ہر یکی سرمایہ مسافرت و نکو نامی با حاصل نمود

و گوهر مکتبای مسرت و رضای سرکار دولت مستشارتای ازته قمر
 هرید عابنواصی فکر و تدبیر سادست آوردم از انجمله است تقریر در
 برای تعلیم و تربیت شانزادگان و الاشان که بافضال این دیهال از
 سالها سال حاربت و تعلیم و تربیت شانزادگان و الاشان دران کما
 با همه توصیه و استقامت سر انجام می یابد و از انجمله است احادیث
 ملاقات حضرت ماد شاه جمجاه با نواب مستطاب معالی القاب گونر
 خزل و یسرای کتورهند که از زمان رونق افروزی حضرت مبارک
 کلمته تاجین پدید آمدن دخل خوشتیارم سرکار دولت قرارشاهی
 این رسم قدیم و شیوه صمیم یکسر ماند و ماند و الحمد لله که بحسن
 این همچیر آن باب فرامانده باز نگردید و از سر نو نوبت تجدید و استیلا
 دیرینه مرا هم محبت هر دو سرکار دولت قرار رسید و صورت باز شدن
 این در بسته جنین بطور پیوسته اولاحنا سر سیم و پیل صاحب
 لفتش گور حال که سابق بعدد ممبر کوسل نواب گونر خزل ساد
 سر فرزند بود قصد زیارت حضرت بادشاه جمجاه و مرود سیس ملاقات

حضرت مانواستقطاب لارڈ لارنس صاحب سہادر کورجسٹل
وولیسری ہند قرار و استقراریت و رور مقررہ ملاقات صاحب
احث سہادراد و صاحب مساح لواب استقطاب ممدوح برائے
استقبال خسرو ہایوں فال و اسید بد تعد رسیدن تان حضرت مانوا
حمایہ سرگردون حاص چہار اسید سوار گردید و این حیر خواہ حاص فدویت
اختصاص سیر ہمدان گردوں ہمراہ رکاب فیض انتساب سوار شد
و کس از مقرمان تباہی در خلف و دو کس در قدام مقام کوچ بکشتند
ہر گاہ سواری حضرت مایواں عالیشان گوزرمی متصل ریبہ حاص رسید
صاحب سکر تری اعظم مایک صاحب لواب استقطاب گورجسٹل سہا
تاریتہ ایواں استقبال خسرو ہایوں فال کردند و حضرت کیوان سرت
راما بہ تعظیم و تکریم اندر ول آن ایواں عالیشان بردید و از مالای سرت
خود نواب استقطاب ممدوح ادای رسم استقبال میماں مانو و طلال فرمود
و نفور صافحہ و معالقبہ کہ از سر کمال حوش موافقت و آتش دوستی
در کمرہ کلان ایواں احلاس قشر لب بردہ بر کر سیامی زرین مقابل یکدیگر

جلوس فرمودند چون نواب مستطاب لارڈ لارلس بهادر دور
 نیکو حرف میزد بآب گشتگوهای مراتب اطهار و محبت و ذوق و شوق
 از طرفین تا دیر مفتوح ماند و از آن مکالمه شیر و تکریر محبت و اتحاد آینه
 مسرت و احتیاطهای کامل بهر دو طرف حاصل گشت و وقت حضرت
 رسم سیاحت عطر و یان بعل آمد و صاحب اجنبی سادات و دولتمداران
 سلطانی و دیگر صاحبان نواب مستطاب تا قلعه فورٹ ولیم همراه گردید
 فیض انساب حضرت برسم ستائیت آمدند بعد دو روز نواب مستطاب
 گورنر خیرل بهادر قصد ملاقات باز دید حضرت فرمود ایوان عالیشان
 لورنزل را بکجایم نندگان سکندرشان خاصه از برای جلسه ملاقات نواب
 مستطاب ممدوح برآر استند و شانزادگان و الاشان تا ایل حضرت بوقت
 نمودند چنانکه سواری نواب مستطاب بمنزل مقصود رسید و اول این
 پیچیز تا گردون سواری حاضر آمده عالیجناب نواب مستطاب ممدوح
 را از گردون ورود آور و سپس خود حضرت با دوشاه جمجاه اقدام ستیقه
 محبت براه استقبال نواب همایون فال سود و مصافحه محبت و محبتی

مانواست سلطان سیالکتاب نمود و اندرون ایوان نورسرا حلای
 هر دویر سحر دولت و اقبال ماهمه سرو حلال و قوچ آما و لیس ار
 مکالمات و دستاره رسم اهای بار و حطرویاں مؤدی گشت و کشتیا
 میوه و غیره منظر محبت اتر میزبان عالیشان گذشت سرور و مودت این
 ملاقات نوعیکه سحاب مستطاب معالی اتاب و حضرت بادشاه مجاهد
 حاصل گردیده تشریف خارج ارحد تحریر و تشریف تیس جویں عهد گوری
 حاکم مستطاب لارڈ میوه سار رسید ملاقات حضرت مادشاه مجاهد
 مانواست سلطان لارڈ میوه سار هم همان طریقہ ایقہ ایاب و ذهاب
 از هر دو طرف لازم الشرف سعه ظهور آمد و از انجمله است که قطعه نو
 نواب گار محله صاحب قیامتی بنیاده هر ار رویه تعلب و تصرف بعضی ملارمان
 و رآه بود آن قطعه یکم شہ رباعی و تدیر خود از قصص و تصرف است
 بر آورده داخل خندانه خاصه زندگان سکندرشان کردم و از انجمله است
 که دست زندمرجع زندگان سکندرشان دزخراہ گورنٹ مکدام سبب
 ار عرصہ دوا رده سال معوض مانده لیا مسیا گردیده بود این پایب

سلسله خیرخواهی حضرت ظل الهی متانت دریافت و را تجلیل است
 تمامی العوآل متاع نهانخانه ذوق و جمل را سمرساین و حاضر حضور
 مادشاه حمزه گردانید و از انجمله است که کار گزاران سابق با وجود
 جاری مانند سلسله تقسیم خواه ماه به ماه یکماهه خواه حمله ملازمان متعلق
 حورده و روده بندگان حضرت را ناحق مقروض خیاباه هرار و سیه
 بابت خواه یک ماه و امی مود و همواره مدعی مانی مانند خواه یکماه
 می لود مداین خیر خواه ملا اشتباه ر حقیقت حال مطلع گردیده آن
 حرف دعوی غلط را بکذاک تحقیق حقیق بزد و د و حمله تصرف ناروا
 مدعیان را دفع مود و از انجمله است که مالتهای قرضه ریگمات
 معطیات اکثر داریالت میگردید و بهر زمان ریر ماری و بدنامی با
 ازان بطور رسید انتظام ادای آن همه دیون بسعی تدیر میگوید صورت
 نسبت و با حسن و حسی بان رفع حمله زیر ماری و بدنامی با بطور ریوست
 و از انجمله است که عماراتی که کار گزاران سابق ما وصف کردن
 لکوک رویه محض ناقص ب تعمیر کرده لودند و از سستی سا آهنمه عمارت با

مانند مدتی بکشته و اکثر قبایل را در تنهایی هم پیوسته بود
سائر عمارات تکشته را بکلمه سرو والا تار از سر و طیار کنایه می‌دهد
از آنجمله است که دستور قدیم رافقان و مطلقاً بودن محبت مامحات
عالی‌جواب نواب گور بخبرل بهادر تمام مامی نندگان سکندرستان
از چند سال موقوف شده بود و از جاری گردیده و نیز از طرف لازم الترف
علیا حضرت ملکه معطیه بالقابها نامه بنام مامی حضرت ماد تاجه ججه بعد از
قرون و از منتهی بعیده بریان مدار الهامی و کار گرداریم و از آنجمله است
که مقدمه مالتس ماتار الدحاح مدعی که اردویر گاه دائر عدالت بود و راقم
به تدارک و تدبیر آن ضمنتاً تدارک و تدبیر مقدمه شرک کوششهای نمود
بعد از تبوت دعوی ماتمام باهرام در پیوست و از آنجمله است
که ورامی مقدمه مذکوره دیگر اکثر مقدمات قرصه که قداوتش به تبوت
میرد در محکیمات اجبئی و گونیمئی بنام مامی حضرت دایر گردیده آفته
ماریان را نیز با قاتل تاهای و افسال الهی بهریت با و ادم و از آنجمله است
که حیوان اکثر نجات عظمت و عفت آیات حضرت درین وقت سن بلوغ

و رسیدند و سر انجام ازدواج هر یکی بدون زرع و معنی متصور بود و گونش
 عالی حسب تحریر را قم اتم توجیهی اندرین خصوص سدول دانت و در هر عقد
 ازدواج حکم اعطای سلفی معین جاری فرمود و ایدون وقت میت شدن
 هر یک تقریب آن زیر مقرر از سر کار دولت قرار گونش عالی مخصوص هر
 پادشاه مجاهد میرسد و صرف کار میرسد و غرض همچنین بهر سه کار شود
 که میت آمد ازین اقبال تساهی و نماید افضل الکی بناخن سبی و تدبیرش
 فی الفور بکتابت دم اینست شرح محل کار گذاریم درین سر کار میض آمار
 که بقاصای موقع ضرورت بطور آمد کی از بسیار و شتی ار حر و اوله اقامت گشته قوم گزیده
 و انشاء الله استعان تا زنده ام لطاق جان ستاری و کار گذاری بر بیان
 جان خودیت بر سببه خواهم دانت و تا دم و پسین خود دقیقه از دقایق
 خیر خواهی آقا و ولی نعم بوقتی از اوقات و حالتی از حالات نخواهم گذشت

نقل فرمان تفصیلات نشان بندگان سکنه نشان

اعلان حکم حکم بلاغت و فصاحت توام قصانتیم قدر علم دافع رنج و غم

علی
 می سارک ساران
 قضا و شش
 اول آقا و شش
 و غیره و شش
 صاحب و شش
 اصحاب و شش
 سکه و شش
 سکه و شش
 اول آقا و شش
 سکه و شش
 سکه و شش
 سکه و شش

قانع جسم الم دور دار و دو هم باعث لب و کرم خداں سار حشمت م
 لکر یکس عام جم سام مامی . فاکیتس حاس خیر اندیش ما اخلاص ستود صفا
 مجمع کمالات معر دار سخن سخندان هر گنجین سدا سر تر قیو اه غشیات سد
 ملا استباه استباه بوس ادا ب قصور جان یایهی مقدسه حیوش و
 مائ ظل الی سیت سلول بوت مادشاهی ریح مصتول معرکه و شس کاهی
 مرید مرتد پرست کار گذار سعادت سترت فرزند ارجمند دکن حک پیوند
 ممد و معاون آل قرا یوسفیه بدلائل و بر بایه قنذیل جرم منصوریه روتن کن
 و تیلای مصالح مراد صد ریه محافظان و حامدان شحاحیه هموزل زندقیه
 غازی دین و ملت محمدیه ناصر و نصیر طریق امجدیه خیر طلب دولت و احیایه
 اختصاص گرین موجد قوانین و اکین قمر الدین مهر مهرج رین بر اعتبار
 صاحب وقار خوش کردار بهرم شهریار وزیر السلطان فشی اسیر خان بها
 بی بهادر از آنجا که حق جل شانه و هم لواله سبب کائنات را با وصف یکانیت
 خویش به بیاد نظام امیا و مرسلان پس و پیش آفریده و ویده و فرودست
 خاص کبریا می ندیده چمنین شاهان پاکدم سلاطین چشم و بار و

جهان و همانیان را بوساطت و معیت و زرامی ریتدبیر و نسیحیان موقوفه
 گذاشته و خود آوازه نیکنامی متکاتره و تلذذ و رعیت و بلندی متوفیه
 رده شده حاصل کلام و خلاصه مرام آنکه در سالهای ماضی به سبب استیلا
 کارهای خانه سلطانی به هجوم تصادم و افکار و موهبه نندی شیاطین
 ناکرده کار بر سلیمان صادق الاقرار که عالم حالندگان خاقانی و اعدا
 قانی نگشته و قلوب و جبال عالم و عالمیان ازین باد سموم و صرصر هموم
 و نار آتش غموم پرسته اظهار من اشمس و الانعامن الامس کالتس فی
 طالع و الصاعقه من الفواد لاسعه اول طلسمانه و سرمدی و رسته منشی صفیه
 آنجهانی ثانی انبوه حسامداران و بی و گمانی ثالث اطلاع و خبر و حشا اثر
 مقرری کست نرسر کار حضور رافع اشتها را اجرای قانون حدید انگیزی بر
 اعلام هر نزدیک و دور خامش ظهور نالاش نه یک دو و مقام کوه شمله
 بلکه بست و هشت کس خیالی سادش و فور عبار و گرد مال بدل محبت
 گورننت اعنی سرکار عالی ساج خرابی در امور خانگی شاهی شامش کوگی
 و نالایقی کارندگان سابق ملازم ظل الهی احمد قدر و البته که بحسن بند آید

فراسیایند و سر انجام ازدواج هر یکی با و ن از روحی متصور بود که گورنت
عالی حسب تحریر اقام آتم توحی اما رین خصوص سدول دانت و در هر چند
ازدواج حکم اعطای سلفی معین جاری فرمود و ایدون وقت میت شدن
هر یک تقریب آن در مقرر از سر کار دولت قرار گورمنت عالی کنه حضرت
بادشاه مجاهد میرسد و صرف کار خیر میگردد و غرض بحدیدین بهر سه کار شوق
که میش آید ارمین اقبال تناهی و نمایند افضال الهی بناخن همی و تدبیرش
فی الفور یکشتا دم اینست شرح محل کار گذاریم درین سر کار فیص آمار
که بقضای موقع ضرورت بطور اندکی از بسیار روستی ار حر و از حواله قائم شدیم که
و انشاء الله استعان تاننده ام طاق جان شاری و کار گذاری بر بیان
جان خود هست بربسته خواهم دانت و تا دم و پسین خود دقیقه ارد قائل
حیر خواهی آقا و ولی اتم لوقتی از اوقات و حالتی از حالات سوا هم که هست

نقل فرمان تفضلات نشان بندگان سکندرشان

اعلان حکم مجملہ بلاغت و فصاحت تو اہم قصائد تھیں قدر علم و ادب و روح و جسم

موسس ارباب حکیم
اول آؤ ملک نام
کو یک ملک پادشاه
سکد ماں سب
انصاف میاں
عدالت دیار
و علم خاص عدالت
اول آؤ مگر دین
قسط اساتذہ
نعمی صدقہ ناز

قتل سم اند دور از سر و تیرانست لطف و کرم نه ان ساریست
 که روکن عام جم سام مای و کایتش ماس سیر مایتش با امارس نه تو پوشت
 ممع کما بات معر فارمن تمدان هرگز کبش ساسر ترقیه ادهتیت نه
 با استباد استا - بوس الواب قصور ماں یای قده نه بیوتش و
 مابطل التی سیک سلول هست باد تاپی نه ستول مرکز دشمن کاهی
 مزو مرتدیرست که گمار سعادت مرتت ورنه ارجیب دلسا گامو
 حمد و معاون آل قرا یوسیه مائل و بر بانیه قذیل حرم مسویه روش کن
 مستیله مساح مرار سده به محافظان و ناندان تجامیه زور و تیر آیه
 حارمی دین و ملت محمدیه ناصر و نصیر لریق امجیه غیر ظلمت و ملت و احدیه
 استانس گریں متوبه قوانین و آئین قمر الدین مهر مهرج رین یرا شمار
 صاحب وقار و قوت کدای چه تم سهرار وزیر السلطان نشی امیر خان بابا
 بی بهادر ارشخاک حق جل شانه هم لواله سب کائنات را با و صفت یگانگیت
 خویش - ید انتظام امیا و مرسلان میں ویتیا آفرید و دید و زور دست
 حاس کسریائی مدید و چمنین شان ان پاکه م و سالیس حیرت فرما

جهان و جهانیاں را بوساطت و معیت و ررامی برتدیر و نفعیجان مآلوقیر
 گداشته و خود آواز دهنیکنامی متکاثره و تلذذ رفعت و بلندی متلذذ
 رداشته حاصل کلام و خلاصه مرام آنکه در سالهای ماضی به سبب استر
 کارهای خانہ سلطانی چه هجوم تصادم و افکار و موجیه بندی شیاطین
 ماکرده کار بر سلیمان صادق الاقرار که عائد حال سنگان خاقانی و اعدا
 قافانی نگشته و قلوب و بانعالم و عالمیان ازین باد سموم و صرصر هجوم
 و نار آتش غموم پرسته اظهار من اشن و الاخفا من الامس کالتس فی
 طالع و الصاعقه من الفواد لامعه اول طلسمخانه و سرآمدی ورثه ننتی صفه
 آنهمانی تانی انبوه حسابداران و ہی و گمانی ثالث اطلاع و خبر و شت اثر
 مقرری کستند بر کار حضور رابع استهار اجرای قانون جدید انگریزی را
 اعلام هر نزدیک و دور خاش طهور نالش نه یک دو بمقام کوه سمله
 بلکه ببت و هشت کس خیالی سادس و نور غبار و گرد ملال بدل منبت
 گوشت اعنی سرکار عالی سابع خرابی در امور خانگی شاهی شانش کوی
 و نالایقی کارندگان سابق ملازم ظل الہی احمد قند و انتہ کہ بحسن تدبیر

ساد و مسوده تعلیه با حلی طبعی و دیگران موهمی که از تومی بختای تخریه کار
 سر لک استیده و حجاب حیرمی دریده و دود مدار لطمه تراب هدایت حاصل عالم بی
 و طرق سامی و راه رری بر اختصاص حورستی و اختر کلاهی و واهی لوار مات
 و سیدار معری سوم کلمات ماموت و چول سارق تب گرد و یوت گسته
 مثل ریگ بیامان از تقاطع سمات حقول وزیر و سلطان و انصاف عادل
 و حق تیروی حاکمان فروسته کلا و تله هر کچه سعی و کوستن فراوان
 درین مقدمات و ریر السطال ساد و عمل آورده قطره ازار مدار و رگی از گشتن
 همیشه سار سحاب می آید صد تحسین و آمرین تابا ت رای نوله ربایان و تابا
 حضرت ظل سبحانی و شهید بوشان لیل الدجاء تها فی و غمگساران خلیفه الرحمان
 سزا و ملاینا حرا و ضیا حاصرو ماس بحواب و بیداری حسین شاید لدا
 زمام کمیت قلم را در عرض ایا فتحنا لک فتحا مسیما معلوف ساحم و تهب کلک
 اطهار را حول انگاه همین آیه وافی هدایه که تایید فتح مقدمه معلومه است تیر تا تم
 این ایما و کایه از کتات کلام حد انبار فتح مقدمه و رته صدر انجمانی است
 موبدین التدریج هم انیم تاسید نیر دانی است پس لیل غامه ابرتا حناریان

و نیست همه سحر نمودم و توانای مطرب را از قول رنائی نیز ملوک سدای
 مصامیس از خیال خود برده دل رلودم و هم از طوطی و میاکی و جنگ
 نتر ز جنگ و زخم زدم و تا رطون و معانی را یوں فستهای شاهان گیاهی و سرجمه
 زدم و سحریات تکمیل نگاه و اهب اعطایا مع خیرات و سرات و درو یار
 بی حرص و آرا داد ساختم و قمار تادی و سار کادی از اینسان و طلیسان و
 زهره حینان حویث به قسم صورتی محبوب دلیست در سلوه گاه متا طه سیطر
 ساطع شد و ولم از حلی الوار الی برق قاطع شد به شش راسیر و در بر سلطان
 ساد و ساختم و از هیولایش به حیه ساختم کالوج ساختم حالامرا از کدیمی محترس
 گاهی دینی نیست گجان جسم دولتین مالیتین مگذازد این آن تغلیت
 آه آه راساک سیر دم و واه واه را محالیت مقرر نموده آسمان بهشتین بر دم

وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْكَلَامُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا تُصَلِّحُونَ

مسدوره نیز دهم شوال المکرم ۱۰۵۰ هجری مکتوبه قلم و عمارت سلطان العالم
 المشتهر به عالم الملقب به الوالد المصور الموسوم به واحد علی شاه اوده اس
 به اقر الما طلب به باد شاه عادل المرقوم قیصر زمان المعروف به سکر رجا

المسوع به ناصر الدین اصفیج محمد ولد امجد الله

نقل خط مشرّف بلواسٹن کا حسب سکرٹریزمنٹ

فارن ڈیپارٹمنٹ

متی صاحب متفق بسیار مہرمان دوستان سلامت تعزیر استیاق
ملاقات مسرت آیات مشہود خاطر محبت مطاہر میدارد کہ چون آن مہرمان
در انتظام امور حضرت مادتاہ اودہ و فور ساعی و محنت فہمہ تن صرف تو
و بہت ککار کردہ خدمتہای پسندیدہ تمام ترقیات و وظائف سرور
ظہور و برآوردہ اند و انہی موجب عایت رضا مندی و حرہندی صاحب
نواب مستطاب معالی القاب نائب السلطت و گورنر صرل سہادر دام قبالہ
گردیدہ لہذا حسب احکم و ایمای نواب صاحب ممدوح بمقابلہ این خدمت
رضختی از خلعت فاخرہ برای آن مہرمان تجویز و حرمت گستہ بہرہ رقیہ ہا
ست ارسال می نذیرد و نذر یغایں رقیہ و ادجین پاس سرگردار و ریادہ طرہ

المرقوم از خنوری ۹۹ ۱۸۷۸

باب چهارم متنبی ذکر برخی از کلام فیض نظام حضرت

قدرت درت سراسر کرامت و کلام ناستام

این شریک ده بیان چیمیز کوتاه سان با پاره

از انتخابات کلام بعضی اساتذہ بلند نام

بر خاطر خاطر سخن شناسان والا که و نکته زسان بلند لطفی و محتجب
که اگر چه جو آتش دلی را رقم آثم آن بود که اندک اندک نمونه های هر قسم کلام
فیض نظام حضرت را از تصایب حاص بلاغت اختصاص جریب
درین باب چهارم یکجا جمع سازم و از هر چینی تانی گلی بدست آورده نعر
گلدسته برای تاتاسی نظار گیان گلزار همیشه بهار سخن سپرد از ممتا دیده
بلند نظران را از ان گلدسته خلاصه صدمه هر سار قوت بصارتی بنفیر اید

مستام سانی دماغ را از ان عطر محمود معطر سازد و باغ رود گار تار و نسارتی
 ماسل آید مایه جوں از کثرت تسایب حسرت مایه انواع علوم و فنون ترتیب
 مزین حسین منتهمات فی جمع و تالیف کتابی ضخیم و مجلدی س مجسم مایه منتها
 و اقتدار هم خست و ستوار و خارج از خیر اختیار بود و مایه ارا را چپین خیال مایل
 مار مایه دماغی مایه لایک کله لایک کله صرف و سطر می جید ازان کلام
 میض نظام قیامت و اکتفا می و ررم الحق میس و تبرکی که برای سس مایه تمام
 خود ارجح کلام میس نظام حواسته بود و مایه حواست مدین دوسه حرف نیر که
 هما مایه حواست مایه حواست میس نظام حواسته بود و مایه حواست مدین دوسه حرف نیر که
 سطور و کلت و جالفر ارای لتوفیق لطرف استعاده از تقنیسات مایه
 میس احتیاط مایه لایک کافی و رتبه مایه وافی میس نظام

انتخاب از دیباچه کتاب مباحثه بین لیس و اسل

حمد حضرت باری عزاسمه

بنام خداوند جان آفرین

و از نده او چسب برین

بر آرنده کوه و صحرا و آب
 نصارت ده گلشن و جهان
 فلک سازن خرازمین ساز چرخ
 گران سازیت و لبند حجر
 نمایش دشت و سد و درمنیر
 بجلی کن زهره و شتری
 محبت ده قلب عاشق لبش
 سزاوار جسم زمین و زمان
 محمد حبیب از براس تو شد
 تو ارم خود یاد کردی و را
 بذات تو کس نیست حاکم و ترک
 کسی نیست خدات تو رد تو

در آرنده مافیه مشکاب
 عیان در نهان و نهان عیان
 سکوت و جوتی هم آواز چرخ
 میا کس رگ و بار شد
 صغای ده تار پود حیر
 تماشا ده روی خنک و تری
 زیاده کن جلب عاشق بعشق
 تو محبوب احمد شدی در جهان
 که محمود هر یک اداست تو شد
 محمدت ده احمد و مصطفی
 توئی خالق و حده لا ترکی
 همه حاتوئی هر چه خواست گو

در لغت حضرت سرور کائنات منقرض موجودات

صلوات الله علیه وسلم

سر و گشت نامی محمد کم
 رسول کریم و ستیع امم
 حبیب خدا باعت کاف لون
 سرتاج اقبال لطیف
 سرا و رعت گران یکجنت
 نبی کریم و رسول خدا
 رسالت مآب و سر پر خدین
 سر سبز نور اسرف ز نور
 مخاطب ملول لاک حبیل لبتین
 مختل نامی دل متسرکان
 یگانہ و تیراج منسرقی ز من
 حال سر و دو عالم ادیب

ساس که تعریف حیات کم
 حبیب رحمت تیر دی هم
 ترجم کمال نیک و بون
 تحبلی دو آیه اس
 مطلقا نمائے سرتاج و تخت
 و ربی بسا لعل و قیام
 ریحان صبح تبر عرش بریں
 زاکبیل و توریت و فرقان لؤلؤ
 سر سرسلان زمان و زمین
 مصفا کن گرو روی بتان
 رخ تیغ وحدت مبارکین
 خدا و نذر ص و سما و تخلیب

حایق مهای آں شاه دیں
 بی عاصیاں باعثِ معصرت
 جهان سایه از مهر الطاف او
 یم و قلم و نرویا و سحاب
 ندارم بعیر از توای دادرس
 همین ماعصیان بفرق هست
 تنی جیمی بد ه آں گد ر
 لساظم ر تحت سلیمان صفا
 ز قیصر فروں ساز قصر مرا
 بقبر و به بزنخ بر وزیرام
 اگر چه یم قابلِ قصه خلده
 به محشر بگمدا را یسان من
 چه باشد نه بخشی اگر شت خاک
 نموش خشت است دعا کارگر

بی امتق هست سرتش ریں
 خدایو جهاندا عیسم صفت
 بخلد ریں صیت الصاب او
 همه ار سر دست او فیصیاب
 نظر کن لفریاد ا جنت ورس
 سر سو و نسیان بفرق نیست
 تودحت و خلد بهرم مقرر
 سمانی یدم رشک مر جان منا
 نیاید رم گاه دست عونا
 شفاعت بکن ایست نیکام
 مگر جان نه تن مایل قصه خلده
 رود در کتا کت نه این جان من
 زیاده هوش نیست روحی فداک
 سوی هستی رخ نما کن نل

در منقبت حضرت امیر المومنین و تامل المشکرین علی

ابن ابی طالب علیہ السلام

تولای شیر خدا هست نور
 مصلی نمی ستاه دلدل سوار
 امیر ام شاه روحانیان
 متبک کس سدا سکس دی
 خلیفه رحمن سترخت و تاج
 حیاط طلسمان امین جان
 صندرم صنم کش میان سازوین
 جمال اسطالک و ماتراب
 دهن انگین مام بیوت دین
 گل گلشن غنومهنزیر

نیستیها است حور و قنبر
 بنام خدا حاجت که کردگار
 وزیر کرم آفتاب جهان
 جاندار اتعج سر سوری
 امیر سرب خسرو خوش مزاج
 برای درش مهر و سپاسگاه
 صفه نصر علی مر قصه راز دین
 زمین عرصگو در سوال جواب
 سراج انیسیر به سلین
 بی کتت مهید اطریه

حجتی هراست حبیب رسول
 حبیب دل در دندان کسب
 تقدیر معنی شرف بدین
 مرادات عالم را طاف او
 بتایت حیات گونه رود بر زمان
 امیر اعم ستارخ حاکمان
 خواب و بیداری می رویش
 بیم یک نفس غافل از یاد پاک

امام و وصی و حبیب رسول
 حکیم مریدان نفس و ستم
 منتخب سلطان دل موسی
 دنیا گنجید انصاف او
 که او هست ممدوح افلاکیان
 را فلاک اسید افلاکیان
 بوحدت مکررت بعیش و طرب
 ستم ستیغه حاص روحی و دراک

سوال نفس معراج جهانی برای حبیب یزدانی حاتم النبیین و
 اشرف المرسلین که حسب عقاید حقّه امامیه اتنا عشریه و هم در فرق اسلام
 ما همین حد غرضی محل و مقام حقایق و متحقق شده لاریب فی
 که آن حضرت از زمین مکه تا منزل قاف تو سین او اذنی رفت و همان
 شب بازگشت بلکه از بعض روایات استفا میشود که در آن مقدار از
 آمد و رفت فرمود که هنوز بهتر سارکتی گرم و بخیر در حرکت نموده است

و اما همه هر مقام را ارتقاات هشت و حجم خصوصیات تمام ملاحظه کرد پس
 درین مدت و زمان قلیل یا در یک تب وجود و وقوع حین حرکت
 فی نفسه چگونه ممکن الوقوع است و محال نیست چه قدرت الهی یا ظهور و تجربه
 رسالت یا هی متعلق بحال میباشد مثل اینکه تعلق گیر قدرت الهی یا معمود
 رسالت یا هی مایکه تترار روزنه سوزن بیرون آید بدون اینکه تترار روزنه
 یا روزنه زن زرگ هر یک مت امکان حین حرکت لیلی اعتقل سلیم مطلوب
 جواب **مقتل** محیی نامد که حین حرکت فی نفسه ممکن و در بعض اجسام ممکن است
 ثبات است پس وجود آن در همه اجسام بقدرت الهی ممکن خواهد بود و
 ثبات تدره سحای خود که جمله اجسام در حقیقت جسمیت خود متماثل همدگر اند
 پس ما اولاً درین مقام ثبات میکنم حوار وقوع حین حرکت در عالم کون
 برای اجسام و نقل مینمایم بعضی ارا دلایل را که در تفسیر کسیر مرقوم است تا
 احدی از عقلاهی حکما را یاره خرت سلیم امکان باشد هر چه بعضی ازان
 دلایل متعلق لعلوم طبیعی است مگر اقم آن را با حیثان بیان سلیم و سهل در
 می نگارم که انتاء الله تعالی عام هم و قریب الهموم جمع قسم مردم است

دلیل اول اینکه فلک عظم که مافوق جملة افلاک است حکم خالق
لبورت آسیا میگرد و در یک شب و روز یعنی است و است
که است پاس میتو و یک دوره تمام میکند این ظاهر است که در
چهار ساعت مسافت ششم حصه و مازة قطع خواهد کرد و از علم است
بدلیل و زبان ثابت گشت که ششم حصه دوره اش تقریباً بر است
مابعدی که از مرکز ارض تا فلک عظم باشد پس اگر جسمی از اجسام ارضی
زمین بسوی آسمان حرکت کند و حرکتش در سرعت هر آینه برابر حرکت
فلک عظم باشد آن جسم در چهار ساعت البته فلک عظم تواند رسید
فتم دلیل حایا منصفان الفضا ثابت ماندن دو دهنده یک در شان

او حق عز و جل فرموده باشد **لَوْ لَأَكُنْ لَمَّا خَلَقْتُ الْأَفْلاكَ**
یعنی اگر نمودی تو ای محمد صلی الله علیه و آله خلق فرمودی تو منظور میشود
بیدار نمیکردم افلاک را اگر چنین کسی عظیم الترتیب که شرف المثلین است
در یک شب معراج سیر و حرکت مثل فلک عظم نماید چه طور میتواند
و بعید و محال و متمتع خواهد گردید و لعل دو دهنده که قرص آفتاب که

حسب تحقیقات حقیق ارباب علوم همیست از کوه زمین هفت کت حصه
 را بدو بزرگ است و این معنی در علم همیست تا است کرده اند و ما شاهد
 میکنم هر صح که همیکه یک خرو قرص آفتاب نمایان است در باندک زمان
 تمام قرص آن از افق رمی آید و بلبت دیگر و دلیس بینید که سرعت
 حرکت آفتاب بکجا اجماع که ما این همه رنگی و کلانی جسم طالع و نمایان
 در چند لحظات و آفات بعد تمام شدن این دلیل تانی میگوئیم
 کالشمس فی السهار واضح و آشکار است که وجود چنین حرکتی مستغنی
 و محال نیست و نور محمدی صلی الله علیه و آله که تشرهای او بر آفتاب
 چه بر تمامه مکومات عالم مانند نور به تواتر حق طور ثابت است پس چگونه
 چنین سیر و حرکت آنحضرت صلی الله علیه و آله ما این حید غیصری یعنی
 رفتن از زمین مکه تا فلک عظیم و یک تب خلافت عقل و سبب
 عن الفهم تواند بود دلیل ثابت اینکه اکثر ارباب بل و خل قابل اندکیم
 جهانی بودن وجود ابلیس و مسلم شده است اینکه از شرق تا غرب
 یک ساعت میرود بنابر القار و ساوس در قلوب بنی آدم پس هرگاه

چنین حرکت برای ایلیم سلم شود پس دای عقلی که در تسلیم آن
 متامل شود جهت بهترین خلق خدا و فضیلتترین رسل و انبیاء مخفی نمائند
 بعد بیان این دلائل شلالتی بعقل سلیم خود را قلم می نگار و در جواب نفس
 میدهد باینکه او تعالی شان در وقت طلب و مودن حبیب خود
 به عراج آسمانی و رسانیدنش به عرش برین و مشرف گردانیدنش
 بقرب خویشتن اگر عالم را از جمیع تغییرات و تصرفات تا مدت ایاب
 و فیاب اوساکن و معطل فرموده باشد و در انظار خلایق و کمالات عالم
 هیچ تغییری و نقصی ظاهر و وضوح نرسانیده باشد چنانچه
 تا زمان خوابیدن اصحاب گفت که مدت صد سال کما بیش در
 دره کوه خواب دنیا هیچگونه تغییری و نقصی در حال آنها
 بوقوع نیامد اگر بهرین قیاس درین مدت اسرای حبیب یردانی
 به عراج آسمانی تغییری و نقصی در جمیع احوال خلایق و انواع
 زمان و زمانیان و گردش و انقلاب سیح و ستارگان بوقوع نیامد
 چگونه عقل عاقل از تجویز آن انکار و ابا تواند کرد و هم از نیجاست که در اسکا

این مسکوح اب سیمال و حاطرم گذشته که شاید وقوع معراج در یک
 قدر بوده باشد مگر چون برین معنی و لیلی نقل بهم ضروری بود در کتب سید
 نقص و تلاتس گردید تا این که در حدیقه سلطانیه تصنیف عایتی مکان
 سید العلماء اعلی القدر مقامه در حدیث موت تمام بحسب معراج دیدم
 که از بعض روایات وقوع معراج در شب است در تاس می نمایند
 و این ظاهر که از سوره قدر ستر لودول لیل القدر از هر اربعه پدید است
 پس ثابت می شود که زمانه هر اربعه و در برای حساب حضرت رتباط
 منقصی است و سکون و قرار زمان و زمانیا از تغییر و انصراف و
 تعطل است و جزا گردید و این سیر کی از مجننه خیر الانبیا باید تمرد
 و ت معراج بهتر از هر اربعه است

انتخاب از قضایای بسیار که تصنیف میشت
 حضرت اقدس و اعلی در مدح علی علیه السلام

چون شود حمد خداوند جان رس پیا
 ای خدایت ختم گشته زمین و آسمان

بعد از آنست که گشته بر من صحن
 رناید و دست یک تنه از کلاک سن
 مطلع درو او درم بیان اید و ستان
 مالک بلخ حیرت کم رفیع
 مطلع مهر فلک دشمن کس صباح دین
 خویش احمد زوج رهبر انوار حسن تیر جدا
 عالم علم قضا و مالک روستا
 مرجع حسن و بلال مکه و صحرا و ملک
 باسع ادیان مطلق حاکم حکم لطیف
 ان نعم احمد و سرتین تحت پاک
 قلم خود و سخا در یامی ز خا عطا
 آسمان علم و بهت آفتاب یریا
 در شجاعت و سخاوت در تانت یکتا
 همصنیر مصطفی و حالتین مرصفا

کرده حصه قمر بر آسمان شاه جهان
 گر هم حیدر هم این لسان این بان
 اری قیظیم خم تند آسمان تسل کمان
 معنی تبرع صد قاصی بهر انس و جان
 حامی دین و عالم شایع دیں جهان
 ذوالقادر و زبان معرکه پستان
 مخزن اسرار دنیا مع سیر و جوان
 معدن علم و حیا و سهر احمد ار دان
 نکتہ سخن و مکتہ فهم و مکتہ دین
 تاجدار قنات نجیب و حاکم و شاه جهان
 تاجدار لافش روستا کن نام جهان
 گوکب آبا فتحنا ساطع نور جهان
 یادگار مصطفی در رزم یوں تیران
 طلوعی تیرین لسان بلبل نوستان

قاطع ماروتی حرلی و مرتبه حاکم
چون سواد جهان این مرد اختر یادگار

سده سار و جهان کن رتبه تاج و تاج
لافتی الله علی لاسیت الله اوله عتقا

رساله نافع تصنیف مینف بندگان قیصرشان موم

به نضاح خسته

سرد و قراتاسی جهان نظم و نسق کون و مکان و تیر نیست که یک شاره
باحت ایسا و نی جان و خلقت انسان گردیده بساط ارض را چون
سباط سلیمان میباید نموده معبودیت که نندگان را سالک ملک
محیط و مروده مقتویست که کاشانه هجر را بکلیه وصل بسط
استادیت که طعل منیه را چمنستان وحدانیت از لطمه گل بر دانه
تعمیقیت که بجا عنایات و الطاف را در ریگستان تیره لبان
چون اسرار حبال لباس روانیت پوشانیده صرافیت که زر گل را
بخزالتج را رمک قابلیت جو ستاییده ادیمیت که نامان مکتب صلا
را خلعت دکا داده طریقت که لطیفه سخنان انجمن گیتی را نو صدق و صفا

داده و تحفه درود نامحدود و پیشکش ختم الرسل بسط باغ گل تشریف آلا
 گوهر روح سخا کان سوت در دریا می رسالت معجز بیان سیف زبان
 بادی راه بدان عند کیب گاشن ایمان واقف اسرار حق محسوب
 لم یزلی خاتم النبیین ناسخ ادیان و سنن حمله مرسلین محمد مصطفیٰ صلی الله
 علیه و آله و سلم باد نوبت وصی مختار کارخانه قضا و قدر و ریز خیر است
 جانتین مصطفیٰ و لی محمد اعنی حضرت علی مرتضیٰ شیر خدا ابن عم رسول هر دو
 لازم است اعتقاد است شیر کیه در نیتان جلالت سنگ استینش سرعاندان
 رابی کشش ذوالفقار طلع نمودی شاهنشاهی که تحت طاق کسری را
 یک چو تیر مژگان خلع فرمودی علیه اسلام و آل الف تحیه
 و السلام بر اولاد امجدت تا قایم آل محمد با دعای محمد جامع دست
 ایمان یاد داری اما بعد رسیده خاکسار بقید ارتقای اهل عالم
 علی ابن الاحب ملقب بسلطان عالم شاه اوده المتخلص به
 تراب اقدام مومنین خاک راه صاحبان یقین بهر آنچه در عالم یاس
 و قید و بهراس که از شومی بخت نارسیده بجای سنیاهی آب دیده و سر

در وسط سقاری و حالت آه و راری که لیب و ششان باد یعنی در
 ردا و فرگستان که موسوم قلعه فورث و لیم کلمه است هر
 تحه که برای مبتدیان نرو خود است لی تکلف از لوک حاشه خسته
 امید از طالبا این فن سارک خیانت که عیوب رستم الحروب
 را از طاعت اصلاح بیست و رتارک این نو داماد سخن حیثه نیت
 مدوزاند و القاد استعان و این را مستقیم فیاض بود
 نصلح خست کرام منادم فضل اول در آدابی که خردان
 را از بزرگان مایه فضل دوم در آداب مجلس طالبان فضل سوم
 در تادیب زن و فرزندان فضل چهارم در آداب تخیل
 همصحبان فضل اول در آدابیکه خردان را از بزرگان باید
 اول صورت آفرین خردان را از برای جیس اسیده که بزرگان
 از آمان میسند تنوند چاکه اگر خردان نبودندی نشان زرگی بک
 معلوم نیست پس خردان را مایه که از بزرگان کمتر شده است
 تا حشمت ایشان غریز تر شود و چون ذات او تعالی از همه بزرگتر است

حدیثی است که خود هم جاری فرموده سبحان الله الحمد له انما می باید که وقت
 ملاقات خردی از بزرگ سبقت بسلام نماید بحسب سن افتاء الله تعالى
 چه عوش باشد که شخصی و مجلس بزرگان رفته بی سلام ننشاید و شخصی دیگر
 آمده بالای این سلام نماید خالی از کراهت نیست والله اعلم دوم
 اگر جامه کتیف داشته باشد و در ترنشینند چرا که در مذہب بزرگان
 خردان را تعلیم میکنند و بیشک حائز حرک آلوده موجب تبذیر خواهد شد
 سوم بی باید که خردی و برومی بزرگ کلمه عمره و عتوه لب بیاورد
 چرا که موجب توہین اوست و بر برگی که سامع آن کلام خواهد بود عار
 بیت الادبیت او صحت خواهد ساخت چهارم لب بلب و دوش و
 ازدندان گزیدن مانع کلام روزمره خواهد بود و موجب انگشت نمائی
 بزرگ است و اگر ارجحین حالت بر خود چپ و اظهار تشکوه و شکایت
 نماید عجب نیست خبسم بی محابه مدخانه بزرگ مرو که او را از تو باکی نیست
 مگر ترا از وی احتیاجی فصل دوم در آداب مجلس شایان تباحث و مقنا
 قدر سلسله حاکمان را بر سر درخت عدل و داد منوط و مرطوب نموده و آنها

را برای عدالت آوریده مالک الرقاب الامم گردانیده که تتمه ارسیت
 حویث رعایان استکارا گردد اللهم خطنا اول ما یدیکه چون مدرار تا با
 روم ویم را میدوایید بریم متهم دستما باشد و احتیاط نماید که ایشان
 را احوال ماسی و حال او آگاه بی یاسد چرا که اگر چنین باشد روزی رسد
 روکاری هم متر است دوم اینها ماحاط بودن اسب و اولی و این
 فرقه ماسی ماحاط می نماید سوم در لته تراب حد الامکان بالایا ساحت
 مکن چهارم دخل و مقدمات مالی و ملکی و دیوانی ایشان مد که روزی
 لشکره گرفتار خواهی شد خیم برل اینها نگاه مکن اگر چه حور هم باشد
 چرا که بی تصور هم دخل جیلان خواهد کرد و بار تا مدت العمر مهران نخواهد
 ستتم در احکام ایشان تا مل حاضر مدار که این طالع است ماسی حکم خود
 میباید و در دستان چون رمان در دهان چشم هرگز پیش این نیست
 دروغ را کار مکن که بعد تحقیقات سزاوار عقوبت خواهی شد مصر
 لمولف ای یسر روحان زن این فصل سوم و تا دیب نان و زن
 آوریدگار عالم زنان و فرزندان را مثل رگ و مار ساخته هر تجری که برگ و بار

خود بدو از دبیح و حریتم حلالق مغز و خوشتر خواهد شد و رود با تنده که
 از یخ و بن کندیده شود اول زنان و پسران را چنان تعلیم نماید که بعد
 از ویرجاده اتس استقیم باشد دوم فکر قوت زماں و مردان بر فکر
 معیشت خویش مقدم دارد سوم پیتن و مردان زماں را زیاده بکاهد
 که هشت ابتری و بر مادی و بدو صعی سمان است چهارم زماں را
 مساوی احوال دارد و فرزندان را مثل دیگر فرزندان ماست که اذن یا
 فرزند یکی را بنوازد و دیگری را حقیر تمامد که موجب حانه بر مادی و صحت
 و تنی است پنجم فرزندان را نگذارد که از کس هنر خالی باشد و
 بهر کدام هر که را عیب باشد از تحصیلت منع نماید چنانچه اگر آن مردان هر
 مرد را زیور است تمام را اقوال و افعال زنان گاهی اعتبار نموده باشد
 این گنبد که در این فصل چپ ارم در آداب تجلیه با
 هم صحبتان و درین فصل بیج تجلیه میباشد اول تجلیه با زنان و دوم تجلیه
 با و شایان سوم خلوت با پسران چهارم تجلیه با پسران پنجم تجلیه
 با دوستان تجلیه زنان خلوتی عجیب است و در آن پنج فن است

من اول خود را می‌توبو نماید من دوم تا که تیده ماتید من سوم چار
 یک و یکا کیره بوده باشد من چهارم از غنای مالی ماتید من پنجم
 نوبی و این صاف ماتید و هیچ هر در تخیلیه ما و تا با این ریاست همراه
 کلام خود را مقدم بر کلام شاه نماید هر دوم موافق مصالح تیاره کلام نماید
 هر سوم ذکر کلماتی است که در و جج او را نیارد و هر چهارم قصه
 ظلم و سیاست صورتش بخواند و هر پنجم در سعی نمودن احدی اگر چه در
 هم باشد اعتراض و احب داند و چهارم تعلیم در خلوت یسران نماید تعلیم اول
 در دست دکتته ماتید تعلیم دوم در آداب آموزایدن تنذیری نماید
 تعلیم سوم اگر فرصت چهار یا سه پسر اند محبت یکسان دارد و تعلیم چهارم
 آنها را بر و مکرار و پنج قاعده در خلوت پدیدان باید قاعده اول آنچه
 نصیحت تنو و حاسوت است قاعده دوم جواب بکار مختصر و ج
 قاعده سوم حتی الوبح از مصالح یدری انکار سازد قاعده چهارم حسن
 خود را پدیدان نماید قاعده پنجم صبری از یدر در خانه یوتیده نداشتن
 سواي کلام و تخیلیه بازن خود و بهمت طریقه در خلوت و در میان باید

طریقہ اول آنکہ طبیعت خود را از جانب دست صاف و تماشای طریقہ دوم
تا وقتیکہ دوست تکلم باشد و بعد دیگر کار نکند طریقہ سوم عین بر عین
نماند طریقہ چهارم مال خود را از دوست در طاوت عزیزین نماید طریقہ
پنجم اگر دوست صادق الولا است برگشتہ او اعتماد نماید و الا فلا طریقہ ششم
مکتبہ عینی در وقت تکلم نماید طریقہ ہفتم گفتگوی بیانی بسیار
کہ موجب شرم و غضب دوست باشد

منتخب از کتاب الاجواب موسوم بشقنایہ مبارک

تصنیف بنیف بندگان اقدس و اصلی در مدح عشق

کرون یسے چہ زبہ نگاریم
پس از حمد نعت محمد کروں
وہ آہستہ جو محبوب اللہ کروں
اگر حقیق ہو تانہ سلووب حق

حیرت پذیر و حضور پریم
تتا جوالی آل احمد کروں
وہ حق ہے تو حق و س آگاہ کروں
تو ہووے تے ہمیر مجبوب حق

دکھاتا نہ جلوہ حسنِ قدیم
 عرصِ ماجرے ہیں عجب عشق کے
 نہیں اس سے خالی کوئی دھیات
 کہیں شمعِ حور تیدا کا نورِ خُ
 سرتک مکھ میں ہر یہ سینہ میں داغ
 کہیں د اہِ حرمِ گل سے یہ
 حویلی کی زلفِ گرگبیہ ہر
 ترریہ و حنا طرکس ہر کبھی
 ہاں رنگا سکا ہر ہر رنگ میں
 کہیں سنگِ مین تو ترارہ ہوا
 کبھی مردِ مکِ حشیمِ مظلوت میں
 جو آنکھوں میں پونچھا تو جامہ ہوا
 کبھی گیسوِ موجبِ آب ہر
 کبھی تیرِ حرمِ کاشانہ ہوا

نہ تھے کبھی طورِ حشیمِ کلیم
 یہ عمرے کرتے ہیں سستِ عشق کے
 یہ ہر جان ہر دروہ کاشات
 کہیں تہِ سلسلہ متعلِ طور ہے
 حین میں ہر گل آہس میں حیات
 کہیں رقی آوارِ مہل ہر یہ
 تو بھیر پائے محلوں کی ریحہ ہر
 دم تیشہ کو بہن ہے کبھی
 صدف میں گہر لعل ہر سنگ میں
 فلک پر حویو سچا ستارہ ہوا
 کبھی آئینہ رومِ محبوب میں
 سیامان میں آیا تو آہو ہوا
 کبھی گردِ تہِ حشیمِ گرداب ہر
 کبھی رلفِ شاہدینِ ستارہ ہوا

سرخ رونق ہر مکان شوق ہر	سین شوق ہر آسمان عشق ہر
ہر اک بوستان میں یہی تجھ	ہر اک نخل میں یہی تازہ مہر
سوانح بہت جسکی تفسیر ہر	وہ اس میں سے جاتی گئی

بیان حالِ ایش محل از تیار می روشنی و قص و غیرہ

نیا ساقیا آج سامان ہو	وہ محوئے شرابون کی جاں ہو
دل دے تیرے لیے ہوں حو طرف	مکر صرف آما میں امین صرف
بہار آئی کا فکر ہر دیوان ہر	عجب تو بھی سید عالم ہر
مئی مابِ حم میں کمر تک میں	بہار آئی سریرِ جبر تک میں
سبو ہوں مئے اور ساغر مئے	کہ آتے ہیں یاں ماہِ یگر مئے
قبحِ نوتس ہرست تیرین رہاں	موا چاہتے ہیں ترے میہاں
خبر تجھ کو امی میروت نہیں	ابھی تک تجھے فکرِ دھوت نہیں
نہ شرمندگی میتیں احباب کھینچ	مئے طرف لا ما وہ ناب کھینچ
یہ الصاف کرتا ہوں تیرے سیر	اگر صاف دینا او بھینچ سکو درد

حوہوں ایک عجبیہ بھی کامیاب
 ہوا نصیب بہ ماہِ تنعمان تمام
 ہوئی قصرِ حاقاں میں مجلسِ کی و ب
 عجب قصرِ عالی لطافتِ سرت
 سرا سرِ تنہا سیر استہ صحنِ قصر
 صفا تو اماں صحنِ دستورِ خلد
 وہ آئینہ حکو طبعِ باج وے
 یہ لہرِ صدق و صفا ہر روت
 روتش کے کنارے وہ گلبنِ عیاں
 وہ بھلی ہوئی لوی گلابی باغ
 ہو گل تھا وہ تھا حصر و تاب
 ہوئی ریب ہر لطافتِ سرت
 محبِ زیبا و سکی تحتِ قرق
 دھری تھیں جو گردِ او سکے فر گیا

کمون قصہ گزرم ہاآت و تاب
 وہ تھا روزِ مولود ستارہ امام
 خطیا بیانِ یقین ہر سببِ لہر
 بعینہ وہ گلزارِ باغِ بہشت
 عجب باغِ آراستہ صحنِ قصر
 دلِ عارف و سیدِ نورِ ط
 حویا ہے سکندر بھی نہ کیجیے
 معالے کیا حکو خود پرورش
 کہ جو دہل اویر تھی جو رہ خان
 کہ جس سے معطر ہر اسرار
 کمرستہ گلچین سے تھے حد تک
 کہ تیرین وہ چشمہ تھا ہر شست
 کہ تھا حیرتِ بین تسلیمِ عرق
 چراغاںِ بین آبِ بقا تھا میاں

عجب نہر جسکے کنارے ہے جباب
کنول نصرت تہتے کے تجھے بجا
کنول جٹ ہر ایک روستن بھو
درستان نہ تھی ہر جگہ ایک تنہ
عیان ہر طرف جلوہ طور تھا
اکرون رہتی نرم کی گریان
وہ ورت سقر لاسطے تازہ تر
کما جسکو حاصل لطف ارا ہوا
معا کا ہر آئینہ یہاں تھا
حسین دیکھتے تھے جو اونہیں جا
مگر ساتھ اس کے یہ آتا تھا دھیان
جو کیسا ہر تو ذات پروردگار
کہیں جیپ دیوار پر پیاخ چار
یہ حیران ہوئے زیب دربار

ستارہ نین تنہا چشمہ آفتاب
مکان سب وہ گویا طلب گیا
وہ گلشن بھی صحرا سے ایسا ہوا
وہ اکھیں تھامتا یہ کئی تھیں جمع
حد مر دیکھتے عالم نور تھا
تو ہو سورت تنہا روستن رہا
حالیہ جو سپہ یانی نظر
زمین پر شفق کا گداز ہوا
کہ جسے مکان اسے خانہ تھا
تو خود ایسے ہو سکتے تھے تہا
حسین سے خالی ہیں ہر جان
ہماری سی یان صورتیں ہیں ہر
تصاویر تہا ان عالی مست
کھڑے رہ گئے لگ کے دیوار سے

راجی شجر باجا سرپوش
 کسی سمت مردگ کی تھی قضا
 کہیں جو تما جھاڑ ٹوڑ کے
 کسی سمت مٹے تھے نمبر
 جو ساریدے تھے اور کتے تھے
 دوپٹے گئے اور کسی کلین
 عنایت لیت ہی تھے
 سخا ہو میں حدم لگے تو نے
 کہیں قصر حاقان میں میدہن
 طرف خوش اسلوب سیم طلا
 وہ جینی دیتے کے جو سڑک
 خدا میں لطیف او میں تھیں جا

سالِ شتی تھے جلوہ روش
 کہ جسے ہوئی ریب سوی نہر
 لٹکتے تھے جوتے وہ اگور کے
 معی کسی سمت گرم غینا
 وہ ساتی تھے گویا کہ ساعریت
 جیکتی تھیں گلزار بلبلین
 کہ سمت طوطی تکریر تھے
 ہمارا بھی طوطی لگا بولنے
 جیک اسکی خوشید و تش تیر
 کہ رکھتے تھے تمش قمر کی میا
 کہ تھا خلکو تویر جسم پر
 کسی سمت گلاب ستہ جوتما

تہا اینا نقل یارہ از اتحاب کلام فیض لطام حشرت لود و چون تصایب
 حشرت در علوم و فنون کترتی تمام دانستہ است روح اتحاب ہر کے

اران درین مختصر تیر متصور است اسجای اتحاب هر یکی مام خیر ساله
 و دیوان و کتاب را بطریق هرست بر می نگارم متاست تا قال علوم از
 هر نامی نتانی بدست آرند و اگر توفیق بر پزیری کند اصل تصانیف نیست
 - سند کمان اقدس در پست آورده فائده دوازان بر داند

تفصیل اسما و اویان عتبرین

شیوع فیض	قمر مضمون	سخن شرف
----------	-----------	---------

گلده عاشقان	اختر ملک	نظم ناموس
-------------	----------	-----------

اما دیگر تصانیف لطیف در انواع علوم و فنون پس از جمله آنست رساله
 نافعه جمیع متفهمین فوائد غریبه موسوم - ایمان در بیان مصائب ابلهیت
 نظام بطور مرثیه و سلام - و از جمله آنست نسخه بدیه جمعیت بخش خواطر حقان
 السی به و قمر پریشان در ذکر مصائب امام همام علیهم السلام
 و از جمله آنست مجموعه جامعه نوحه و سلام متفهمین سیاست بر آریه ایست

بقتل معتبر و از جمله آست ترجمه ملیه کتاب حله حیدری که سنام
 بهیبت حیدری شته و مختصر می باشد و از جمله آست
 مجموعه قصائد و مرثیه مشهوره و قصاید مبارک و از جمله آست
 متنوی میستل و یکتا که به حزن خستری معروف است
 از جمله آست رساله سبلی به جوهر عروض و از جمله آست
 رساله سبلی به ارشاد و خاقانی که حضرت سلطان ملک الکلام
 در شرح رساله عروض و قافیه مولف میرزا سید محمد رفیع
 و بطل توحه و التسات است با به فخر و مساهلات تالیف فقیر با قضا

مراتب افزوده

و همچنین دیگر با تصانیف حضرت در علوم و فنون موجود که
 تفصیلات درین وجیزه تحریر گنجایش پذیر نیست

نقل پاره از کلام نامت بام این مثنوی

محمی سباده که اگر چه کلام نامت بام را تا یانی آن نمود که در محل ذکر موند

کلام فیض نظام و منتخبات دیگر اساتذہ بلند نام مانداج و اندراج
 مخصوص نموده آید اما چون کلام ناتمام نیز در مرتبه نقص حقیقت از جمله
 منتخبات است ذکرش در جمله منتخبات بدین نظر متر متصور تا این باب
 کتاب که بذکر منتخبات مخصوص است از ذکر منتخبات قسم نقص هم جای
 نماند ویر چون هر س و خوبی را از مقابلہ بازشتی و میجوی افراش
 قدر و بها ضرور است لهذا وج کلام ناتمام خود را با منتخبات حبس علی
 باعث فرید آرایش آن همه سخنها می بلند و حرفهای دل پسند

ہے انکارم +

قصیدہ در مدح بندگان کندر شان

زیبای چتر فریت اورنگ صہبای
 موی تو بنبل چین ناز پرور
 نطق تو فردوست خلق پیہری

ای خسرو گمانہ اقلیم سروری
 ای روتو بہار گلستان لبری
 بوی تو کست گل گلزار طنت

ما حادان مرتبه می امتات است
 و خطبه شمر کات است مام تو
 زین رو و جویم چشمه شمع حق
 هر صبح رویت تو تبا بمکب معین
 بی میر و مهر ای مقصود از دوت
 چون در چشم حسن محور تیدره تو
 یا جوح فکر اده مدار و بملک دل
 هر سیکه است ما خلاص تو کمر
 ارا می تاه صوفه رود فکر ملیوت
 یکا اینگو هر خیال با کام عالمی
 رایت رعرتس و را بنجم ز آسمان
 قلب یکدم ز خلوص تو میزند
 حگ نشاط و کوسن سالت که زدن
 بانگ استانه تو از عاقبت

اصل ازین چه فصل که اصل حیدر
 تاروی ماسو من محراب آمری
 اگر گویت که زینیت محراب و مبری
 سلطان خامری جوگه ایان هر
 آنرا که کرد طالع بیدار هر می
 روی ترار و ملر درده پرده می
 تات حسا وجود تو شد سکا ری
 رن و آسمان که حیت یاوری
 ابطال معجزات کن گرفتو نگر می
 از ارمیس در صدای سینه پرور
 نان حکم تو غلط کند احکام اتری
 کامل عیا تر بود از تر جعفری
 تانگشت رایت سلطان خاوری
 کیوان نیاورد که ز دلا ف هر می

گیرد و برق را در عدم عمر مصم دیو
 گرد ز نقش لعل زمین چرخ بر بلال
 آرد سر پر دولت جهم را نیز پاسبان
 صبر و قناعت و کرم و رحم و خلق و خوش
 نور حال بسیار و گریه و هر کمال
 کیوان محل بلال را کاف آفتاب خیر
 یک ده جانده است تحت تو زار
 لطف تو دم زنده و دم بمسج
 آن است پای که نمی تاج برش
 آنرا که سر سجده خاک در است نهاد
 مضمون کارنامه رزم تو خصم را
 تا فرض شد و لای تو بر حمله بنشین
 ای بادشاه صورت و بدین کمال
 گر بگذرد ختم قبول تو بظلم من

تاق سرق باریقه در جلوه آوری
 هر جا که بر بند فلک سیر گزری
 دست تو بر سر کی که رسای گتری
 کس را پس سعادت تو نیست هر
 سیای روستن آینه یک محض
 گردون پر خسرو بهرام لشکری
 گنج و سیاه و حاد و دلال سکداری
 چون تو بر آوری نفس میس گتری
 حوید ز سروران جهان جو برتری
 حاجت نماند ماعل کیب گری
 در دقت و خاس پدید آرد ابتری
 البته بعض تو نمود کم ز کافری
 از شهر و در گمان خود آرم برتری
 برق کیسه بگذرد و از چرخ جبری

در عالم هست این تکی که ز زبان
 حواطم ریدل تو صله حسب اول
 ابرو و خاک همدکم آید جو مس دگر
 لیکن رسیده حاجت صلاح کلاکت
 یوحیت زودم و سخن سنج بی سخن
 دارم حدیث معجزه موسوی گوشت
 ما و اچو بام حشرت حم ساحت بدو
 دایم کرده بهکایتی برم آید

خضر و گهر تناس بود یا که جوهری
 تو کم می ز سحر و من هم زانور می
 با این زمان حیریاں ماظم در می
 زانو که خسروی بدیا رخسوری
 ما حشرش کسی که دندلاف تباری
 کی بشوم مساء ابنون سامی
 تا دور ده که رخ زدیخ جیصری
 حشر فاکر تریتیم کردی سبزی

غزل بر مطلعندگان قیصرشان که با وصف متروک بودن انتقال
 شعرو سخن و عدم مضامت و استطاعت و رین فن محض تبتباع
 حکم محکم بندگان سکندرشان اتفاق تحریر و تسلط برشان افتاده

مطلع بندگان بیاپون

صد ترکیب بندش ساحم گلمای
 خیم لای دل شعله زبیدی سنون

غزل

دل از بار بدم و دوا دم بکفت عشق بگر جزا
 ریتان کز گیسوی ریتان جالت مجنون
 کند طارۀ رنگینی گلستانه نظم
 بگردابی قدر که عکس حیرت افرازم
 نه بینی از تنفق گلزار طاس حیرت میسازد
 لب هر جز آب چشم صد جو بر آوردنی
 لب هر کس بیارودستان در دنجیدن
 حرم عشق محرم نباید کس اسرارش
 پیش قاتل طبعی زندگی لاف موزونی
 ز طعن منیره باشد با بگز از طعنه و تهن
 تیرگر نباشد تهن حکمت یزدان

ماریات فلیلی سیر دم بت مخنون
 چو لیلی دیدار لب ریتان سید مجنون
 که بر چین زباغ فکر خود گلهامی
 قدر از موج باز بجز دریا آب حیون
 کام سیدلان نرود قضا این مریوز
 چو شیرین یاد کردی تیشه فریاد مقنونا
 تنواز با تخی افسانه لیلی و مجنون را
 دهم آئینه حیرت بکفت عقل فراطون
 که اعجاز عسما طلل کند تا شیر افنون
 بستم قاتل فنی چه نسبت حدافین
 چرا دست قنار دهنه دارد حیرت گردون

خواهم بر سر خود سایه میوه هایون را

غزل دیگر

<p>که چشم طالب دیدار هست اگر اندک و گریه بسیار هست که دلدارش پی آزار هست اگر دیوانه گریه بسیار هست ز کار و دو جهان بیکار هست که یتیم دولت سیدار هست که ماتم سازد و لاچار هست عمم دوری مرا میخوار و بشار هست رجایان در گردن تو ابرار هست اگر در گردنم زنا رتبار هست</p>	<p>ایم در دیده من مار باشد ملای عشق را آسان بگیرد چون ناله سیدی از تنگی دل بود و محو چشم است ساقی یوافت سیدی را کار بادل سخوا هم دولتی حرطلعت یار چه پرسی حال دیوار فاده انیار شب دوری که تهازار مال بود آسان تر از جان در گداز تن چون دور از شرب مابت یستار</p>
--	--

ز هر فکر است امیر امروز آزاد

که صید دام زلف یار است

منتخب از نسخه ماقلم نامه که به فراق مجرب گشته شد

مآد است که فی بسم الله
نیست و یا به ترجیح عم جاکا و ما

و حدیث عم سر آمار سمن تناد و ما
حای حاق حشرع باسد در دود

ترجیح بند ایضا از نسخه ماقلم نامه

لاله را خون، لاف طاع جاکر تیدیا
وین معانی از لب بهر گشت تیدیا

بیتای گل کیم رنگ گشت پیا
نرگل بهر تو با دیده تر تیدیا

حیف و حشمت زدن صحبت یار آخرت
روی گل شیر ندیدیم و بهار آخرت

سنبل ارد و تو چون بار بچ و است
بلبل از شوق تو گویا بل بیت

از منت دیده نر گشت تب بچوا
دل هر چه بود تو چون ناست

حیف و حشمت زدن صحبت یار آخرت

	روی گل سیر دیدیم و سارا آخر شد	
هر تیر بر دل من سحره ما تم داد هر لولح مگوش این سحره سم بجا		ویده ام متیو متاسی جیس تووا هر ورق ماکف افوس سحره سم ماند
	حیف در خیم زدن صحت یار آخر شد روی گل سیر دیدیم و سارا آخر شد	
که فرو تر حد شرح و بیانت امرو جان دل صرف ہیں آ و فغانست		وحتت خاطر من متیو جاست امرو ناوکی سحره تو صرف دل و جاست امرو
	حیف در خیم زدن صحت یار آخر شد روی گل سیر دیدیم و سارا آخر شد	
که یک خیم زدن گنگ گر دعیال دفعه گشت در گون همه سار و سارا		خیم هست اریں گردن جیح گردان نه می مطر ساقی سارا و لستان
	حیف در خیم زدن صحت یار آخر شد روی گل سیر دیدیم و سارا آخر شد	
که دیو مال قناس و حرامان ترا		دا در باد فلک سلی بیچاره ترا

ساحت تیرمده حران جبالستان ترا	هست این لوحه لب بلبلان ترا
حیف در حیم ردن صحبت یار آخرت روی گل سیر دیدیم و بهار آخر شد	
مس یار تو فراموش نمودم خود را یخ از خرد و هوشش نمودم خود را	وز غم و بهر سگدوش نمودم خود را گرم این ناله بعد جوش نمودم خود را
حیف در حیم ردن صحبت یار آخرت روی گل سیر دیدیم و بهار آخر شد	
یاد روزیکه میدستم از خنجر به کار بازلف و خوش دلت دلم شام و حجر	روز و شب حاوۀ او بودم در تپش تاب یک لمحۀ وراقش مرا بود در
حیف در حیم ردن صحبت یار آخرت روی گل سیر دیدیم و بهار آخر شد	
امی امیر انبیه از رون حیران میشد نالایق آتش بد و بجانها میگشتند	قصه کوتاه کن از حرف و سخن بگفتند بعد ازین خواندن این بیت بهر قفا
حیف در حیم ردن صحبت یار آخرت	

روی گل سیر بدیدیم و ہمارا آرتد

نقل بعض تاجیہای عمارات و تصنیفات جاس
 بندگان بکت در شان کہ حکم فیض شیم حضرت
 حوالہ قلم شکستہ رقم گردیدہ قطعہ تاسیخ نور منزل

ہمانداری کہ ماترطانِ عالم
 فروزاں اختر بچِ خلافت
 تکمیلِ فضایل جو ہر بد
 کمالش بر سیمِ فصلِ ماہ ہے
 مدارِ حربِ بختِ اوس
 سجدینِ گردِ تنِ ناظمِ گردوں
 مدادِ می گر صلا سے حر می با

نور و اجد علی سلطانِ عالم
 درختاں گوہرِ حمانِ عالم
 سر و سرفروستہ تیاہاں عالم
 حماستِ نیرِ تابانِ عالم
 دوائیِ دردِ بنیِ درمانِ عالم
 برآمد جوہرے ارکانِ عالم
 نہ لستی لبِ دلِ مالانِ عالم

جهانی هر یابد از نوازش
بودار سلغی عمرش مضابے
بافرود کاخ نور منزل
چه ایوانی که در جفتش فروست
سروتم گفت تاینخ بنایش

لودتا حوانِ نعمت حوانِ عالم
سنینِ عمری پایانِ عالم
که روشن شد مدحیتانِ عالم
لبِ لطق سخن سنجانِ عالم
بگوشت تکه سلطانِ عالم

قطعه تاینخ بنگاره دیگر بقرب همان قصر انور

هرارود و صد و هشتاد و تن بود
همایون کوتکی زیبا مکانه
هواست در تن بجان روانی
یس از تعمیر بودم فکر تاینخ
که این کوتک بقرب نور منزل
مگر از نور سزل فیض یابد
فروع آمد از ان روسال تاینخ

که شو قم ریخت طسج این بنا
مبارک منزلی عترت سر
عمارت حسیتم دل را تو تیا
که در گوستم غیب آمدند
را نوارش که کسب نیست
یوماه از آفتاب نور آ
حدایش جاودال بخت بقا

دیگر قطعه تیارخ بنگله جیتی

خدیو مادل و سلطان عادل	چو قصر بوزنسدل را سا کرد
سیه رار رعیت آل داغ بردل	لقرب آملکاں کالج و گراست
قلم را در یختس یای در گل	هماں دا و رفو حق نام بناد
که سار ویر تو تن جوں ماه کال	سر دیک مروع آرست کاخی
همی گفتاگو خستیده سرل	رہاقت حواستم سال سالت

قطعه تیارخ کتاب ناجو مولفہ خاص
فیض اختصاص بنندگان سکن در شان

که و صفت ریت گوتس و زبانت	ہایوں حسرومی داؤ و صوتی
کہ رخسار نورس رنگ شکست	موسیقی کتابی کرد مالیت
کہ ماتند لبر شیار و ہمست	رہاوتامزد کردش ازین رو

که چینی لعلتی ار پرده حریت	تا لینی ست در تالیف اصوات
در و غم ناخن ادریت خست	نفر سال تالیفست به سمست
چو یکا نیکه گیر دمای بست	که از باقی رسید این همه در گوت
که تالیف لیلی دست و دست	مگیر از غیرت نورس و اوتس

ایضاً

تبی گفتم ظهوری را که بر تو فضل من این بس
 که ممد و حسم ز مدوح تو آمد فضل و انفس
 گفتا کیت مدوح تو گفتم تک ممد و حوت
 شبه واجب علی سلطان عالم حسرو اقدس
 گفتا نورس ممد و ح من هم دیده گاه
 بگفتم مام ناخوارا مگر نیندیده از کس
 گفتا وصف آن گفتم به از تالیف ممد و حوت
 گفتا سال تالیفست گفتم حیرت نورس

قطعه تباخ کتاب ایمان تصنیف بندگان

سکندر نشان

چو شد طبع این لغزدیوانِ تاه
 چه دیوان که مجموعهٔ ارسام
 شرحِ عجم و درد آلی نه
 ز عرشِ رین تا فرقی رین
 چه کلی بود ما تمیمِ اهل بیت
 عجمِ اهل بیت اصل ایمان بود
 ز آبِ سرتک نمش روزِ حشر
 لود نبلایان در دوشوارتر

که صیت کلمات او چارست
 سلامی که در مصائب درست
 چه مغر سخن بستیده ز پوست
 گلستانِ این عجم یاز رنگ و لوت
 که تا مانع عالم بود در نوت
 که تکمیل ایمان مومن بدست
 بر ساقی کوثرم آبِ روست
 ز صبر دل دوست در بحر دوت

ز بافتِ گوشتِ سید این ندا
 عجم و درد دل سالِ تباخ است

قطعه تیارخ تعمیر شهنشاه نزل مبارک

ندیدودا اگر و جب علی تماه
 ازین نو ساخت دو لکنه ۱ و
 نصیب خاکبوسان حمیش
 سرید و لکش از لطف نیروان
 حرمش جمع ارباب دانش
 بد آنجا سیکه اندیشد او
 ز با لاف خواستم سال بتاین

که بازوی جهانگیرش قوی باد
 همان کنه را از سر نوئی با
 نعیم دینی و هم دنیوی ماد
 مژین از جلوس شانوئی ماد
 چو در با حیند یونغر لوی ماد
 بکنج نیستی خود نروئی ماد
 ایگشتا عیشگاه خسروی ماد

۸۹

ایضا قطعه دیگر

شافرود چون واجد علی شاه
 مکانی دلکشائی جانفرا
 نهی کاشانه مینو نشانی

خدیو پاک دین سلطان عادل
 همایون قصر شاهنشاه نزل
 نگارین چون قصور شهر مابل

سایه غرق بحر در دو غم ما	در دولت سرایین و می ساحل
تا این صراج دلکش سال تایخ	همایون قصر تنه شاه مادل

قصیده صنعت منبج در مدح حضرت شهریار گروون قفا

نخل بن انتظار کام دل آورد با	در چین روزگار دم خروه فصل بهار
فصل بهاری که داد برگ بر دمی سار	غارین از پا قفا و ملکات ان تار و
کنند و حبت امید نبرند و قدت سید	گوتس جهانزار سیاه خروه فصل بهار
دان بکبک بن قفا و تازه رباراد	باغ مرا نشود آداب و سحر سار
رهبر بگریست بر لطف تادی است	بو قلمون نقش است در روزگار
بزم همایون شاه باغ ارم جلوه گاه	جلوه کند در نگاه قدرت پروردگار
شاه سکندر سر ریاد ته جم نظیر	تا جوهر باج گیر کام ده و کارگار
می بر دوازدهرگاه بزم ارم لوی شاه	باد سحر سر گاه نفخه نایافته تار
مرکب مهر و ماه یافته نور نگاه	میمنت بزم شاه خرمی روزگار
نغمه بلبل باغ گل کن از حوت و زار	دو و کند تر و ماغ گل دماز نوک خار

خاک دوش فی اشل سرستیم اهل
 از در این آفتاب تا دو گد کایا
 سخت گران سرجه بود نرم و یک نمود
 حرف مادر نگاه گوهر روشن خواه
 ارم خودش جهان گزیند و تردهاں
 او قند از رنگ و بو برگد هزرد رو
 هر که دست باز ماند و ک کاش نشاند
 چرخ غلط کرده راه برد و عدو خوا
 حوشنته می فیض ده عالمی
 یاما ازیں آب حوض جان گشت
 دوریش کرد طی و قدر دوران و
 گرم خوتی خبر و کل لاله کبف خامل
 ماکف جودش اگر بده مدوز و نظر
 از کت بذل گران بخت دین خاکدان

نشت پناه و دول و دله شهریار
 یاس نه بید خواب دیده ایما
 ناخن او برکت و عقد و دستوار کار
 و قدر و صاف شاد و روح و شایهوا
 در شکم خاکیان باز نگیر و تدار
 تنخل امید و گرچه و مدرگ و بار
 در دل عاشق نماند حسرت دیدار یا
 یی و رقار شاه گردش لیل و نهار
 یم چه بی قلزمی آکه ندارد و کنار
 تازه و گرا و آرده و روی کار
 قفل بینای می خنده صبح ببا
 تبسم رخسار گل آینه روی یار
 شتر نگر و دگر کاشته بذر و کار
 آبروی بحر و کان و دل شهریار

ایزدش از عدل خود داد و دلش از
 داد او بشیران دوستی رود در میان
 گزیده رهبر و ان گنج خرد و ان
 تا که زو و زنیان خلق بود در امان
 گلشن دهر و زنگی از او آتش گداز
 رحم دلون ادهن تا تا تو و صده ر
 برق که بر عد و پاک بسوز و چو سو
 زو سیر اندختند هوش و خرد و پست
 ابرکش سیر مرغ ربه به مار و چو چرخ
 و صفت شه از چون منی از اهری
 اختر و چرخ بلین محمد شاه و پند
 تند که گرد و انگار او را بر
 گریه بی ره سیر پای محبت فسترد
 بیش ازین از بهوس خیزد بر آرمش

داد و دوستی رو بود خلق متار و دما
 مار و گر این زمان شاه بود آشکار
 از کف سبستان گشت و گشت و گشت
 عدل خدیو جهان آمده روین صفا
 حمیه گراید جنگ مهر شود و مهر
 حشک که خون تن آهوی شکستار
 طرفه که در عدا و نور کس کارنا
 سوی عدم تاقتن رستم و سپید
 گرم که زاب تیغ معرکه کارزار
 نکته ویر فنی ناورد اندر شما
 تارساندگز و عدا و فست و فست
 ماکه پنهان او سر کست از زنبار
 راه بجای نرد و کلاک تایش نگار
 به که خنوتیم و لسان فتوم شرسار

نقل پاره از کلام بلاغت استیام شمس

شعرین و ناظمان صاحب طبع شین

قطعه

دهش رستم بخرامات مراراه نو
یاسد پیکس از ماده پرستان بیا
سفت مگذت رتب بتیر و کتر
گنتش در یکشاگت بر و هر و گو
این مسجد که بهر حله بر شش کشاید
ایمه دیر عالنت درین ستان
ایچه در حله آفاق در بجا حاضر
گر تو خواهی که دم حجت اینهارنی
اسی لطفایه زنی حله مین تب نو

یروم ماله و ویرادر کس نشود
یا جو من بست بدند یکس شیار نو
رمدی از غره بر آورد و سرج نمود
کاندین بیم شب از هر کس در کستو
تا که دیر آئی و اندر صفت میش لیستی نو
شاهد و تبع و شراب فی و آواز نو
کافروازی و گم و سلمان و نو
حاکمای همه شو تا که بیابی مقصود
که ازین آتش سوزان تن بیابی خرد نو

قلعه از عصمت

سرخوش را کوی حرّات گدردم و تن
 یتیم آمد لیسر کویه یرمی رخسارے
 گسّم این کوی یه کویست و زماره کجا
 گفت تسبیح سحاکا فلکن و رماره بند
 لعدایں پیش من آتا بتو گویم رمر
 زود دیوانه و سرست و قویتم تن
 دیدم از دور گروهی همه دیوانه و تن
 سیف و ساقی و طرب در قس و سماع
 چو شیشه ماموس اشد از دستم
 این کعبه است که نی یا و سرائی الطوب
 این نامات معانی است و در مویشتا
 گزشت درین شیوه سر یکریگی

لعلکاری ترسائییه ماد و و تن
 کاوی ستوه گرمی لب چور بار و تن
 ای سه نوحم ارومی ترا حلقه مگو تن
 سگ سرتیه تقوی را بی پناه و تن
 ماه است اگر رخم داری گوی تن
 مقامی رسیدم که دیں مانده و تن
 و رفت ماده استق آمده در خوش و تن
 بی می جام و صراحی همه ریشا و تن
 حاتم سحی یرم از و گشت حمه ش
 وین سجده در و بی ادبائی سحرش
 از دم صحرار آلتیاست مد و تن
 وین و بیاسکی حبه عیصمت سر

قطعه از میله

<p>کریا قاده و دل اردست داد هر سو روی خود در حسرت کتاده ای در دهر دم از دم دیگر زیاده گفتم خود که هر چه رو را استاده متین که در خیال محال استاده خوش رو و ریخت و عده من دل رها میلی رو و رو که تو بسیار ساده</p>	<p>آسی جان تلخ کام خراب ریه باوه ای دیده در شاهده کیستی تو باز ای صبر بر ما زبان دیگر که تو خیکه وعده دهن من و تن میگد بر جو اتم که در میتی اتم ما گفت گفتم بیا و وعده وفا کن بنما گفت گفتم امید باز تو دارم بعتوه گفت</p>
--	--

قطعه از نعمت خان عالی

<p>جمع کرد و داز سپه قشیم با حاک از خاکستر پر وانه آتش دایع رخ و یگانه</p>	<p>درازل میگت چون تخمیر ما آب اشک بسیل دیوانه ماداد مستری ستاره</p>
--	---

این عناصر را بهم آید	تا جوس دیوانه آید
----------------------	-------------------

قطعه همایون شاه بادشاه که

بشاه طماسپ صفوی نوشته

حسروا امریت تا عقامی عالی بهم
 روزگار سفله گدم ما و حو و مروت
 عالم سیرت و میری ایشیت بر کرد
 التماس از شاه آندارم که مخلص کند

قله قاف قناعت ایشیت کرده است
 طوطی طبع مرا قانع مار دل کرده است
 اینک از کیش حداد روی میس کرده است
 ایچه با سلسا علی تبت و اول کرده است

قطعه از ابن سینا

چون جانم حیرین ترم صحت نادان
 از صحت نادان سترت نیز نگویم
 زین هر دو ستران تو تنی اگر بخواهم

دیرا که گران است و تن گرم دارد
 خوشتی که تو اگه شد و آرام دارد
 با خمر جویر دل ررم ندارد

نیز هر سه تن پیر گویم که چه بستاند	سیریکه جوانی کس و شرم دارد
------------------------------------	----------------------------

وله

کنجی و کتابی جویند و همه دم	ناید که عدوت ترا چار بستاند
رودی و سرودی و کبابی و سبک	تسلط که ساقی سخراد یارستاند
ایوانت اگرست و با این بزمین	تا بیکشش در دو جهان کارستاند

غزل از شیخ علی حسنین

به تنم داد دوستی برده در حوم فروختی	بیکال سیه دار غمزه دستی در فروختی
خو تا عهد یک یا کو تا بهستان الطیف نابود	حائل دشتم در کردن آن بند جوختی
سرایان از من را رتبه منکستان مگر	سبا و اغافل را حاکم بر آرد آرزوختی
کدامی دست خالی دستم تا سحر کردم	که دوستی به من ساسو بود و دوستی بسوختی
دل محروم را تو قیامت در گریان کن	تو کردم کیش گاهی زلف مشکوختی

که هم را در دعا وصل تست مدعا نمود
 خربین از شرم عصیان بگذازد پیشروستی

غزل از محشم

حشتم بی سر سیهاتین نگرید
 عدد حوای کرم بعد از قتل
 نگهش با من طاعت باغیچه
 محشم گشت گدای در تو

روی ماسیتیه جوباشش نگرید
 عدد مدترز گدایش نگرید
 عطا امد از نگاهش نگرید
 دوستان حشمت و جاست گرید

قصیده در ثنابت حضرت امیر المومنین جناب

علی علیه الصلوٰۃ و السلام از تناسخ افکار صحیحہ جناب

استاد شوالیه الفستین صبا و قبله که نبرار مبارک گذرانیده اند

آن خست و ایمین آن ملک ملکاتین
 دانای رار کسریا داما و حتم الانبیا

استاد جبریل بن اعنی امیر المومنین
 سر و قمر ازل صفای سلطان و مومنین

بوی الفتش کانه من سبب ابرو سبب
 منقلب سبب سبب کن میا و عترت فکس
 جز آنکه با صبا آرو آر و سراسر ایمان فرو
 دریا ولی کر فینس او همان فیم را آرو
 سلمان درین صفت شمع علامت اشرف
 حامی بین مصطفیٰ جن است و سبب را بیتوا
 گاهی یل و لادش که سر در موی بن
 در دیده صبا سبب هر جا که خواهد در نظر
 تا دو لغت ازین غلام که درین صفا
 از جاوه تو خیزد و وزیر تو جو خیزد
 عواصم معرفت محضر سبب که مرمت
 روز اعدان ما سوگرم عتب بن مجیر
 معمر نای انبیا هم اولیا را رها
 صدیق صلاهای او عترت بن ما و او

با مصطفیٰ همراز و بس را امام اولین
 و صفتش گنجد و درین جن مایع الکبیر
 جز اینکه سراسر فار و با کس ندارد مهر و کس
 محرم یک آب جو بین محبتش را بین
 فخر خلف تا سبب کون مکان رنگین
 بر در گشتن من و صاحب و ساسر زمین
 که بنوا چه گردن شکن که سبب طاکرین
 آید جالت جلوه گر طاهر جان با چنین
 از قاف سز و قاف آواز و فتح بهین
 هر دره حتم دید او کی میزدن حتم دید
 عشاقی قاف سبب سلامت سلام حتم
 تیغ مدرا تدمیر در یاس حیرت سبب
 سالار جمع انبیا حتم رسل احاشین
 در شش حتم آواک او زبیده خیر وین

گویم بحق کبریا تسلیم بسبک اولیا
 قصه حیاتش جوی حرم دریم پیش محرم
 بیت سیه ایوان او جو تید مجتبان او
 کتک گدائی و گیتش افتاده خاک برش
 تاتار غریب یار آرد سایش بر رخ
 و ریادش این هرزه جی حریفی اگر آید
 اکنون لعرض بداد حضرت ملک کتا
 ای بحر و عالی هم وحی صا حود و کرم
 یک اتحاد ارم تو تنو بگویش حق تنو
 او صا تو بی انتها از جمله اش لطیف و عطا
 بل مایه ابل بل بل طلب کن از طین
 ای بحر و الا که حرمان رت بن توبه
 در زندگان بتدل پس گریه هم نزل
 تامل دل دیوانه حور و ستیم اریاژ

مادی و حقیق انبیا از اولین و آخرین
 ماز و در و مانع ارم نقش غریب با طین
 گردون لاکردان او جوی کسیرترین
 رقص قیاح گیتش رمی قیام پیش
 ارم هم آسمان آید صد آفرین
 سار کوهین احمد کن تیسو آفتاب
 و اکس بال سید با تاشی چرا امان و کس
 امی تاک طبل و علم طبل آفرین
 ارسال من طبل متواز سهر آل طاهرین
 مارا طلب بین تیره حاکم او ان رویش بین
 تار و رت مایه تش شد علام کترین
 از دزد تاتار و قمر از نور ذات پاره
 دارم لیکن ازل خطی علامی رحیم
 تا آند و می قوت تبه بولس جان حین

ما احران جان ربودت سائے ذکر
حالم تو دانی سر بسر پرستی نامتیار

رباعی از سرمد

سر گلکله اختصار سے باید کرد
یک کار ازین دو کاری باید کرد
باتن رضا دوست میباید داد
یا قطع نذر یار سے باید کرد

ولہ

سزاگرتش وفاست خودی آید
گر آمدنش و است خودی آید
بیہودہ چرا طلبش میگردد
مشین اگر او خدمت خودی آید

ولہ

سرد دروین عجب شکستی کردی
ایمان لبند ای چشم سستی کردی
سمر کیہ نایات و احادیث گزشت
رفتی و تاربت یرستی کردی

رباعی از خیام

گر بادہ خوری تو با خروشان خود
یا با صنم تازه رخ حسان خود

سیار محو فاش مکن و رسا

اندک حور و گم گاه حور و پیاں تو

رباعی دیگر

هنگام بیدارم دم خروس سحری
یعنی که نمود در آئینه صبحدانی ز به روی کسند لوطی
کز نمرتی گدشت تو بچس

دیگر

ای صبح فلک خرابی ارکیه است
ای خاک اگر سیه تو لنگافندپیداگری سیوه دیریه است
بس گوهر قیمتی که در سیه است

عنصر

یول گردش چرخ نامداری نبود
عاجم که حیاں زخمی که در رفتندر رفتن و ماندن اختیار می بود
رخاظر ماندگان غبار می بود

ضمیمه

ارطاق زمانه یکستیدل تر

در گوشت غلث آرمیدن خوشتر

دو ساریا علاج حشیت نکنه	او ضاع زمانه را ندیدن خوشتر
دیگر	
دارم منی چیره برافروخته	توخی سنگی که تیر آه جسته
او عاشق دیگری و من عاشق او	یروانه صفت سوخته بر سوخته
باسطی	
ایام تبارق عشرت گذشت	دوران جلب زمان حشرت گذشت
از رفتن هر چه رفت هرگز غم نیست	افسوس عمر که بعقلت بگذشت
حزین	
آن غمچه که نشکند گلشن لب است	کامی که روا می شود مطلب است
در شوق دو خیر است که پایانش نیست	اول سزای یار و آخرش است
وله	
در خاک هر صورت عتوه گراں	چون گنخ نموده دمس هر جا دوراں

هر دره این است ته دامن خود	دینیم که دارد آفتاب بی پیمان
وله	
ساتی قدحی که دور گلزار گشت	سرب غری که وقت گشتار گشت
ای همنس از بهر دل زیار بگو	افشائ آس تسی که مایار گشت
وله	
اوصاع زمانه لایق دیدن است	وصعی خوشتر حشیم پوست نیست
دانی ز حیه یا کسیده ام در دامن	دیانت گشت حامی جنیدین نیست
سیر زکریا	
رحم ته خاک در دیار قمیست	وز باد به عشق او حمار قمیست
رگس مایید بر مزارم جو گیاه	یعنی که هنوز انتظارم بایست
از محمی حلیله خلیفه سلطان بنجر	
هر دم نعمت تازه غذائی بسیم	در دیده سحاسه خواب آبی بسیم
واگاه که ز رگس تو حواجم برسد	آشفته تر از رگس تو خوابی بسیم

ایضاً		
آرام تن و مونس با غم بودی	تسکین باز با تو ختم همه رفت	درها که نوک عمره ستم همه رفت رفتی و هر آنچه با تو گشتم همه رفت
دردی		
ترسم نه اذان که سرگون خواهد	درد می شد از زمانه خون خواهد	وزن بعضی مانده و رون خواهد سم ماں بودم که مال چو خواهد
وله		
در خاک بقوت استخوانم درمی	آب حیم که زاله می روید از د	خون دل من که لاله می روید از د نی گشت نه از ناله می روید از د
شیء اصول و منشاء او فتنه و سرکسیت این چند		
اشعار از دوست		
ای روی تو گرد آینه حیم نی	شانه راست عارض لب تو در	

گر آتشی افتاد دست پر بدست کند

و در بیان بتوید خارا می گل کند

رخت او از رسته حال گشتم و گشتم خجل

ناله ای معنی جو زلفتش میتی یا افتاد

خاست

آنچه شد و البته که چار می با این کتاب بهم با تمام رسید و تسلسل
افکار نامه نگار بکرم و افشال هیالش یا میان تنایان نیز یوت حیرت
دین باب که نامزد ماتحت کلام استند و بلند نامست و روح استجابات
نویسکه می بایست بسبب قلت و صحت از کثرت علائق گوناگون
صورت به بسته آمدین صیق وقت اگر کلی بهم بجای گاستانی
رای استعار و رنر اولی الا بصار بهم رسانیده آمد همانا معتمش می انجام
و برین توفیق آن یگانه حد و اندر هزار است که بجای آرم

لمؤلف

حلوه حس سر انجام نمایان آمد

لقد الحمد که این نامه بیایان آمد

تکریمه تکر که از لطیف ندا و نذائام
 حبه انامه که در ذکر شبه آفاق است
 حبه انامه که دستور کمال است همه
 فصل این نامه ز ادراک خرد کی دور
 اسحق این نامه مروج و شهیر آفاق
 هست مقبول ولی حسن نشانیست
 مایک این فقره و مناشیه پاک گهر
 باشد اندر نگه غور من انگاه پسند
 یار این خسرو زیجا جهان آرا باد
 وین گردین بارگه شاه جهان آرا
 یارب از بهر نبی عربی شاه رسل
 از برای حسن و حسین اکرم
 ای نبی باقر مصوم که شاه دین است
 از پی موسی کاظم شبه با حق و حلیم

یافت این نامه کنون زیور حسن اتمام
 طره مجموع حسن عمل و احلاق است
 منجر از بهر شرف غر و جلالت همه
 شرف ذکر عیان از شرف نیکو است
 کاتیف تکر کمالات شبه خوش اخلاق
 که دمایین قبول شبه و الا شست
 گشت مرعوب پسند بهر آفاق مگر
 که شود در نظر خسرو زیجا پسند
 جهان تا که جهانست همان آرا باد
 دایما دارسی خلق ملاذ و لمجا
 وزنی حیدر کرار سه و افسر کل
 وزنی حضرت سبحان امام انجم
 وزنی جعفر صادق که پناه دین است
 هر سوی رصا بادی را و تسلیم

<p>طیلس قتی آں سرور اہل تقوی طیلس حسِ عسکری مالیتاں یارِ ارہمِ عمرتِ یاکِ سوی ایہہ دولت و ملکیت ماراود حایتِ مقدمِ امی متحدہ گناہست</p>	<p>مذراعی اتی آنتلہ ارباب سا مرئی مہدی دینِ حجت قائم سما دارم ارحمت و ہمسال تو قیومی مارحواہم زدرِ مسل تو اسی شہ دود قادرا بردِ مسل تو دمایم ہست</p>
---	--

ہر اہل اکبف شاہِ عنان ماریا
ہر امید می دلِ خسرو ہست رآر

بیان سبب اختتام بر قصیدہ منتبت حضرت

امام الانس و ابحان علیہ افضل الصلوٰۃ و التسلیمات

سن الغزالیہ المنان

جول ایں خاکسار در دُومیقہ ارحیقہ فی و محنتی خاص باخواب و الایت
تتا و حیر گشتا امام ہر دیکہ ادا در دوسرا حکام حملہ ستا و مہام

توسل آن جناب ولایت مآب را وسیله جمیله کار و ایامی
 خود می انگار و درین مهم اہم یعنی سرانجام تالیف این کتاب زانسانکہ
 با غارت و تشرعش توسل ذات معجز آیات صاحب ذوالنقار شاہ
 ذل آل سوار را وسیله کار خود ساخته بپشت آن جناب ولایت
 یردختہ بود و همچنان بکمر عنایت خاصی کہ بیل این مقصود محمد
 از طرف باغ و شرف حضرت مولانا شکر علیہ الصلوٰۃ و السلام
 بلہور رسید و قصیدہ در منقبت مآخیا م و اختتام کتاب
 افزودن و ضم نمودن مناسب بل واجب دانستہ ختم کتاب
 بر بہین قضیہ و فریدہ مناقب ثاقب آنجناب ولایت مآب ہو

قصیدہ

ہاں ہستی اعیان خلق کوں و برکان
 علی ست بہشت این نہ واق منیاں
 علی ست آگہ حدیث اش فرمویست
 رون فضائل آتش ز حدیث حیرت

ظہور نور علی جان بیجا لم امکان
 علی ست ہشتہ لو لاک یکدل و یکجان
 احب خلق نزدیک اپر و منان
 قرون کمال دعا بتس رہد شرح بیان

سطا و حودا هم را علی ست ابر حیط
 رهی محیط صنایل رهی محاط کمال
 سیر فصل به نعل آفتاب گرم
 گزین منی سولای ولی والا قدر
 زلافتی ست بیوید که شاه مردان او
 نی است خاتم و تنی نبات نبی است
 کمال شان عیال علی عالی را
 بقیه قریب چنان گرم خنک نکست
 چنان حرصه فرمانبری حیثیت راند
 بخسروی و عالم کمال قهرش بین
 محبت سبب فوز عام مدین است
 عدوی او چو دایند بعرضه قهر
 ز تیر عنزه اروی طاعنان کی شست
 سخات اگر طلی ماعلی تو لا کن
 سلوک نسل تو موق گر نهی حوی

سما و نعل هم را علی ست بحر دان
 که ساخر اندمخش حیه جانیه ز بان
 سخات لبس حق منخر خست یزدان
 خسته روح متوال علی عالیتان
 ریل آبی است نمایان که او ش محرم
 روست ختم کمالات انبیا جهان
 کجاست پیده که بنید قوتش آفتان
 که گرد گردش نیست مار و هم فلان
 که گشت شایه زردار حکم او دوران
 رهی مطیع جهان آفرین مطاع جهان
 عداوتش از خاص حیثیت از ایمان
 جند زهرین پوشش از هر لوک نشان
 که در کین ای حضرتش تو زهر ارکال
 که شست حبت علی اصل پایایان
 مطیع حیدر که ارمانش از دل و جان

مبارک و خاک در دوزخ است سر سیم
 علی امام حق و مستدک آفاق است
 علی است است او علی است سحر مطا
 علی است معدن دو علی است اصل وجود
 علی است منزهات علی است رفعت
 علی است ساقی کوثر علی است شام حشر
 علی است غایت خلق و عیسی است خلق
 علی امام علی بادی و علی مرشد
 علی سلطان شریع آن شهنشاه است
 علی حجاب بهار است گلشن زمین است
 علی انبیل خوش سخن باغ لاهوت است
 علی است آن گلستان فرامی مضبوط
 بآسمان کمالات یارده معنوم
 روح حنج اماست دوازده شاهد است

که تمام و آن کذبت نور دیده ایقان
 علی است حیا امر و علی شش و شش
 علی است دفع کلا و علی است حرمان
 علی است روح محترم علی است جان جان
 علی است حجت طاهر علی است سرشاه
 علی است قاسم باعد ان جنت ویران
 علی است باب علوم باب فیض و نمان
 علی است قلمه حیات و کعبه ایمان
 که حکم است در تحت تاج باح سنان
 علی است گلشن حیا بر وضه ایمان
 که هست فرشته اش شرح معنی قرآن
 که جمله باغ جنان است و نگار آن
 می چهاردهم است تان آن دیتان
 اند مرین ته عالیت ان روح پیا

علی کون مکانست مستبان معین
یوستان ملی جای سرس حیات
کمربج شهنشاه مطلعی تحسیر

علی هر دو جهان است صاحب
سر و کون که کم سوی مرص طبع
که نور تاره قرا یه خیم عرض زبان

مطلع ثانی

ایا تهوتیه آفاق و خسرو دو جهان
تو آن حبیب خدای که گشت معرفت
زمین بید تو علم تو هست یا برجا
مطلع جنبش ابروی است حکم قصا
کتود عقد هر کار کار هست
بارگاه فلک کارگاه توای شاه
تسها جمال من خسته بال کن نظری

که هست ات تو مستور حمت یردل
بدوش صاحب معراج هر طرف جهان
فلک بیت قمر تو گشت سرگردان
قصاست تیر به تقدیر و ابرو تو کمان
که هست نام تو شکاک شایسته مردان
فقیر خسته لب آرزوست غریبان
امیر به نجف خوان خاص و گردان

ملول خسته بر بهت قناده ام از پا
گیر دست من ای دستگیر خسته دلان

تمام شد

ضمیمه وزیر نامه

بعد از ختم تمام این نامه نیکو انجام روزی بر بیل اتفاق کتاب
 بناوت هبند الموسوم به محراب ربه عظیم مؤلفه بیث کنیا لال
 بهائنه در آمد و در آغاز کتاب بذکر اسباب لغات مضامینی چند
 حیرت انگیز و حشت خیز دیده شد که همانا سخن نقل عبارت از اردو
 به پارسی زبان بقید نشان صفحات شمار سیخته کلک مدعا گار است
 مؤلف مذکور صفحات ۳ و ۴ نوشته که شاه ایران در مملکت شی
 اشتهاری بدین مضمون جاری کردند که سرکار گلشیه از فتح هبند
 و قوای آن ملک اراده دارد که بر ملک ایران مسلط گردد و مذہب
 اسلام را خراب سازد لهذا بر ساکنین ایران زمین فرض عین است
 که بغرض حفاظت دین محمدی کمر همت چیت بندند و علما و عظمین ایام
 بهنابر و مساعدندای عام مردمند که هر شخص نام خدا را جدا و آماده شوالی الخ

و همچنین در سنه ۵۵۰ نوشته که تراکت شاه اوده بابا بنیان از اکثر
 کاغذات دستخطی که از قیاسگاه حضرت یادشاه برآمد در یافته میشود
 و بعد تسلط سرکار انگلستانیه در ملک اوده ماه مایح ۱۸۵۶ء حضرت
 شاه اوده رسم رسل و رسایل مابا و شاه دلی آغاز و در حیات
 نمودند که موجب هندوستانی ملازم انگیزی را ترغیب این معنی داده شود
 که همه یک تن گردیده بروزی معین آغاز فساد و عیسائیان را قتل
 و رؤسای هند را برای تمول درین کار صلاهی مامور دهند و اول
 قدمی که حضرت شاه اوده برجا داده این اراده بنهاد این بوده که حبش
 هندوستانی نمبر ۱۹ و نمبر ۳۳ متعینه لکنؤ را ترغیب این کار داد
 در جهان عرصه این هر دو حبش از لکنؤ به بهام پور و بارک پور بتبدیل
 گردید و تخم فساد دی که بدل آنان کاسته شده بود همراه شان
 رفت و به ترغیب دیگر حبش ها مصروف شدند اما لی آخه
 راقم این در ریقات را ازین مضامین مختصره چنان آتش برنج و غصه
 بکانون دل و گرفت که کلام آن نذر آفتاب عظیم میبایسته بر زبان رفت

واقع باد که بعد وقوع محاربه فیما بین سرکار انگلستان و سلطنت ایران
 باینکه ازان اگر شاه کجکلاه ایران مقتضای مصالح مملکتی بدو
 باور پولیٹیکل متعلقه مملکت خویش از تربیت و استتگی و نقل و تحویل
 فوج ادجائی بجائی و دیگر نظام ملکی چنانکه بیان مؤلف رساله مذکور
 حاکی بدان است نموده باشد میتواند شد فاما اجرای اشتها جهاد
 فی سبیل الله را از حضور شاه کجکلاه خود قتل معالیه فهم در میزان تعقل و
 راستی نمی سنجای شیعی المذهب بودن شاه ممدوح و ساکنین آن مملکت
 امریت معلوم و مشهورین اکبورو برناظرین کتب دینیة اهل اسلام
 کالشمس فی رابطة النہار آشکار است که مذهب اهل تشیع قیام مقام
 جهاد بدون وجود امام مقرر فی الطاعة خود از منوعات شرعیة است
 و البته مملکت ایران خاصه پائی تخت آن از ذوات علمای اعلام
 و مجتهدین مقام ملوکست پس حضرت پادشاه ایران پاس تسلیت
 و اقتداره علمای ملت بمملکت نظام ملکی نیز حرف جهاد بر زبان راندن
 نمی تواند فکیف که اشتها ری اندرین باب جاری سازد یا علما و مجتهدین

آنجا سنانی کیش و دیں خود بر سابر صلاهی عام برای جهاد دروید
 و ریاده ازاں بیان مؤلف محارب بنظم در خصوص آسترک حضرت شاد
 گردون پایگاه سلطان عالم محمد واحد علی شاه بادشاه سورت
 استعجاب منجم است هر چه درین مقام مرد عاقل نصفت ستار همان
 دو کلمه سئو سئو سئو جوانی کافی و بس است فاما برای انتباه بکون
 غلط گفتار تردید بیانتس ما طهارا سور واقعیه نیز نوکری خانه صدق نگار
 می شود بگوشتش هوش تنیدیتست که هر کس را که از روال الطاحیه او
 اخلاص حصرات سلاطین و ایشان ابو ذر با سرکار با بختیه و مراسم
 اعانت و اطاعت فرمانروایان این دو دمان رفیع البینان العبد
 با گورمنت برطانیه فی اجماع خبرت و آگهی حاصل است چنین خیال
 دور از کار را نسبت بذات یارب کات حضرت شهریار ما در بنیه
 هم جابخی تواند داد و غور کردنی است که هرگاه در شمس سرکار آ
 را مداخلت بنظم و سق ملک او ده منظوم شد با آنکه حضرت ش
 بجایه را دران وقت با مادی فوج و سپاه و اقلان اعانت مانبا

ملوک مردم از بر عیایا و زمینداران دولت خواه قوتی کامل حاصل بود
 صرف تاسی همان روال قدیمه با سرکار انگلستانیه خیالی از مقابله و
 مجادله خاطر اشرف نیاورد و مایه اصلاح و انتظام ملک موروثی خود
 را بلامترو و محابا بکار کمان گورنمنت برطانیه سپرد و خود را دولت اقبال
 لغرض اظهار حال بدست گورنمنت بهند و خراب ملکه معطله و توقع
 حفظ مراتب و بجالی حقوق و اجبییه خود از سرکار دولت قرار انگلستانیه
 نهضت فرمای کلکته گردید و این مقام مثنیاس را بقدم سمیت لزوم
 خویش غرت با و سبابت با بخشیا چنانچه کیفیت تفصیلی آن درین کتاب
 وزیر نامه نوشته ام و بر چند می چون در هندوستان آشوب
 عدر پدید آمد حضرت شاه جمجاه در آن وقت ریتوروست در نیر جهان
 اخلاص دیرین را با سرکار انگلستانیه نصب العین و پشت بانه بهیوتی
 صرف برای فرید رضای گورنمنت و غایت احتیاط و صفائی طبیعت
 حق طویت خویش مصلحت گورنمنت را بجان قبول فرموده تا انقضای
 زمان عند بتمام قلعه ولیم فورث صد فستین گوشه غرت و از روانا

و از آن زمان تا الآن با فضال ایرود سیال بر بهان حادّه محبت و امان
 با سرکار انگلستانیه راسخ دم و قامت قدم بوده فبطور هر گونه یاس و غفلت
 مراتب از خانگ گورمست برطانیه همین مقام دار السلطنت محمّد سرادق
 حاه و حلال دارد و امید های جهانی را از موافقت و اطمینان بر می آید
 پس ذکر یک مؤلف مذکور در ماره ترعیب بر جنبش های ۱۹ و ۲۲ مینویسد
 جانش غیر این چه توان گفت که در و عکس را حافظه نباشد و ره اگر قوت
 تعیناتی آن رجبت با ملکه و زمانه تشریف آوری حضرت شاهجهاده
 بگلکته و هنگام طور عدد و فتور حساب و شمار کرده آید خود طاهریت و دکن
 نسبت تنییب اتمام محضت و اتحار یک بر آمدن کاغذات و تحلی حضرت
 شهریار گردون و قار نوشته حاتم حاشا که تناسبه از واقعیت است
 مانند راقم این سطور از بدو ظهور صبح شعور الی یومنا بدار احوست
 کلکته عمری بسر برده و بهیئت شرف ملازمت و مصوری بنجذبات حکام
 و الا مقام انگلستانیه حاصل کرده و بزبان عدل کارهای دولت خود
 سرانجام داده و ما شتر اک در شاورت با حکام درال عهد و ایام کدم

وقائع و احوال زمان احتمالت که اتفاق دیک و اگر کسی این بپندارد
اما گاهی سر آ و جبراً ذکر چنین اشتباه و یافته شدن کاغذ است و دلی
حضرت ستاره حمزه بگویم خورده است ندانم که مؤلف کتاب بگوید
چه عداوت با حضرت بادشاه داشت که هر چه خواست بهیجا با بر صفت
بیان بر نداشت اکنون اشب قلم را میدان بیان زیاده تر گرم جولان
منودن اصاعت وقت دیده بردم ای دولت حضرت خسران بد تمام
حتم کلام می نمایم مالک الملک حقیقی بفضل عظیم و کرم عظیم خیر این
شاه گردون بارگاه راهبواره قرن صحت و عمت مال و هم اغوش
دولت و اقبال دارد و بعبای آرزوهای دلی حضرت ماد شاه جمله
و امیدهای ما خیر گالان از عنایت و افضال بهمال خود بر آرد

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ التَّنَادِ

قطعه تاریخ اتمام کتاب وزیر نامه از تنایج افکار گهر بارش
علی بخش صاحب شریه دار کچیری حضوی سرکارشاهی
تخلصن به ششم ملازم سرکار حضرت شاه او د

جناب میر علی محمد خان بهادر دیتان
خطاطی حاج طالت وزیر سلطان آ
وریر نامه حال شان قم مرود
منود صرف نخوی و قایق معنی
سروش گفت ز به ششم بهال انما

که هست مورد افضال مارگاه
معین مومنین ممدوح اهل فضل و زود
با اوداد فصاحت ان ورن ابر
که یافت ذات ملاغت کمال فخر و
زهی رساله احوال خسر و ان او

ایضا بالغیمه

سرور عالی قاری مجبور خود میر
خیر خواه حضرت سلطان عالم باد
یون قم زده کتاب حال خسر و ان
سال تماش سرور علم به ششم زود قم

مائب سلطان وزیر شهریار لکهنو
یاور باشندگان مادر لکهنو
کردوات یک تنان لوده قاری لکهنو
یا دوگارتا حد باران دیار لکهنو

س

جناب امیر علیخان بهادر دیتان
 زہی ویر جو تاتہر یار سنجہ
 دعای طول حیات ترقی اقبال
 رقم نمود کتابی وزیر نارسنام
 جو فکر ساحتہ ہاشم فزون و تمام
 بنو سال ز روی ہدایت غنی

ویر و مائب شاہ قدر توان او
 ز معص بہر دو تر و تازہ بوستان او
 و طیفہ بحر و شام ساکنان او
 بحال عمد ملوک سیستان او
 کہ و استود سن آن نارسہ تہان او
 چہرہ و رما میجہ حال خسروان او

قطبہ تاریخ طبع او مولوی محمد علی صاحب تخلص بزائر یکی از

ملازمان حضرت شاہ اودہ خلدیہ ملکہ

لان شرف گرفت این روز و گیارہ ماہ
 مخزن بیانی گفتنش شد سزا
 ای زہی مایع خوشامدی و الا قد
 آن اگر آرتیں ملکست از تہذیب خوش
 ایچہ از مکس رو اختر روشن گہر

کہ تصنیفست وزیر تخت گاہ لکھنؤ
 بہت یراز گو بہر احوال شاہ لکھنؤ
 مدح حوان حکم بہت گرم مدح ماہ لکھنؤ
 بہت شاہ از عدل و عدل و عدل لکھنؤ
 زود در شک کہستان کن خط راہ لکھنؤ

نظم کن ز اثر بیان سرایین سال

ماد این قریب باد تاده کعبه

ایضاً

محب مائه نعر احام یافت

یرایه کارین اثر تنگ را

زود زامی سائق که تحب یرود

نقد انار لخلق در ورگار

ندایا بحق حسین حوسن

جوان ز اثر اینک از هر سال

که شکست گاه گل دل دوستال

که گاهت حاصل بهار یصال

ماین تازگی درستان تهران

وزیر خین شهر یاحینان

نگهدار در خط خود ستادها

ولا سحران باد این کوستان

قطعه یارخ طبع او شدیو پروهان مہاراجہ جیو پال سنگہ بہاؤ

تخلص بہ شاقب کی از ملا زمان حضرت شاہ جہاہ او وہ خلد اللہ

مستایر در کہ از اقبال خاقان جان

سان در آنکہ مامی ما سیرت علی

او از طو و در سلطنت رکبہ

ساحت آن علی حتم ام لقمہ مالیت

احسن آن احالی شاہ زمین جان و

ہم دوریر مامور ار سہر سلطان او

آصف بہت تہر یار یاسلیمان او

ملا زمان دیکر کتاب شمع ایوان او

گشت نامی نام آن مامه سام آن وزیر

هاتب عیسیٰ بی تیاج سالتن با قبا

یسوی تایخ هم فرمود عیسیٰ ار فلک

باستاد هر لفظ و مضمون میان تیان او

گفت زیاده و قیر و دودشاهان او

آمد از دستور فرج عمر عیوان او

قطعه تایخ رنجته کلمات نکین نگار شاعر شیرین گفتار گلشن بدین
مزار علی بهار ملازم حضرت بادشاه حجاجه او ده خلد الله بلکه

نائب بادشاه کشوری

تاع خوش بیان و خوش تقریر

تدبیر نام نظم و ترویج

کرد سرگشتن تحویر

هر ورق گفت صفحہ تصویر

با و مقبول مثنی تقدیر

قصص خیب البیعدیل و نظیر

۹۲ ۹۳ ۹۴ ۹۵ ۹۶ ۹۷ ۹۸ ۹۹ ۱۰۰

قطعه تایخ از طبع رشتانی مولوی حسن علی صاحب مختلص با من

فصیح و بالغ و بهشیار و دانا و بخدا

کتابی گفت صاف وارد حال سلیمان

سلیماں گزشتہ بہشت فاسد بہشت
 حیناں لطم و سق و مود و سرکارتا ہی
 رساند و سرکارت کو و تل ملک تیک
 محکوماد شاه و ہم محکومت و وزیر او
 ویرا ول بود سلطان باخ و خطاب
 کتابی او لفظ نو تیس گوہری ستہ
 کلامی پاک و پاکیرہ ستہ راپسیدہ
 پی تیخ اتماش شتر گنت ارضان

رای سلطنت آما و گشتہ و ساسا
 کروارہ کتہ سیکہ سرگزہ انشا
 سحائی شاہ گریو ست تل اریسا
 یوحنا مترہ و ستور متہ ہم مترہ و
 بود و ستور حوت سلوٹ لی ماسلا
 یو آب در قلمی آروایہ پایا
 مدیدہ یون زید جالس گئی راسا
 مامد و زنی ترقیم احوال میسا

تقریر ریختہ خامہ گوہر بارششی احمد حسن صاحب نثار
 حمدیکیم بحس طراز بود و مود کہ شعلہ راز آتش را مودار گلزار اراہیم ساحت خاطر
 عاکساں کعبہ معنی را از چار چار فی ہنری یروخت آب تباب یا قوت زار رنگ
 دکان فساحت و مدیہ آو و لطافت معنی مانند گوہر ہنرم بر آو و رق گل حیا و نظم

رستاخ قلم باغما گل کند
 بطاؤس حامد و ہد بر ترے

صریخیں ہم آواز مل کند
 بیا موخت انداز کک درے

شب کز منی ارواغ با ح

ره ان گر کس چشمه سار کرم

سحن رکست گویست سراج

چکد آب نیسان را بر مستلم

و نعت آن رموز دان فلکی رقم است که است قول لایح العرش العجم است صدرا قالو
پیش از حجاز و عراق و عالم سجده و وصال عربی قمرش مهر زنگ کو چک فراریده

حد او ند تقریر گوهر نثار

بقتلیم سنی سحر بی نیان

ضج عرب سرور کائنات

بلک بسا سحن تاجدار

بلاغت بغیض بیان سرفراز

کندار سحن کار عین بحیات

از آن بعد بود دیدنیا کاری خاصه صغ کخار و نموداری سرسبزهای سحن آبدار
با و بار سحن کتابت خنده زیر چمن ارادت گردید که انار قلم و بنیم گلبرگ قلم مرهم
مسیارم و سیه داغ ناقدری ار جگر لاله سحن پیر دازم تا جوهر نازکی خیال و گوهر
رگیننی مقال باده الساج قابلیت نمودار گردد و بر عطرانی رخسار شاه عبارت رنگ ارمغان
صورت سند و لیکن سر و مهری زمانه و تشکیل این بی سر و پایا و امل افزوده دختر تیار بیعت است
رسته میوای گشت نما نقش سحن هر آنی در دست یابید و حسن صورت رونماید نه است که
پیش شاه سحن اجنامی خون حکم اساتذه رگین سارم نه است که در هیچ و تاب لب معی است

مستحقانی کما لایسب یر دارم بان بهت رمیان سحر طائر ریخته بال حانه
 یحسنا کراست و مایه و مصالح مقلان معنی پرور صعوه ناطقه سره در گلو راطاقت
 ملل لیمه سراط مایه تین است که حق اوصاف مسد و ریامه و محامه علم فرنا
 نگارین نه حانه عمارت را بیت نگار حانه و نگ می سایم و بنواری پیسیه گاتل
 بطور سخن می آیم آنکه ساده یر کار جوانیت در یرده کهسه لیسیت و بهاشاب معیت
 ارنگ حصار سخن جالی قانون ملاغت مصول راکت فواحه و از ترانه صحت
 حوت در غمزه از سخن انداخته سر قلم ناطقه مد سلطان اعمار غمزه حرکت انامل گشت مرا
 معیال ماد و رجه نوا ساز خیال ادم قمری آموخته و در نرم سخن شمع ترشح افروخته
 در گکستان تقریر سبق آموز ملل است در تپان رنگ تحریر یوکتس حیره گل کمال
 چارالس بر لیسیت و کرسی نشین دیار گوزری سیل ارباب تعاف و دات جامع کجاست
 نوات یر السلطان بهادر تواند بود و طراز حانه عبارت اینیر مشتهی نموده از خوار
 و اسحار یر دازی قلم در وزیر نامه نگین قسم ششم از آفتاب ناری

توصیف عبارت سخن گفته ام پی آبرو صل و دقت ام

نه طبیعت بالفاظ غریبه مانوش در عبارت لغات صلاح و قاموس سلامت

حرمازوی سخن شناخته اند و حیالات پری فریب را ازین آسیب امین
 ساخته گیت شیرین خرام قلم و در عرصه سیاحت مطلق العنان است و در پیاری
 یک تازی مالادست معرکه امتحان مشرقی رشک انوری داند و مطلع بیا صبح
 در شان حضور خواندیرستان نازک خیالی زیر نگین سلیمان خامه و سگ شیرین مهتاب
 و تصرف بقیس نامه اگر مضامین انشا قلی فرماید زمین سخن آسمان نماید فکر کنند
 آفتاب صیابش ساحت رنگینی است و ادراک مضامین خطوط شعاعی ازین
 و درین اعم اعظم تقریر پهل اسحر خوران نامی لوح تحریر طیس تمکین قلم فرسایان گرمی
 از آینه از سخن آبدارشان آفتاب بگیرند است گرفته رنگ از چشم خانه کلام نور بار

پیکر ماه تصویریت پر زنده رنگیت	لوصف ساحت ربانی کنم
لطرز سخن در فشان کنم	قطره بی آب ارار انعامش در یاد

آبرو ذره بیتاب ازیر تو مهر اگر اش خویش رو جنبش ابرو را اشاره عین سخنان
 و اشاره انگشت انفتاح باب عطا خوانند بزم هوا بهستی از کثرت لالی شجریان
 نور خیر و کمال تسبیح از شمیم ریحان عطا غالیه نیز اگر کم از فلک هست دریا با رست
 و ستاخ تو زمین از و فو طراوت بریشه دوانی با نمودار آبروی دیادلی ارد

گهرستان اوست و سرخروی سرنیزه ایشان را از معجون احسان اوست

بیان حالت قسم می کنم	و شوقی حانه ترسد دلم
----------------------	----------------------

هر که در دستان عدالت قتل برده تنیده شعله را در آتش کتبی چون ارسیت

آب بافت افتد و کمتر نور را موریه در خور و اگر موج صدا آب از تیره حتم می

سرسه از دیده آهوزید هر که اجتماع آب داشت معانه مایه حسن کلناری رویان

ملاحظه فرماید چکش از کافور در هوا میست و داغ از حرکات لاله ریخته نسیم

بوصف شهادت و ایم دیه	صفت سلم دم زند قتل تیر
----------------------	------------------------

اگر دهمی وصف هیجا و بر و آید خنثی ابر و جوهر تیغ دو یکر نماید چون بادا ک

حرم تعلقه خیزی یرداخت ترک چین را بکند تا رستماع گرفتار ساخت آفراس

فلک الزره در اندام است و از نیت تیغش عرشه در جگر بهرام چون در شیشه

ماوج قضا نمود اگر دید حانه هستی اعدا ادا حایت کتان هم رسید شمیم سجان

اخلاق مشام فردوسیان پیچید و حکایت آن ساکنین گلستان تا اوستا

عالم بالا رسیده حتم مروت اربعین قنوت نگاه ارمودار و قالیق تنفت ساعتی

نیم مرخی نگذارند عیند تل اوست نمرود بکبت و آتش یاس و هم خلیلت ار

روح و ریحان رنگین مسافر گلزار ابراهیم آتشی تا ورق آفتاب زند و دست
و شیراز نهی بیاض صبح بتار شمع مستود و شاهد کتابی روی سخت و اقبال

نوجوان باد بجمه و آل الاحباب

قطعات تانچ چکیده خامه بلاغت قم منشی فداعلی صاحب فارغ

اوج نو خواسته اقبال سلاطین او ده
نقش ساز و همه اعمال سلاطین او ده
تازگی یافته اجلال سلاطین او ده

دلکشانه احوال سلاطین او ده
۱۲ ۹۲

اندین سال بیتنگ کرده از بسجستی
توق شد دل بستور که رضی نظم
پس قم کرد بعد صحت و خوبی گویا
و او نیال بفتح زبان کن فارغ

ایضا

مثل نادر شاهان و لفریب لکهنو
جلوه گر آن شباب از شان شیب لکهنو
یادگار خسروان جاوید لکهنو
۱۲ ۳۳ ۹۲

شاهانه آثار و کرم

این کتاب تغز حسن لفظ و معنی یافت
خامه سحر آفرین از جاد و جوخته
فارغ از خامه نشان سال تصنیفش هی

قطعه تانچ طبع

سیکرم چون غم تحسیر بیان لکهنو

انصر بر خویش خامه برق ناله میزند

صرف کلام را به می نالین و تکریر
 کشته ایمان و جان و آه و تیون و تیون
 بیشتر از باد عسرت بود و حالات پر
 زین سبب هر کس کم از استیما رود
 گوش کرده مال یستین بر سرش میخورد
 هست در گردش مگر را حشر عین کمال
 میرسد گر خاک حشر دل دم بر سر کند
 چون نه سند و حتم از دیدار هر کس دیده است
 یافته از محل کلک گلستان بهر ام
 یعنی حالات اوده و فارسی اما فیه
 معنی رنگین و الساطع دل آراست کرد
 زنده کرده مام نو بان و شاهان گویا
 حرف شورایک از کلک زبان فارغ میرز
 سال و نه و شن کنی از شرق و غرب

در بیان حال کس

ملکه یابی یک جهان را نود خوان کشتو
 میر غم مانا را ملی داستان کشتو
 از شکایات تهیدی دمان کشتو
 روزی صاحب گشتن کشتو
 زندگان لکھو روم و گان کشتو
 دورتای حتم کرده آسمان کشتو
 رونق افراستد بی بیابان کشتو
 عهد نو بان و شاهان نیزستان کشتو
 و زخمان رنگ بهاران گلستان کشتو
 کرد و صحت ادا شل زبان کشتو
 در مثال غمزه و ما زبان کشتو
 کرد و بهر جا و دان قائم نشان کشتو
 رحم کن بر حال زار خستگان کشتو
 آفتاب اوقات حاکمان کشتو

قطعه تاریخ طبع چکیده غنائیه عجاایز رقم منشی میر عبد الغفری صاحب محب

ایکے تانخِ عجب لقینف کرد
ازلی تانخِ طبعِ پیکرش

گفت باقت ذکرشایان او و
 حیدر دستور سلطان او و

قلعة تیارخ طبع از محمد عبدالرحمن خان صاحب اکرمیہ مطبع نظامی

گفت شما که مصره تاریخ بهر یادگار

چون لصحت طبع است از فضل بی پایان حق
طبع شد مطبوع طبع مکته دانایان حق

از شیخ محمد یعقوب صاحب منصرم مطبع نظامی

یوسف بکرت سال ختمال چون نیا

۹۳
 نسخ منقول است بضمیمه
 کتابخانه امین کتب مطبوعه
 ۱۲۹۹

فخامه لطیف اکبر علی حسنه که در سال سید آواں محمد کنگ حاتم مقبول بسیدیه صهارا ولی الصهار
موسوم و وزیر نامه مصحح حالات سلطان اوده مختص میب و در مطیع ملک که دانی ویر و مدبر اعظم حسن هانی
کردن در کتاب انعام ارباب و در سلطان سید امیر علی ان صاحب سواد تمام اهل اوده و مالک حسن
نویزی بی محمد یقوب مصحح سلسله ایستام عاج و اوزان امید و در خدمت ابرو سال محمد عبد الرحمن مطیع ملک
اص کاسر و اذاک و فقهه ششده بحر حلیه لطیف و کرتید و اوزان استام الطارگیان اعر و سال اردو

فی سبیل اللہ کتب مطبوعه مطبع الحیات
مدرسه نظامیہ قلم مودہ شد

مکمل وشن خانقاہی
محمد عبدالرحمن بن جا

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم * فوشتی علی برستوایه الکریم

قطعه در بخت اطلال المهر مع شوق الصدقات الضعيف مولوی حاجی محمد علی صاحب زید پوری متخلص از اراک صول جامع ۴

مجلس ہمت و ایثار

محتاج بہت در پیرایہ

محتاج حسن خلق و فطرت حسن

محتاج فطرت و فطرت حسن

محتاج فطرت و فطرت حسن

از وصال حضرت سلطان فیضیه

معلمہ اسلامیہ خیرات آباد
لاہور

فصلیہ تیاریج طبع ارسدہ براین سنجش متخلص راقم کات کتاب ہذا۔

Supplementary Statement to the Judicial Statement No 8,
of the district of _____ for the quarter _____

[illegible]

قطرہ ایچ

مصنف میرزا امین حسین علی
 اچھا لکھنے والا اور اچھا سمجھنے والا سید محمد علی
 صاحب محمد رمان پوری شاگرد جمع کمالیہ
 صاحب علی صاحب عمر اداوی سولہ لکھنوی

اور ایک کتب خانہ
طوائف و محفلات
نیکو خلق و بد خلق
میں جو ہر حال میں
پیدا ہو رہا ہے۔
ان کے ساتھ ہی
کچھ اور بھی ہیں

دراصل یہ سب چیزیں
سدا بہار نہیں ہیں

مستأثرین و مریض

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

دستبرد مندرجہ ذیل

احوال بہشتیوں کی تصویر
 روحی علم برداری
 حیاتِ جاہلیہ
 حیاتِ جاہلیہ

1892